

UNIVERSITATEA DE STAT DIN TIRASPOL
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 37.018.3(043.2)

FLOREA VIORICA

CONCEPTUALIZAREA PROIECTĂRII ȘI ORGANIZĂRII
ACTIVITĂȚILOR ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT EXTRAȘCOLAR

531.01 – Teoria generală a educației

Teză de doctor în științe pedagogice

Autor:

Florea Viorica

Conducător științific:

Silistraru Nicolae,
dr. hab. în șt. ped., prof. univ.

Comisia de îndrumare:

Cojocaru Victoria,
dr. hab., prof. univ.

Botnari Valentina,
dr., conf. univ.

Golubițchi Silvia,
dr., conf. univ.

CHIȘINĂU, 2020

© Florea Viorica, 2020

CUPRINS

ADNOTARE (în limba română, rusă și engleză)	5
LISTA ABREVIERILOR	8
INTRODUCERE	9
1. FUNDAMENTE PSIHOPEDAGOGICE DE CONCEPTUALIZARE, PROIECTARE ȘI ORGANIZARE A ACTIVITĂȚILOR ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT EXTRAȘCOLAR	
1.1. Abordări conceptuale ale proiectării activităților în instituția de învățământ extrașcolar	18
1.2. Clasificări și caracteristici ale formelor educației ca mijloc de proiectare	26
1.3. Principii, funcții și condiții în acțiunea de proiectare și organizare a activităților extrașcolare	38
1.4. Concluzii la Capitolul 1	47
2. METODOLOGIA PROIECTĂRII ȘI ORGANIZĂRII ACTIVITĂȚILOR DESFĂȘURATE ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT EXTRAȘCOLAR	
2.1. Modele și micromodele de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar	49
2.2. Diversitatea formelor educației extrașcolare ca niveluri ale proiectării activităților educaționale.....	63
2.3. Elaborarea Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar	84
2.4. Concluzii la Capitolul 2	100
3. DEMERSUL PRAXIOLOGIC AL PROIECTĂRII ȘI ORGANIZĂRII ACTIVITĂȚILOR ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT EXTRAȘCOLAR	
3.1. Rezultate constatative privind proiectarea activităților în instituția de învățământ extrașcolar	102
3.2. Valorificarea experimentală a Modelului pedagogic prin Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar	127
3.3. Evaluarea nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar	137
3.4. Concluzii la Capitolul 3	147

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	149
BIBLIOGRAFIE	153
ANEXE	
Anexa 1. Glosar	167
Anexa 2. Model de proiectare anuală a activității cercului	170
Anexa 3. Model de proiectare a activității educaționale (activitate de cerc)	172
Anexa 4. Model de proiectare a unei secvențe educaționale	173
Anexa 5. Model de proiectare a activității extradidactice (activitate educativă etc.)	174
Anexa 6. Portofoliul al proiectării activității cercului	175
Anexa 7. Fișă de analiză a proiectării anuale a activității cercului	176
Anexa 8. Modelul proiectării anuale a activității cercului în cadrul instituțiilor extrașcolare (CCT „Politehnic”, CCT Buiucani, CCC „Luceafărul”)	178
Anexa 9. Chestionar „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”	182
Anexa 10. Fișă de evaluare a nivelului competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice	184
Anexa 11. Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar	186
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	191
CURRICULUM VITAE	192

ADNOTARE

Florea Viorica

Conceptualizarea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar

Teză de doctor în științe pedagogice, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, 2020

Volumul și structura tezei. Teza include: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, text de bază – 152 pagini, bibliografie – 186 surse, 45 tabele, 15 figuri și 11 anexe.

Publicații la tema tezei: rezultatele obținute sunt publicate în 14 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: proiectare pedagogică, modelul de proiectare tradițională (didacticist), modelul de proiectare curriculară, modelul de proiectare curriculară cognitiv-constructivist, formele generale ale educației, cerc, educația formală, educația nonformală, educația informală.

Domeniu de studiu: Teoria generală a educației.

Obiectul cercetării: procesul proiectării și organizării activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

Scopul cercetării constă în stabilirea fundamentelor psihopedagogice, elaborarea și valorificarea experimentală a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*.

Obiectivele cercetării: vizează: analiza multiaspectuală a conceptului de *proiectare*: pedagogică (didactică), managerială (decizională), acțională; stabilirea principiilor, funcțiilor și condițiilor ale conceptualizării proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar; analiza modelelor și micromodelelor de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar; elaborarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*; valorificarea experimentală a Modelului pedagogic, prin implementarea *Programului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar*.

Noutatea și originalitatea științifică constă în: sinteza teoretică a abordărilor conceptuale ale proiectării din mai multe perspective: pedagogică (didactică), managerială (decizională) și acțională; fundamentarea conceptuală a proiectării și organizării activităților educaționale extrașcolare; determinarea fundamentelor teoretice (psihopedagogice) și metodologice (organizarea resurselor pedagogice) a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*; elaborarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*.

Problema științifică soluționată în cercetare este de natură epistemologică, prin valorificarea cadrului conceptual, care a constituit fundamentarea teoretică și aplicativă a funcționalității *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, implementat prin *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale*. În baza implementării *Modelului pedagogic*, s-a reușit sporirea nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

Semnificația teoretică a cercetării este susținută de actualizarea conceptelor științifice: proiectare pedagogică (didactică), modelul didacticist al proiectării pedagogice, modelul curricular al proiectării pedagogice, modelul curricular-constructivist al proiectării pedagogice, ca repere teoretice și metodologice în elaborarea fundamentelor psihopedagogice de conceptualizare, proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar; determinarea fundamentelor teoretice și metodologice ale conceptualizării proiectării și organizării activităților educaționale extrașcolare; fundamentarea teoretică a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea și validarea pe cale experimentală a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, implementat prin *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale* este utilă din perspectiva formării competenței de proiectare a activităților educaționale ale cadrelor didactice.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost reflectate prin intermediul conferințelor naționale și internaționale, și în cadrul activităților de formare la Centrul Educației Estetice „Lăstărel”.

АННОТАЦИЯ

Флоря Виорика

Концептуализация проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования

Диссертация на соискание учёной степени доктора педагогических наук,
Тираспольский государственный университет, Кишинёу, 2020

Объем и структура диссертации. Диссертация состоит из: введения, трех глав, общих выводов и рекомендаций, основной текст – 152 страниц, библиография – 186 источника, 45 таблицы, 15 рисунков и 11 приложений.

Публикации на тему диссертации: полученные результаты опубликованы в 14 научных работах.

Ключевые слова: педагогическое проектирование, традиционная модель проектирования, куррикулярная модель проектирования, модель куррикулярного познавательного-конструктивистского проектирования, общие формы образования, кружок, формальное образование, неформальное образование, информальное образование.

Область исследования: Общая теория воспитания.

Объект исследования: процесс проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования.

Цель исследования состоит в установлении психопедагогических основ, разработка и экспериментальная проверка Педагогической модели концептуализации проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования.

Задачи исследования: предполагают всесторонний анализ концепции проектирования, с точки зрения педагогической (дидактической), менеджерской (решения), действенной; установление принципов, функций и условий концептуализации проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования, анализ моделей и микромоделей проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования, разработка Педагогической модели концептуализации проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования; валидация на базе эксперимента Педагогической модели посредством Программы формирования компетенции проектирования деятельности во внешкольном учреждении.

Научная новизна и оригинальность заключается в теоретическом синтезе научных исследований проектирования с точки зрения педагогических (дидактических), менеджерских (решений) и действенных перспектив; обоснование концептуализации проектирования и организации внешкольной деятельности; определение теоретических (психопедагогических) и методологических (организация педагогических ресурсов) основ Педагогической модели концептуализации проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования; разработка Педагогической модели концептуализации проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования.

Научная проблема, решаемая в исследовании носит по сути познавательный характер и состоит в теоретико-прикладном обосновании функциональности Педагогической модели концептуализации проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования, внедрённая через Программу формирования компетенций проектирования деятельности. Внедрение Педагогической модели способствовало повышению уровня компетенций проектирования деятельности у педагогов внешкольных учреждений.

Теоретическая значимость исследования состоит в актуализации научных терминов: педагогическое проектирование, традиционная модель проектирования, куррикулярная модель проектирования, модель познавательного-конструктивистского проектирования, которые являются теоретическим и методологическим ориентиром в разработке психопедагогических основ концептуализации проектирования и организации деятельности во внешкольном учреждении; определение теоретических и методологических основ концептуализации проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования а также является теоретическим обоснованием Педагогической модели концептуализации проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования.

Практическая значимость исследования состоит в разработке и валидация на основе эксперимента Педагогической модели концептуализации проектирования и организации деятельности в учреждениях внешкольного образования, внедрённой посредством Программы формирования компетенций проектирования деятельности, которая является полезной с точки зрения перспективы формирования психопедагогических компетенций у педагогических кадров.

Внедрение научных результатов. Результаты научного исследования были представлены в рамках национальных и интернациональных конференций и в учебных мероприятия Центра эстетического Воспитания «Лэстэрел».

ANNOTATION

Florea Viorica

Conceptualizing the design and organization of the activity in the institution of extracurricular education

PhD thesis in Education Sciences, Tiraspol State University, Chisinau, 2020

Structure of the thesis. The thesis includes: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, basic text - 152 pages, bibliography - 186 sources, 45 tables, 15 figures and 11 annexes.

Publications on the thesis topic: the obtained results are published in 14 scientific publications.

Keywords: pedagogical design, traditional (didacticist) design model, curricular design model, cognitive-constructivist curricular design model, general forms of education, circle, formal education, non-formal education, informal education.

Field of study: General theory of education.

Object of research: the process of designing and organizing activities in the extracurricular institution.

The purpose of the research consists in establishing the psycho-pedagogical foundations, the elaboration and experimental valorization of the Pedagogical Model of the design and organization activities in the institution of extracurricular education.

Research objectives: aims: multi-aspect analysis of the design concept: pedagogical (didactic), managerial (decisional), actionable; establishing the principles, functions and conditions of the conceptualization of the design and organization of activities in the institution of extracurricular education; the analysis of the models and micromodels of design and organization of the activities in the institution of extracurricular education; elaboration of the pedagogical model of the design and organization of the activities in the extracurricular education institution; the experimental use of the Pedagogical Model, through the implementation of the Program for training the competence of designing the activities in the institution of extracurricular education.

The innovation and originality of the research consists of: the theoretical synthesis of the conceptual approaches of the design from several perspectives: pedagogical (didactic), managerial (decisional) and actional; conceptual foundation of the design and organization of extracurricular educational activities; determining the theoretical (psycho-pedagogical) and methodological foundations of the pedagogical model of designing and organizing activities in the extracurricular education institution; elaboration of the pedagogical model of the design and organization of the activities in the institution of extracurricular education.

The scientific problem solved in the research is one of epistemological nature, by capitalizing on the conceptual framework, which constituted the theoretical and applicative foundation of the functionality of the Pedagogical Model of the design and organization of the activities in the extracurricular education institution, implemented through the Program of the competence of designing the activity. Based on the implementation of the Pedagogical Model, we have succeeded in increasing the level of formation of the competence of designing activities in the extracurricular education institution.

The theoretical importance of the research is highlighted by the results of the research regarding the conceptualization of the design and organization of the activities in the extracurricular educational institution; elaboration and implementation of the pedagogical model of conceptualization, design and organization of the activities in the institution of extracurricular education; the experimental validation of the pedagogical model elaborated, based on the program of training the design competence and the competence of organizing the activities in the extracurricular education institution. theoretical foundation of the Pedagogical Model of the design and organization of the activities in the institution of extracurricular education.

The practical value of the research consists of the elaboration and experimental validation of the pedagogical model of the design and organization of the activities in the institution of extracurricular education, implemented through the Program of training of the competence of designing the activities is useful from the perspective of the formation of designing the competences for teachers.

The implementation of scientific results. The results of the research were reflected in national and international conferences; within the training activities at the "Lăstărel" Center for Art Education.

LISTA ABREVIERILOR

Analiza SWOT – (S) – Puncte tari, (W) – Puncte slabe, (O) – Oportunități, (T) – Amenințări

CCC „Luceafărul” – Centrul de Creație a Copiilor „Luceafărul”

CCT Buiucani – Centrul de Creație Tehnică sectorul Buiucani

CCT „Politehnic” – Centrul de Creație Tehnică pentru Copii și Adolescenți „Politehnic”

CEE „Lăstărel” – Centrul Educației Estetice „Lăstărel”

CE – Codul Educației

EC – Eșantionul de control

EE – Eșantionul experimental

RM – Republica Moldova

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Abordarea problematicii proiectării activităților extrașcolare a fost și este actuală, deoarece mai poartă încă un caracter contradictoriu, uneori cu manifestarea unei atitudini formale în elaborarea documentelor proiective din partea cadrelor didactice, care activează în instituțiile de învățământ secundar general, cât și instituțiile de învățământ extrașcolar. Actualmente, practicienii mai pun în discuție necesitatea și importanța elaborării proiectelor de lungă durată și de scurtă durată, opinie de altfel contradictorie, deoarece considerăm că acest document pedagogic constituie un instrument de lucru necesar și util în organizarea și realizarea procesului educațional atât în mediul formal, cât și extrașcolar, asigurându-i eficiență și calitate. Proiectarea este una din etapele esențiale ale procesului educațional, iar excluderea acestei acțiuni din preocupările cadrelor didactice este imposibilă în contextul unui învățământ sistemic, bine planificat și subordonat anumitor acte și documente de politică educațională.

Învățământul extrașcolar din Republica Moldova, ca și celelalte trepte de învățământ se află într-un proces de reformare și racordare la standardele europene ale educației. Considerăm că, actualmente, învățământul extrașcolar se confruntă cu următoarele probleme:

- insuficiența cadrului normativ de funcționare a instituțiilor de învățământ extrașcolar;
- elaborarea standardelor educaționale și a curriculumului pentru educația extrașcolară;
- insuficiența bazei material-didactice a instituțiilor extrașcolare pentru realizarea obiectivelor educației extrașcolare;
- lipsa unui model pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

De aceea, *conceptualizarea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar* este necesară ca o condiție de bază a optimizării și eficientizării procesului educațional extrașcolar la nivelul sistemului de învățământ.

Secolul XXI a marcat o etapă importantă în dezvoltarea conceptului de educație nonformală și informală, care alături de educația formală contribuie la formarea și dezvoltarea multilaterală a personalității umane. Educația nonformală completează educația formală într-un cadru instituționalizat situat în afara sistemului de învățământ, dar și în interiorul acestuia, constituind „o punte între cunoștințele asimilate la lecții și informațiile acumulate informal” [161].

Republica Moldova este semnatară a acordurilor internaționale ale Consiliului Europei și ale Organizației Națiunilor Unite, în ceea ce privește drepturile copilului, dreptul la educație, protecția și participarea copiilor, tinerilor la servicii de educație nonformală:

- *Convenția cu privire la drepturile copilului* adoptată la 20 noiembrie 1989, ratificată de Parlamentul Republicii Moldova în 1990, în vigoare din 1993;

- *Recomandările Consiliului Europei cu privire la Promovarea și Recunoașterea Educației nonformale*, adoptate de către Comitetul de Miniștri ale statelor membre ale UE, în 30 aprilie 2003. În plan european, inițiativa promovării activității educative școlare și extrașcolare aparține Consiliului Europei, care prin *Recomandarea din 30 aprilie 2003*, document relevant privind educația nonformală, menționează direcțiile de acțiune referitoare la recunoașterea statutului echivalent al activității educative școlare și extrașcolare cu cel al educației formale din perspectiva contribuției egale la dezvoltarea personalității copilului și a integrării lui sociale.

Cadrul legislativ național asigură dreptul copiilor la educație, inclusiv la educația extrașcolară, prin următoarele acte legislative și normative: *Constituția Republicii Moldova (1994)* garantează ca drepturi și libertăți fundamentale: libertatea creației (artistice și științifice); dreptul cetățenilor la proprietatea intelectuală, interesele lor materiale și morale, ce apar în legătură cu diverse genuri de creație intelectuală (art.35); *Codul Educației al Republicii Moldova (2014)*; *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020” (2014)*; *Concepția învățământului extrașcolar (2003)*; *Regulamentul-tip al instituției extrașcolare (2011)*.

Astfel, prin intermediul documentelor legislative naționale și internaționale este recunoscut rolul și importanța proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar, ceea ce a contribuit la inițierea demersului științific al cercetării.

Descrierea situației în domeniul cercetării și identificarea problemei de cercetare.

Abordarea conceptului de *proiectare* în literatura științifică a fost mereu în atenția cercetătorilor, atât din Republica Moldova, cât și peste hotarele acesteia. Problematika conceptualizării termenului *proiectare* din *perspectiva pedagogică (didactică)* i-a preocupat pe următorii savanți: I. S. Bruner [12], R. M. Gagne și L. J. Briggs [78], I. Cerghit și L. Vlăsceanu [26], I. Jinga și I. Negreț [100], S. Cristea [50], M. Ionescu și I. Radu [92], D. Patrașcu, L. Patrașcu [129], N. Oprescu [126], C. Postelnicu [136], I. Achiri și A. Cara [1] ș.a. Explicația conceptului *proiectare* din *perspectiva managerială* a fost în atenția următorilor teoreticieni: S. Cristea [51], F. Voiculescu [164], A. Gherguț [79], V. Cojocar [33, 34], Ș. Iosifescu [94], V. Goraș-Postică [85], V. Andrițchi și T. Cojocar [3] ș.a. Un aport substanțial la definirea noțiunii de *proiectare* din *perspectiva acțională* au avut-o: D. P. Ausubel și F. G. Robinson [5], S. Cristea [52], E. Joița [103, 104] ș.a.

S. Cristea fundamentează conceptul de *proiectare* din *perspectiva pedagogică*, prin următoarea definiție: este activitatea de structurare a acțiunilor și operațiilor care asigură

funcționalitatea sistemului și a procesului de învățământ la nivel general, specific/intermediar și concret/operational conform finalităților elaborate în termeni de politică a educației” [51, p. 310].

Necesitatea praxiologică a proiectării activităților este elucidată în lucrările savanților: T. Kotarbinski [108], L. Vlăsceanu [26], E. Joița [103, 104] ș.a.

Contribuții semnificative la definirea conceptului pedagogic *formele generale ale educației* au avut-o cercetătorii: I. Cerghit și L. Vlăsceanu [26], G. Văideanu [161], T. Cozma [120], C. Cucuș [57], S. Cristea [46, 47], G. Cristea [44, 45], I. Șerdean [156], M. Ștefan [157], V. Lazăr și A. Cărășel [110], T. Repida [137], L. Cebanu [21], L. Saranciuc-Gordea [139] ș.a.

Modelul de proiectare curriculară a fost dezvoltat de cercetătorii: S. Cristea [50], C. Cucuș [55, 56], iar *modelul de proiectare curriculară cognitiv-constructivist* de E. Joița [179].

Aspecte ale stabilirii *interferenței* sau *interdependenței între formele generale ale educației* sunt elucidate în lucrările mai multor autori: I. Cerghit și L. Vlăsceanu [26], G. Văideanu [161], T. Cozma [120], C. Cucuș [56, 57], S. Cristea [46, 47], I. Nicola [121], I. Jinga și E. Istrate [98, 99], E. Macavei [112, 113], I. Maciuc [181], T. Repida [137], L. Saranciuc-Gordea [139] ș.a., iar *abordarea holistică a educației* este reflectată în lucrările științifice ale savanților I. Cerghit și L. Vlăsceanu [26], G. Văideanu [161], E. Joița [179] ș.a.

Actualmente, în literatura de specialitate, se atestă existența diverselor opinii ale autorilor privind organizarea activităților în contextul educației nonformale:

- „*activități extracurriculare*”: Marin C. Călin [19, 20], M. Ștefan [157], V. Lazăr și A. Cărășel [110], C. M. Țîru [186], V. Ursu [159] ș.a.;
- „*activități extradidactice*”: I. Nicola [121], C. Cucuș [55], S. Cristea [46];
- „*activități extrașcolare*”: I. Cerghit [24], I. Jinga [99], S. Cristea [50, 51], I. Bontaș [10], C. Postelnicu [136], D. Patrașcu, A. Carnauhov [18], L. Cebanu [21] ș.a.;
- „*activități nonformale*”: M. Ionescu și I. Radu [91, 92], E. Macavei [112, 113], T. Repida [137] ș.a.

Prezentarea *clasificărilor* și descrierea *caracteristicilor formelor educației* este reflectată în lucrările autorilor: I. Cerghit și L. Vlăsceanu [26], G. Văideanu [161], S. Cristea [46] ș.a.

La nivel național, deosebit de valoroase sunt cercetările cu privire la abordarea *conceptului educație nonformală/extrașcolară* și *clasificarea formelor generale ale educației*, realizate de următorii savanți: N. Silistraru [143], Vl. Guțu [87], V. Goraș-Postică [82], L. Cuznețov [15], V. Volcov [162], T. Repida [137], L. Cebanu [21], A. Afanas [2], L. Saranciuc-Gordea [139] ș.a.

Un rol aparte în explicația conceptelor pedagogice *cercul și cercul de elevi*, precum și identificarea diverselor *clasificări ale cercurilor* în literatura de specialitate a fost realizată de

autorii: I. Cerghit [24], S. Cristea [46], I. Nicola [121], E. Macavei [112], V. Lazăr și A. Cărășel [110], C. M. Țîru [186], D. Patrașcu, A. Carnauhov [18, 167], T. Repida [137] ș.a.

Cercetătorii *D. Patrașcu* și *A. Carnauhov* susțin că „cercul reprezintă un grup de elevi uniți între ei benevol, care au interese comune de a activa în domeniul științei, tehnicii și producției” [167, p. 6].

Analiza surselor bibliografice a demonstrat că problematica și specificul proiectării și orgnizării activităților extrașcolare este mai puțin elucidată de către specialiștii din domeniu, iar lipsa unor lucrări teoretice de referință la subiectul investigat, evidențiază actualitatea și importanța temei cercetate.

În urma confruntării mai multor opinii ale cercetătorilor expuse cu privire la fenomenul cercetat în literatura științifică cu cerințele și experiența acumulată din activitatea profesională, ne-au codus la următoarele **contradicții**:

- lipsa unor fundamente psihopedagogice de conceptualizare, proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar și nevoia de schimbare și adaptare a educației nonformale la standardele educaționale la nivelul sistemului și procesului educațional extrașcolar;
- formarea inițială a cadrelor didactice și insuficienta pregătire psihopedgogică a acestora cu privire la specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

Contradicțiile identificate au generat **problema cercetării**: care sunt tendințele, condițiile și premisele conceptualizării proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?

Obiectul cercetării: procesul proiectării și organizării activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

Scopul cercetării constă în stabilirea fundamentelor psihopedagogice, elaborarea și valorificarea experimentală a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza multiaspectuală a conceptului de *proiectare*: pedagogică (didactică), managerială (decizională), acțională.
2. Stabilirea principiilor, funcțiilor și condițiilor ale conceptualizării proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar.
3. Analiza modelelor și micromodelor de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

4. Elaborarea Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.
5. Valorificarea experimentală a Modelului pedagogic, prin implementarea Programului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

Ipoteza cercetării. Conceptualizarea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar în baza cercetărilor, va fi influentă dacă vor fi stabilite:

- fundamentele psihopedagogice de conceptualizare, proiectare și organizarea a activităților în instituția de învățământ extrașcolar;
- principiile, funcțiile și condițiile în acțiunea de proiectare și organizare a activităților extrașcolare;
- Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

Metodologia cercetării științifice. Pentru realizarea investigației au fost aplicate următoarele metode de cercetare: *metode teoretice*: documentarea științifică (literatura de specialitate cu referire la proiectarea activităților), analiza de context (documente de politică educațională la nivel național și european în domeniul educației extrașcolare), studiul comparativ (clasificări și caracteristici ale formelor generale ale educației), modelarea teoretică, exemplificarea (opiniilor cercetătorilor, noțiunilor, modelelor și micromodelelor de proiectare a activităților), sistematizarea și generalizarea (conceptelor, teoriilor, ideilor, principiilor); *metode experimentale*: experimentul pedagogic, ancheta pe bază de chestionar (utilizată la etapa experimentului de constatare și validare), metoda analizei produselor activității cadrelor didactice, modelizarea praxiologică; *metode statistice*: analiza cantitativă și calitativă a datelor, prelucrarea datelor experimentale, interpretarea rezultatelor obținute în urma experimentului pedagogic.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării constă în: sinteza teoretică a abordărilor conceptuale ale proiectării din mai multe perspective: pedagogică (didactică), managerială (decizională) și acțională; fundamentarea conceptuală a proiectării și organizării activităților educaționale extrașcolare; determinarea fundamentelor teoretice (psihopedagogice) și metodologice (organizarea resurselor pedagogice) a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*; elaborarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*.

Problema științifică soluționată în cercetare este de natură epistemologică, prin valorificarea cadrului conceptual, care a constituit fundamentarea teoretică și aplicativă a

funcționalității *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, implementat prin *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale*. În baza implementării *Modelului pedagogic*, s-a reușit sporirea nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

Semnificația teoretică a cercetării consta în:

- actualizarea conceptelor științifice: proiectare pedagogică (didactică), modelul didacticist al proiectării pedagogice, modelul curricular al proiectării pedagogice, modelul curricular-constructivist al proiectării pedagogice, ca repere teoretice și metodologice în elaborarea fundamentelor psihopedagogice de conceptualizare, proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar;

- determinarea fundamentelor teoretice și metodologice ale conceptualizării proiectării și organizării activităților educaționale extrașcolare;

- fundamentarea teoretică a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*.

Valoarea aplicativă a lucrării: elaborarea și validarea pe cale experimentală a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, implementat prin *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale* este utilă din perspectiva formării competenței de proiectare a activităților educaționale ale cadrelor didactice.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Analiza teoretică a conceptului de proiectare prin prisma mai multor perspective: *pedagogică (didactică), managerială (decizională), perspectiva acțională*; esențializarea aspectelor privind clasificarea și evidențierea caracteristicilor formelor educației ca modele și micromodele psihopedagogice de conceptualizare, proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

2. Fundamentarea teoretică și metodologică a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, implementat prin *Programul de formare* oferă posibilitatea formării competenței de proiectare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

3. Valorificarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, prin activitățile de formare își găsește aplicabilitate la nivelul sistemului și procesului educațional extrașcolar din Republica Moldova.

Implementarea rezultatelor științifice: a fost realizată prin intermediul participării cu comunicări la Conferințele științifice naționale cu participare internațională în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova, publicarea rezultatelor cercetării în materialele conferințelor și în revistele științifice de specialitate.

Aprobarea și validarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost discutate și aprobate la ședințele catedrei Pedagogie și Psihologie Generală din cadrul Universității de Stat din Tiraspol (cu sediul în mun. Chișinău), prin activitățile de formare organizate și desfășurate la Centrul Educației Estetice „Lăstărel”. Tezele fundamentale ale investigației, rezultatele și concluziile formulate sunt reflectate în articole științifice și susținute în cadrul conferințelor științifice: Conferința Științifică Internațională „*Învățământul superior: valențe și oportunități educaționale, de cercetare și transfer inovațional*”, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 28-29 septembrie 2016; Conferința științifico-practică internațională „*Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*”, Ediția I-a, Universitatea de Stat „Alecu Russo”, Bălți, 27 aprilie 2017; Conferință științifico-practică națională cu participare internațională „*Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar*”, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, 27-28 octombrie 2017; Conferința științifică cu participare internațională „*Educația lingvistică și literară în contextul dezvoltării valorilor general-umane*”, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, 24-25 noiembrie 2017; Simpozionului Internațional „*Responsabilitate publică în educație*”, Ediția a IX-a, Constanța (România), 9-10 decembrie 2017; Conferința științifică cu participare internațională „*Învățământ superior: tradiții, valori, perspective*”, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, 28-29 septembrie 2018; Conferința științifico-practică cu participare internațională „*Inovații pedagogice în era digitală*”, Institutul de Formare Continuă, Chișinău, 28-29 iunie 2019.

Publicații la tema tezei: 14 lucrări științifice: 3 articole în reviste de profil și 11 articole (dintre care 7 participări cu comunicări) la conferințe naționale și internaționale.

Volumul și structura tezei. Conținutul tezei de doctor cuprinde: adnotare (în limba română, rusă, engleză), lista abrevierilor, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, text de bază – 152 pagini, bibliografie din 186 surse, 45 tabele, 15 figuri, 11 anexe.

Cuvinte-cheie: *proiectare pedagogică, modelul de proiectare tradițională (didacticist), modelul de proiectare curriculară, modelul de proiectare curriculară cognitiv-constructivist, formele generale ale educației, cerc, educația formală, educația nonformală, educația informală.*

Sumarul capitolelor tezei:

În **Introducere** este prezentată actualitatea și importanța temei de cercetare, descrierea situației în domeniul cercetării și formulate problema cercetării, scopul și obiectivele, este descrisă semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, problema științifică soluționată în cercetare, este elucidată aprobarea rezultatelor științifice și sumarul compartimentelor tezei.

În capitolul 1. **Fundamente psihopedagogice de conceptualizare, proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar**, sunt analizate și sistematizate cele mai relevante interpretări teoretice înaintate de cercetători în abordarea conceptului de proiectare, identificarea unor diferențieri terminologice ale activității de proiectare prin prisma mai multor perspective: *pedagogică (didactică)*, *managerială (decizională)* și *acțională*. S-au structurat clasificările și caracteristicile formelor generale ale educației ca mijloc de proiectare în baza criteriilor stabilite de cercetători în literatura de specialitate.

În acest capitol, un loc aparte este atribuit normativității pedagogice ca reper important în construirea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, prin identificarea principiilor, condițiilor pedagogice și cele specifice educației extrașcolare.

În capitolul 2. **Metodologia proiectării și organizării activităților desfășurate în instituția de învățământ extrașcolar**, sunt descrise modelele și micromodele de proiectare și organizare a activităților prezentate de autori în literatura științifică. De asemenea, sunt analizate formele educației extrașcolare, se evidențiază *cercul* care constituie forma principală a organizării activităților în instituțiile de învățământ extrașcolar.

Vom sublinia că, cercetările actuale se bazează pe *concepția curriculară și curriculară cognitiv-constructivistă* a proiectării pedagogice, abordare susținută și de noi, care au constituit fundamentele teoretice (psihopedagogice) și metodologice ale construirii *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*.

Capitolul 3. **Demersul praxiologic al proiectării și organizării activităților desfășurate în instituția de învățământ extrașcolar**, include partea experimentală a investigației, prin analiza, compararea și evaluarea datelor obținute în urma organizării și realizării experimentului pedagogic: de constatare, de formare și de validare. Scopul acestui studiu constă în evidențierea necesității și oportunității proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar, pentru implementarea și valorificarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*. În cadrul experimentului de formare am elaborat și implementat *Programul de formare a competenței de proiectare a*

activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

Iar, în rezultatul aplicării chestionarului la etapa finală a demersului praxiologic al investigației și anume experimentul de validare, s-a confirmat ipoteza cercetării în baza căreia am presupus că, conceptualizarea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar, va fi influentă dacă este elaborată în baza fundamentelor psihopedagogice, principiilor, funcțiilor și condițiilor pedagogice și specifice educației extrașcolare după viziunile moderne ale teoriei generale ale educației, teoriei generale a instruirii și teoriei generale a curriculumului.

Concluziile generale relevă principalele rezultate teoretice și metodologice ale temei abordate și prezintă **recomandări metodologice** cadrelor didactice în vederea formării competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar, specialiștilor în elaborarea curriculumului pentru educația extrașcolară, prestatorilor de servicii educaționale la elaborarea programelor de formare continuă, pentru conducătorii de cerc.

1. Fundamente psihopedagogice de conceptualizare, proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar

1.1. Abordări conceptuale ale proiectării activităților în instituția de învățământ extrașcolar

Problema proiectării și organizării activităților a constituit în permanență o preocupare în rândurile teoreticienilor, dar și a practicienilor, care activează în instituțiile de învățământ. Actualmente, cadrele didactice din instituțiile de învățământ primar, secundar general, dar și extrașcolar mai pun în discuție necesitatea proiectării activităților. Astfel, pornind de la semnificația științifică, dar și praxiologică a conceptului de *proiectare*, am considerat oportun de a evidenția opinia cercetătoarei *I. Maciuc*, care argumentând din punct de vedere istoric importanța și necesitatea proiectării activităților, remarcă că „în decursul a peste o sută de ani, planurile de lecții și planificările calendaristice au fost considerate documente obligatorii și doveditoare ale activității profesorului” [114, p. 295]. Cercetările din domeniu au pus în evidență necesitatea proiectării și organizării activităților care nu trebuie să lipsească din preocupările cadrelor didactice, pentru a asigura un proces educațional calitativ și eficient. Așa cum precizează și autoarea *D. Sălăvăstru* „experiența a demonstrat că activitatea didactică devine cu atât mai rodnică, cu cât este mai temeinic și mai minuțios pregătită” [140, p. 120]. În viziunea lui *S. Panțuru* „omul are nevoie să anticipeze, construind mintal, ceea ce intenționează să întreprindă, atât pentru a-și spori șansele reușitei, cât, mai ales, pentru a analiza și evalua acțiunea și produsul în formă de proiect, pentru a vedea dacă sunt anumite elemente ce trebuie restructurate și, chiar, de ce nu, schimbate dacă este cazul” [130, p. 223-224].

În literatura de specialitate s-au conturat opinii diferite privind conceptualizarea proiectării și organizării activităților, iar acest fapt demonstrează că la nivel conceptual, termenul *proiectare* a cunoscut o dezvoltare ascendentă, abordat de cercetările teoreticienilor *R. Gagne* și *M. Briggs* [78], *I. Cerghit* și *L. Vlăsceanu* [26], *M. Ionescu* și *I. Radu* [91], *C. Cucos* [57], *I. Nicola* [123], *E. Joița* [102], *N. Silistraru* [143], *D. Patrașcu* [129], *V. Goraș-Postică* [84], *V. Andrișchi*, *T. Cojocaru* [3], *I. Achiri*, *A. Cara* [1, 16]. În literatura științifică se întâlnesc diverse concepte care desemnează acțiunea sau activitatea de proiectare: „design al instruirii”, „proiectare didactică”; „proiectare pedagogică”; „proiectare educațională”; „proiectare curriculară”; „planificare” etc. Iar, produsul final al acestei activități este realizat în următoarele documente proiective: „proiect de lecție”; „proiect didactic”; „proiect de tehnologie didactică”; „proiect didactic de lungă durată”; „proiect didactic de scurtă durată”; „proiect educativ”; „proiectare anuală” etc. O altă abordare a acestui concept prezentată de cercetătoarea *V. Goraș-Postică*, care atribuie o semnificație mult mai vastă termenului *proiect*, datorită procesului de

dezvoltare socială și economică a întregii lumi, subliniind următoarea constatare „și-a impus conotațiile sale manageriale și financiare, prin sensul de bază cucerește multiple domenii ale vieții actuale: proiect didactic, proiect de dezvoltare a școlii, proiect de dezvoltare personală, proiect de dezvoltare profesională, proiect ca ansamblu de acțiuni propuse pentru soluționarea unor probleme concrete în baza unei cereri de finanțare etc.” [81, p.140].

În opinia noastră, conceptul pedagogic *proiectare anuală a activității cercului*, poate desemna instrumentul de lucru al cadrelor didactice din instituțiile de învățământ extrașcolar.

Sursele științifice cu referire la conceptualizarea teoretică a termenului de *proiectare pedagogică (didactică)*, ne oferă posibilitatea să evidențiem, că în evoluția sa istorică, acest termen a acumulat sensuri și semnificații variate prezentate de teoreticieni în diverse perioade ale dezvoltării *Științei pedagogice*, exemplificând în continuare cele mai semnificative:

- *Y. K. Davitz*: o simulare în plan mental a indicatorilor temporali, spațiali și dinamici definitorii a unei acțiuni didactice; predicție a posibilei evoluții a modului de derulare a unui proces de instruire bine circumscris;

- *I. T. Radu*: un ansamblu de procese și operații de anticipare a desfășurării activității instructiv-educative;

- *D. Patrașcu, L. Patrașcu*: reflectă ansamblul acțiunilor și operațiilor angajate în cadrul activității de educare/instruire conform finalităților asumate la nivel de sistem și de proces în vederea asigurării funcționalității sociale ale acesteia, în sens global, optim, strategic;

- *R. B. Iucu*: un ansamblu de procese și operații de anticipare a activităților instructive;

- *D. Potolea*: un ansamblu coordonat de operații de anticipare a desfășurării unui program de instruire;

- *M. Bocoș, D. Juncan*: activitatea principală a cadrelor didactice, premisa și condiția necesare pentru realizarea unor demersuri instructiv-educative eficiente;

- *N. Silistraru, V. Florea*: o activitate de anticipare a acțiunilor prestabilite de cadru didactic în funcție de obiectivele urmărite, pentru realizarea finalităților educației la nivelul sistemului și procesului educațional.

Actualmente, problematica conceptualizării *proiectării pedagogice*, datorită complexității sale, dar și particularităților specifice a evoluat în abordări și semnificații teoretice. Conceptul *proiectare pedagogică* poate fi definit în sensuri variate ca: „*activitate*”, „*acțiune*”, „*operație*”, „*proces*” etc. Unii cercetători din Republica Moldova (*N. Silistraru [143], D. Patrașcu [129], V. Cojocar [33], N. Socoliuc [149], I. Achiri, A. Cara [1] ș. a.*), dar și din România (*C. Cucos [56], S. Cristea [51], I. Jinga [98], E. Macavei [112], M. Momanu [116] ș.a.*), opinie de altfel

susținută și de noi, consideră că astăzi proiectarea ca „*activitate*” sau „*acțiune*” nu mai poate fi privită și înțeleasă, doar sub aspect pedagogic sau didactic, ci abordată din perspectiva mai multor dimensiuni funcționale și strategice. Iar, autorii *I. Jinga, E. Istrate* au atribuit *Pedagogiei contemporane* și denumirea de *Pedagogia proiectării* sau *Pedagogia proiectului*. Referindu-se la semnificația științifică, dar și la cea praxiologică, cercetătorii citați anterior consideră că „proiectarea ca acțiune constituie elementul principal în demersul didactic. Fără a minimiza rolul mare al proiectării, susținem aserțiunea că tot atât de importantă este realizarea cu succes a ceea ce am proiectat” [99, p. 290].

Astfel, evoluția științifică a conceptului „*proiectare pedagogică*” în literatura de specialitate, ne determină să prezentăm în această cercetare, conceptului de proiectare, printr-o abordare complexă, multiaspectuală și din mai multe perspective: *pedagogică (didactică)*, *perspectiva managerială (decizională)* și *perspectiva acțională*.

În continuare referindu-ne la *proiectarea pedagogică*, menționăm că aceasta a pătruns în literatura de specialitate în anii 60 ai sec. XX, având la origine și traducând conceptele „*instrucțional design*” și „*educational design*”, folosite de mai multă vreme în literatura pedagogică anglo-saxonă de următorii cercetători: *J. S. Bruner, R. M. Gagne, L. J. Briggs ș.a.* În accepțiunea lui *Robert M. Gagne și Leslie J. Briggs*, „proiectarea este gândirea anticipată a activității didactice concretizată în planificarea pe ansamblu a secvențelor instruirii (capitole, subcapitole, teme) și stabilirea sistemului de lecții; proiectarea fiecărei lecții: stabilirea scopului și a obiectivelor, selecția și structurarea conținutului (volumul și organizarea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor), strategia didactică (stabilirea tipului și a variantei lecției, stabilirea metodologiei didactice, materialului pedagogic necesar)” [78, p. 145-146].

Autorul *M. D. Merrill* definea designul instrucțional ca „specificare și producere de situații particulare care determină pe cel care învață să interacționeze în așa fel încât în comportamentul său să aibă loc schimbările date” [Apud. 101, p. 234].

Un alt savant de talie mondială, care a utilizat conceptul *designul instrucțional* pentru a desemna *proiectarea pedagogică* a fost și *Gilbert de Landsheere*. În opinia cercetătorului designul instrucțional este actul de a anticipa, de a prefigura demersul didactic într-o modalitate operațională, în termeni care să îl facă traductibil în practică [109, p. 252-253].

Potrivit opiniei cercetătorului *I. Cerghit* „proiectarea activității didactice se constituie ca ansamblu de procese și operații de anticipare a acesteia, asigurându-i un caracter mai sistematic, rațional și, în consecință, o eficiență sporită” [24, p. 135].

L. Vlăsceanu în lucrarea „*Curs de pedagogie*” punctează „activitatea de proiectare pedagogică valorifică acțiunile și operațiile de defnire anticipativă a obiectivelor, conținuturilor,

strategiilor învățării, probelor de evaluare și mai ales ale relațiilor dintre acestea în condițiile unui mod de organizare al procesului de învățământ” [26, p. 249].

I. Nicola consideră că „proiectarea educațională vizează crearea cadrului instituțional și organizarea în interiorul său a unui sistem de activități care să permită materializarea idealului prin activizarea potențialităților fiecărui individ și conturarea unei personalități în stare să răspundă cerințelor sociale” [121, p. 192].

În accepțiunea lui *I. Jinga* „proiectarea didactică este o activitate complexă, un proces de anticipare a ceea ce dorește profesorul să realizeze împreună cu elevii săi în cadrul unei lecții, sistem de lecții, temă pe parcursul întregului an școlar, pentru realizarea obiectivelor programei” [98, p. 397].

Semnificativă pentru prezenta cercetare este și definiția lui *S. Cristea* care susține că „proiectarea pedagogică este activitatea de structurare a acțiunilor și operațiilor care asigură funcționalitatea sistemului și a procesului de învățământ la nivel general, specific/intermediar și concret/operațional conform finalităților elaborate în termeni de politică a educației” [51, p. 310].

În opinia lui *C. Cucoș*, proiectarea didactică reprezintă procesul deliberativ, la nivel macro sau micro, de fixare mentală a pașilor ce vor fi parcurși în realizarea instrucției și educației [57, p. 362].

De mare interes din punct de vedere al problemei abordate este explicarea conceptelor *proiectare* și *organizare* de către cercetătorul *N. Silistraru*, în opinia căruia ambele acțiuni sunt procese didactice, care se condiționează reciproc. În viziunea autorului „proiectarea reprezintă acțiunea complexă de concepere anticipată într-o viziune sistematică, a modelelor, activităților didactice în funcție de care vor fi îndeplinite la un nivel ridicat de competență și eficiență componentele procesului de învățământ, obiectivele, conținuturile, strategiile didactice, evaluarea și îndeosebi formele de activitate didactică” [143, p. 107]. *Organizarea* este un proces didactic, care nu poate fi privită separat de *proiectare* și *realizare*, iar în viziunea lui *N. Silistraru* „organizarea reprezintă activitatea complexă de asigurare ordonată, disciplinată, rațională coerentă și eficientă a activităților didactice, a forțelor și mijloacelor umane și materialele necesare punerii în funcție a componentelor procesului de învățământ - obiectivele, conținuturile, strategiile didactice, evaluarea și îndeosebi, formele de activitate didactică” [Ibidem].

M. Stoica definește proiectarea pedagogică drept „acțiunea de anticipare a demersurilor educaționale, necesare planificării, organizării și desfășurării procesului de învățământ” [152, p. 169].

După *R. B. Iucu*, *proiectarea* ar fi „un ansamblu de procese și operații de anticipare a activităților instrucționale, care presupune o stare de pregătire optimă a activității, astfel încât

aceasta să valorifice întregul potențial creativ al profesorului respectiv, fără a-i solicita copierea unor modele instrucționale preexistente” [95, p. 163].

Conform opiniei *G. Cristea*, *proiectarea pedagogică* este „activitatea care anticipează realizarea obiectivelor, a conținuturilor, a metodelor și a evaluării într-un context de organizare specific procesului de învățământ, la toate nivelurile acestuia” [37, p. 176].

Autoarea *E. Voiculescu*, în lucrarea „*Pedagogie preșcolară*”, definește conceptul de proiectare prin ierarhizarea etapelor educaționale: „proiectarea activității didactice reprezintă o anticipare a acesteia, realizarea unor planuri ierarhizate pe etape (anual, semestrial, pe sisteme de activități și pentru activități distincte), ținând cont pe obiectivele fiecărui nivel și de resursele materiale și umane implicate” [163, p. 103].

În această ordine de idei, prezintă interes și definiția cercetătoarei *V. M. Cojocariu*, care punctează că „noțiunea de proiectare didactică reflectă la modul cel mai general, activitatea de prefigurare, de anticipare, predeterminare sau prognozare atât a desfășurării de ansamblu a procesului instructiv-educativ cât, mai ales, a componentelor sale, a modului în care acestea vor relaționa și se vor determina reciproc, la toate nivelurile” [32, p. 98].

Conform viziunii didacticienilor *M. Ionescu* și *I. Radu*, explicația termenului de proiectare poate fi delimitată în *sens tradițional* și *modern*: „un *sens tradițional* al cuvântului proiectare, prin care se înțelege „împărțirea timpului, evaluarea materiei sub forma planului calendaristic, sistemului de lecții, planului tematic, proiectului de lecții” (care ni se pare mai aproape de termenul de planificare) și un *sens modern*, sinonim termenului de *desing instrucțional*, înțeles ca act de „anticipare, prefigurare a demersului didactic în termeni care să-l facă traductibil în practică” [91, p. 229].

În lucrarea „*Lecția între proiect și realizare*”, vom găsi o abordare a conceptului de proiectare din perspectiva didactică, care în opinia lui *M. Ionescu* este acțiunea de anticipare mentală a activității de predare-învățare prin stabilirea obiectivelor, selectarea conținutului, structurarea metodelor și procedeelelor, crearea situațiilor de învățare [93, p. 53].

Proiectarea didactică, după *N. Oprescu* reprezintă „definirea etapelor lecției într-o succesiune standardizată în forma caracteristică lecției mixte, în fixarea mentală a pașilor ce vor fi parcurși în realizarea instrucției și educației” [125, p. 347].

Cercetătoarea *M. Momanu* definește proiectarea didactică ca „procesul de anticipare a obiectivelor, conținuturilor, metodelor și mijloacelor de învățare, a instrumentelor de evaluare și a relațiilor ce se stabilesc între toate aceste elemente în contextul unei modalități specifice de organizare a activității didactice (lecție, excursie didactică, etc.)” [Apud. 58, p. 206].

Proiectarea, în abordarea *L. Pogolșa*, presupune a gândi și a structura soluțiile stabilite

prin consens în faza anterioară într-o manieră rațională, care prevede organizarea și evaluarea în timp a activităților propriu-zise de instruire [134, p. 38].

Proiectarea didactică, în opinia autorilor *I. Achiri și A. Cara* presupune „un ansamblu de operații prin care se desemnează pașii ce vor fi parcurși în realizarea activității didactice preconizate, obiectivele planificate pentru realizare, conținutul ce urmează a fi predat sau utilizat, tehnologiile didactice aplicate, modalitățile de evaluare, precum și corelațiile dintre ele” [1, p.10].

C. Postelnicu în lucrarea „*Fundamente ale didacticii școlare*” a analizat conceptul de proiectare în baza argumentelor de ordin praxiologic, care asigură eficiența activităților. În viziunea lui *C. Postelnicu*, proiectarea este o anticipare a „evenimentelor instrucționale” din cadrul lecției, reprezentate de un ansamblu de acțiuni, operații, comunicări succesive și coerente realizate pe parcursul ei în scopul obținerii unor performanțe optime în învățare [136, p. 310].

E. Gondiu, consideră *proiectarea activității didactice* „un ansamblu de procese și operații de anticipare a acestora asigurându-i un caracter mai sistematic, rațional și, în consecință, o eficiență sporită” [80, p. 16].

În literatura de specialitate din ultimele decenii, s-a remarcat tendința de a atribui conceptului de proiectare o semnificație strategică și decizională. Acest fapt, ne-a determinat să evidențiem în prezenta cercetare cele mai relevante abordări cu privire la definirea termenului de proiectare din *perspectiva managerială*. Pentru domeniul nostru de cercetare este important de a face distincție între termenii „*a proiecta*” sau „*a planifica*”, deoarece unii cercetători contemporani (*S. Cristea, V. Cojocaru ș.a.*) atribuie termenul de *planificare* semnificația unei abordări globale și strategice a activității educaționale.

Conform *Dicționarului explicativ al limbii române (1998)* „*a proiecta*” semnifică „a elabora un proiect; a intenționa, a plănuși” [66, p. 857], iar termenul „*a planifica*” înseamnă „a întocmi un plan; a programa, a organiza și a conduce pe bază de plan” [Ibidem, p. 801-802].

Conceptul de *planificare* în *Dicționarul de psihologie (2006)* semnifică „procesul de elaborare și aplicare a planurilor; obiectivul ei este să stabilească o decizie actuală, un plan de acțiune, plecând de la predicția evoluției unei situații, ceea ce impune fixarea scopurilor și a procedurilor pentru atingerea lor” [65, p. 562].

Autorii *D. Patrașcu și L. Patrașcu* consideră că în activitatea educativă termenul de *proiect* are două sensuri [129, p. 171]:

- *primul sens*: proiectul exprimă intenția care însoțește un demers educativ într-o situație delimitată și pentru un interval de timp specificat („aici și acum”) într-o manieră imprecisă sau riguroasă. În acest prim sens, proiectul obligă de a face considerații de natură filosofică și culturală, în termeni pedagogici, ce se regăsesc ca exprimare de finalități, scopuri și obiective

generale, derivate din idealul educativ al momentului respectiv.;

- *al doilea sens*: proiectul se constituie ca succesiune de momente, etape, pași, modalități de acțiune pe care formatorul, pe calea rațiunii anticipatoare, și le propune spre realizare pentru a da viață intenției cu care efectuează o activitate cu scop educativ.

Analiza literaturii din domeniu demonstrează că, preocuparea unor savanți care abordează *proiectarea* într-un cadru de referință mai extins, din *perspectiva managerială*, atât sub aspect științific, cât și praxiologic poate să asigure adoptarea unor decizii didactice optime și să regleze microprocese educaționale (*N. Silistraru*), ori proiectarea managerială valorifică noile atribute ale managementului schimbării (*Ș. Iosifescu*). Conform opiniei autorului *Ș. Iosifescu* proiectarea/planificarea managerială reprezintă „stabilirea traiectului (lor) ipotetic (e) de la „ceea ce este” – starea actuală a (sub) sistemului sau procesul organizațional - la „ceea ce trebuie să fie” – starea dezirabilă a (sub) sistemului sau procesului respectiv [94, p. 40].

Marin C. Călin abordează conceptele de *planificare* și *proiectare* ca termeni sinonimi, folosiți în funcție de predilecția celui ce apelează la ei. Cercetătorul constată că, planificarea a semnatificat întotdeauna un atribut al competenței profesorului în procesul instructiv-educativ în accepțiunea de a prevedea/a anticipa situații de predare/învățare/evaluare pe un termen anumit (zi, oră, săptămână, trimestru, an școlar) [18, p. 215]. Pe de altă parte, autorul evidențiază faptul că „de câțiva timp unii cercetători consideră că ar fi prea generală și ar fi nevoie de o planificare concretă și imediată a procesului instructiv-educativ și propun să fie numită „*proiectare de acțiune*” (ce este de făcut pentru a se face într-un anumit timp): aceasta înseamnă același lucru cu accepțiunea de a prevedea sau a anticipa o acțiune și rezultatele ei” [Ibidem, p. 215-216].

În accepțiunea cercetătoarei *E. Joița* termenii *a proiecta* și *a planifica*, pot avea următoarea semnificație: „planificarea reprezintă dimensiunea tactică a proiectării manageriale, cuprinzând demersurile manageriale de soluționare a problemelor definite prin prognoză, de obicei pe intervalul unui an de zile” [107, p. 140]. Cu referire la *proiectare* autoarea subliniază: „proiectarea vizează specific activității delimitate (predarea-învățarea-evaluarea unui capitol, sistem de lecții, o lecție, o secvență de lecție; detalierea poate merge până acolo, încât să fie prefigurați pașii, operațiile, acțiunile delimitate ale profesorului și elevilor conform obiectivelor operaționale sau neoperaționale [104, p. 146].

Cercetătoarea *V. Cojocaru* susține că prin proiectare/planificare se înțelege „una din funcțiile manageriale-cheie și pune în mișcare întreg ciclul managerial, care prevede precizarea misiunii – definirea politicii instituției – stabilirea obiectivelor – alegerea strategiilor – fixarea subobiectivelor – identificarea tacticilor – planificarea – organizarea resurselor – asigurarea comunicațiilor-crearea motivației-derularea controlului, a evoluării și a feedback-ului-efectuarea

corectivelor adecvate” [33, p. 28]. Astfel, autoarea distinge acest concept, sub aspect pedagogic și managerial, cu următoarele deosebiri [Ibidem, p. 28-29]:

- prin proiectare se subînțelege conducerea unității școlare ca un complex de obiective, sarcini, resurse, structuri, indivizi, programe concrete, determinate în timp pe circuitul: prognoză - planificare - programe;
- planificarea definește concepția managerială de realizare a deciziilor strategice de dezvoltare globală a unității școlare.

În lucrarea „*Management general și strategic în educație*”, autorul A. Gherguț evidențiază că „în orice activitate managerială, proiectarea se referă la anticiparea, identificarea sau stabilirea unui cadru ori a unui model ipotetic de acțiune ce urmează a fi aplicat în scopul dezvoltării unei instituții” [79, p. 37].

F. Voiculescu consideră *proiectarea* „o acțiune integrată în circuitul acțiunilor prin care se concep, se realizează și se evaluează un anumit proces sau sistem educațional” [164, p. 365].

Prin urmare, în contextul abordării proiectării din *perspectiva managerială*, trebuie să avem o delimitare clară a conceptelor „*proiect didactic*”, „*proiect managerial*” și „*plan*”. În viziunea cercetătoarei V. Cojocar, „proiectul managerial reprezintă intenția de realizare a unui produs, lucrări sau serviciu unic printr-o idee novatoare privind o anumită stare a componentelor, fenomenelor și proceselor dintr-un sistem, idee definită printr-un obiectiv clar, realizabil prin activități desfășurate la anumite termene calendaristice, în condiții de calitate și costuri bine precizate” [34, p. 7]. Din această definiție, se observă deosebirea dintre proiectul managerial și proiectul didactic, prin evidențierea componentei „costuri bine precizate”, ceea ce justifică că acest tip de proiect se referă nu numai la domeniului educației, dar și la alte domenii de activitate (economie, cultură etc), care pot fi implementate pe o durată de timp mai îndelungată, iar rezultatele presupun beneficii financiare.

V. Andrișchi și T. Cojocar, propun următoarea distincție între conceptele „*proiect*” și „*plan*”: *proiectul* cuprinde un set de intenții generale vizând dezvoltarea unei entități; *planul* reprezintă un sistem unitar de activități orientate spre atingerea unor obiective clar definite, analiza de nevoi educaționale și resursele disponibile [3, p. 23].

Astfel, analizând literatura științifică am constatat, că cercetătorii utilizează termenul de *planificare* pentru a desemna activitatea managerială. Planificarea este percepută ca fiind un exercițiu, o acțiune sau funcție, care constă în identificarea obiectivelor, stabilirea resurselor și mijloacelor necesare pentru atingerea obiectivelor, într-un anumit cadru temporal și spațial.

Abordarea conceptului proiectare din *perspectiva acțională*, a fost realizată de cercetătorii americani D. P. Ausubel și F. G. Robinson, în accepțiunea cărora „proiectarea constă

într-un ansamblu unitar de acțiuni și operații de anticipare (programare) și pregătire a activității didactico-educative în toate componentele sale: obiective, conținut, mijloace, metode și procedee, procesele de instruire-învățare-evaluare etc. [5, p. 97].

S. Cristea lărgeste aria de conceptualizare a *proiectării pedagogice*, subliniind că reprezintă o activitate programată care angajează un ansamblu de acțiuni și de operații de anticipare a rezultatelor, acțiuni și operații construite la nivelul interdependenței dintre obiective-conținuturi-strategii de predare-învățare-evaluare [52, p. 315].

Autoarea E. Joița în lucrarea „*Eficiența instruirii: fundamente pentru o didactică praxiologică*”, propune următoarea legitate, care asigură eficiența procesului educațional: „pregătirea anterioară a acțiunii este o pregătire a autorului ei, dar și a condițiilor materiale, ergonomice, pedagogice, psiho-sociale. Cu cât acțiunea este mai bine pregătită anterior, cu atât se conturează o soluție eficientă la situațiile ad-hoc ivite în acțiune” [104, p. 140]. În continuarea cercetătoarea remarcă că „după identificarea elementelor activității didactice profesorul schițează modalități de combinare, de organizare, de coordonare și dirijare, de desfășurare, de finalizare și optimizare a acțiunilor specific conturate, în cadrul procesului de instruire” [103, p. 140].

În *concluzie*, putem afirma că preocupările cercetătorilor cu privire la definirea conceptului *proiectre* în literatura de specialitate valorifică esența și semnificația științifică a acestei noțiuni, printr-o abordare multiaspectuală și ca o activitate de mare complexitate pedagogică.

1.2. Clasificări și caracteristici ale formelor educației ca mijloc de proiectare

Problematika abordărilor conceptuale, clasificării și a identificării caracteristicilor esențiale ale *formelor educației* a constituit o preocupare din partea autorilor, propunând în literatura de specialitate variate sintagme pedagogice, pentru a desemna formele educației:

- „*formele educației*” sau „*formele generale ale educației*” (Ph. Coombs, Prosser, Ahmed, I. Cerghit, L. Vlăsceanu, S. Cristea, G. Cristea, V. Lazăr și A. Cărășel, Vl. Guțu, T. Repida ș.a.);
- „*genuri ale acțiunii educative*” (Marin C. Călin ș.a.);
- „*moduri (tipuri) de educație*” (G. Văideanu, T. Cozma, I. Radu, E. Macavei, M. Ștefan ș.a.);
- „*ipostaze ale educației*” (C. Cucuș, V. Chiș, I. Șerdean ș.a.).

În acest cadru de analiză, vom sublinia că atât abordarea pedagogică a conceptelor *educație formală* și *educație nonformală*, cât și identificarea diverselor clasificări în cercetările din domeniu, a fost posibilă datorită extensiei formelor educației atât în mediul școlar, cât și cel extrașcolar. Acest fapt a fost cauzat pe de o parte de accentuarea „*crizei mondiale a educației*”

(sintagmă introdusă în literatura științifică de către *Philip H. Coombs*), care s-a manifestat la sfârșitul anilor 1960-1970 ai secolului al XX-lea. Educația formală, nonformală și informală - ca concepte pedagogice fundamentale au fost abordate în literatura occidentală, începând cu anii 70 ai secolului al XX-lea. Astfel, *Coombs, Prosser și Ahmed (1973)*, se numără printre primii savanți de talie mondială care au formulat definiții cu referire la cele trei forme ale educației:

- *Educația formală*: sistemul de educație, structurat ierarhic și gradat cronologic, pornind de la școala primară până la terminarea universității, incluzând, pe lângă studiile academice generale, diverse programe specializate de formare (cursuri, activități de formare organizate de instituții de învățământ).

- *Educația nonformală*: orice activitate educațională organizată în afara sistemului formal existent – fie că se desfășoară separat sau ca un element important al unei activități mai largi – care este menită să răspundă nevoilor educaționale ale unui anumit grup și care urmărește obiective de învățare clare.

- *Educația informală*: procesul real de învățare de-a lungul vieții, în cadrul căruia fiecare individ își formează atitudini, își interiorizează sau clarifică anumite valori, dobândește deprinderi și cunoștințe din experiența cotidiană, valorificând influențele și resursele educative din mediul în care trăiește – de la familie și vecini, de la locul de muncă sau joacă, de la piață/magazin, de la bibliotecă sau din mass-media.

Începând cu sfârșitul deceniului al optulea al secolului al XX-lea, abordarea conceptului *formele generale ale educației* a constituit un domeniu prioritar de cercetare din partea mai multor autori din România și Republica Moldova. Cercetătorii au analizat definițiile prezentate în literatura științifică occidentală și au identificat propriile clasificări și caracteristici definitorii ale formelor educației. Printre autorii români care s-au preocupat de problematica conceptualizării *formelor educației*, abordarea aspectelor teoretice și metodologice cu privire la proiectarea și organizarea activităților de tip formal și nonformal, pot fi enumerați: *I. Cerghit și L. Vlăsceanu [26]*, *G. Văideanu [161]*, *T. Cozma [120]*, *C. Cucoș [57]*, *S. Cristea [46, 54]*, *G. Cristea [44, 45]*, *I. Șerdean [156]*, *M. Ștefan [157]*, *V. Lazăr și A. Cărășel [110]* ș.a.

În Republica Moldova, problematica conceptualizării și clasificării formelor educației a constituit un domeniu de cercetare pentru următorii savanți: *D. Patrașcu, A. Carnauhov [18]*, *N. Silistraru [143]*, *Vi. Guțu [87]*, *L. Cuznețov, T. Callo [15]*, *V. Volcov [162]*, *T. Repida [137]*, *L. Cebanu [21]*, *A. Afanas [2]*, *L. Saranciuc-Gordea [139]* ș.a.

Literatura științifică consemnează numeroase delimitări conceptuale ale formelor educației, atribuindu-le diverse semnificații. Vom sublinia, în continuare că, *I. Șerdean* se numără printre autorii, care pentru a desemna sub aspect conceptual *formele generale ale*

educației, utilizează sintagma „*ipostaze ale educației*”, iar V. Chiș folosește sintagma pedagogică „*moduri (tipuri) de educație*” sau „*ipostaze ale educației*”. În acord cu viziunea propusă de M. G. Ciot, care este de părerea că în ultima perioadă în literatura psihopedagogică s-a extins semnificația noțiunilor „clasice” de *forme ale educației (formală, nonformală, informală)* și anume prin utilizarea termenilor „*genuri ale acțiunii educative*”, „*moduri (tipuri) de educație*” etc., autoarea subliniază „putem cădea de acord că *genuri de acțiuni educative* este o terminologie care se potrivește mai bine „*formelor educației*”, întrucât factorul principal în clasificarea lor este componenta fenomenului educativ care face obiectul exercitării ei (acțiuni educative și/sau influențe educative) și cadrul realizării acestora (instituționalizat și/sau neinstituționalizat)” [27, p. 89]. Totuși, mai mulți cercetători (Ph. Coombs, Prosser, Ahmed, I. Cerghit, L. Vlăsceanu, S. Cristea, I. Jinga, G. Cristea, V. Lazăr și A. Cărășel, N. Silistraru, Vl. Guțu, L. Cuznețov, T. Callo ș.a.) utilizează conceptul *formele educației*, pentru a desemna educația formală, nonformală și informală. După S. Cristea, conceptul pedagogic de formă generală a educației delimitează și definește cadrul de realizare a acțiunilor și influențelor cu finalitate formativă directă sau indirectă, desfășurate în diferite modalități, într-un timp și spațiu determinate social [54, p. 255].

În literatura de specialitate găsim mai multe accepțiuni cu privire la criteriile, care stau la baza clasificării formelor educației. Însă cel mai frecvent, autorii utilizează *criteriul de instituționalizare*, pentru clasificarea formelor educației în trei mari categorii:

- Educația formală (*oficială*);
- Educația nonformală (*extrașcolară*);
- Educația informală (*spontană*).

Analizând literatura științifică, am constatat că printre specialiștii din domeniu, nu există un consens univoc cu referire la delimitările conceptuale a educației nonformale. Conform opiniei autoarei E. Istrati, educația nonformală poate fi [98, p. 165]: „*complementară*” (paralelă cu cea școlară și adresându-se elevilor); „*suplimentară*” (pentru cei care și-au întrerupt prematur studiile); „*de substituție*” (pentru analfabeți). Dacă ne referim la utilizarea conceptului *educație complementară*, atunci trebuie să menționăm că acest termen este de cel mai des utilizat ca sinonim al noțiunii *educație extrașcolară*, printre teoreticienii, cadrele manageriale și didactice din Republica Moldova. În această ordine de idei, suntem de acord cu opinia lui G. Văideanu (1988), care precizează formularea corectă a termenilor specifici: „educație nonformală” sinonim cu „educație extrașcolară”, iar „educație complementară”, poate fi atribuită atât „educației nonformale”, cât și „educației extrașcolare”.

Conform opiniei lui G. Văideanu, care a încercat să realizeze o clasificare a formelor

educației, luând ca bază *criteriul de instituționalizare*, ne propune următoarea distincție a formelor educației [161, p. 232-233]:

- *Educația formală* este girată de autoritatea școlară, asimilarea conținuturilor transmise prin școală constituie o obligație pentru elevi, performanțele fiind sistematic evaluate;

- *Educația nonformală (extrașcolară)* este reprezentată de totalitatea activităților cu caracter opțional sau facultativ promovate de școală, de organizațiile de tineret, de școală în colaborare cu asociațiile culturale, de elevii înșiși.

- *Educația informală* se referă la mass-media, familie, contactele cu adulții sau alți copii în timpul vacanțelor, pe stradă, în instituțiile de cultură.

E. Macavei se numără printe cercetătorii care grupează educația formală, informală și nonformală în categoria *tipuri de educații*. Cercetătoarea bazându-se pe *criteriul instituțional*, clasifică tipurile educației, după cum urmează [112, p. 11]:

a) *Educația formală* cuprinde ansamblul activităților desfășurate în cadrul instituțional al învățământului și al centrelor specializate pentru pregătirea și perfecționarea profesională.

b) *Educația nonformală* cuprinde ansamblul activităților desfășurate în afara celor didactice, școlare și universitare.

Autoarea *E. Macavei* evidențiază următoarele caracteristici: activitățile extrașcolare și extrauniversitare sunt variate: cercuri, vizite, expoziții, excursii, tabere, serbări, concursuri, festivaluri, conferințe, mese rotunde, reuniuni științifice, schimburi de experiență etc.; unele activități sunt organizate de către personalul didactic în școală, altele sunt organizate, cu participarea școlii, și au rostul de a completa și îmbogăți experiența de cunoaștere și de viață a copiilor, tinerilor și adulților; datorită acestor activități, orizontul de cunoaștere se extinde și se adâncește, experiența de cunoaștere și cea de viață se îmbogățește cu elemente noi, în moduri interesante și atrăgătoare.

c) *Educația informală* cuprinde totalitatea influențelor exercitate, receptate și asimilate din mediul social cu cea mai largă sferă: familie, grup de prieteni, stradă, cartier, locuri de vacanță, asociații sportive, asociații religioase, asociații culturale, mass-media, internet, instituții culturale (teatru, cinematograful, expoziții, spectacole muzical-coregrafice).

Cercetătorul *C. Cucoș*, bazându-se pe varietatea situațiilor de învățare și de gradul diferit de intenționalitate acțională, consideră că educația se poate obiectiva în trei ipostaze: educația formală, educația nonformală și educația informală [57, p. 59-60]:

- *educația formală* se referă la totalitatea influențelor intenționate și sistematice, elaborate în cadrul unor instituții specializate (școală, universitate), în vederea formării personalității umane.

- *educația nonformală* cuprinde totalitatea influențelor educative ce se derulează în afara clasei (activități extra-para-școlare) sau prin intermediul unor activități opționale sau facultative. Deci, în mod concret, aceste influențe (educative) se exercită prin intermediul cercurilor, concursurilor, olimpiadelor școlare și sunt inițiate fie de școală, fie de organizațiile de copii și de tineret, de organizațiile de părinți, de organizațiile profesionale etc.

- *educația informală* include totalitatea informațiilor neintenționate, difuze, eterogene, voluminoase -sub aspect cantitativ-cu care este confruntat individul în practica de toate zilele și care nu sunt selectate, organizate și prelucrate din punct de vedere pedagogic.

C. *Cucoș* evidențiază următoarele caracteristici ale formelor educației [Ibidem]:

I. *Educația formală*: scopul acestui tip de educație îl constituie introducerea progresivă a elevilor în paradigmele cunoașterii și instrumentalizarea lor cu tehnici culturale care le vor asigura o anumită autonomie educativă; pregătirea este elaborată în mod conștient și eșalonat, fiind asigurată de un corp de specialiști pregătiți în această direcție; permite o asimilare sistematizată a cunoștințelor; facilitează dezvoltarea unor capacități, aptitudini și atitudini necesare pentru integrarea individului în societate.

II. *Educația nonformală*: acțiunile se caracterizează printr-o mare flexibilitate și vin în întâmpinarea intereselor variate, individuale ale elevilor; organizarea ei este planificată.

III. *Educația informală*: precedă și depășește ca durată, conținut și modalități de însușire practicile educației formale; educația este voluntară; inițiativa învățării revine individului; grilele de evaluare sunt altele decât în educația formală, competența într-un domeniu sau altul fiind criteriul reușitei.

G. *Cristea* susține că „formele generale ale educației reprezintă modalitățile de realizare a activității de formare-dezvoltare a personalității prin intermediul unor acțiuni și/sau influențe pedagogice desfășurate, în cadrul sistemului de educație/învățământ în condițiile exercitării funcțiilor generale ale educației/funția de formare-dezvoltare a personalității, funcția economică, funcția civică, funcția culturală a educației” [44, p. 54].

Cercetătoarea G. *Cristea* distinge următoarele forme ale educației [Ibidem, p. 61-63]:

- *Educația formală* reprezintă „ansamblul acțiunilor pedagogice proiectate conform unor intenții (scopuri) organizate la nivelul sistemului de învățământ. Sunt acțiuni organizate sistematic, pe niveluri de învățământ (primar, secundar, superior), pe trepte școlare, cicluri de învățare, ani, semestre, în cadrul unui proces de instruire realizat cu maximum de rigurozitate (pe bază de plan, programe, manuale, cursuri, materiale de învățare, cadre didactice specializate, evaluări periodice etc)”.

- *Educația nonformală* completează educația formală într-un cadru instituționalizat

situat în afara sistemului de învățământ, dar și în interiorul acestuia (cluburi, tabere, televiziune școlară).

- *Educația informală* include „ansamblul influențelor pedagogice exercitate spontan asupra personalității de la nivelul familiei, mediului social (cultural, politic, economic, religios etc), (micro)grupurilor sociale comunității (locale, teritoriale, naționale), mass-media (presa scrisă, radio, televiziune etc)”.

Referindu-se la trăsăturile educației nonformale, pe lângă notele comune cu educația formală (intenționalitatea, organizarea instituțională), autoarea evidențiază câteva caracteristici specifice [Ibidem, p. 62]: proiectarea pedagogică neformalizată, cu programe deschise spre interdisciplinaritate și educație permanentă; organizarea facultativă, neformalizată, cu profilare dependentă de opțiunile elevilor și ale comunităților școlare și locale, cu deschideri speciale pentru experiment și inovație; evaluarea facultativă, neformalizată, cu accente psihologice, prioritar stimulativă, fără note sau calificative oficiale; valorificarea mai pronunțată a noilor mass-media: presa scrisă, radio-televiziunea, sistemele de rețele video și de calculatoare – cu profil școlar, universitar etc.

M. D. Ilie, care pune la bază *gradul de intenționalitate a acțiunilor educaționale*, definește și clasifică formele educației astfel [177, p. 18-19]:

- *Educația formală* poate fi definită ca „totalitatea acțiunilor educaționale desfășurate într-o manieră intenționată, elaborată, planificată, sistematică și orientată finalist, care au loc în cadrul instituțiilor de învățământ și educație componente ale sistemelor naționale, sub îndrumarea și conducerea unui personal calificat în acest sens”.

- *Educația nonformală* cuprinde totalitatea influențelor educative organizate și planificate (nu însă la același nivel de rigurozitate ca cele formale), dar desfășurate în afara incidenței programei școlare. În mod concret aceste influențe educative sunt exercitate prin intermediul diferitelor cursuri opționale, cercuri, concursuri sau olimpiade școlare fiind inițiate fie de școală, fie de diferite organizații, ca cele de copii și tineret, părinți, cluburi sportive, case de cultură sau ONG-uri.

- *Educația informală* este voluntară, iar conținutul acesteia provine din două filiere: una emisă de mass-media și cealaltă emisă de persoanele aflate în contextul social al individului la un moment dat.

Cercetătorii *V. Lazăr* și *A. Cărășel*, în funcție de *gradul de organizare și de oficializare al formelor educației*, evidențiază trei mari categorii [110, p. 77-80]: *educația formală (oficială)*; *educația non-formală (extrașcolară)*; *educația informală (spontană)*.

Contribuția autorilor, citați anterior este esențială, din perspectiva determinării caracteristicilor

educației nonformale [Ibidem, p. 82]: este centrată pe cel ce învață, pe procesul de învățare, nu pe cel de predare; „demitizează funcția de predare” și „răspunde adecvat necesităților concrete de acțiune”; propune participanților activități diverse și atractive, în funcție de interesele acestora, de aptitudinile speciale și de aspirațiile lor; contribuie la lărgirea și îmbogățirea culturii generale și de specialitate a participanților; creează ocazii de petrecere organizată a timpului liber, valorificând oportunitățile oferite de internet, televiziune, calculatoare etc.; este nestresantă, oferind activități plăcute și scutite de evaluări riguroase, în valoarea strategiilor de apreciere formativă, stimulativă, continuă; răspunde cerințelor și necesităților educației permanente;

M. C. Călin se numără printre savanții care atribuie conceptului *formele educației* și sintagma „*genuri ale acțiunii educative*”, propunând următoarea clasificare [20, p. 35-36]:

- *Educația formală* precizează locul școlii într-un sistem social de educație, anume că școala este o componentă a unui sistem social de educație.

- *Educația nonformală* este genul de acțiune educativă complementară celei formale, menite să ofere serviciile sale unor beneficiari și să atingă scopurile pedagogice (de regulă, scopuri instructive) identificabile.

- *Educația informală* este un gen de educație care permite un proces de osmoză între cel care învață și mediul său înconjurător, adică la realizarea acestei educații contribuie familia, biserica, mijloacele de comunicare socială, mediile de informare în masă, muzeele, strada etc.

În viziunea lui *M. C. Călin*, educației nonformale îi sunt specifice următoarele caracteristici: este organizată în școală, în afara orelor de curs, cât și în alte locuri, gratuit (case particulare, biserici, palate sau cluburi ale copiilor și tinerilor etc); este destinată unui scop pedagogic identificabil: să atenueze carențele și contradicțiile educației școlare prin programe flexibile, care să răspundă unor preocupări speciale ale celor care învață; se adresează atât elevilor (chiar dacă nu sunt înscriși în mod organizat în cadrul ei), cât și tinerilor (ei nemaifiind elevii unei anumite școli); este realizabilă de către anumite cadre didactice, care nu sunt specializate pentru învățământ; este deschisă spre mediu, urmărind să răspundă mai bine trebuințelor culturale ale audiențelor săi; costurile acestei educații sunt mai mici față de cele ale educației formale [Ibidem, p. 35].

Cercetătorul *I. Șerdean* consideră că cele trei forme ale educației: formală, nonformală și informală, pot fi denumite „*ipostaze ale educației*”. Relevantă considerăm a fi definiția *educației nonformale*, propusă de *I. Șerdean* care punctează „educația nonformală reunește ansamblul acțiunilor educației neșcolare, dar care sunt structurate și organizate, totuși, într-un cadru instituționalizat, organizat în afara sistemului de învățământ” [156, p. 21-22]. Autorul consideră

că activitățile organizate în afara clasei sau a sălilor de cursuri, pot fi numite și „*forme extrașcolare*”, care se grupează în două categorii [Ibidem, p. 22]:

a) Forme parașcolare (au loc în mediul socio-profesional): diferite acțiuni de perfecționare, reciclare etc;

b) forme perișcolare (evoluează în mediul socio-cultural, ca activități de autoeducație, de petrecere a timpului liber în vederea refacerii echilibrului psihic și fizic, prin distracție și divertisment). Acestea sunt realizate: prin mijloace și instituții tradiționale: familia, casele de cultură, căminele culturale, cluburile sportive, biblioteci publice, teatre, muzee, formații cultural-artistice, excursii; prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă: presă, radio, televiziune, cinematografie, discoteci publice.

Utilizând termenul de „*școală paralelă*”, pentru a desemna educația nonformală, cercetătorul determină câteva caracteristici specifice acestui tip de educație: este cea care se desfășoară în afara clasei, a sălilor de cursuri, sau prin intermediul unor activități opționale, facultative; acest tip de educație prezintă o mare flexibilitate, dar și instabilitate; cuprinde programe variate în funcție de vârstă, sex, categorii socio-profesionale care urmăresc dezvoltarea generală, lărgirea orizontului de cultură, precum și obiective mai specifice, legate de îmbogățirea cunoștințelor din anumite domenii, dezvoltarea aptitudinilor etc. [Ibidem].

Valoroase investigației noastre sunt și opiniile cercetătorilor din Republica Moldova, care au abordat în lucrările de specialitate, problematica conceptualizării, clasificării și determinării unor caracteristici definitorii ale *formelor generale ale educației*.

Vl. Guțu în lucrarea „*Pedagogie*”, a prezentat delimitările conceptuale ale formelor educației [87, p. 101-102]:

- *educația formală* este o activitate în cadrul instituțional, organizată sistemic și realizată de cadrele didactice permanente, pe baza unui curriculum oficial, în timp și spațiu;

- *educația nonformală* desemnează o realitate mai puțin formalizată sau neformalizată, însă cu efecte formative. Activitățile educative angajate în acest sens se caracterizează printr-o mare diversitate, flexibilitate, fiind determinate de interesele și opțiunile individuale ale elevilor; În viziunea autorului, educația formală este ghidată strict de cadrul juridic-normativ, de politicile educaționale ale statului și de ansamblul de acțiuni pedagogice la nivel de sistem și la nivel de proces [Ibidem, p. 101]: proiectarea strategică și operațională; proiectarea pedagogică/curriculară; învățarea școlară sistemică orientată prioritar spre atingerea finalităților preconizate; evaluarea obiectivă și riguroasă și obținerea certificatelor respective de finalizare a studiilor.

Referindu-se la conceptul de educație nonformală, Vl. Guțu consideră că această formă se încadrează în conceptul *educației pe parcursul întregii vieți*, prezentând următoarele

caracteristici definitorii, care plasează acest tip al educației în afara învățământului formal: flexibilitate și mai mare deschidere în raport cu educația formală; proiectarea pedagogică neformalizată, deschisă spre interdisciplinaritate și educație permanentă, spre inovație și experiment; evaluarea facultativă, neformalizată cu accente pe stimulare; costuri mai mici față de cele ale educației formale.

L. Cuznețov, prezintă următoarele definiții ale formele educației [15, p. 84-88]:

- *educația formală* este organizată instituțional (cadrul sistemului de învățământ), sub conducerea și îndrumarea sistematică și complexă a managerilor școlari și cadrelor didactice, care asigură desfășurarea și dirijarea intenționată și conștientă a raporturilor funcțional-structurale dintre educator și educat într-un context acțional și metodologic special organizat și reglementat prin documente de politici de tip macro-și microstructural;

- *educația nonformală* incubă ansamblul de acțiuni pedagogice proiectate-realizate instituțional prin structurile complementare flexibile ale cadrului didactic școlar și extrașcolar;

- *educația informală* reprezintă ansamblul influențelor pedagogice exercitate spontan asupra personalității de la nivelul mediului social (cultural, politic, economic, religios etc.), a microgrupurilor sociale proprii comunității (familie), a celor ce țin de comunitatea concretă locală/teritorială, națională, internațională; mass-media/presa scrisă, radio, televiziunea etc.

Analiza formelor generale ale educației pe dimensiunea structurală și funcțională, realizată de *L. Cuznețov*, a permis evidențierea unor caracteristici comune ale educației formale și nonformale. Cercetătoarea consideră că caracteristicile educației nonformale sunt determinate de poziția mobilă a acțiunilor și activităților inițiate (de tip didactic și extradidactic) și pot interveni în interiorul și exteriorul sistemului, inclusiv al procesului de învățământ în baza a două poziții distincte [Ibidem, p. 85-86]:

- activități desfășurate în interiorul școlii, dar în afara programului didactic obligatoriu;
- activități în afara școlii.

Cercetătoarea *L. Cuznețov* delimitează următoarele caracteristici comune ale educației formale și nonformale [Ibidem, p. 86]: proiectarea pedagogică efectuată de aceleași cadre didactice din instituțiile de învățământ; organizarea și managementul educațional realizat la nivel structural și funcțional decorelare optimă cu programul formal/obligatoriu, cu acțiunile agenților sociali implicați în parteneriatul educativ; interacțiunea educator-educat sunt prezente în ambele forme ale educației.

T. Repida consideră că atributul de *nonformală* semnifică o mai redusă și mai puțin restrictivă reglementare oficială privind obiectivele, conținuturile, modul de organizare [137, p. 16]. În acest context de referință, autoarea vine cu următoarea constatare: aceasta nu înseamnă că

educația nonformală se realizează spontan, ocazional sau aleatoriu. Dimpotrivă, ea continuă să aibă un caracter organizat și relativ sistemic, dar acesta nu mai este impus și standardizat, ci rezultă mai degrabă dintr-un proces de organizare la care participă atât pedagogii, cât și elevii, familia sau alte persoane interesate sau implicate în activități educative [Ibidem].

De mare interes pentru problema investigată prezintă și viziunea *L. Cebanu*, care în lucrarea „*Educația integrală: Fundamente teoretico-paradigmatice și aplicative*” [15] evidențiază locul și rolul educației extrașcolare în sistemul educațional al Republicii Moldova, prin următoarea constatare „acest tip de educație conține majoritatea influențelor educative, care au loc în afara clasei, acestea sunt activități extradidactice sau prin activități opționale sau facultative. Are un caracter mai puțin formal, dar cu acelaș rezultat formativ [15, p. 137]. Autoarea remarcă că „acest tip de educație cuprinde ansamblul activităților și acțiunilor care se desfășoară într-un cadru instituționalizat, în mod organizat, dar în afara sistemului școlar, constituindu-se ca o punte între cunoștințele asimilate la lecții și informațiile acumulate informal” [Ibidem, p. 139]. Evident, că activitățile extradidactice, opționale sau facultative constituie numai un segment al educației nonformale/extrașcolare, fapt stipulat și în *Codul Educației* (art. 37, p. 1), unde se evidențiază că „aceste activități completează spectrul activităților educative într-un mediu educațional mai extins, care se organizează și se desfășoară în instituțiile de învățământ general și în instituțiile de învățământ extrașcolar (centre, palate și case de creație, școli de arte, sport etc.) [31]. Referindu-se la mediul educațional în care se organizează educația nonformală, *L. Cebanu* subliniază că „ea se realizează atât sub egida școlii, ca activitate educativă extracurriculară (cercuri, serbări, concursuri, excursii), cât și extrașcolar, în instituții specializate în instruirea nonformală (centre, case, cluburi ale elevilor/studentilor, tabere pentru elevi/studenti etc.) și are menirea să valorifice, prin forme și metode specifice, conceptul de educație globală ce vizează formarea – dezvoltarea integrală a personalității” [21, p. 7]. Iar, rolul profesorului în educația nonformală este de a crea un mediu stimulat de dezvoltare, situații adecvate de învățare, fără a exercita presiuni asupra elevului; el doar dirijează, facilitează discuțiile și relațiile în calitate de lider și ghid, îndrumă impulsurile și interesele copilului într-un proces evolutiv specific [82, p. 17].

Susținem opinia autoarei *L. Cebanu* că, conceptul de educație nonformală trebuie privit dintr-o nouă perspectivă, mai exact cum se exprimă autoarea „este cea mai nouă abordare a învățării prin activități plăcute și motivante, iar avantajele sale multiple înglobează bifarea tuturor deprinderilor specifice sistemului tradițional de învățământ, cu un aport suplimentar de abilități câștigate în condițiile unei libertăți maxime de exprimare” [15, p. 135]. Evident că activitățile desfășurate în mediul extrașcolar sunt atractive pentru copii și tineri, pentru că ele

sunt organizate nu numai din inițiativa cadrelor didactice, dar și din inițiativa educabililor, care optează pentru crearea unui mediu educațional, ce ar permite dezvoltarea personalității pentru libera exprimare și afirmare în societatea contemporană în permanentă schimbare.

Relativ recent (2017), într-o lucrare de o deosebită semnificație științifică, intitulată „*Concepte fundamentale în pedagogie. Conținuturile și formele generale ale educației*”, autorul S. Cristea a realizat o analiză profundă a problemei conceptualizării, clasificării și identificării principalelor caracteristici comune și specifice ale *formelor generale ale educației*, datorită interesului sporit pentru acest subiect în ultima perioadă. Analiza comparativă a educației formale și nonformale, i-a permis autorului să identifice câteva caracteristici comune și distincte, considerate și de noi ca fiind cele mai semnificative, de care trebuie să ținem cont în procesul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar [46, p. 121]:

- a) *organizare și planificare* realizată cu cadre specializate;
- b) *exprimare* prin acțiuni specifice pedagogice (didactice, extradidactice; școlare, extrașcolare);
- c) *structură de bază* susținută permanent la nivelul corelației *educator-educat* (profesor-elev).

Referindu-se la caracteristicile specifice educației nonformale, autorul identifică trei distincții esențiale [Ibidem, p. 122]:

A. *Organizare neformalizată, flexibilă*, adaptată/adaptabilă la resursele pedagogice existente și la opțiunile elevilor și ale comunității educative locale și teritoriale urmărește: aprofundarea, extinderea, aplicarea conținuturilor; experimentarea mai multor metode și tehnici didactice bazate preponderent pe cercetare (directă, indirectă) și acțiune (reală, simulată; algoritmică, euristică); evaluare *neformalizată*, (fără note școlare), care vizează stimularea psihologică a elevilor, asigurarea progresului colectiv și individual).

B. *Planificare neformalizată, flexibilă*, cu libertate de decizie și de experimentare implică *programe deschise* spre aplicabilitate socială și interdisciplinaritate, cu o arie tematică largă, tehnologică (socioprofesională), estetică (artistică), psihofizică (sportivă), dar și moral-civică, politică, juridică, economică, religioasă etc.

C. *Realizare neformalizată, flexibilă*, bazată pe:

a) *obiective: generale* „de vocație”: sprijinirea elevilor și chiar a adulților cu șanse reduse de acces la o școlaritate normală; stimularea dezvoltării socioeconomice și culturale a comunităților locale și teritoriale; *specifice*: dezvoltarea unor sectoare socioeconomice; valorificarea resurselor locale; alfabetizarea funcțională a grupurilor sociale defavorizate; formarea și perfecționarea profesională; educarea generațiilor pentru o existență sănătoasă în

plan moral-intelectual-tehnologic-estetic-psihofizic;

b) deschidere largă spre mediul social, valorifică pozitiv, informativ și metodologic, în perspectiva educației permanente;

c) evaluare formativă, continuă, cu funcție de reglare-autoreglare permanentă a activității.

În viziunea noastră, prin *formele generale ale educației* înțelegem totalitatea acțiunilor și a situațiilor educative, proiectate, organizate și realizate în mediul școlar și extrașcolar, prin intermediul activităților educaționale, în scopul formării și dezvoltării personalității umane.

În conformitate cu abordările conceptuale și caracteristicile educației nonformale prezentate în acest paragraf, propunem o clasificare proprie a activităților extrașcolare, având la bază următoarele criterii [69, p. 173-175]:

I. După gradul de instituționalizare:

1. Activități extrașcolare organizate în instituțiile de învățământ preșcolar, primar, secundar general (săli de clasă, laboratoare, săli de sport, ateliere școlare, biblioteci școlare etc.).

2. Activități educative specifice organizate în instituțiile de învățământ extrașcolar: centre de creație pentru copii și tineri, palate, case de creație, școli de arte, sport (săli de studii, săli de dans, ateliere etc.).

3. Activități extrașcolare organizate în instituțiile de învățământ: profesional tehnic secundar, postsecundar și postsecundar nonterțial (săli de studii, ateliere, săli de sport, biblioteci, sala de festivități etc.)

4. Activități extrașcolare organizate în instituțiile de învățământ superior (auditorii, biblioteci, sală de festivități, săli sportive etc.).

5. Activități extrașcolare organizate în instituțiile culturale: muzee, biblioteci, teatre etc.

II. După forme și modalități pedagogice de organizare a activităților extrașcolare:

1. Activități educaționale organizate în cercuri școlare: unidisciplinare/pluridisciplinare/transdisciplinare.

2. Activități educaționale organizate în cercuri extrașcolare pe următoarele domenii: artă, cultură, știință, tehnică, sport etc.

III. După conținutul activităților organizate :

1. Activități educaționale în cercuri:

a) Cercuri organizate pe discipline de învățământ: fizică, matematică, informatică etc.;

b) Cercuri cultural-artistice: cercuri de coregrafie (ansambluri de dansuri populare, contemporane etc.); cercuri de muzică instrumentală: instrumente muzicale (pian, acordeon, vioară, chitară, fluiet etc.); muzică (soliști vocali, grupuri vocale, ansambluri, formații folclorice,

coruri de copii/tineri); cercuri teatrale; cercuri de arta plastică: pictură, grafică etc.; cercuri de artă decorativă: sculptură, ceramică, textilele etc.

c) Cercuri științifice: cercuri de limbi străine (limba engleză, franceză, germană etc.); cerc de jurnalism; cerc de cunoaștere a culturii și civilizației antice, medievale, moderne și contemporane.

d) Cercuri tehnico-aplicative: aeromodele, navomodele, karting etc.

e) Cercuri sportive: fotbal, gimnastică, volei, baschet etc.

2. Activități cultural-artistice: concursuri, serbări, expoziții tematice, expoziții personale ale preșcolarilor/elevilor/tinerilor, concerte, spectacole, tabere de creație, cenacluri literare etc.

3. Activități sportive: competiții, întreceri, campionate etc.

4. Activități educativ-recreative: excursii, vizite (muzee, săli expoziționale, monumente istorice), vizionări de spectacole (teatru), întâlniri cu personalități din domeniul culturii, educației, științei etc.

IV. *După numărul de participanți antrenați în activitatea de cerc:*

2. Activități individuale: studiul individual pentru cercurile de muzică (soliști vocaliști), instrumente muzicale etc.

3. Activități în grupuri mici: instrumentiști, grupuri vocale, cercuri teatrale etc.

4. Activități în grupuri mari: cercul de elevi pe interese.

Abordarea problematicii conceptualizării formelor educației în literatura de specialitate, ne conduc spre noi deschideri taxonomice cu evidențierea caracteristicilor specifice educației formale, nonformale și informale.

În contextul conceptual și analitic prezentat mai sus, *concluzionăm* că autorii utilizează diverse concepte pedagogice, pentru a desemna formele educației: „*genuri ale acțiunii educative*”, „*formele educației*”, „*moduri (tipuri) de educație*”, „*ipostaze ale educației*” etc.

Cercetătorii au pus la baza clasificării formelor educației criteriul de instituționalizare, ceea ce a condus la delimitarea a trei mari categorii: educația formală (oficială), educația nonformală (extrașcolară), educația informală (spontană).

1.3. Principii, funcții și condiții în acțiunea de proiectare și organizare a activităților extrașcolare

În acțiunea de proiectare și organizare a activităților extrașcolare, un rol deosebit este atribuit și *principiilor*, care trebuie privite în sistem, ca un tot integru, deoarece ele interacționează între ele, asigurând realizarea obiectivelor educaționale. Semnificația principiilor în proiectarea și organizarea activităților în instituția de învățământ extrașcolar este esențială,

deoarece se referă la procesul educațional ca un sistem organizat, pentru formarea și dezvoltarea competențelor educatului. Necesitatea și importanța integralizării principiilor ca norme pedagogice în elaborarea proiectării activităților, reiese din semnificația noțională a conceptului, prezentată de *M. Ionescu* cu referire la extinderea sferei de acțiune a principiilor, prin următoarea afirmație: „sunt teze fundamentale, norme generale care stau la baza proiectării, organizării și desfășurării activităților de predare-învățare, în vederea realizării optime a obiectivelor operaționale” [91, p. 57]. Deși, principiile nu sunt descrise și explicate în documentele proiective, totuși ele reprezintă acele „*puncte de reper orientative și normative*”, care optimizează acțiunile cadrului didactic în procesul proiectării și organizării activităților extrașcolare.

În cadrul cercetării de față, subliniem că în procesul elaborării proiectării activităților în instituția extrașcolară, cadrele didactice trebuie să ia în considerație atât principiile educaționale, principiile educației centrate pe elev, cât și principiile specifice organizării educației extrașcolare. În continuare, sub forma unui tabel sintetic, vom structura clasificarea *principiilor generale ale educației*, ca repere normative ce pot fi utilizate în proiectarea și organizarea activităților în instituția de învățământ extrașcolar (*vezi* Tabelul 1.1 și Tabelul 1.2):

Tabelul 1.1 Clasificarea principiilor educaționale

Autori	Clasificarea generală	Clasificarea principiilor
<i>N. Silistraru (2011)</i>	Principiile generale ale educației	<i>Educația se bazează pe următoarele principii:</i> - centrarea pe axiologia celui educat; - corelarea/antrenarea optimă a aspectelor bio-psiho-fiziologice, ecologice, social-politice, cultural-spirituale ale educației; - unitatea vieții sociale și a educației; - unitatea valorilor general-unane și naționale; - educația etnoculturală/pluriculturală; - caracterul anticipativ și prospectiv al educației (educația trebuie să anticipeze, să proiecteze axiologia socială și cea individuală); - umanizarea și democratizarea vieții sociale a celui educat; - diferențierea și individualizarea procesului educațional, dezvoltării individuale prin integrarea în comunitatea (asociațiilor) umană sau principiul corelării intereselor individuale cu cele ale societății; - creativitatea și libertatea (stipulate de drepturile copilului și ale omului); - unitatea educației și autoeducației; - satisfacerea necesităților biologice în concordanță cu normele acceptate de conviețuirea socială; - unitatea și diversitatea acțiunilor educaționale; - valorizarea morală a celui educat în contextul axiologiei comunitare/individuale; - corelarea optimă a tuturor dimensiunilor educației: spirituale, morale, intelectuale/cognitive, estetice, ecologice, tehnologice, fizice etc.

C. Cucos (1996), N.Silistraru (2002), Vl. Guțu (2009), T. Callo, A. Paniș, V. Andrițchi, A. Afanas, V. Vrabii (2010); L. Lefter (2018)	Principiile educației centrate pe elev	Principii generale: 1. Principiul accesibilității. 2. Principiul integrării teoriei cu practica. 3. Principiul învățării temeinice. 4. Principiul cunoașterii sistemice. 5. Principiul intuiției. Principii specifice: 1. Principiul individualității 2. Principiul creativității și succesului. 3. Principiul alegerii. 4. Principiul încrederii și susținerii.
S. Cristea (2015)	Principiile de proiectare a educației/ instruirii	1. <i>Principiul cunoașterii pedagogice</i> – al transmiterii cunoștințelor de specialitate în cunoștințe cu valoare pedagogică. 2. <i>Principiul comunicării pedagogice</i> – la nivelul repertoriului comun necesar între educator și educat, între profesor și elev. <i>Principiul creativității pedagogice</i> – necesar pentru adaptarea educatorului/profesorului la schimbările care apar obiectiv și subiectiv în context deschis.
S. Cristea (2017)	Principii ale organizării activității de instruire în contextul procesului de învățământ	1. <i>Principiul valorificării colective a instruirii</i> – care asigură reușita școlară (minimă, medie, maximă) la nivelul frontal al clasei de elevi etc. 2. <i>Principiul valorificării diferențiate a instruirii</i> – care stimulează/favorizează reușita școlară în context formal sau/și nonformal. 3. <i>Principiul valorificării individuale a instruirii</i> – care impun tratarea separată a elevilor în cadrul unor secvențe speciale, organizate în context formal sau nonformal.

În continuare, vom prezenta clasificarea *principiilor specifice educației nonformale* (vezi Tabelul 1.2), care stau la baza proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar:

Tabelul 1.2 Clasificarea principiilor specifice educației extrașcolare

Sursa de informare	Clasificarea principiilor specifice educației extrașcolare/nonformale
Recomandarea din 30 aprilie 2003 a Consiliului Europei	1. <i>Principiul flexibilității informaționale-îmbunătățirea experienței educative a elevilor, raționalizarea timpului liber;</i> 2. <i>Principiul cooperării – mediu școlar bazat pe respect, comunicare, cooperare între cadrul didactic – educabil, cadrul didactic –societate, responsabilizarea tuturor factorilor sociali implicați în susținerea procesului educativ, inițierea de rețele interșcoli la nivel local, național, european, internațional;</i> 3. <i>Principiul accesului egal la educație – reducerea excluziunii sociale, reducerea fenomenelor de abandon școlar, absentism și analfabetism;</i> 4. <i>Principiul complementarității educației formale și nonformale – recunoașterea educației nonformale ca parte esențială a educației obligatorii, ca spațiu aplicativ pentru educația formală.</i>
Concepția învățământul extrașcolar din Republica Moldova (2003)	1. <i>Principiul umanizării și democratizării;</i> 2. <i>Principiul conexiunii și interacțiunii;</i> 3. <i>Principiul accesibilității și adaptivității;</i> 4. <i>Principiul diferențierii și individualizării;</i> 5. <i>Principiul unității și diversității;</i> 6. <i>Principiul creativității;</i> 7. <i>Principiul legăturii cu viața;</i> 8. <i>Principiul echității sociale;</i> 9. <i>Principiul non-obligativității;</i> 10. <i>Principiul depolitizării activităților educaționale.</i>

<i>O. Costea, M. Cerkez, L. Sarivan (2009), Educația nonformală și informală: realități și perspective în școala românească.</i>	1. <i>Necesitatea de a asigura continuitatea educației, pentru a evita eroziunea de cunoștințe;</i> 2. <i>Adaptarea curriculumului și a metodelor la obiectivele particulare și originale fiecărei societăți;</i> 3. <i>Pregătirea cetățenilor societății la toate nivelurile de educație pentru un spațiu real unde au loc evoluții, schimbări și transformări;</i> 4. <i>Mobilizarea și utilizarea tuturor mijloacelor de formare și de informare din societate;</i> 5. <i>Realizarea de relații între diferite forme de acțiune (tehnică, politică, industrială, manufacturieră, comercială etc.) și obiectivele educației din societate.</i>
<i>Regulamentul tip al instituției extrașcolare (2011)</i>	1. <i>Principiul echității și al non-discriminării:</i> serviciile sunt prestate indiferent de etnie, gen, religie, orientare politică, statut social, origine, studii, stare a sănătății etc.; 2. <i>Principiul parteneriatului social și al co-managementului:</i> toate activitățile vor fi desfășurate în baza colaborării eficiente dintre sectorul public, privat și neguvernamental; 3. <i>Principiul respectării drepturilor copilului și ale omului:</i> copiii și tinerii au dreptul la participare, acces la informație, servicii educaționale; 4. <i>Principiul centrării pe valorile general-umane, naționale și democratice;</i> 5. <i>Principiul diferențierii și individualizării demersului educațional;</i> 6. <i>Principiul corelării intereselor individuale ale beneficiarului cu cele ale societății;</i> 7. <i>Principiul creativității;</i> 8. <i>Principiul unității educației și autoeducației.</i>
<i>L. Cebanu (2015), Managementul activităților extrașcolare.</i>	1. <i>Principiul accesului egal la educație – conform Constituției și Convenției ONU a Drepturilor Copilului, fiecare copil are dreptul la educație;</i> 2. <i>Principiul abordării globale, unitare, multidisciplinare și integrate;</i> 3. <i>Principiul continuității activităților care au caracter permanent și se bazează pe experiența anterioară;</i> 4. <i>Principiul complementarității formal-non-formal;</i> 5. <i>Principiul interculturalității;</i> 6. <i>Principiul flexibilității organizaționale și informaționale.</i>

Prin clasificarea principiilor generale ale educației, a principiilor educației centrate pe elev și a principiilor specifice educației extrașcolare din literatura de specialitate, am evidențiat importanța acestor norme pedagogice care fundamentează proiectarea și organizarea activităților educaționale. Acest fapt, ne-a condus spre identificarea principiilor pedagogice ale proiectării activităților în contextul educației extrașcolare (*adaptare după S. Cristea*) și a principiilor specifice organizării educației extrașcolare (*adaptare după I. Șerdean*), pe care ar trebui să se bazeze cadrele didactice în elaborarea documentelor proiective.

I. Principiile pedagogice ale proiectării activităților în contextul educației extrașcolare (*adaptare după S. Cristea, 2015*):

- *principiul cunoașterii pedagogice* – vizează asigurarea relației dintre cadru didactic și educat la nivel de sistem și proces, prin transmiterea informațiilor/cunoștințelor de specialitate (din diverse domenii de activitate: știință, artă, cultură, sport etc.) în cunoștințe cu valoare

pedagogică, în scopul formării și dezvoltării personalității preșcolarului/ elevului/ tânărului;

- *principiul comunicării pedagogice* – vizează asigurarea corelației dintre transmiterea informațiilor/cunoștințelor de specialitate (mesajul educațional), elaborat de cadrul didactic și receptarea, asimilarea și valorificarea mesajului educațional de către educat (preșcolar/ elev/ tânăr), pe termen scurt, mediu și lung;

- *principiul creativității pedagogice* – vizează asigurarea corelației între acțiunea de reglare/evaluare continuă a cadrului didactic și acțiunea de autoreglare/autoevaluare continuă a educatului într-un context deschis și permanent în scopul valorificării resurselor creativității pedagogice.

II.Principiile specifice organizării educației extrașcolare (*adaptare după I.Șerdean, 2004*) sunt:

- *principiul integrării (corelării, coordonării)* asigură interdependența între formele generale ale educației pe axa pedagogică: formal-nonformal-informal, contribuind la integrarea conținuturilor generale ale educației, transfer a cunoștințelor, capacităților și aptitudinilor formate și dezvoltate la educat, și aplicarea lor în practică în contexte variate de învățare;

- *principiul caracterului specific* vizează însăși „*caracterul specific*” al organizării și realizării procesului educațional extrașcolar, care reiese din: competențele specifice/obiectivele operaționale și conținuturile tematice (pe domenii de activitate); diversitatea formelor de organizare a activităților; tehnologii educaționale pedagogice și specifice profilului de activitate a cercului; forme și modalități specifice de evaluare a performanțelor preșcolarilor/elevilor/ tinerilor, implicarea beneficiarilor în proiectarea conținuturilor educaționale a activităților;

- *principiul caracterului atractiv al activităților extrașcolare* asigură participarea preșcolarilor/elevilor/tinerilor la activitățile educaționale, reieșind din interesele și opțiunile acestora, pe care le consideră atractive și utile în formarea competențelor într-un anumit domeniu de activitate;

- *principiul varietății* vizează organizarea și realizarea unor forme variate ale educației extrașcolare în scopul valorificării înclinațiilor și aptitudinilor formate la preșcolari/elevi/tineri;

- *principiul îmbinării conducerii de către adulți cu autoconducerea* oferă posibilitatea lărgirii relației pedagogice: cadru didactic-educat și educat-cadru didactic în scopul dezvoltării abilităților de a deveni buni organizatori și lideri nonformali;

- *principiul interdependenței formal-nonformal-informal* vizează integrarea și valorificarea conținuturilor generale ale educației (*morală, intelectuală, tehnologică, estetică, psihofizică*), conținuturilor particulare „*Noile educații*” și conținuturile tematice structurate pe domenii de activitate (*știință, artă, cultură, tehnică, sport etc.*) la nivelul procesului educațional

extrașcolar în scopul realizării finalităților educației.

Din perspectiva abordării învățării centrate pe elev, trebuie să recunoaștem importanța *principiilor educației centrate pe educat (generale și specifice)*, identificate de mai mulți cercetători din domeniu C. Cucuș [55], Vl. Guțu [86], T. Callo et. al. [14], L. Lefter [180], alături de principiile pedagogice ale proiectării activităților și principiile specifice organizării educației extrașcolare ca repere normative în elaborarea documentelor proiective. În instituția de învățământ extrașcolar se asigură un mediu educațional centrat pe subiectul educației, prin proiectarea și organizarea unor activități atractive și creative, în funcție de particularitățile individuale și de vârstă, interesele și opțiunile participanților la activitățile extrașcolare.

În cadrul instituției extrașcolare toate componentele procesului educațional interacționează între ele, iar înainte de a desfășura o activitate educațională cadrele didactice proiectează toate acțiunile care vor fi realizate pentru a atinge obiectivele preconizate. Iar, respectarea principiilor, funcțiilor și condițiilor proiectării activităților, ar permite cadrului didactic din instituția extrașcolară să selecteze cea variabilă care ar asigura și realiza competența pedagogică: proiectare – organizare – desfășurare și evaluare [145, p.147].

Autorul M. Stoica a evidențiat următoarele funcții ale proiectării pedagogice [152, p.169-171]: *de anticipare, de orientare, de organizare, de dirijare, de reglare-autoreglare, de decizie.*

În cercetarea noastră, am identificat *funcțiile proiectării activității cercului*, care au fost adaptate după cercetătorul M. Stoica și completate cu funcțiile specifice educației extrașcolare:

1. *Funcția de anticipare:* permite cadrului didactic ca prin stabilirea finalităților educaționale (ideal, scopuri, obiective) să anticipeze schimbările (la nivel economic, științific, social-politic și cultural) care urmează să se ajungă în urma proiectării activităților. Această funcție este foarte importantă deoarece permite conducătorului de cerc ca din multitudinea variantelor, acțiunilor, tehnologiilor educaționale să selecteze cea variabilă, care ar asigura și realiza relația dintre proiectare - organizare - desfășurare a acțiunilor, rezolvând situațiile de învățare propuse în diverse contexte educaționale extrașcolare.

2. *Funcția de orientare* (sau de direcționare a activității): asigură orientarea activităților educaționale în direcția dezvoltării la preșcolari/elevi/tineri a competențelor intelectuale superioare (inteligență, aptitudini, gândire critică, creativitate), stimulând motivația învățării. Prin proiectarea activităților în instituția extrașcolară se urmărește formarea unei personalități integre și creative, care ar putea face față cerințelor societății contemporane.

3. *Funcția de organizare.* Această funcție se concretizează în organizarea întregii activități educaționale, care asigură o conduită rațională a cadrului didactic în procesele de predare-învățare-evaluare.

4. *Funcția de dirijare* a activităților educaționale se realizează prin managementului acestor activități, organizat și desfășurat la nivelul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Organului local de specialitate în domeniul învățământului și al conducerii instituției de învățământ extrașcolar prin: managementul programelor de autor, proiectărilor anuale a activității cercului, a resurselor informaționale, umane, procedurale și materiale.

5. *Funcția de reglare-autoreglare* se realizează prin feed-back, pe baza informațiilor primite de la cadrele manageriale din instituțiile de învățământ extrașcolar, privind implementarea reformelor pentru educația extrașcolară și identificarea măsurilor de ameliorare.

6. *Funcția de decizie*: presupune asumarea din partea cadrelor didactice al rolului de factor de decizie în acțiunea de proiectare-organizare-realizare a activităților educaționale la nivelul cercului extrașcolar.

În continuare, menționăm că alături de principiile educaționale și cele specifice educației extrașcolare, specialiștii din domeniu atribuie un rol important și *condițiilor*, care contribuie la asigurarea unei proiectări pedagogice eficiente și calitative. În literatura de specialitate, autorii (*Romiță B. Iucu, C. Cucoș, Venera M. Cojocariu ș.a.*) evidențiază necesitatea respectării *condițiilor*, pe care trebuie să le ia în considerație cadrele didactice în procesul elaborării proiectării, mai ales din perspectiva praxiologică.

Astfel, *Romiță B. Iucu*, se numără printre autorii care evidențiază condițiile inițiale ale proiectării [96, p. 195]: *complexitatea*: trebuie să cuprindă toate componentele activității educaționale (procesual); *continuitatea* (permanența); *cadrele de referință*: activitatea didactică anterioară; situația prezentă; eventuale predicții.

Cercetătorul *C. Cucoș* consideră că, pentru a avea o eficiență crescută, proiectarea activității didactice trebuie să respecte următoarele condiții [55, p. 124]: să se raporteze atât la situația curentă de învățare, cât și la cea anterioară, apoi la cea care urmează a fi realizată (*anticipativ-strategic*); să fie realizată într-o manieră continuă/permanentă și anticipativă; să se raporteze la activitatea instructivă-educativă; să poată fi operaționalizată; să prezinte un grad de flexibilitate adecvat demersului didactic avut în vedere.

V. M. Cojocariu identifică condițiile unei proiectări reușite [32, p. 101]:

1) Existența, în structura de personalitate a educatorului, a unei *reale constelații de competențe* care, prin operaționalizare și adaptare la situații didactice concrete să scoată la lumină aptitudinea și măiestria pedagogică: competența de specialitate; competența psihopedagogică; competența psihosocială și managerială.

2) *Stabilirea concepției pedagogice personale asupra proiectării*, ceea ce presupune ca fiecare educator să-și clarifice (pentru sine, mai întâi) punctul de vedere despre *locul și rostul*

proiectării cât și teoria pedagogică pe care se întemeiază aceasta (care subliniază unitatea (în diversitate) a fenomenelor, proceselor, obiectelor, faptul că la orice nivel (micro și/sau macro) s-ar afla, ele prezintă o alcătuire (structură) proprie.

3) *Stabilirea exactă a duratelor/nivelurilor pentru care se realizează proiectarea:* repere temporale: an școlar, semestru, sistem de lecții, lecție; repere administrative: macrosistem și microsistem.

4) *Raportarea acțiunii de proiectare la 3 cadre de referință:*

- o activitate anterioară momentului proiectării – cu rol diagnostic, de identificare a aspectelor și procedeele eficiente, în vederea conservării lor, precum și a neajunsurilor, în scopul ameliorării lor;

- situația existentă în momentul proiectării – pentru a cunoaște condițiile de desfășurare a activității, resursele materiale și umane, restricțiile în care trebuie să se încadreze activitatea;

- un reper ulterior proiectării, pentru a încadra procesul de învățământ într-un flux continuu, care să-i permită valorificarea tuturor acțiunilor precedente.

5) *Stabilirea instrumentelor cu ajutorul cărora se va realiza proiectarea sau cu care se va pune în practică anticiparea propriu-zisă:*

- proiectare anuală, semestrială, proiectarea unei discipline opționale, proiectarea unei activități modulare, a unei activități simultane, a unei lecții sau a unui sistem de lecții; fișe pentru activitatea personală a elevilor, seturi de exerciții, probe de evaluare, sarcini de învățare.

6) *Asigurarea unei reale continuități a proiectării didactice.*

În opinia noastră, la elaborarea documentelor proiective în instituția de învățământ extrașcolar cadrele didactice trebuie să respecte următoarele condiții:

I. *Condiții generale:* orgnizarea și utilizarea tuturor resurselor educaționale pentru elaborarea documentelor proiective; corelarea operațiilor și acțiunilor de proiectare a activităților specifice educației extrașcolare; asigurarea unui mediu educațional eficient, bazat pe formarea și dezvoltarea competențelor educabililor în diverse domenii de activitate etc.

II. *Condiții particulare:* înțelegerea și abordarea din diverse perspective și dimensiuni a procesului educațional extrașcolar care urmează a fi proiectat și organizat; identificarea ofertei educaționale a cercului extrașcolar, în funcție de resursele (informaționale, umane, materiale) și de competențele profesionale de care dispun cadrele didactice; formarea educabililor din perspectiva intereselor, opțiunilor și aptitudinilor acestora, oferindu-le oportunitatea de a alege; centrarea demersului educațional pe conținuturile generale, particulare și specifice educației extrașcolare, și pe problemele vieții cotidiene; asigurarea axei pedagogice: formal-nonformal-informal în proiectarea demersului educațional extrașcolar; armonizarea conținuturilor proiectate

cu particularitățile de vârstă și nivelul de pregătire al educabililor.

III. Condiții psihopedagogice:

- se prevadă proiectarea activităților în concordanță cu nivelul de cunoștințe și de performanța a pregătirii preșcolarilor/elevilor/tinerilor;
- să coreleze competențele specifice – conținuturile (generale, particulare și specifice profilului cercului) – tehnologiile educaționale, pentru a asigura finalitățile educaționale (performanțe/rezultate);
- să integreze diverse forme și modalități specifice de organizare activităților;
- să pună accent pe organizarea situațiilor pedagogice individuale și în grup, reieșind din particularitățile de vârstă și nivelul de pregătire a participanților;
- să prevadă rezultatul formativ al educației extrașcolare, prin formarea și dezvoltarea competențelor (cunoștințe, capacități, aptitudini) personale ale preșcolarilor/ elevilor/ tinerilor ;
- să integreze conținuturi educaționale din diverse domenii de activitate, specifice profilului cercului, cu deschidere spre interdisciplinaritate și educația permanentă;
- să prevadă forme și modalități de evaluare specifice (fără note sau calificative), care sunt preponderent stimulative: concursuri, expoziții, competiții, portofolii personale ale preșcolarilor/elevilor/tinerilor etc.;
- să înțeleagă că educația extrașcolară crează oportunități de valorificare a cunoștințelor obținute în mediul educațional formal.

IV. Condiții specifice educației extrașcolare:

- să pornească de la identificarea grupului de participanți, care de cele mai dese ori este format din preșcolari/elevi/tineri de toate categoriile de vârstă și cu nivel diferit de pregătire;
- să se bazeze pe formularea competențelor specifice, reieșind din profilul de activitate a cercului și a nivelului de pregătire al participanților;
- să prevadă integrarea conținuturilor educaționale din diverse domenii de activitate: artă, cultură, știință, tehnică, sport etc.;
- să se coreleze diferitele tipuri de activități educaționale, respectând etapele și algoritmul procedural al acțiunii de proiectare didactică;
- să integreze diverse forme și modalități de evaluare: concursuri, expoziții, competiții, portofolii personale ale preșcolarilor/elevilor/tinerilor etc.;
- să prevadă implicarea participanților în proiectarea activităților, reieșind din interesele și opțiunile acestora;
- să înțeleagă că educația extrașcolară crează oportunități de aprofundare a cunoștințelor și de dezvoltare a competențelor în domeniul artistic, cultural, tehnic, sportiv etc.

În *concluzie*, putem afirma că, atât *principiile generale ale educației* și cele *specifice educației extrașcolare*, cât și *funcțiile, condițiile* constituie o parte integrată a normativității pedagogice. Principiile generale ale educației și principiile organizării educației extrașcolare interacționează între ele în acțiunea de proiectare, organizare și realizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar. De aceea, în procesul elaborării proiectării activităților educaționale este necesar să acordăm un rol prioritar respectării principiilor și condițiilor ca „*puncte de reper orientative și normative*”, care stau la baza realizării competențelor generale, specifice și a obiectivelor operaționale, contribuind la eficientizarea procesului educațional și creșterea performanțelor extrașcolare. Iar, evidențierea funcțiilor proiectării activității cercului în instituția extrașcolară contribuie la determinarea importanței praxiologice a acestui demers anticipativ, pentru a-i asigura eficiența și calitatea.

1.4 Concluzii la Capitolul 1

Analiza și generalizarea aspectelor teoretice și metodologice ale problemei conceptualizării și proiectării activităților în instituția de învățământ extrașcolar a contribuit la evidențierea următoarelor concluzii:

1. Problema conceptualizării proiectării și organizării activităților a constituit în permanență o preocupare din partea teoreticienilor, pornind de la actualitatea și necesitatea asigurării unui proces educațional eficient și calitativ.

2. În cadrul pedagogiei moderne și postmoderne conceptual de *proiectare*, datorită complexității sale este prezentat de cercetători printr-o abordare multiaspectuală (*sensul tradițional și sensul modern*) și prin prisma mai multor perspective: *pedagogică (didactică); managerială (decizională); perspectiva acțională*.

3. Proiectarea și organizarea sunt procese didactice deschise, în permanentă schimbare, care necesită din partea cadrelor didactice respectarea unor principii, funcții și condiții în acțiunea de proiectare, adaptarea demersului educațional la situații pedagogice concrete, pentru a asigura reușita și eficiența activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

4. Proiectarea activităților în instituția de învățământ extrașcolar este o activitate de anticipare a acțiunilor prestabilite de cadru didactic în funcție de obiectivele urmărite, pentru realizarea finalităților educației la nivelul sistemului și procesului educațional.

5. Abordarea pedagogică a conceptului formele educației și identificarea clasificărilor, a caracteristicilor formelor educației în literatura de specialitate, a determinat evidențierea diversității de opinii ale cercetătorilor, pentru a desemna educația formală, nonformală și informală: „*ipostaze ale educației*”, „*genuri ale acțiunii educative*”, „*moduri (tipuri) de*

educație”.

6. Structura activităților educaționale din instituțiile de învățământ extrașcolar se caracterizează prin flexibilitate și deschideri speciale spre creativitate și inovație. Iar, respectarea funcțiilor proiectării activității cercului, ar permite cadrului didactic să selecteze cea variabilă, care va asigura și realiza competența pedagogică: proiectare – organizare - desfășurare - evaluare.

7. Prin analiza cadrului teoretic al capitolului 1 este conturată **problema cercetării:** care sunt tendințele, condițiile și premisele conceptualizării proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. În acest cadru de referință se confirmă **scopul cercetării**, ce constă în stabilirea fundamentelor psihopedagogice, elaborarea și valorificarea experimentală a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.*

Obiectivele cercetării:

- a) Analiza multiaspectuală a conceptului de *proiectare*: pedagogică (didactică), managerială (decizională), acțională.
- b) Stabilirea principiilor, funcțiilor și condițiilor ale conceptualizării proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar.
- c) Analiza modelelor și micromodelor de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.
- d) Elaborarea Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.
- e) Valorificarea experimentală a Modelului pedagogic, prin implementarea Programului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

2. Metodologia proiectării și organizării activităților desfășurate în instituția de învățământ extrașcolar

2.1 Modele și micromodele de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

Actualmente, proiectarea pedagogică rămâne a fi una din preocupările prioritare pentru specialiștii din domeniu, luând în considerare dezvoltatea educației la nivel național și internațional. Proiectarea este o activitate specific umană, iar omul are nevoie să-și construiască mental ceea ce intenționează să facă, să-și anticipeze acțiunile care urmează să le realizeze, pentru a spori eficiența și reușita acestora. Acest fapt este important și pentru procesul educațional extrașcolar, deoarece sunt implicați mai mulți actori educaționali, resurse (informaționale, umane, materiale, procedurale) și resurse financiare (costuri pe termen lung și scurt). În acest context, suntem de acord cu afirmația lui *S. Panțuru și D. Necșoi*, care susțin că „activitatea de educație este una dintre cele mai complexe și importante acțiuni sociale, încât proiectarea ei este o problemă de necesitate obiectivă” [130, p. 224].

În continuare ne-am propus să analizăm și să prezentăm modele și micromodele de proiectare pedagogică din literatura de specialitate, identificând modelul optim ce ar putea fi aplicat la nivelul activităților educaționale organizate și realizate în instituția de învățământ extrașcolar. Astfel, pornind de la semnificația conceptului de *model*, cercetătorii *S. Panțuru* și *a D. Necșoi* remarcă „în general, un model este o structură operațională care are în spatele ei un mod de gândire. Iar, proiectarea didactică este și ea înainte de toate un mod de gândire ce intră în rezonanță cu o anumită concepție asupra acestuia” [Ibidem]. Autorul *C. Lupu* a plasat noțiunea de model într-un cadru pedagogic, specific acțiunii de proiectare, precizând că „orice model de proiectare include ideea optimizării raporturilor dintre obiective, conținuturi, metode, evaluări, acțiunile de predare-învățare, moduri și forme de organizare a instruirii, toate raportate la un context concret” [111, p. 142]. Dacă ne referim la corelarea elementelor structurale de bază ale proiectării pe care le identificăm în cercetările teoretice, atunci evidențiem corelarea dintre obiective – conținuturi – metode – evaluare, punând accent așa cum subliniază savantul *L. Vlăsceanu* „mai ales pe relațiile dintre acestea, în condițiile unui mod de organizare a procesului de învățământ” [26, p. 249].

Este important să menționăm, că de cele mai dese ori activitățile organizate în mediul extrașcolar, pot avea un caracter spontan, neprevăzut, bazat pe creativitate. Însă acest fapt nu semnifică că activitățile extrașcolare nu pot fi proiectate și organizate din timp, ceea ce solicită o acțiune anticipativă a etapelor instrucționale ale demersului educațional. În acest sens, vom evidenția următoarea afirmație: activitatea de creație specifică, proiectarea pedagogică vizează

valorificarea optimă a timpului real destinat învățării, în mediul școlar și extrașcolar [68, p.197].

În cercetările din domeniu se constată că proiectarea pedagogică intervine în calitate de:

a) *proiectare globală* (nivel, treaptă, ciclu de învățământ);

b) *proiectare eșalonată* (pe perioada unui an de învățământ, semestru școlar sau a unei activități didactice/educative concrete, lecție, oră de dirigenție etc.).

În lucrările științifice întâlnim mai multe modele și micromodele de proiectare pedagogică, care au fost implementate pe parcursul ultimilor ani în sistemul educațional din România și Republica Moldova. Aceste modele au avut la bază diferite variante propuse de autorii străini, care le-au denumit „*strategii mastery learning*” [100, p. 241]. Este important să precizăm, că specialiștii din domeniu au atribuit expresiei „*mastery learning*” semnne definiției, printre care subliniază „în principiu este vorba de modelele instructionale care permit atingerea anumitor standarde de performanță școlară de către toți elevii supuși acestor modele” [23, p. 181]. Cu toate că modelele de acțiune pedagogică au apărut în diferite perioade de timp și au avut la bază diverse elemente structurale, ceea ce le caracterizează este „că modelele *mastery learning* asamblează teoriile obiectivelor în scheme de acțiune pedagogică” [101, p. 241].

Analiza surselor de specialitate a permis constatarea faptului că, în prezent nu există un model unic de proiectare pedagogică, iar diferitele modele și micromodele prezentate de cercetători reliefează exemple de acționare pentru cadrele didactice, rolul cărora constă în alegerea celui mai optim model – ca mijloc de proiectare și organizare a activităților. În *Tabelul 2.1* sintetizăm cele mai semnificative micromodele de proiectare pedagogică care au fost concepute și utilizate în teoria și practica educațională până la elaborarea și aplicarea unor noi modele.

Tabelul 2.1 Micromodele de proiectare pedagogică

Autorii	Etapetele activității de proiectare
R. M. Gagne, L. J. Briggs (1977) „Principii de design al instruirii”	• <i>Organizarea conținutului în unități și teme principale:</i> - definirea obiectivelor; - proiectarea unei secvențe de predare. • <i>Ca pretestare:</i> - identificarea capacităților implicate în secvențe; - alegerea capacităților „țintă” ca obiective; - organizarea unui plan de predare pentru fiecare obiectiv. • <i>Ca evenimente instructionale:</i> - alegerea mijloacelor de instruire; - evaluarea performanțelor după fiecare secvență; - evaluarea formativă-revizuirea secvențelor, lecțiilor.
I. Cerghit (1983) „Perfecționarea lecției în școala modernă”	- studierea conținutului învățământului; - stabilirea sistemului de lecții, a poziției fiecărei lecții; - analiza sarcinilor de învățare; - analiza situației de plecare, estimarea posibilității claselor; - precizarea clară a scopului, obiectivelor și anunțarea lor;

	- organizarea resurselor activității de predare-învățare (conținut, metode, mijloace, procese); - adoptarea strategiei didactice adecvate (experiențe de învățare, tipuri de lecții, tipuri de strategii, variante de organizare, evenimentele procesului); - elaborarea instrumentelor de evaluare, a criteriilor de măsurare și apreciere a eficienței, eficacității.
<i>L. Neacșu (1990)</i> „Instruire și învățare”	- analizarea sistemului de instruire; - analizarea activităților, sarcinilor de instruire; - specificarea cunoștințelor, priceperilor și atitudinilor solicitate; - determinarea capacităților grupului de elevi; - identificarea cerințelor de instruire; - formularea obiectivelor învățării; - formularea criteriilor de măsurare a rezultatelor; - organizarea resurselor de învățare; - alegerea strategiei de predare corespunzătoare; - motivarea elevilor pentru învățare; - experimentarea variantei de proiectare și a criteriilor de evaluare; - implimentarea sistemului de instruire; - conducerea continuă a sistemului de instruire; - revizie, reglare.
<i>I. Jinga, I. Negreț (1994)</i> „Învățarea eficientă”	- Diagnosticul inițial: - realizarea unor programe de recuperare și de îmbogățire a pregătirii necesare; - stabilirea obiectivelor terminale; - planificarea materiei; - proiectarea activităților didactice (definirea obiectivelor operaționale; alegerea conținuturilor esențiale; stabilirea strategiilor didactice, formularea sarcinilor de învățare cu „țintă” pe obiective stabilite, crearea situațiilor de învățare adecvate, elaborarea și aplicarea testelor de evaluare continuă); - evaluarea sumativă periodică și finală; - realizarea procesului de învățare dirijată în clasă (captarea atenției, enunțul obiectivelor, actualizarea „ancorelor”, prezentarea sarcinilor, dirijarea învățării, obținerea performanțelor, asigurarea feedback-ului, evaluarea continuă, asigurarea retenției și transferului, programe compensatorii, studiul individual acasă).
<i>D. Patrașcu, L. Patrașcu (1998)</i> „Incursiuni în tehnologii pedagogice moderne și proiectarea pedagogică”	• <i>Precizarea obiectivelor:</i> - înainte de a face orice altceva, stabiliți cât mai concret cu putință „ce va ști să facă”; - verificați dacă ceea ce ați stabilit este în consens cu programa de învățământ; - verificați dacă ceea ce ați stabilit este realizabil în timpul disponibil. • <i>Analiza resurselor:</i> - analizați și selectați conținutul învățării; - analizați și organizați capacitățile de învățare ale elevilor; - analizați resursele materiale disponibile. • <i>Elaborarea strategiei:</i> - alegeți metodele de învățământ potrivite; - alegeți materialele didactice necesare; - alegeți mijloacele de învățământ de care aveți nevoie; - combinați metodele, materialele și mijloacele în strategii didactice fixate pe obiectivele operaționale; - imaginați în întregime „scenariul” desfășurării didactice. • <i>Elaborarea sistemului de evaluare a activității:</i> - elaborați sistemul de evaluare a instruirii (textul formativ, evaluarea calității și eficienței activității).
<i>M. Ionescu, I. Radu (2001)</i>	- încadrarea activității didactice (a lecției) în sistemul de lecții sau în planul tematic, într-o viziune sistemică - acțiune care include stabilirea obiectivului didactic

„Didactica modernă”	fundamental; - stabilirea obiectivelor operaționale, care direcționează întreaga activitate de pregătire și realizare a demersurilor didactice, se realizează în funcție de conținut și de finalitatea pe termen mai lung a instruirii; - selectarea, structurarea logică, esențializarea, adecvarea conținutului și transpunerea lui didactică într-un crochiu logic, acțiuni pe care profesorul le realizează ținând cont de următoarele elemente: nivelul general de pregătire al elevilor; rezultatele și experiența cognitivă anterioară a elevilor; sistemul de cunoștințe și abilități intelectuale și practice de care dispun elevii; experiența practică a elevilor, gradul în care aceștia cunosc materialul faptic; corelațiile intra-și interdisciplinare care se pot realiza etc.
<i>M. Bocoș, D. Juncan (2008)</i> „Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculumului. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor”	- selectarea scopurilor, obiectivelor și finalităților ce se doresc atinse prin procesul de implementare; - alegerea experiențelor extracurriculare planificate și organizate conform caracteristicilor situației educaționale, finalităților urmărite, conținuturilor extracurriculare, particularităților de vârstă și individuale ale copiilor; - alegerea conținuturilor prin intermediul cărora este oferită experiența de învățare, conform unor criterii de selecție centrate pe nevoile și interesele educabililor; - organizarea și integrarea experiențelor și conținuturilor în activități specifice cu caracter extracurricular și anticiparea modalităților generale de realizare a acestor aspecte; - evaluarea eficacității tuturor aspectelor din fazele anterioare.

În acest cadru de referință, vom evidenția că în literatura din domeniu sunt prezentate două modele, care în viziunea cercetătorilor se află în opoziție:

- *modelul de proiectare tradițională;*
- *modelul de proiectare curriculară.*

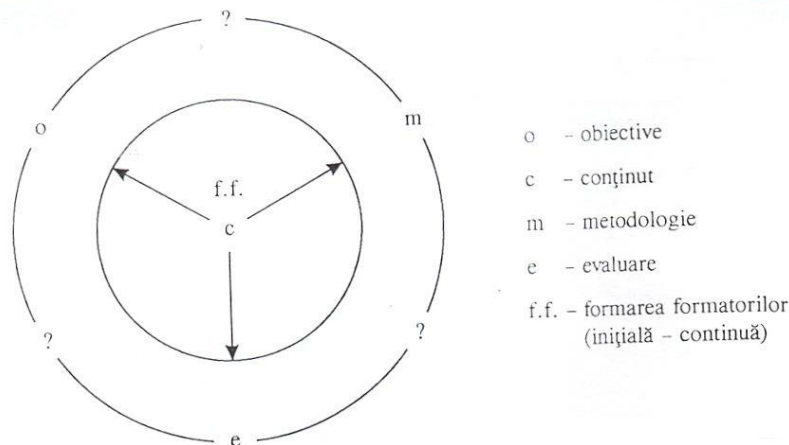
Modelul de proiectare tradițională și modelul de proiectare curriculară au stat la baza planificării și organizării conținuturilor generale ale educației la nivel de sistem (*proiectarea globală*) și proces (*proiectarea eșalonată*). Modelul de proiectare tradițională sau didacticist a fost aplicat în învățământul din Republica Moldova, România până la finele anului 1980. Acest model a fost conceptualizat pe baza paradigmei lui *Comenius* și se regăsește în lucrările de *didactică premodernă (tradiționalistă)*, punând accent pe metodă și metodică ca fundamente esențiale în realizarea scopurilor educației, afirmând că „ea acționează automat (se consideră că până și profesorii mai puțin talentați, urmând o metodă eficientă, ar putea obține succese)” [Apud 1, p. 7].

Modelul de proiectare curriculară sau modern constituie paradigma fundamentală a proiectării pedagogice în Republica Moldova, în contextul învățământului formativ la toate nivelele. Modelul curricular este promovat de *didactica postmodernă (curriculară)*, care a schimbat concepția veche a educației, punând accent pe calitate, pe libertatea de exprimare și manifestare a elevului, învățarea prin activitate proprie în scopul dezvoltării complete a personalității elevului, acestea fiind principalele valori a „*Școlii active*” cu exponenții săi de vază: *J. Dewey, M. Montessori, Ed. Claparede etc.* [Apud 42].

Autorul *S. Cristea* distinge modelul modern sau curricular al proiectării pedagogice de vechiul model, tradițional sau didacticist, și sugerează o analiză comparativă în funcție de următoarele aspecte [50, p. 311-312]:

- *Modelul didacticist al proiectării pedagogice* presupune următoarele caracteristici: este centrat asupra conținuturilor instruirii; conținuturile instruirii își subordonează obiectivele, metodologia și evaluarea didactică într-o logică proprie a „învățământului informativ”; „învățământul informativ” supralicitează predarea, transmiterea de cunoștințe, dirijarea și unilateralizarea procesului de formare a elevilor; activitatea de predare este restrictivă, închisă, directivă, unilaterală; obiectivele sunt prioritar informative, exprimate nediferențiat, în cadrul unui standard fix, abstract, care vizează performanța unui „elev mediu”; relațiile dintre elementele activității didactice sunt întâmplătoare, disparate, nediferențiate și nedefinite pedagogic, stabilindu-se mai ales sub presiunea conținutului și sarcinilor de predare; calitatea procesului de formare inițială și continuă a cadrelor didactice este caracterizat prin dezechilibrul existent între pregătirea de specialitate (predominantă și adesea monodisciplinară) și formarea pedagogică, (precipitată sau insuficient integrată pe circuitul: psihologie – teoria educației/instruirii – metodică – practica pedagogică).

**Modelul de proiectare tradițională (didacticist)
(prezentare grafică)**

- *Modelul curricular al proiectării pedagogice* presupune următoarele caracteristici: este centrat pe obiective și presupune acțiuni didactice specifice procesului complex de predare-învățare-evaluare; presupune proiectarea interdependențelor dintre elementele componente ale activității didactice: obiective – conținuturi – metodologie – evaluare; realizarea unui învățământ prioritar formativ bazat integral pe resursele de (auto)-instruire și de (auto)educație ale fiecărui elev; angajează o evaluare formativă continuă; asigură echilibrul dintre pregătirea de specialitate (largă, deschisă) și formarea pedagogică (prelungită la limita studiilor

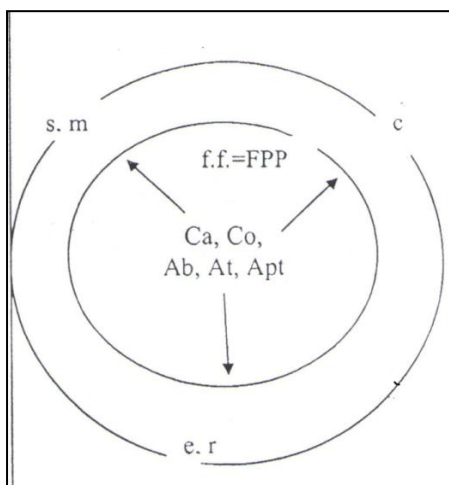
postuniversitare, pe circuitul: psihologie generală și a vârstelor – teoria educației și a instruirii – metodică – practică pedagogică) a cadrelor didactice.

Modelul de proiectare curriculară (prezentare grafică)

La mijlocul anului 1990, în lucrările științifice occidentale se observă o nouă abordare a proiectării didactice, și anume din *perspectiva cognitivă și constructivistă*. Printre cei mai de vază promotori ai *abordării cognitive și constructiviste a proiectării* ca teorie și practică, se numără savanții [Apud 106]: *B. Wilson* (1996, 1997), *Morgan* (1997), *R. Richey* (1995). Proiectarea din *perspectiva cognitivă și constructivistă*, „valorifică în principal tezele constructivismului: pregătirea, conceperea, realizarea, evaluarea, adaptarea proiectării sunt construcții mentale și acționale ale profesorului, în baza procesării variate a informațiilor asupra elementelor proprii. Proiectarea este un proces de rezolvare a unei probleme, sarcini de învățare-formare, un proces decizional care cere prelucrare, interpretare, corelare, căutare de soluții, alternative, construcție progresivă, alcătuirea unor rețele cognitive, scheme, prototipuri (proiecte, schițe). Profesorul utilizează aici dintre metodele cognitive în rezolvarea sarcinilor, elemente ale cogniției, ale stilului său cognitiv și chiar mijloace moderne informatice [179, p. 252]. Iar, organizarea este centrată pe elevi, pe căutarea independentă individuală sau în grup, flexibilă [105, p. 18].

Modelul de proiectare curriculară cognitiv-constructivist (prezentare grafică)

Ca, Co, Ab, At, Apt – capacități, competențe, abilități, atitudini, aptitudini
 c – conținuturi
 s, m – strategii, metodologie
 e, r – evaluare, reglare
 f.f. – formarea formatorilor (inițială și continuă)
 FPPC – Formarea psihopedagogică a profesorului

• *Modelul curricular cognitiv-constructivist al proiectării pedagogice* presupune următoarele caracteristici: proiectarea vizează activități de formare a capacităților, competențelor, atitudinilor, aptitudinilor elevilor; prioritară este activitatea elevului (interioară și exterioară) de învățare, de construcție și depășire a obstacolelor și conflictelor cognitive, experimentare, cercetare, meditație, introspecție; diversifică rolurile profesorului și competențele profesionale ale acestuia; strategiile și metodologia sunt active, interactive, tonice, stimulative; conținuturile inter-/transdisciplinare; nu sunt obligatorii, sunt diferențiate, personalizate în funcție de nevoi și posibilități cognitive; presupune un progres al tuturor elevilor în ritmul lor de învățare/dezvoltare; evaluarea elimină comportamentalismul, și vizează competențele; este formativă și formatoare; este încurajată autoevaluarea; formarea formatorilor vizează responsabilizarea acestora în vederea exercitării rolurilor și competențelor profesionale; se urmărește realizarea unui echilibru între modulele de specialitate și cel psihopedagogic, prin extinderea tehnicii de lucru învățare și la disciplinele de specialitate; FPPC (Formarea psihopedagogică a profesorului) vizează exersarea funcțiilor cognitive prin punerea în situație, prin experimentare, elaborare de alternative teoretice, metodologice, strategice, practice, pe baza utilizării unei diversități de materiale suport [179, p. 252].

În acest sens, conform relației dintre cele două abordări ale cunoașterii și învățării *cognitivismul* și *constructivismul*, la nivelul proiectării activităților extrașcolare se evidențiază prin următoarele caracteristici specifice [105, p.12]:

- din *perspectiva cognitivistă*, proiectarea activității se bazează pe analiza cognitivă a sarcinii de învățare, pe condițiile de procesare, pe proceduri mentale, instrumente de cercetare, pe variante acționale și metodologice, pe centrarea pe obiective formative;
- din *perspectiva constructivistă*, proiectarea pune accent pe organizarea condițiilor de rezolvare mentală a situațiilor reale sau a conflictelor cognitive, pe căutarea independentă pentru înțelegere proprie și apoi în grup pentru conceptualizare, pe afirmarea rolurilor profesorului (facilitare, îndrumare, stimulare, sprijinire, ghidare), pe folosirea de metode constructiviste și instrumente procedurale.

Din perspectiva *paradigmei constructiviste*, dar și a *abordării holistice a educației* este important să prezentăm în cadrul cercetării de față relația dintre proiectarea constructivistă – educația nonformală (vezi Tabelul 2.2) stabilită de cercetătoarea *E. Joița (2007)*:

Proiectarea constructivistă	Educația nonformală
- Extinde baza experimentală.	- Este centrată pe cel ce învață, pe procesul de învățare.
- Oferă timp pentru reflecție.	- Solicită în mod diferențiat participanții.
- Extinde sursele de informare.	- Dispune de un curriculum la alegere, flexibil și
- Oferă un contact mai îndelungat cu varietatea	

situațiilor reale, cu posibilitatea de a verifica unele ipoteze conturate în clasă. - Exersează automotivarea în accentuarea căutării și concentrării. - Permite utilizarea intensivă a noilor tehnologii informaționale în informare, comunicare și construcție proprie. - Sugerează noi deschideri. - Permite verificări ale abilităților de cunoaștere științifică.	variat, în funcție de interesele acestora, de aptitudinile speciale și de aspirațiile lor. - Conținuturile sunt expresia căutărilor, a opțiunilor, a invențiilor elevilor. - Elevii au posibilitatea să participe la realizarea propriei educații. - Pune accentul pe aplicabilitatea imediată a cunoștințelor. - Antrenează noile tehnologii informaționale. - Utilizează strategii de apreciere formativă, stimulativă, continuă.

În opinia cercetătorilor *M. Bogoș* și *L. Șerbănescu* „viziunea curriculară valorizează paradigma competenței și consideră conținuturile drept mijloace, drept intermediari în procesul de formare și dezvoltare la elevi a unui sistem de competențe educaționale intelectuale/cognitive, psihomotorii, afectiv-atitudinale, de comunicare și relaționare socială, de luare a deciziilor, de asumare a riscurilor, de adoptare a unor soluții personale etc., a stitudinilor și comportamentelor” [9, p. 90]. Pe de altă parte, *Vl. Guțu* menționează că „perspectiva curriculară susține extinderea funcțională a conținutului învățământului care vizează, direct sau indirect, realizarea unor efecte formative, calitative, la nivelul tuturor: dimensiunilor educației (intelectuală-morală-tehnologică-estetică-fizică); organizarea instruirii (formale-nonformale-informale); valorificarea resurselor disciplinelor școlare (științifice-pedagogice) [87, p. 234-235]. Iar, abordarea proiectării din perspectiva cognitivistă și constructivistă a creat premisele dezvoltării *teoriei proiectării*, care în viziunea savantului *G. G. Wilson* (1997) „proiectarea trebuie corectată pe linia prevederii tehnicilor construirii cunoașterii și învățării, în care profesorul să-și dovedească competența creativitatea, să prevadă și să rezolve problemele instrumentale ale proceselor învățării, potrivit individualității elevilor (cognitive și metacognitive), să anticipeze modificările care apar mereu în relațiile profesor – elevi, în evoluția contextului” [Apud 106, p. 266].

În continuare, vom prezenta *modele de proiectare pedagogică* elaborate și structurate de cercetători, care pot fi adaptate și utilizate ca repere teoretice, metodologice în proiectarea și organizarea activităților în instituția de învățământ extrașcolar:

I. *Modelul de proiect pedagogic* propus de teoreticienii învățării depline (*J. Carrol, B. Bloom*). Acest model mai este cunoscut în literatura științifică sub denumirea de „*model temporal de instruire individualizată*” și se bazează pe următoarele secvențe instrucționale [Apud 42, p. 185]:

1. Realizarea evaluării, inițiale prin teste (probe) de măsurare și apreciere a nivelului la învățatură atins de clasa de elevi - diagnoza stabilită impune trecerea la o nouă secvență de instruire sau realizarea unor programe speciale.

2. Realizarea unor programe speciale de recuperare, recapitulare, compensare, completare, aprofundare a cunoștințelor și capacităților elevilor.

3. Prezentarea obiectivelor operaționale ale activității care urmează să fie predată-învățată-evaluată.

4. Predarea realizată de profesor, transformată simultan în învățare realizată de elev, evaluată permanent de profesor.

5. Aplicarea unor teste formative care asigură evaluarea continuă a nivelului de învățare atins de elevii clasei cu scop de reglare-autoreglare a activității acestora și a profesorului.

6. Realizarea unor programe de recuperare sau/și de îmbogățire a cunoștințelor (pe grupe, individual).

7. Activitatea de învățare frontală, cu clasa (cu evidențierea dificultăților întâmpinate și a soluțiilor eficiente).

8. Evaluarea finală, sumativă - realizată prin teste (probe) sumative, valorificate la nivel frontal (caracterizarea clasei) și individual (cu decizii finale, cu caracter formal, note, calificative etc), cu prezentarea unor îndrumări metodologice pentru viitoarea activitate.

II. *Modelul de proiect pedagogic* propus de I. Cerghit se bazează pe două principii [22, p. 128-139]: orientarea activității și stimularea permanentă a acesteia; control operativ și reglare continuă a operațiilor finalizate prin intermediul conexiunii inverse și evaluării.

Aceste principii sunt aplicate în desfășurarea următoarelor etape ale lecției:

1. Captarea și orientarea atenției apelând la motivația elevilor, la curiozitatea lor intelectuală.

2. Enunțarea scopului și a obiectivelor operaționale - care trebuie conștientizate de elevi de la începutul activității didactice.

3. Reactualizarea structurilor cognitive învățate anterior - conținuturi de bază pentru întreaga activitate didactică ce se va realiza pe parcursul lecției.

4. Prezentarea în condiții optime (ca formă de reprezentare) a noului conținut care trebuie predat-învățat-evaluat.

5. Dirijarea învățării - prin diferite strategii și metode de predare-învățare-evaluare folosite predominant în funcție de specificul treptei, disciplinei, vârstei școlare și de nivelul anterior de învățare atins de elevi (frontal și individual).

6. Asigurarea conexiunii inverse - prin acțiuni de evaluare continuă, cu funcție formativă generală de reglare-autoreglare a activității elevilor și a profesorului.

7. Verificarea și aprecierea rezultatelor prin probe de evaluare finală, sumativă – deciziile finale (note, calificative etc.) trebuie justificate elevilor prin reactualizarea criteriilor de evaluare,

incluse în structura obiectivelor operaționale (anunțate la începutul lecției).

8. Fixarea și păstrarea în memorie a cunoștințelor predate-învățate-evaluate, realizate prin diferite mijloace care urmăresc structurarea și sinteza materiei într-o ordine logică, funcțională.

9. Transferul cunoștințelor - solicitat prin diferite procedee de fixare și prin sarcinile transmise pentru viitoarea lecție (accent pe valoarea metodologică a cunoștințelor asimilate, pe aplicarea lor în diferite contexte în regim de învățământ diferențiat, individualizat).

III. *Modelul de proiect pedagogic* propus de I. Jinga și I. Negreț se bazează pe principiile învățării depline transpuse la nivelul instruirii eficiente care poate fi organizată în clasă prin respectarea următoarelor etape de proiectare a lecției, desfășurate orizontal [100, p. 148-150]:

1. Stabilirea obiectivelor operaționale (definind acțiunile elevului, resursele și strategiile didactice necesare, criteriile și mijloacele de evaluare continuă și finală).

2. Realizarea unui conținut adecvat în raport cu obiectivele operaționale propuse (accent pe esențializarea cunoștințelor/„cunoștințe-ancoră”, pe optimizarea raportului între logica științifică și cea pedagogică).

3. Stimularea capacităților de învățare în termeni de resurse (potențial de învățare) necesare pentru îndeplinirea obiectivelor - vezi particularitățile individuale de învățare.

4. Valorificarea strategiilor didactice „focalizate asupra obiectivelor urmărite” – realizate prin/pentru optimizarea raportului dintre sarcina de lucru (natura sarcinii, nivel de performanță scontat) - situația de învățare (condiții interne și externe).

5. Aplicarea testelor de evaluare cu funcție formativă (de verificare continuă a stadiului de îndeplinire a obiectivelor) și sumativă (cumulativă, de bilanț, în raport de obiectivele operaționale stabilite la începutul lecției și de obiectivele specifice ale sub capitolului, capitolului etc.).

IV. *Modelul de proiect pedagogic* al lecției, propus de V. Bunescu, aplică principiile învățării depline, transpuse ca „teorie și practică”, la nivelul următoarelor secvențe didactice [13, p. 84-86]:

1. Organizarea lecției, conform cerințelor regulamentelor școlare și normelor didactice generale.

2. Verificarea temei pentru acasă, prin probe de evaluare inițială cu funcții specifice de diagnostică (a nivelului atins de elevi la învățatură).

3. Verificarea ideilor-ancoră (cunoștințelor și capacităților pe care elevii le stăpânesc) cu funcție de prognoză (a modului în care urmează să fie realizată activitatea didactică de predare-învățare-evaluare) - va implica programe de recuperare, completare, sistematizare (cu scop de „aducere la același nivel a elevilor, în ce privește cunoștințele necesare însușirii lecției noi”).

4. Anunțarea lecției noi și comunicarea axiologică a obiectivelor operaționale - ca valori care trebuie atinse până la sfârșitul lecției; ca elemente structurale-funcționale ale activității didactice, incluzând definirea sarcinilor, stabilirea resurselor și a condițiilor (necesare învățării) și a criteriilor de evaluare (continuă și finală).

5. Crearea situațiilor de învățare prin diferite strategii și metode didactice (de comunicare, investigație, acțiune practică, instruire programată) care oferă căi specifice de realizare a obiectivelor operaționale propuse.

6. Aplicarea de teste formative (de progres) care asigură evaluarea continuă a elevilor și reglarea-autoreglarea activităților acestora (frontal, pe grupe, individual) și a profesorului (inclusiv prin teste suplimentare).

7. Valorificarea rezultatelor obținute la testele formative (inclusiv la cele suplimentare) prin discuții, dezbateri, consultații, conversații (euristice) etc.

8. Aplicarea probelor (testelor) de evaluare sumativă care asigură informațiile necesare profesorului pentru luarea de decizii finale (note, calificative).

9. Anunțarea temei pentru acasă și a îndrumărilor necesare pentru realizarea unei învățări eficiente în regim de (auto)instruire diferențiată, individualizată.

V. *Modelul de proiect pedagogic al lecției* propus de S. Cristea reprezintă un exercițiu managerial care presupune valorificarea analizelor realizate anterior, din perspectiva proiectării-dezvoltării curriculare. Acesta este un „model orientativ, aplicabil și la nivelul altor activități didactice realizabile în mediul școlar, include următoarele secvențe didactice [52, p. 262-263]:

1. Tema lecției (a grupului de lecții, a subcapitolului, a capitolului).
2. Subiectul lecției (titlul lecției care va fi predată-învățată-evaluată).
3. Tipul lecției (conform obiectivelor predominante/sarcinii didactice fundamentale).
4. Scopul lecției (exprimă sintetic obiectivele generale și specifice ale grupului de lecții, subcapitolului, capitolului, sarcina didactică fundamentală).

5. Obiectivele operaționale/concrete (deduse din scopul lecției și din obiectivele specifice stabilite la nivelul programei școlare) - schema de elaborare: acțiunile elevului (observabile, evaluabile) - resursele necesare (conținut-metodologie-condiții de învățare: interne-externe) - modalitățile de evaluare (pe parcursul activității - la sfârșitul activității).

6. Conținutul de predat-învățat-evaluat (corespunzător obiectivelor specifice concrete/ operaționale).

7. Metodologia de predare-învățare-evaluare (stabilită în concordanță cu obiectivele pedagogice concrete/ operaționale) include: întrebările: tip exercițiu, tip problemă, tip situație-problemă; sarcinile didactice, fundamentale-operaționale, de predare-învățare-evaluare;

deschiderile metodologice (procedee, metode, strategii de predare-învățare-evaluare); mijloacele de învățământ (disponibilizate/disponibilizabile).

8. Proiectul didactic: evenimentele didactice/corespunzător tipului de lecție; reactualizarea unor cunoștințe, capacități, strategii cognitive; prezentarea/crearea unor probleme, situații-problemă; dirijarea învățării prin strategii de: comunicare-învățare; cercetare-învățare; acțiune-învățare; programare-învățare (instruire programată, instruire asistată pe calculator); evaluarea soluțiilor adoptate pentru rezolvarea problemelor, pentru rezolvarea situațiilor-problemă; fixarea soluțiilor/răspunsurilor prin aprofundare în condiții de interpretare, aplicare, analiză-sinteză, evaluare critică; stabilirea temelor pentru acasă (generale - individualizate; recomandări metodologice, bibliografice).

9. Concluzii: evaluarea globală/caracterizare generală; decizii cu valoare de diagnoză-prognoză: note școlare, calificative, aprecieri, observații, caracterizări etc; stabilirea liniei/liniilor de perspectivă.

VI. *Modelul de proiect pedagogic* propus de M. Ionescu include „demersul metodic al organizării, desfășurării și conducerii lecției”, realizat într-o viziune sistemică pe baza următoarelor etape metodice [92, p.198]:

1. Calitatea transunerii didactice a conținutului științific.
2. Corectitudinea stabilirii obiectivului fundamental și a obiectivelor operaționale.
3. Luarea în considerare a restricțiilor existente (găsirea răspunsurilor la întrebările: *Ce?*; *Unde?*; *Cât?*; *În cât timp?*; *Cu cine?*; *Pentru cine?*).
4. Stabilirea unor resurse metodologice eficiente și activizante pentru elevi (găsirea răspunsului la întrebarea *Cum?*).
5. Stabilirea unor resurse materiale eficiente și accesibile (găsirea răspunsului la întrebarea *Cu ce?*).

6. Elaborarea unei tehnologii a instruirii coerente.

VII. *Modelul de scenariu pedagogic (didactic) al lecției* propus de C. Cucoș se constituie din răspunsurile la întrebările: *Spre ce tind?*; *Cum să ajung acolo?*; *Cum voi ști când am ajuns?* Prin corelarea celor trei puncte-cheie se proiectează lecția în următoarea succesiune a acțiunilor [56, p. 319-320]:

1. Analiza generală a lecției prin consultarea programei, a manualului sau a altor materiale bibliografice.
2. Determinarea obiectivului general și a obiectivelor operaționale prin decelarea capacităților umane ce pot fi identificate, măsurate, exprimate.
3. Selectarea și organizarea conținutului învățării în unități și teme principale, care să fie

convergente și să slujească obiectivele fixate.

4. Alegerea și combinarea metodelor și procedeele didactice pentru situațiile concrete, în acord cu secvențele de conținut, particularitățile elevilor, obiectivele lecției.

5. Selectarea unor mijloace de învățământ sau proiectarea unor materiale cerute de fiecare eveniment al instruirii.

6. Stabilirea modalităților de activitate cu elevii (activitate frontală, abordare individualizată, lucrul în grupuri sau pe grupe de nivel, activitate combinată).

7. Alegerea metodelor și a instrumentelor de evaluare corespunzătoare pentru a constata nivelul realizării obiectivelor propuse.

Proiectul de lecție cuprinde o articulare ideatică, scriptică a mai multor elemente componente, ce sunt repartizate în două părți: o parte *introdactivă* și una ce vizează *desfășurarea* propriu-zisă a momentelor și evenimentelor de parcurs ale lecției.

Schematic, un proiect de lecție se prezintă după cum urmează:

1. Data.
2. Obiectul.
3. Clasa.
4. Subiectul lecției.
5. Tipul de lecție.
6. Obiectivul fundamental.

Desfășurarea propriu-zisă a lecției se poate prezenta sub forma unor tabele cu următoarele rubrici:

Tabelul 2.3

Momentele lecției	Obiectivele propuse	Tehnologia realizării	Conexiunea inversă
1	2	3	4

Tabelul 2.4

Momentele	Conținutul cu timpul corespunzător	Activitatea profesorului	Mijloace de învățământ	Activitatea elevilor
1	2	3	4	5

Cercetătoarea *Maria I. Carcea* identifică următoarele acțiuni ale proiectării activităților educative nonformale [170, p. 16]:

1. Definirea scopului urmărit (într-o formă esențializată de exprimare să răspundă la cel puțin următoarele întrebări: *Cine întreprinde acțiunea? Pentru cine? Pentru ce?*).

2. Derivarea obiectivelor – Stabilirea obiectivelor intermediare (se stabilesc obiectivele

intermediare care conduc la realizarea scopului propus).

3. Operaționalizarea obiectivelor – estimarea rezultatelor probabile (așteptate): descrierea semnelor comportamentale (observabile) ale realizării obiectivelor, pe diferite planuri: senzorio-motor, cognitiv, afectiv, atitudinal, voluntar-acțional.

4. Precizarea acțiunilor de întreprins pentru realizarea obiectivelor (concretizarea demersurilor întreprinse pentru fiecare obiectiv derivat și/sau pe sisteme de obiective). Se caută răspuns la întrebarea *Ce se face pentru realizarea obiectivului sau obiectivelor respective?*

5. Strategia realizării acțiunilor educative (se precizează reperele spațio-temporale ale acțiunilor, precum și metodele și mijloacele necesare realizării lor). Se caută răspuns la întrebări ca: *Unde? Când? Cum? Cu ce?*

În continuare, vom sublinia că în instituțiile de învățământ extrașcolar pot fi organizate și activități extradidactice (educative etc.). În *Dicționarul enciclopedic de pedagogie* (2015), cercetătorul S. Cristea definește conceptul de *activitate educativă* în *sens larg* și în *sens restrâns*, evidențind rolul acestor activități în formarea și dezvoltarea personalității umane (a copilului/a elevului și a tânărului) în contextul formal și nonformal [53, p. 51-53]:

- în *sens larg*, termenul de *activitate educativă* definește toate procesele de formare și dezvoltare *morală* (civică, juridică, politică, economică, filozofică, religioasă etc.), *cognitivă* (senzorială, intelectuală), *practică* (tehnologică, profesională), *estetică*, *psihofizică*, proiectate pe baza unor valori și cerințe sociale și individuale, confirmate istoric, între *tradiție* și *progres* înregistrat în (*post*)modernitate, între *stabilitate* și *deschidere*, promovate și perfecționate permanent în context *formal* (școlar, universitar) și *nonformal* (extrașcolar, extrauniversitar);

- în *sens restrâns*, termenul de *activitate educativă* definește activitățile proiectate și realizate *formal* și mai ales *nonformal*, conform unor obiective prioritare, specifice *educației morale*, cu deschideri spre educația *tehnologică*, *estetică* și *psihofizică*, dar și spre cea *intelectuală*, abordată însă dintr-o perspectivă formativă mai largă, de natură: a) *culturală* (cultură generală-de profil-de specialitate, pe fondul *modelelor culturale* afirmate istoric, național și intelectual); b) *filozofică* (valorile general-umane ale învățării); c) *managerială* (managementul învățării); d) *ecologică* (ecologia învățării); e) *psihofiziologică* (igiena învățării) etc.

Prezentarea modelelor și micromodelor de proiectare pedagogică, ne conduce la evidențierea următoarelor *concluzii*:

- în literatura științifică sunt prezentate diverse modele ale proiectării activităților în funcție de tipul acestuia, care contribuie la organizarea și realizarea demersului educațional;

- cadrul didactic din instituția extrașcolară poate folosi în activitatea practică orice

model pe care-l consideră funcțional și util, doar că acesta trebuie să fie elaborat corect din punct de vedere teoretic și metodologic.

2.2. Diversitatea formelor educației extrașcolare ca niveluri ale proiectării activităților educaționale.

Actualmente, în societatea contemporană au loc un șir de transformări de ordin politic, economic, social și cultural la nivel mondial. Acest fapt, ne permite să afirmăm că instituțiile de învățământ de tip formal, nu mai pot face față tuturor acestor schimbări, iar elevul de azi nu mai poate fi informat și instruit doar în mediul formal. Un sistem de învățământ care să răspundă în mod adecvat schimbărilor economice, sociale, culturale ale lumii în care trăim, presupune o integrare a influențelor nonformale și informale în educația formală [172, p. 135].

Diversitatea formelor educației nonformale trebuie abordată prin intermediul relației de interdependență care se formează între formele generale ale educației: formală – nonformală – informală. În acest sens este semnificativă opinia cercetătoarei *G. Cristea*, care susține că „interpretările moderne evidențiază posibilitatea preluării unor priorități și pe terenul educației nonformale care oferă un câmp motivațional mult mai larg și mai deschis procesului de formare-dezvoltare, având o capacitate rapidă de receptare a tuturor influențelor pedagogice informale, aflate, astfel, într-o expansiune cantitativă greu controlabilă” [43, p. 157].

Actualmente, odată cu dezvoltarea conceptului de *educație permanentă* și implementarea acestei perspective educaționale la nivelul sistemului educațional, putem afirma, că educația formală devine interdependentă educației nonformale și informale. După părerea autoarei *E. Macavei* „noua ordine educațională are drept obiectiv principal optimizarea și articularea celor trei niveluri educaționale: formal, nonformal și informal în perspectiva educației permanente” [112, p. 112]. Deseori în literatura de specialitate este utilizată sintagma pedagogică „*educații paralele*”, ceea ce ne face să fim de acord cu opinia autorilor *I. Jinga* și *E. Istrate* că „cele trei tipuri de educație – formală, nonformală și informală – chiar dacă au câmpuri proprii de acțiune în ansamblul procesului de educație, funcționalități diferite, îngăduie nu numai extensiunea, ci și o penetrație și o interdependență” [98, p. 180]. În conformitate cu opinia mai multor savanți (*I. Cerghit* și *L. Vlăsceanu* [26], *G. Văideanu* [161], *C. Cucoș* [56], *S. Cristea* [46, 51], *E. Macavei* [113], *T. Repida* [137] ș.a.) între formele educației (formală, nonformală și informală) se formează relații de complementaritate, interferență sau interdependență, care asigură oportunități de educare și instruire, iar „experiența acumulată în cadrul educației școlare, adaptată și valorificată în mod corespunzător este în măsură să contribuie la creșterea celorlalte forme ale educației” [26, p. 29].

În literatura științifică conceptualizarea și clasificarea formelor educației nonformale a luat amploare în ultimele decenii ale sec. XX-lea și începutul sec. XXI-lea. Acest fapt se datorează în mare măsură abordărilor teoretice și metodologice ale formelor educației în *teoria generală a educației*; asigurarea interdependenței dintre formal-nonformal-informal la nivel de sistem și proces educațional din perspectiva dimensiunii educației permanente și autoeducației, și valorizarea competențelor formative ale educației în mediul formal-nonformal-informal. În continuare referindu-ne la forme și modalități pedagogice ale organizării activităților extrașcolare, constatăm că nu există un consens univoc în abordările conceptuale ale taxonomiei educației nonformale, prezentate de specialiști în literatura științifică. Acest fapt este cauzat de mai mulți factori:

- locul de desfășurare a activităților extrașcolare (*mediul formal sau nonformal*);
- domeniul de activitate ales de participanții (*artistic, științific, sportiv, tehnic etc.*);
- numărul participanților antrenați în activitate (*activități individuale, în grup*).

Cercetătorii contemporani (*I. Cerghit, L. Vlăsceanu, G. Văideanu ș.a*) au susținut *abordarea holistică* a educației, iar în viziunea lui *G. Văideanu* „reprezentarea concentrică a celor trei forme evidențiază rolul educației formale de nucleul central care asigură baza valorificării optime a resurselor de instruire nonformală și informală aflate în continuă expansiune cantitativă și calitativă” [161, p. 228]. Actualmente, la nivelul procesului educațional, lecția constituie forma de bază a educației formale, iar în de cele mai dese ori aceasta poate fi completată prin intermediul formelor extradidactice desfășurate atât în cadrul școlii (cercurile organizate la diferite materii de studii, activități educative), cât și în afara școlii (înscriserea și participarea elevilor la cercurile pe diverse profiluri de activitate: cultural, artistic, tehnic, științific, sportiv, tabere organizate de alte instituții decât școala etc.).

G. Văideanu în lucrarea „*Curs de pedagogie*” a propus corelarea și articularea optimă a formelor generale ale educației la nivelul procesului educațional, ce pot fi organizate și realizate în mediul școlar și extrașcolar [26, p. 228]: *lecții tematice; lecțiile deschise* (bazate pe informații provenite din mediul informal, organizate de echipe pluridisciplinare); *activități de sinteză* (capitol, trimestru, an, ciclu școlar etc.); *activități interdisciplinare* în domeniul științelor socio-umane, organizate la nivel didactic; *activități educative/ore de diregenție* etc., organizate în echipe interdisciplinare și pluridisciplinare (care valorifică informațiile de tip nonformal – informal); *activități de învățare independentă*; *activități extradidactice și/sau extrașcolare* de tip cercuri științifice, excursii didactice etc.

În instituțiile de învățământ extrașcolar, la fel ca și în instituțiile de învățământ secundar general, organizarea procesului educațional constituie un sistem complex de factori interni și

externi (conținuturi tematice, strategii educaționale și mijloace de învățământ etc.), de resurse (informaționale, umane, materiale etc.) și de relații pedagogice între cadru didactic și educat. Astfel, în programe se definesc scopurile și obiectivele, temele și timpul acordat instruirii, conținuturile repartizate pe ani de studii, contingentul de elevi [21, p. 11].

Reieșind din faptul că, conținuturile generale ale educației sunt realizate în orice tipuri de instituții de învățământ, cercetătorii din domeniu evidențiază diversitatea formelor de organizare a activităților „într-un cadru adecvat, în forme specifice de organizare (lecții, cursuri, dezbateri, vizite cu funcții educative, activități practice” [178, p. 226]. Formele educației formale și nonformale au fost abordate de mai mulți specialiști în lucrările teoretice din țară, cât și din afară, care au definit sub aspect conceptual și au prezentat clasificări ale acestora în funcție de criteriile psihopedagogice și specificul activităților. Dacă ne referim la pedagogia clasică, modernă care a pus accent pe rolul și valențele educației formale în dezvoltarea personalității copilului, lecția fiind considerată forma de bază și modalitatea de realizare a cunoașterii ca proces, atunci pedagogia postmodernă a evidențiat necesitatea *abordării holistice a formelor generale ale educației* și asigurarea transferului de cunoștințe obținute din învățământul formal în învățământul nonformal și invers. Pedagogia clasică, modernă a exploatat maximal valențele și posibilitățile educației formale. De aceea, pedagogia postmodernă, actuală, fără a ignora ceea ce trecutul a oferit, încearcă să valorifice și valențele formativ-educative oferite de educația nonformală și informală. În prezent, asistăm la tendința integrării în sistem a formelor educației, la o abordare holistică a acestora: valorificarea în școală a ceea ce copilul învață în afara ei (organizat sau nu) și valorificarea în afara școlii a ceea ce copilul învață în școală. Este vorba de apropierea școlii de viața de zi cu zi a copilului și de eliminarea ruptului dintre formal-nonformal și informal [181, p. 14].

În ultima perioadă, în literatură de specialitate tot mai mult se pune accent pe diversitatea formelor de organizare a activităților în mediul școlar și extrașcolar. Acest fapt s-a impus datorită unor noi cercetări teoretice și experimentale în *Teoria generală a instruirii*, cât și în *Teoria generală a educației*, care au fost realizate în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea. Astfel, lecția care era considerată forma de bază a sistemului de organizare a instruirii pedagogice în secolul al XVII-lea în Europa, a fost introdusă de pedagogul ceh *Johann Amos Comenius*, iar ulterior savanții *J. H. Pestalozzi*, *J. F. Herbart*, *K. D. Ușinski*, *J. Dewey* au contribuit la dezvoltarea și perfecționarea sistemului de organizare a instruirii bazat pe clase și lecții. Cu toate că, lecția rămâne a fi „*forma de bază*” sau „*forma principală*” de organizare a procesului educațional, în știința pedagogică modernă și postmodernă sunt conceptualizate, și alte modalități de organizare a activităților, fiind raportate la un cadru

pedagogic mai extins care au avut drept scop completarea învățământului organizat pe clase și lecții. În literatura din domeniu, formele de activitate, care nu includ lecția școlară mai sunt numite „*alte forme de organizare a procesului de învățământ*”, „*forme conexe a procesului educațional*”, „*activități extracurriculare*”, „*activități auxiliare lecției*” sau „*activități complementare lecției*”. În acest sens, M. Ionescu punctează „în prezent există o diversitate de forme de instruire/autoinstruire și educare/autoeducare, în școală și în afara școlii, diversitate care nu numai că este necesară, dar chiar se impune în vederea depășirii disfuncțiilor lecției și în vederea atingerii obiectivelor instructiv-educative ale obiectului de învățământ” [92, p. 179]. Suntem de acord cu afirmația lui S. Cristea, că „didactica modernă și postmodernă confirmă importanța lecției ca formă principală de organizare a activității de instruire în contextul procesului de învățământ, dar rămâne spațiul larg al activităților desfășurate în timpul liber al elevilor atât în mediul școlar, cât și în cel extrașcolar” [49, p. 12]. Potrivit opiniei G. Cristea, care consideră lecția forma principală a realizării procesului educațional în învățământul formal, referindu-se la diversitatea formelor educației subliniază că „managementul lecției se bazează în acelaș timp și pe resursele oferite de alte taxonomii ale formelor de organizare a instruirii” [42, p. 133]. În această ordine de idei, cercetătoarea este de părere că spațiul și timpul școlar au o funcționalitate pedagogică sporită față de clasă (ca spațiu tradițional al lecției), evidențiând trei situații speciale [Ibidem, p. 133-134]:

a) reamenajarea clasei ca spațiu multifuncțional (care permite și realizarea secvențelor de cercetare, experimentare, documentare, aplicare etc.);

b) realizarea lecției în alte spații școlare pregătite special pentru realizarea unor activități didactice bazate pe experiment, documentare, aplicații – în aceste condiții putem vorbi despre lecții experimentale (în laboratorul școlar), despre aplicație și despre creație (în atelierul școlar) etc.;

c) realizarea lecției chiar în spații și situații extrașcolare, prin „prelungirea lecției în activități complementare” sau prin „transferarea lecțiilor în cadrul vieții reale” – resursele unor forme de organizare extrașcolară: cercuri tehnice; activități în club sau bibliotecă, excursii didactice, vizite tematice, vizionări de spectacole tematice etc.

S. Cristea consideră că, sintagma pedagogică *formele de organizare a instruirii/procesului de învățământ* trebuie abordată de la general la particular și care în viziunea autorului semnifică principalele modalități de organizare a instruirii/procesului de învățământ la nivel general (*formal-nonformal*), particular (*frontal-minigrupal-individual*), concret (*lecție, ora de dirigenție, cercuri de specialitate, consultații individuale și de grup etc.*) [49, p. 12]. În accepțiunea lui S. Cristea, conceptul *formele de organizare a activității didactice* reprezintă

modalitățile specifice de proiectare a procesului de învățământ la nivelul dimensiunii sale operaționale, realizabilă în diferite contexte (*frontale-grupale-individuale; în clasă, în afara clasei; școlare-extrașcolare*) conform obiectivelor pedagogice elaborate la nivel general, specific și concret [50, p. 158].

În opinia noastră, forma de organizare a activității educaționale reprezintă contextul în care se realizează acțiunea de educare, cu toate componentele structurale: competențe (generale/specifice) - obiective operaționale – tehnologii educaționale – mijloace de învățământ – evaluare, care se realizează în jurul relației educator-educat. Astfel, în contextul educației extrașcolare pot fi evidențiate un șir de interrelații dintre cadru didactic-elev, care au condiționat apariția diverselor forme ca niveluri ale proiectării activităților educaționale.

La începutul secolului al XX-lea, reprezentanții așa-numitei „*educației noi*”, au scos la iveală necesitatea completării procesului de învățământ cu alte forme de activitate, mai complexe și mai flexibile decât lecția școlară, care pot fi organizate și realizate în afara clasei și în afara școlii.

Iar, didacticienii *I.T. Radu* și *M. Cozma* în lucrarea „*Curs de pedagogie*” au identificat două tipuri de astfel de forme de organizare [26, p. 228]: în afara clasei: lucrări practice-aplicative, excursii și vizite didactice; în afara școlii: cercuri de elevi, consultație, meditație, olimpiade, competiții artistice și sportive, excursii și vizite extrașcolare.

Cercetătoarea *V. M. Cojocariu* a pus în evidență valoarea praxiologică a activităților care sunt proiectate și organizate în afara clasei: asigură condițiile de aplicare în practică a cunoștințelor și de consolidare a lor, decunoaștere a elevilor între ei, de apropiere între elevi și între educator și elevi; de dezvoltare a sentimentelor de prețuire a frumuseților naturale, a realizărilor artistice și economice, de identificare și dezvoltare a predispozițiilor artistice și sportive; oferă un cadru mai flexibil de satisfacere a intereselor și trebuințelor specifice a elevilor; sporește satisfacția profesională și personală a educatorilor, deoarece acestia se pot implica mai amplu în acest tip de activitate [32, p. 94].

În literatura de specialitate cu referire la problematica taxonomiei formelor educației sunt propuse diverse forme de instruire și autoinstruire și educare/autoeducare în școală și în afara ei, fiind conturate următoarele valențe pedagogice [176, p. 267]:

- aceste forme au apărut din necesitatea de a depăși dezavantajele lecției, de a atinge obiectivele educaționale ale disciplinei de studiu și de a realiza o activitate instructiv-educativă cu importante influențe formative și informative;

- se pot structura, sistematiza și transpune didactic, mai eficient, achizițiile din domeniul științei, tehnicii, culturii, artei care urmează să fie transmise elevilor;

- se pot valorifica diverse surse și canale de informație cu valențe instructiv-educative;
- se pot satisface înclinațiile și interesele elevilor pentru anumite obiecte de învățământ și pentru anumite tipuri de activități didactice.

În acest cadru de analiză extins, putem aduce următoarele argumente care justifică necesitatea și oportunitatea diversității formelor educației extrașcolare ca niveluri ale proiectării activităților [92, p. 179]:

- volumul mare de achiziții din domeniul științei, tehnicii, culturii, artei, care urmează să fie transmise elevilor;
- varietatea surselor și canalelor de informație cu valențe educative și faptul că unele conținuturi sau situații educaționale ar putea fi greu transpuse în lecții, ele necesitând alte forme de organizare și desfășurare a activităților didactice;
- necesitatea valorificării înclinațiilor și intereselor elevilor pentru diversele discipline de studiu (care se studiază sau nu în școală) și pentru diversele tipuri de activități.

În literatura științifică, cercetătorii utilizează mai multe sintagme pedagogice, pentru a desemna activitățile organizate și desfășurate în contextul educației nonformale:

- „activități extracurriculare” (*M. Ștefan, Marin C. Călin, V. Lazăr și A. Cărășel, C. M. Țiru, V. Ursu, A. Afanas ș.a.*);
- „activități extradidactice” (*I. Nicola, S. Cristea, G. Cristea, ș.a.*);
- „activități extrașcolare” (*I. Cerghit, I. Bontaș, S. Cristea, I. Jinga, C. Postelnicu, D. Patrașcu, A. Carnauhov, L. Cebanu ș.a.*);
- „activități nonformale” (*M. Ionescu și I. Radu, E. Macavei, ș.a.*).

Necesitatea abordării acestui subiect în prezenta investigație a fost condiționată și de utilizarea uneori confuză a conceptului de „*activități extracurriculare*” de către cadrele didactice din instituțiile de învățământ extrașcolar. Dacă ne referim, la nivel conceptual, noțiunea de „*activități extracurriculare*” se referă la activitățile care se organizează în mediul formal, după lecțiile școlare, adică desfășurate în afara curriculumului. Astfel, *extracurricularul* este perceput ca un domeniu situat în afara disciplinelor de învățământ, complementar, pentru cei mai mulți dintre profesori [115, p. 162]. De altfel, și autoarea *T. Repida*, relevă faptul că „termenul de educație extracurriculară și educație extrașcolară desemnează realitatea zilei de azi: și anume că educația nu se mai limitează doar la ceea ce se proiectează și se realizează în cadrul programului formal al clasei” [137, p. 23]. Iar, *V. Ursu* referindu-se la explicația conceptului de *activitate extracurriculară*, ne propune următoarea definiție „totalitatea acțiunilor educative organizate și desfășurate în afara planului de învățământ, dar strâns legate de acesta, sub îndrumarea cadrelor didactice” [159, p. 33]. În opinia noastră, cel mai elocvent ar fi utilizarea conceptelor „*activități*

extrașcolare”, pentru a desemna activitățile organizate și realizate în centrele de creație pentru copii.

În opinia lui *M. Ionescu* este destul de dificilă o taxonomizare completă a educației, deoarece rămâne a fi un proces complicat, implicând mai mulți factori, ne prezintă următoarea clasificare a formelor educației [92, p. 180-181]:

I. După ponderea activității frontale, grupale și individuale:

a) Forme de organizare centrate pe activitate frontală (lecții, seminare, cursuri universitare, activități în laborator/cabinet/atelier – școală, activități pe lotul școlar, activități în sala de sport, vizite didactice, excursii, vizionări și analizări de spectacole);

b) Forme de organizare în care predomină activitatea grupală (consultații, meditații-cu scop de recuperare, stimulare, dezvoltare), cercuri școlare pe materii, vizite în grupuri mici (micro-grupul), întâlniri cu specialiști/oameni de știință, de cultură, scriitori, dezbateri, concursuri, cenacluri, sesiuni de comunicări științifice și referate, serate literare și muzicale);

c) Forme de organizare în care activitățile sunt predilect individuale (activități independente, studiu individual, studiul în bibliotecă, realizarea temelor pentru acasă, elaborare de referate/compuneri, realizare de lucrări practice/proiecte, pregătirea pentru examene, lectura suplimentară, elaborarea de proiecte, pregătirea și susținerea unor comunicări științifice).

II. După ponderea categoriei de metode didactice utilizate:

a) Forme de organizare centrate pe activități didactice desfășurate predilect pe baza metodelor de comunicare (lecții, prelegeri, dezbateri, consultații);

b) Forme de organizare centrate pe activități didactice desfășurate predilect pe baza metodelor de cercetare (activități în cabinete școlare și laboratoare, în bibliotecă, în mediatecă, vizite și excursii didactice);

c) Forme de organizare centrate pe activități didactice desfășurate predilect pe baza metodelor experimentale (activități în laboratoare școlare, realizarea lucrărilor practice și a celor experimentale, elaborarea proiectelor);

d) Forme de organizare centrate pe activități didactice desfășurate predilect pe baza metodelor aplicative (activități în ateliere/școală, în sala de sport, în micromediu productiv).

III. După locul de desfășurare pot fi grupate în:

a) Forme de organizare a activității instructiv-educative organizate în mediul școlar (în clasă și în afara clasei): lecții (permanente, facultative); meditațiile și consultațiile; studiul individual; activitățile în cabinete, laboratoare și ateliere; activități independente; cercuri școlare pe materii; observații în natură; învățarea independentă în școală; jocuri și concursuri pe diferite teme; întâlniri cu personalități din domeniul științei, tehnicii, culturii, artei; cenacluri.

b) Forme de organizare a activității instructiv-educative organizate în mediul extrașcolar: activități în cercuri; activități de club; vizionări de spectacole, expoziții, filme; excursiile și vizitele; drumețiile; manifestări în biblioteci; tabere naționale și internaționale.

Cercetătorul *I. Cerghit*, referindu-se la educația nonformală afirmă: „aceasta cuprinde activități extraclasă/extradidactice (cercuri pe discipline, interdisciplinare sau tematice, ansambluri sportive, artistice, concursuri școlare, olimpiade, competiții) și activități de educație și instruire extrașcolare, denumite parașcolare și perișcolare” [24, p. 105]. În continuare, autorul citat anterior precizează că „*activitățile parașcolare* se dezvoltă în mediul socio-profesional cum ar fi de exemplu, activitățile de perfecționare și de reciclare, de formare civică sau profesională; *activitățile perișcolare* evoluează în mediul socio-cultural ca activități de autoeducație și de petrecere organizată a timpului liber în cadrul universităților populare, al cluburilor sportive, la teatru, în muzee sau în cluburile copiilor, în biblioteci publice, în excursii, acțiuni social-culturale sau în familie ori prin intermediul mass-mediei, denumită adesea școală paralelă” [Ibidem, p. 105-106].

În lucrarea fundamentală „*Didactica*”, autorii utilizează sintagma „*activități auxiliare lecției*”, pentru a identifica formele de activitate extrașcolară, propunând următoarea clasificare [138, p. 180-181]:

I. Activități desfășurate sub formă individuală (lectura particulară, exersarea pentru îmbunătățirea performanțelor la muzică, desen etc.);

II. Activități desfășurate în grupe (cercurile pe obiecte);

III. Activități desfășurate pe colective mai largi de elevi – una sau mai multe clase (excursiile și vizitele, întâlnirile cu oamenii de știință și cultură, vizionarea expozițiilor, a spectacolelor etc.).

Gruparea activităților propusă de către didacticienii menționați mai sus, se referă cu precădere la activitățile auxiliare lecției, care se organizează și se desfășoară în cadrul instituțiilor de învățământ formal. Însă, evidențiând *cercul* ca formă de activitate grupală, putem menționa că autorii citați anterior, se numără printre primii teoreticieni români, care au abordat în literatura de specialitate conceptul pedagogic *cercul*, propunând următoarea definiție: „cercul constituie laboratorul activității diversificate a elevilor, răspunzând unei multitudini de direcții în care se desfășoară interesele cognitive ale acestora; un teren de instruire și antrenament în care elevul își poate verifica posibilitățile, dezvălui calitățile, stabiliza interesele, perfecționa deprinderile, rafina abilitățile etc.) [Ibidem, p.180].

Pentru domeniul cercetat prezintă interes clasificarea activităților nonformale sau extrașcolare, propusă de *S. Cristea* și realizată în baza diferențierii resurselor pedagogice [46, p.

121]:

1. *Activități perișcolare*, organizate pentru valorificarea educativă a timpului liber. Sunt clasificate în raport de natura resurselor pedagogice angajate:

a) activitățile nonformale/extrașcolare realizate cu resurse tradiționale: excursii, vizite la diferite obiective istorice, culturale, economice etc.; tabere, cluburi, universități populare, vizionări de spectacole (teatru, cinema etc.) și de expoziții etc.;

b) activitățile nonformale/extrașcolare realizate cu resurse (post) moderne – activități specifice organizate la nivel de: bibliotecă, videotecă, discotecă, mediatecă – școlară/universitară; presa scrisă, radio, televiziune, instruire asistată de calculator – școlară/universitară.

2. *Activități parașcolare*, organizate în mediul socio-profesional, ca soluții alternative de perfecționare, reciclare, formare continuă, educație recurentă; aceste activități pot fi realizate la nivel de presă pedagogică, radio-televiziune școlară/universitară; cursuri, conferințe tematice etc., cu programe orientate special în direcția educației permanente și a autoeducației etc.

Conform opiniei lui *C. Postelnicu*, în practica școlară actuală sunt folosite diferite forme de activitate, grupate în categorii după următoarele criterii [136, p. 277]:

I. *În funcție de numărul de participanți și de modul de realizare a relației profesor-elev* au fost identificate următoarele forme de activități didactice:

- frontale: seminarul, munca de laborator, lucrări practice, activitatea în cabinete pe specialități, vizita, excursia, vizionarea de spectacole etc;

- activități de grup: consultații, meditații cu scop de recuperare, vizita în grupuri mici, cercul de elevi, întâlniri cu specialiștii inclusiv cu oamenii de știință, sesiuni de comunicări și referate, dezbateri pe teme de specialitate, serate literare etc;

- activități individuale: studiul individual, efectuarea temelor pentru acasă, elaborarea de compuneri, alte lucrări scrise și practice, rezolvarea de exerciții, efectuarea unor desene, scheme, lectura de completare, suplimentară, întocmirea referatelor, elaborarea de proiecte, modele, pregătirea și susținerea unor comunicări etc.

II. *În funcție de locul de desfășurare* sunt diferențiate și integrate în două categorii:

- forme de organizare și desfășurare a activității instructiv-educative în școală (în clasă și în afara clasei): meditațiile și consultațiile, studiul individual, activitățile în cabinete, laboratoare și ateliere, cercurile pe materii etc;

- forme de organizare a activității instructiv-educative extrașcolare (forme conexe);

- activități în cercuri tehnice;

- diferite activități de club;

- vizionări de spectacole;

- vizite și excursii cu caracter didactic etc.

Autorii *D. Patrașcu și A. Carnauhov* consideră că formele de organizare a activităților extracurriculare și extrașcolare în domeniul tehnic, pot fi structurate în trei grupe [167, p. 6]:

- I. *Activități individuale* (se crează condițiile inițiale ale organizării cercurilor).
- II. *Activitățile grupale*: cercuri, cluburile elevilor, organizații constituite pe interese etc.
- III. *Activități de masă*: serate tematice, lectorate, întâlniri cu personalități notorii din domeniul științei, tehnicii, excursii, olimpiade, concursuri, competiții etc.

În acest context, *D. Patrașcu și A. Carnauhov* subliniază că „măsurile de masă constituie una din căile principale de antrenare a tinerilor amatori de știință și tehnică în cercuri și alte asociații de creație, menite să cuprindă un număr considerabil de copii și să trezească interesul față de tehnică, să familiarizeze copiii cu etapele principale de dezvoltare a tehnicii, științei și producției, cu realizările tehnico-științifice contemporane [18, p. 102].

În lucrarea de sinteză „*O pedagogie pentru învățământul primar*”, cercetătorii au prezentat o clasificare a formelor educației, în funcție de următoarele criterii [176, p. 268-269]:

I. *După ponderea activității:*

- Activități frontale (predomină acțiunea frontală): lecții, seminarii, cursuri universitare, activități în laboratoare și cabinete școlare, activități în ateliere școlare, activități pe lotul școlar, activități în sala de sport, vizite, excursii, vizionări și analizări de spectacole;
- Activități grupale (predomină acțiunea grupală): cercuri școlare, consultații, meditații, vizite în grupuri mici, întâlniri cu diferite personalități, concursuri, cenecluri, serate literare și muzicale, editări de reviste școlare;
- Activități individuale (predomină acțiunea individuală): activități independente, studiul individual, studiul în bibliotecă, efectuarea temelor pentru acasă, elaborare de lucrări scrise, efectuarea de lucrări practic-aplicative și experimentale, rezolvări de exerciții și probleme, lectură, elaborarea de proiecte și materiale, cercetarea izvoarelor scrise și arheologice, pregătirea pentru examene etc.

II. *După ponderea categoriei de metode didactice:*

- Activități care au la baza metode de comunicare: lecții, prelegeri, dezbateri, consultații;
- Activități care au la baza metode de cercetare: activități în cabinete școlare și biblioteci, vizite și excursii didactice;
- Activități care au la baza metode experimentale: activități în laboratoare, efectuarea de lucrări practic-aplicative, elaborarea de proiecte;
- Activități care au la baza metode aplicative: activități în ateliere școlare, pe lotul

școlar, în sala de sport.

III. După locul de desfășurare:

- Activități organizate în mediul școlar: în clasă, în afara clasei, sub îndrumarea colectivului didactic al școlii, în afara orelor prevăzute de orar, pentru a aprofunda pregătirea realizată în timpul lecțiilor;

- Activități organizate în mediul extrașcolar/activități conexe: organizate în/de colectivul didactic al școlii sau de instituții din afara școlii: teatre, case de cultură, cluburi, organizații sportive, tabere etc., într-un cadru instituționalizat, situate în afara școlii, respective a sistemului de învățământ.

IV. După mediul în care se desfășoară:

- Parașcolare în mediul socio-profesional;

- Perişcolare în mediul socio-cultural.

V. După momentul sau etapa procesului de învățământ în care se desfășoară:

- Activități introductive;

- Activități desfășurate pe parcursul studierii capitolului sau temei;

- Activități finale/de încheiere.

VI. După categoria de educație căreia îi aparțin:

- Educația formală;

- Educația neformală/nonformală;

- Educația informală /difuză/incidentală.

Autorii *V. Lazăr* și *A. Cărășel* prezintă următoarea clasificare a activităților extracurriculare” [110, p. 29-30]:

I. Activitățile extracurriculare desfășurate în școală au ca obiectiv două componente, aflate în raporturi diferite, în funcție de scopul propus: o componentă intelectuală, menită să antreneze setea de cunoaștere, capacitatea de creație, dorința de realizare, de autoafirmare; o componentă distractivă (de loisir), destinată asigurării unei atmosfere destinate, precum și captării interesului față de respectiva activitate nonobligatorie, pe bază de selecție din partea profesorului și de adeziune din partea elevului, de interesul manifestat față de respectiva activitate. Important este că într-o astfel de activitate, nu individul este important în sine ci grupul, cu întregul său corolar de trăsături socioculturale, competiția fiind interesantă numai în măsura în care ego-ul persoanei elevului nu se disociază de acela a grupului în care profesorul/dirigintele se străduiește să-l integreze.

II. Activitățile extracurriculare desfășurate în exteriorul școlii sunt activități ce se pot organiza atât la nivelul unei clase de elevi, cât și la nivelul întregii școli sau chiar la nivelul inter-

școli. Ele presupun un organizator sau un grup de organizatori și un plan de acțiune aprobat de direcția școlii, anumite costuri (deplasare, cazare, masă etc), care vor fi suportate de participanți sau de către sponsori.

Cercetătorii *V. Lazăr* și *A. Cărășel* consideră că „activitățile extracurriculare desfășurate în școală cuprind o arie destul de restrânsă de manifestare, realizate prin *activități științifice* (cluburile de știință); *activități culturale* (cenacluri, cercuri artistice, reviste școlare, întâlniri cu oameni de cultură, spectacole cu distribuție internă sau externă școlii); *activități sportive* (cercuri de șah, de sport etc.); *activități distractive* (serbări la date festive, vizionări de spectacole de film/teatru, baluri, discoteci, serate) [Ibidem, p. 27-28]. Iar, „activitățile extracurriculare desfășurate în exteriorul școlii sunt considerate programe școlare sezoniere și se prezintă sub următoarele forme: drumeția, excursia, expediția, tabăra și școala de week-end” [Ibidem, p.33].

Semnalăm în mod deosebit clasificarea propusă de *M. Ștefan*, care face distincția situațiilor cu caracter nonformal în baza următoarelor criterii [157, p. 139-140]:

I. După conținutul activității desfășurate:

1. Activități cu conținut cultural-artistic și spiritual: ansambluri de dansuri populare, cenacluri, redactarea unei reviste școlare, o șezătoare, un spectacol de teatru etc.
2. Activități cu conținut științific și tehnico-aplicativ: cerc de aeromodele, expoziții de aparate electronice construite de elevi, electrificarea unei tabere etc.
3. Activități sportive: cicloturismul, demonstrații sportive, participare la meci etc.
4. Jocuri distractive.
5. Activități de participare la viața și activitatea comunității locale, la înfrumusețarea școlii, la îmbogățirea materialului didactic.
6. Activități de exercitare a vieții democratice de grup: decizii colective, distribuirea responsabilităților, aprecierea rezultatelor, alegerea unor lideri etc.

II. După cadrul de organizare al situațiilor nonformale distingem:

1. Activități de cerc (specializate): echipe sportive, formații muzicale, cenacluri literare, cinecluburi, ateliere de creație tehnică etc.
2. Activități de masă: serbări, excursii, evocări istorice etc.
3. Activități individuale: de creație literară, artistică, tehnică, de antrenament sportiv, de vizionare a unor spectacole etc.

Cercetătoarea *G. Cristea* delimitează următoarele tipuri de activități în cadrul educației/instruirii nonformale [44, p. 62]:

- a) *activități extradidactice, organizate în afara clasei*: cercuri pe discipline de învățământ, cercuri interdisciplinare, cercuri tematice/transdisciplinare; ansambluri sportive,

artistice, culturale etc; întreceri, competiții, concursuri, olimpiade școlare/universitare;

b) *activități perișcolare, organizate pentru valorificarea educativă a timpului liber* cu resurse tradiționale (excursii, vizite, tabere, cluburi, universități populare, vizionări de spectacole/teatru, cinema, expoziții etc.) și cu resurse moderne (videotecă, mediatecă, discotecă, radio, televiziunea școlară, instruire asistată pe calculator, cu rețele de programe nonformale);

c) *activități parașcolare organizate în mediu socio-profesional*, ca „soluții alternative” de perfecționare, reciclare, recalificare, instituționalizate special la nivel de presă pedagogică, radio, televiziune școlară, cursuri, conferințe tematice – cu programe speciale de educație permanentă.

O altă clasificare ale formelor complementare lecției este prezentată de *I. Jinga*, sub forma unui tabel sintetic [98, p. 246]:

Tabelul 2.5 Forme de muncă didactico-educative complementare lecției

Activități didactice desfășurate în școală (în afara clasei)	Activități didactice desfășurate în afara școlii (extrașcolare)
<i>Activități desfășurate de colectivul didactic al școlii:</i> - consultații, - meditații, - cercuri pe materie, - șezători literare, - jocuri și concursuri școlare, - serbări școlare, - cenacluri, - întâlniri cu personalități din diverse domenii.	- excursii și vizite didactice, - activități cultural-distractive, - vizionări de spectacole, filme tematice etc.
<i>Activități organizate de instituții în afara școlii:</i> - brigăzi cultural-educative, - acțiuni de educație sanitară, rutieră, - vizionări de spectacole etc.	- tabere naționale, județene de documentare și creație, - manifestări cultural-educative în biblioteci, muzee, case ale tineretului, - excursii și drumeții, - emisiuni radio și TV etc.

Conform opiniei lui *I. Nicola* cele mai importante activități extradidactice sunt cercurile de elevi, care „se organizează în vederea aprofundării pregătirii elevilor într-un anumit domeniu al dezvoltării aptitudinilor și exprimării creativității. Profilul lor diferă în funcție de natura obiectelor de învățământ, de aptitudinile și interesele elevilor, de tipul școlii, de condițiile geografice în care funcționează școala. Ele se constituie la nivelul clasei sau pe grupe de clase, frecventarea fiind facultativă, iar tematica cercului se stabilește de către profesor pe baza consultării membrilor cercului” [121, p. 536].

Autorul *I. Nicola* distinge următoarele categorii de *cercuri* în dependență de conținutul activității [123, p. 536-537]:

I. Cercurile de elevi:

- *cercuri cultural-artistice*: cercuri de literatură și folclor, cenaclul literar, cercuri

dramatice, cercuri de artă plastică, de muzică, coregrafie etc;

- *cercuri științifice organizate pe discipline de învățământ* (matematică, fizică, chimie, biologie, geografie, astronomie etc.);

- *cercuri tehnico-aplicative profilate pe diferite domenii tehnice* (radiotehnică, foto, aeromodele și navomodele, electronică etc.);

- *cercuri de informatică*;

- *cercuri sportive* pe ramuri de sport (atletism, volei, șah etc.).

II. Consultațiile și meditațiile. Consultațiile sunt acele forme de organizare în cadrul cărora profesorul lămurește și acordă îndrumări suplimentare asupra unor probleme ridicate de elevi, realizate prin discuții individuale sau pe grupe. Se organizează de câte ori este nevoie, fie din inițiativa profesorului, fie din inițiativa elevilor. Meditațiile se organizează în vederea sprijinirii elevilor care întâmpină greutăți în activitatea de învățare. Meditațiile pot fi individuale sau pe grupe de elevi.

III. Excursiile și vizitele. Prin conținutul lor se deosebesc de cele cu caracter didactic. Aceste activități sunt organizate la nivelul clasei sau școlii, cu participare benevolă, ele urmăresc lărgirea orizontului de cunoștințe, asigurarea unor ocazii de recreare și destindere.

IV. Manifestările cultural-artistice și sportive. În această categorie includem asemenea activități cum ar fi: serbările școlare, carnavalurile, vizionările de filme și spectacole, concursurile artistice și sportive, întâlnirile cu personalități și oameni de știință și cultură etc.

În viziunea lui *I. Bontaș*, cele mai importante forme de activități extrașcolare sunt: cercurile: pe obiecte, științifice și tehnice, artistice-literare, muzicale, de desen, de pictură, de sculptură etc.; vizitele și excursiile în anumite unități socio-economice (întreprinderi, unități culturale, de cercetare, comerciale etc.); întâlnirile cu specialiști de diverse domenii; simpozioane și mese rotunde pe diverse teme socioprofesionale; consultații și meditații; studiul individual (consultarea bibliografiei ale unor personalități, cunoașterea unor monografii profesionale, elaborarea proiectelor etc.) [10, p. 277].

Cercetătoarea *E. Macavei*, propune următoarea taxonomie a formelor educației nonformale [112, p. 346-348]:

I. Vizite. Aceste activități se organizează la: muzee, case memoriale, monumente istorice, șantiere arheologice, laboratoare de cercetare, stațiuni experimentale, săli de expoziții etc.

II. Excursiile pot fi: uni-și pluritematice, de lungă durată. Aceste activități se organizează de obicei în alte localități sau în străinătate.

III. Cercuri de elevi, care pot fi clasificate astfel: *cercuri pe obiecte* (matematică, fizică, biologie etc) au drept scop adâncirea și extinderea învățării celor interesați și dotați; *cercuri*

teoretice (literatură, limbi străine); *cercuri practice-experimentale* (fizică, chimie, biologie); *cercuri tehnice-aplicative* (informatică, aero- și navomodelele); *cercuri artistice* (muzică, pictură, sculptură, coregrafie); *cercuri sportive-turistice* (fotbal, handbal, gimnastică, orientare turistică).

IV. *Microsimpoziioanele* oferă prilejul confruntării de idei, creează cadrul valorificării cercetării proprii, familiarizează elevii cu participarea la reuniuni științifice.

V. *Consultații* (individuale, de grup). Aceste activități au drept scop de a da lămuri, de a îndruma studiul individual, de a forma deprinderi de documentare și informare.

VI. *Meditațiile* se organizează pentru a veni în sprijinul elevilor cu dificultăți de învățare, pentru a-i ajuta pe cei rămași în urmă la învățatură pentru diferite considerente.

În lucrarea „*Didactica modernă*”, M. Ionescu prezintă o taxonomie a activităților extrașcolare, după următoarele criterii [92, p. 182-183]:

I. În funcție de mediul în care acestea se desfășoară distingem două mari categorii:

- activități parașcolare;
- activități perișcolare.

Tabelul 2.6 Taxonomia activităților extrașcolare în funcție de mediul în care se desfășoară:

Tipuri de activități extrașcolare	Elementul caracteristic	Obiectivele generale urmărite	Exemple
Activități parașcolare.	-sedesfășoară în mediul socio-profesional.	- îmbogățirea achizițiilor alevilor; - îmbunătățirea performanțelor socio-profesionale ale indivizilor.	- practica în unități economice; - practica în unități de profil; - stagiul de practică în vederea calificării; - viziunări de expoziții; - vizita în unități economice și științifice în scopul informării și orientării profesionale; - perfecționări, reciclări etc.
Activități perișcolare.	- se desfășoară în mediul socio-cultural.	- îmbogățirea orizontului spiritual; - destinderea, relaxarea indivizilor.	- activități de autoinstruire și autoeducație; - activități de loisir; - activități de divertisment; - navigare pe internet etc.

II. În funcție de etapa procesului de învățământ, precum și a obiectivelor instructiv-educative generale și cele specifice urmărite, taxonomia activităților în afara clasei și extrașcolare sunt redată în tabelul următor:

Tabelul 2.7 Taxonomia activităților în afara clasei și extrașcolare în funcție de etapa procesului de învățământ:

Tipuri de activități în afara clasei și extrașcolare	Etapă procesului de învățământ în care se desfășoară	Obiectivele generale urmărite	Exemple
Activități introductive.	- la începutul studierii unei	- familiarizarea elevilor cu problematica disciplinei;	- vizite în instituții de cultură;

	discipline de învățământ; - la începutul studierii unui capitol; - la începutul studierii unei teme.	- familiarizarea elevilor cu subiectul capitolului sau al temei; - familiarizarea elevilor cu sarcinile de instruire și autoinstruire; - trezirea interesului elevilor; - culegerea de material factic care va fi valorificat în activitățile educative formale.	- vizite în unități economice; - vizionarea unor emisiuni științifice.
Activități desfășurate pe parcursul studierii unui capitol sau a unei teme.	- în paralel cu formele de organizare a activității stabilite în planul tematic.	- îmbogățirea și consolidarea sistemului de cunoștințe și abilități intelectuale și practice ale elevilor; - verificarea în practică a cunoștințelor teoretice; - fixarea și consolidarea noilor achiziții.	- excursii în natură; - vizite la muzee; - vizite în laboratoare specializate (de informatică, fizică, biologie, chimie etc.)
Activități finale/de încheiere.	- la finele studierii capitolului sau a temei.	- ilustrarea în practică a noilor cunoștințe; - fixarea, consolidarea și sistematizarea achizițiilor dobândite în studiul capitolului sau a temei; - aprofundarea achizițiilor dobândite în studiul capitolului sau a temei; - exersarea capacităților de aplicare și transfer a cunoștințelor etc.	- activități practice în unități economice, științifice, în laboratoare specializate; - activități în cercuri tehnice; - utilizarea mijloacelor multimedia.

Autorul *VI. Guțu* distinge două direcții prin care se poate realiza educația nonformală [87, p. 101]:

- activități organizate în afara clasei: cercuri, concursuri, olimpiade, întreceri, manifestări culturale și artistice etc.;
- activități organizate în afara școlii: excursii, vizite, tabere, expoziții, centre de creație etc.

Din această clasificare este evident, că cercetătorul pune accent pe criteriul organizațional al activităților în mediul extrașcolar, realizând funcția de complementaritate în raport cu educația formală.

Un alt aspect cercetat este legat de abordarea conceptului *cercul*, care este mai puțin elucidat în literatura de specialitate, fiind prezentate variate sintagme pedagogice: *activitate de cerc*, *cercul de elevi*, *cercuri tematice* (*S. Cristea [50, 51]*, *G. Cristea [43]*, *V. Lazăr și A. Cărășel [110] ș.a*); *ședință de cerc* (*C. Postelnicu [136]*) sau *situațiile de cerc* (*M. Ștefan [157]*). Cercetătoarea *E. Macavei* plasează cercurile în activitățile extrașcolare și extrauniversitare, alături de alte forme și modalități de realizare a educației nonformale, evidențiind impactul formativ al acestor activități, afirmând că, datorită calității acestor activități, orizontul de cunoaștere se extinde și se adâncește, experiența de cunoaștere și cea de viață se îmbogățesc cu elemente noi, în moduri interesante și atrăgătoare [113, p. 11]. Iar, *C. M. Țiru*, referindu-se la *cercurile de elevi* punctează „sunt situații de grup la care participă grupuri de elevi (în spații puse

la dispoziție de instituțiile de învățământ sau de alte instituții ce fac parte din sistemul educațional) ce manifestă aceleași interese de cunoaștere și acțiune într-un domeniu” [186, p. 19]. Privită ca situații educative, autoarea subliniază următoarea constatare „deși cercurile de elevi/copii sugerează o mai mare libertate în planificare și organizare, totuși orientarea către anumite finalități educaționale presupune o structurare a activităților inițiate în raport cu particularitățile participanților, interesele și nevoile proprii” [Ibidem]. Iar, efectul educativ și formativ al cercurilor este asigurat prin contribuția substanțială „la stimularea și dezvoltarea creativității copiilor și adolescenților, la formarea gustului pentru frumos și educarea sensibilității; prin suplețea formelor și metodelor de activitate; prin stimularea inițiativelor, a spiritului inventiv, cultivarea aptitudinilor și talentelor, orientarea și valorificarea intereselor și pasiunilor, descoperirea și afirmarea însușirilor vocaționale” [127, p. 8].

Potrivit viziunii lui *M. Ștefan*, situațiile de cerc au drept subiect grupuri de copii uniți printr-un interes comun de cunoaștere și acțiune (atracția pentru muzică, tehnică, fenomenele naturii, sport, informatică etc.). Sunt situații de durată, desfășurate în cadrul organizat al vieții de cerc, echipă, formație artistică etc. [157, p. 11].

În această ordine de idei este semnificativă și opinia lui *I. Nicola*, care în lucrarea fundamentală „*Tratat de pedagogie școlară*” atribuie un rol important diversității formelor de organizare a procesului educațional, afirmând că „aici pot fi incluse toate acele activități care se desfășoară sub îndrumarea profesorului, dar nu sunt prevăzute în documente școlare (plan de învățământ și programă)” [123, p. 536]. Autorul *I. Nicola* evidențiază cele mai esențiale aspecte organizatorice ale cercurilor de elevi [Ibidem, p. 536-537]:

- se organizează în vederea aprofundării pregătirii elevilor într-un anumit domeniu, al dezvoltării aptitudinilor și exprimării creativității;
- profilul lor diferă în funcție de natura obiectelor de învățământ, de aptitudinile și interesele elevilor, de tipul școlii, de condițiile geografice în care funcționează școala;
- cercurile se constituie la nivelul clasei sau pe grupe de clase;
- frecventarea activității cercurilor este facultativă și opțională;
- tematica cercului se stabilește de către profesor pe baza consultării membrilor cercului;
- evaluarea sau valorificarea rezultatelor elevilor se realizează prin expoziții, participări la concursuri, organizarea de sesiuni de comunicări și referate, publicarea în revistele școlare sau alte publicații, competiții sau întreceri sportive, recitaluri, serbări etc.

În esență mai mulți autori (*I. Nicola* [121], *S. Cristea* [46], *M. Ștefan* [157], *E. Macavei* [112, 113], *C. Postelnicu* [136], *C. M. Țîru* [186], *D. Patrașcu* și *A. Carnauhov* [167], *T. Repida* [137] ș.a) consideră că activitatea de cerc reprezintă forma principală a realizării educației

extrașcolare în cadrul și în afara școlii.

În acest context de referință, vom evidenția că sub aspect teoretic, cât și praxiologic nu există o deosebire semnificativă în organizarea cercului în cadrul și în afara școlii. Singura diferență între aceste două forme de organizare a activității extrașcolare o reprezintă spațiul în care poate fi realizată activitatea de cerc. Cercurile tematice din cadrul școlii pot fi organizate și dirijate de cadrele didactice care activează în mediul școlar (instituțiile de învățământ primar, secundar general etc.), iar cercurile din afara școlii sunt organizate în centrele de creație pentru copii și tineri, centrele comunitare pentru copii, biblioteci etc.).

În Republica Moldova, cercul de elevi constituie forma de bază a activității extrașcolare, fapt confirmat în următoarele acte normative: *Concepția învățământului extrașcolar (2003)* și *Regulamentul-tip al instituției extrașcolare (2011)*.

Concepția învățământului extrașcolar, deși necesită o nouă reconceptualizare și abordare strategică, servește până în prezent baza normativ-juridică cu privire la organizarea și funcționarea educației nonformale, în care sunt stabilite obiectivele, principiile, structura și conținutul învățământului extrașcolar. *Concepția învățământului extrașcolar* prevede clasificarea activităților educaționale extrașcolare [37, Capitolul V]:

- instructiv-educative de lungă durată (cercuri, ansambluri, studiouri, formațiuni, secții sportive etc.);
- instructiv-educative de scurtă durată (expediții arheologice, folclorice, ecologice, excursii, marșuri turistice, întruniri, cercuri în taberele de vacanță, cluburi de agrement etc.);
- organizaționale (festivaluri, concursuri, expoziții, competiții, turnamente, etc.).

Regulamentul-tip al instituției extrașcolare, cuprinde cadrul normativ pentru buna organizare a activității instituțiilor extrașcolare din Republica Moldova, fiind stipulat: „activitatea educativă pe interese se realizează în cercuri (formații, echipe, ansambluri) de un singur profil sau integrate, pe grupe de elevi începători sau avansați în domeniul respectiv, omogene sau eterogene din punct de vedere al vârstei” [183, Capitolul II, Articolul 8].

Cercetătorii V. Lazăr și A. Cărășel în lucrarea „*Psihopedagogia activităților extracurriculare*” remarcă că „cercurile cultural-științifice și sportive (de muzică, de șah, de astronomie, de informatică, de matematică, de fizică, de chimie, de arte plastice, de teatru, de sport etc.) reprezintă asocieri nonformale ale elevilor, în cea mai mare parte în scopul realizării de activități ce vin în completarea activităților prevăzute în programa școlară la orele de curs ale materiilor respective; altele, cum ar fi muzica și șahul, pot fi independente de activitatea școlară, apropiindu-se maimult de aceea unui cenaclu” [110, p. 32]. Activitățile derulate în afara sistemului școlar sunt prezentate astfel „educația nonformală se desfășoară într-un cadru

instituționalizat, cuprinzând *activități extraclasă/extradidactice* (cercuri pe discipline, interdisciplinare sau tematice, ansambluri sportive, artistice, concursuri școlare, olimpiade, competiții etc.) și *activități de educație și instruire extrașcolare* sub îndrumarea unor cadre didactice specializate în proiectarea unor acțiuni educaționale, care asigură realizarea corelației subiect/educator – obiect/educat” [Ibidem, p. 81]. Comparând tipurile de activități extrașcolare prezentate de cercetătorii V. Lazăr și A. Cărășel, care pe de o parte plasează cercurile de elevi ca formă principală a realizării educației nonformale, atât în contextul învățământului formal, cât și a celui nonformal, totuși evidențiază și unele deosebiri, printre care cea mai semnificativă este că „educatorului nonformal i se solicită mai multă flexibilitate și entuziasm, adaptabilitate și rapiditate în adoptarea variatelor stiluri de conducere a activității, în funcție de nevoile și cerințele educatului” [Ibidem]. Prin această afirmație se evidențiază încă odată că activitatea de cerc, alături de celelalte forme ale educației extrașcolare este organizată în dependență de interesele și preferințele elevilor și tinerilor.

În opinia noastră, *cercul* reprezintă un grup de copii, elevi sau tineri, care sunt uniți între ei prin aceleași idei comune, interese și opțiuni, format benevol din inițiativa cadrului didactic și al participanților, prin intermediul căruia se urmărește realizarea obiectivelor educaționale în diverse domenii de activitate: științific, tehnic, cultural, sportiv etc, care contribuie la formarea și dezvoltarea personalității umane.

Cercul de elevi poate fi abordat sub două aspecte esențiale: *pedagogic* și *psihosocial*:

- sub *aspect pedagogic*, cercul de elevi constituie un mediu educațional în care se formează priceperi și deprinderi, se dezvoltă aptitudini în diferite domenii ale artei, culturii, științei, tehnicii, sportului etc., care asigură educabililor transferul de cunoștințe din mediul formal în mediul extrașcolar;

- sub *aspect psihosocial*, cercul de elevi prezintă un câmp dinamic, care îi permite educatului diverse oportunități de afirmare de sine și a competențelor obținute în contextul educației extrașcolare.

Cercurile de elevi organizate de cadrele didactice în instituțiile de învățământ extrașcolar reprezintă formă principală de activitate educațională cu influențe formative, din următoarele considerente:

- se caracterizează prin transmiterea conținutului științific din domeniile: artă, cultură, știință, tehnică, sport etc.;
- se dezvoltă spiritul de observație și inițiativa creatoare a elevilor și tinerilor;
- oferă posibilități variate de a petrece util și plăcut timpul liber al elevilor și tinerilor.

În organizarea activității de cerc, cadrul didactic îmbină atât activitatea individuală, cât și

activitatea în grup, ceea ce oferă o posibilitate mai mare în formarea și manifestarea aptitudinilor preșcolariilor/ elevilor/tinerilor în domeniul de activitate selectat. Tematica abordată la orele de cerc este variată ca conținut, depinde de profilul cercului (artistic, cultural, științific, sportiv etc.) și de vârsta participanților înscriși la activitatea de cerc. Cadrul didactic pune accent pe dezvoltarea abilităților practice ale participanților în scopul transpunerii acestora în viața cotidiană și care pot fi valorizate pe tot parcursul vieții.

Așadar, important pentru subiectul abordat este evidențierea celor mai semnificative caracteristici ale cercului:

- un cerc poate fi format atât din inițiativa cadrelor didactice sau a specialiștilor din diverse domenii ale artei, științei, sportului etc., cât și din inițiativa elevilor/tinerilor care împărtășesc interese comune;

- un cerc poate fi organizat dintr-un grup de copii de aceeași categorie de vârstă sau din diverse categorii de vârstă;

- membrii cercul își pot alege un lider, care asigură alături de cadru didactic buna organizare a acestuia;

- membrii cercului își pot întocmi norme oficiale de funcționare a acestuia;

- componența numerică a cercului se poate schimba frecvent, deoarece activitățile educaționale sunt opționale și benevole.

Proiectarea și organizarea activității de cerc întrunește unele aspecte comune cu lecția școlară, dar în același timp cercul de elevi indiferent de profilul acestuia prezintă un șir de particularități specifice față de lecția școlară:

- constituie cadrul pedagogic diversificat în care se însușesc cunoștințe și se formează aptitudini și abilități în diverse domenii ale artei, științei, sportului etc.;

- oferă posibilitatea dezvoltării aptitudinilor și talentelor copiilor și tinerilor, contribuind la dezvoltarea multilaterală a personalității umane;

- numărul participanților la activitate este mai redus, comparativ cu cel din clasă;

- caracterul opțional și benevol, permite accesul tuturor doritorilor la activitățile extrașcolare;

- se respectă principiul particularităților de vârstă și individuale în organizarea activităților;

- se pune accent atât pe aspectele teoretice ale conținuturilor tematice din diverse domenii de activitate, cât și pe aplicațiile practice ale acestora;

- se utilizează o mai mare varietate de strategii educaționale, cât și a celor specifice domeniului activitate propus;

- evaluarea se face pe tot parcursul anului de studii, prin forme și modalități specifice (concursuri, competiții, expoziții etc.);

- se dezvoltă nu numai sfera cognitivă a elevilor, dar și cea emoțională, afectivă și volițională (spiritul de echipă, de inițiativă, disciplină și responsabilitate);

- contribuie la orientarea profesională a tinerilor în vederea alegerii unei profesii.

Activitatea de cerc poartă un caracter practic-aplicativ, ceea ce sporește atractivitatea, exercitând o influență complexă, multilaterală asupra dezvoltării personalității umane. Acolo unde cercurile funcționează sistematic, activitatea lor este organizată și realizată la nivel profesionist, se atestă o influență pozitivă asupra rezultatelor elevilor la disciplinele școlare, precum și asupra pregătirii lor pentru alegerea profesiei viitoare.

Este cert, că între activitățile didactice și activitățile educaționale realizate în instituțiile extrașcolare există deosebiri și caracteristici specifice, care au fost prezentate în acest capitol, însă în viziunea noastră cadrele didactice în procesul proiectării și organizării activităților extrașcolare trebuie să țină cont de următoarele aspecte:

- activitățile extrașcolare contribuie la formarea și dezvoltarea competențelor preșcolariilor/elevilor/tinerilor în diverse domenii ale artei, culturii, științei, tehnicii, sportului etc.

- activitățile extrașcolare asigură contextul educațional în care creează condiții și oportunități pentru demonstrarea și valorificarea cunoștințelor, capacităților și atitudinilor formate și dezvoltate la populația educogenă.

Rolul tot mai sporit al activităților organizate după ore, în școală sau în afara ei, cu caracter educativ sau sportiv, în condițiile în care paleta de interese s-a diversificat și s-a lărgit în mod considerabil. În era informației și a tehnologizării, a globalizării și a evoluției accelerate a tuturor domeniilor vieții, educația nu se mai poate limita la timpul și conținutul prevăzut de curriculumul oficial, ci reclamă extinderi și adaptări continue la provocările survenite în ariile de preocupări ale beneficiarilor săi, dar și la cerințele specifice față de dezvoltarea comunităților din care facem parte și pe care ne dorim a le adapta la nevoile curente și prin propria contribuție [83, p. 39-40].

Așadar, reieșind din faptul că în contextul educației extrașcolare se organizează activități cu obiective și sarcini, vom prezenta clasificarea activităților educaționale:

- *activități educaționale introductive* (proiectate, organizate și realizate la începutul semestrului I (II) al anului de studii curent);

- *activități educaționale de formare a priceperilor și deprinderilor* (pe tot parcursul anului de studii);

- *activități educaționale mixte* (pe tot parcursul anului de studii);

- *activități educaționale de fixare și sistematizare a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor* (la sfârșitul anului de studii);
- *activități de evaluare/bilanț* (la sfârșitul anului de studii);
- *activități practice* (pe tot parcursul anului de studii).

De aici deducem următoarele *concluzii*, că în literatura de specialitate sunt prezentate diverse taxonomii ale educației extrașcolare. Iar, prezentarea diversității formelor educației extrașcolare și compararea acestor clasificări, ne oferă posibilități de identificare a unor modalități specifice ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

2.3 Elaborarea Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

În instituțiile de învățământ extrașcolar din Republica Moldova procesul educațional este unul complex, sistemic și continuu, care se planifică, se organizează și se realizează prin intermediul activităților educaționale. De aceea, la nivelul sistemului și procesului educațional se necesită atât o fundamentare teoretică, cât și o asigurare metodologică, prin elaborarea și implementarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*. În efortul actual de modernizare și optimizare a procesului educațional în mediul formal și extrașcolar, menit să asigure creșterea calitativă a activității, *proiectarea, organizarea și realizarea* ca procese pedagogice ocupă un rol central în acțiunea de ordonare și structurare a conținuturilor tematice și ale finalităților educației.

În rezultatul documentării, analizei și sistematizării abordărilor conceptuale, teoriilor, modelelor, a reperelor teoretice și metodologice din literatura de specialitate, dar și a legislației aferente a fost elaborat *Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar* (Figura 2.1).

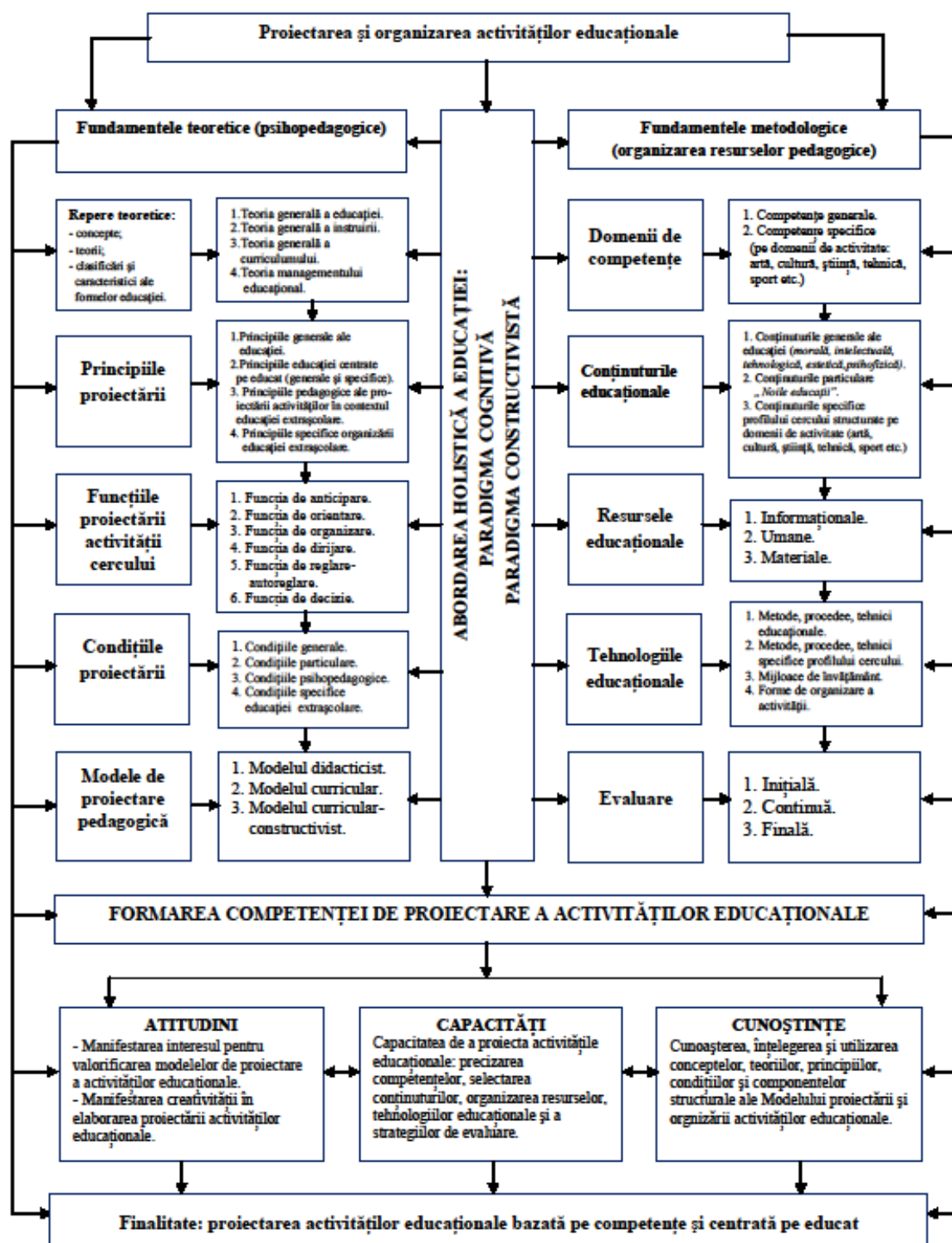

Fig. 2.1 Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar

Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar a fost conceput ca un model ideatic teoretic și metodologic, structurat pe *fundamentele teoretice (psihopedagogice)* și *fundamentele metodologice (organizarea resurselor pedagogice)*, reieșind din specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar, cu scopul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale ale cadrelor didactice. La baza *Modelului pedagogic* stau *fundamentele teoretice (psihopedagogice)* și *fundamentele metodologice (organizarea resurselor pedagogice)* ale proiectării și organizării activităților educaționale:

I. *Fundamentele teoretice (psihopedagogice)* sunt constituite din următoarele componente structurale:

1. *Repere teoretice.* Modelul pedagogic a fost elaborat pe fundamentele teoretice (psihopedagogice) din *Teoria generală a educației, Teoria generală a instruirii, Teoria generală a curriculumului* și *Teoria managementului educațional* care sunt prezentate în capitolul teoretic (*concepte, teorii, clasificări, caracteristici ale formelor educației*), dar și analizate din perspectiva demersului științific al cercetării.

2. *Principiile proiectării.* Analiza clasificării și a semnificațiilor principiilor generale ale educației și a principiilor specifice educației extrașcolare prezentate în literatura științifică, au permis asigurarea cadrului normativ al *Modelului pedagogic*, prin identificarea și structurarea următorului *sistem de principii ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar*: principiile generale ale educației (*N. Silistraru*); principiile educației centrate pe educat: generale și specifice (*C. Cucuș, Vl. Guțu, N. Silistraru, T. Callo, A. Paniș, V. Andrișchi, A. Afanas, V. Vrabii, L. Lefter*), principiile pedagogice ale proiectării activităților în contextul educației extrașcolare (*adaptare după S. Cristea*) și a principiilor specifice organizării educației extrașcolare (*adaptare după I. Șerdean*);

3. *Funcțiile proiectării pedagogice.* În procesul proiectării și organizării activităților în mediul extrașcolar, cadrele didactice vor ține cont și de *funcțiile proiectării pedagogice (analizate în capitolul I al lucrării)*, care stabilesc acțiunile concrete pe traseul educațional al proiectării activității cercului: *funcția de anticipare; funcția de orientare; funcția de organizare; funcția de dirijare; funcția de reglare-autoreglare; funcția de decizie.*

4. *Condițiile proiectării*, derivă din *condițiile inițiale ale proiectării* [96, p. 195]: *complexitatea* (trebuie să cuprindă toate componentele activității educaționale (procesual); *continuitatea* (permanența); *cadrele de referință* (activitatea educațională anterioară; situația prezentă; eventualele predicții). Astfel, cercetătorii *Romiță B. Iucu* [96], *C. Cucuș* [55], *E. Voiculescu* [163], *V. M. Cojocariu* [32] au demonstrat necesitatea respectării condițiilor

proiectării activităților, pentru a asigura calitatea și eficiența procesului educațional, atât în mediul formal, cât și în mediul extrașcolar. Această cerință de natură psihopedagogică, ne-a permis să determinăm *condițiile proiectării activităților*: generale, particulare, psihopedagogice și condițiile specifice educației extrașcolare (*enunțate în capitolul I al tezei*), respectând reperetele teoretice din literatura de specialitate, fără de care nu pot fi elaborate documentele proiective din instituția de învățământ extrașcolar.

5. *Modele de proiectare pedagogică*. Următorul element structural al fundamentării teoretice a *Modelului pedagogic* a fost analiza modelelor și micromodelor de proiectare pedagogică prezentate în literatura științifică (*capitolul II al tezei*). Am optat pentru *Modelul curricular al proiectării pedagogice* și unele elemente structurale ale *Modelului curricular cognitiv-constructivist al proiectării pedagogice*, pentru că ambele modele sunt promovate de *Didactica postmodernă* și poate fi funcțional la nivelul educației extrașcolare [147, p. 271-272]:

– se acordă prioritate obiectivelor (deschise în direcția tuturor resurselor personalității preșcolarului/elevului/tânărului: morale, intelectuale, tehnologice, estetice, psihofizice). Centrarea pe obiective în proiectarea activităților ghidează cadrul didactic spre valorificarea resurselor educatului. Iar, plasarea obiectivelor în centrul proiectării activității educaționale în instituția extrașcolară ar asigura dezvoltarea multilaterală a educatului, reieșind din cerințele societății contemporane și cerințele psihofizice de dezvoltare a acestuia;

– se pune accent pe educația formală, dar și nonformală, și informală. Este necesar de accentuat interdependența dintre formele generale ale educației, deoarece, oricât de importantă ar fi educația formală, ea nu epuizează sfera influențelor formative, exercitate asupra copilului. Rămâne cadrul larg al timpului liber al educatului, care poate fi influențat de numeroși alți factori, pozitivi sau negativi. În acest caz, un rol important îl are valența formativă a educației extrașcolare, care asigură dezvoltarea educabililor atât sub aspect cognitiv, îmbogățind orizontul de cunoaștere, cât și sub aspectul formării lor morale și spirituale;

– se evidențiază deschiderea spre autoinstruire din partea cadrului didactic și a copilului (elevului) spre autoeducație și autoafirmare ca proces continuu și permanent, valorificând pregătirea de specialitate și psihopedagogică, metodică;

– se consolidează corelația obiective-conținuturi-metodologie-evaluare, care asigură un proces permanent de evidențiere a unor performanțe, rezultate obținute de copii și tineri.

II. *Fundamentele metodologice (organizarea resurselor pedagogice)* sunt constituite din următoarele componente structurale:

1. Domenii de competențe: competențe generale; competențe specifice (*pe domenii de activitate: artă, cultură, știință, tehnică, sport etc.*).

2. Conținuturile educaționale: conținuturile generale ale educației (*morală, intelectuală, tehnologică, estetică, psihofizică*); conținuturile particulare „*Noile educații*”; conținuturile specifice profilului cercului structurate pe domenii de activitate: *artă, cultură, știință, tehnică, sport etc.* Centrarea conținuturilor educaționale poate fi realizată conform următoarelor profiluri de activitate [21, p. 12-13]:

- *Profilul artistic și estetic*, ce include domenii de conținut, precum *Literatură, Pictură, Sculptură, Muzică, Arte Plastice, Arte Decorative, Coregrafie etc.*
- *Profilul științific și tehnologic*, ce include domenii de conținut, precum *Matematică, Științe și Tehnologii (Informatică, Fizică, Chimie, Astronomie etc.)*.
- *Profilul social-pedagogic*, ce include domenii de conținut, precum *Educația pentru timpul liber, Educația pentru mass-media, Educația pentru mediu, Deprinderi și abilități de viață etc.*
- *Profilul social-economic și financiar*, ce include domenii precum *Educație civică, Educație socială, Educație economică, Educație financiară, Educație casnică etc.*
- *Profilul tehnic*, activitățile căruia se desfășoară în cadrul cercurilor de creație tehnică – aviomodelism, navomodelism, radioelectronică, precum și a asociațiilor și cluburilor de carting, studiourilor de cinema, foto, video etc.
- *Profilul intercultural și etnocultural*, care include domenii de conținut, precum *Educație interculturală, Educație etnoculturală, Obiceiuri și datini strămoșești, Meșteșuguri populare, Etnografie și Folclor, Cultura comunicării, Muze școlare etc.*
- *Profilul istorico-patriotic* – include domenii precum *Istoria localității, Istoria regiunii, Istoria neamului, Istoria patriei, Personalități istorice, Tradiții istorice etc.*
- *Profilul ecologo-biologic*, care include domenii de conținut, precum *Științe ale naturii, Ecologie, Biologie, Chimie, Geografie etc.*
- *Profilul turism și etnografie regională* – include domenii de conținut, precum *Țări și capitale europene, Istoria Europei, Geografia Europei, Cultură și civilizație etc.*
- *Profilul sport și agrement*, care include domenii de conținut, precum: *Tenis de masă, Fotbal, Volei, Baschet, Badminton, Șah etc.*

3. Resursele educaționale: *informaționale, umane, materiale.*

4. Tehnologiile educaționale: *metode, procedee, tehnici educaționale; metode, procedee, tehnici specifice profilului cercului; mijloace de învățământ; forme de organizare a activităților.* Tehnologiile educaționale sunt orientate spre organizarea optimă a procesului instructiv-educativ, crearea atmosferei moral-psihologice favorabile fiecărui discipol, încurajarea activității

de instruire la nivel maximal al posibilităților didactice [128, p. 34].

5. Evaluare: *inițială* (la începutul anului de studii în scopul diagnosticării aptitudinilor capacităților/cunoștințelor educatului); *continuă* (pe parcursul anului de studii, prin diverse forme și modalități de evaluare pedagogice sau specifice profilului cercului); *finală* (la sfârșitul anului de studii).

- *Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar* este conceptualizat pe *abordarea holistică a educației* care integrează cele două componente de bază ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar: *fundamentele teoretice (psihopedagogice)* și *fundamentele metodologice (organizarea resurselor pedagogice)*. Cercetătorii contemporani pun accent pe *abordarea holistică* a educației, concepție înaintată inițial de autorii occidentali: Ph. Coombs, P. Lengrand, Th. La Belle ș.a, promovată și de cercetătorii din România și Republica Moldova: I. Cerghit, L. Vlăsceanu [26], G. Văideanu [161], T. Cozma [120], I. Jinga, E. Istrate [99], I. Șerdean [156], S. Cristea [46], T. Repida [137], L. Saranciuc-Gordea [139], L. Cebanu [21] ș.a., care evidențiază semnificația relației ce se stabilește între formele generale ale educației, și anume a celei de *complementaritate, interferență sau interdependență*. În continuare, subliniem că „în condițiile actuale, pentru a răspunde la situațiile educaționale complexe, formele generale ale educației nu pot fi abordate separate și individual, deoarece se observă tendința de deschidere a uneia în raport cu cealaltă și invers” [73, p. 240]. Importanța asigurării interdependenței dintre educația/instruirea/învățarea formală-nonformală-informală este susținută de S. Cristea, prin următoarea constatare „creșterea calitativă a rolului educației formale care asigură baza cunoștințelor și capacităților necesare tuturor educaților (elevilor etc.) pe tot parcursul existenței acestora, pe fondul unor raporturi pedagogice optime, de: complementaritate cu educația nonformală; deschidere față de educația informală” [46, p. 137].

În contextul celor expuse mai sus, evidențiem că structura *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, elaborată din perspectiva *paradigmei curriculare* și cu unele elemente componente ale *paradigmei curricular-constructiviste*, evidențiază actualitatea, importanța teoretică și praxiologică a valorificării *Modelului* construit, axat pe *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale*. Acest fapt, va asigura o funcționalitate psihopedagogică, metodologică și strategică a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, la nivel global și eșalonat, prin eficientizarea și sporirea valorii formative a procesului educațional.

Modelul pedagogic acționează la nivel praxiologic prin valorificarea *dimensiunilor*

proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar (Figura 2.2):

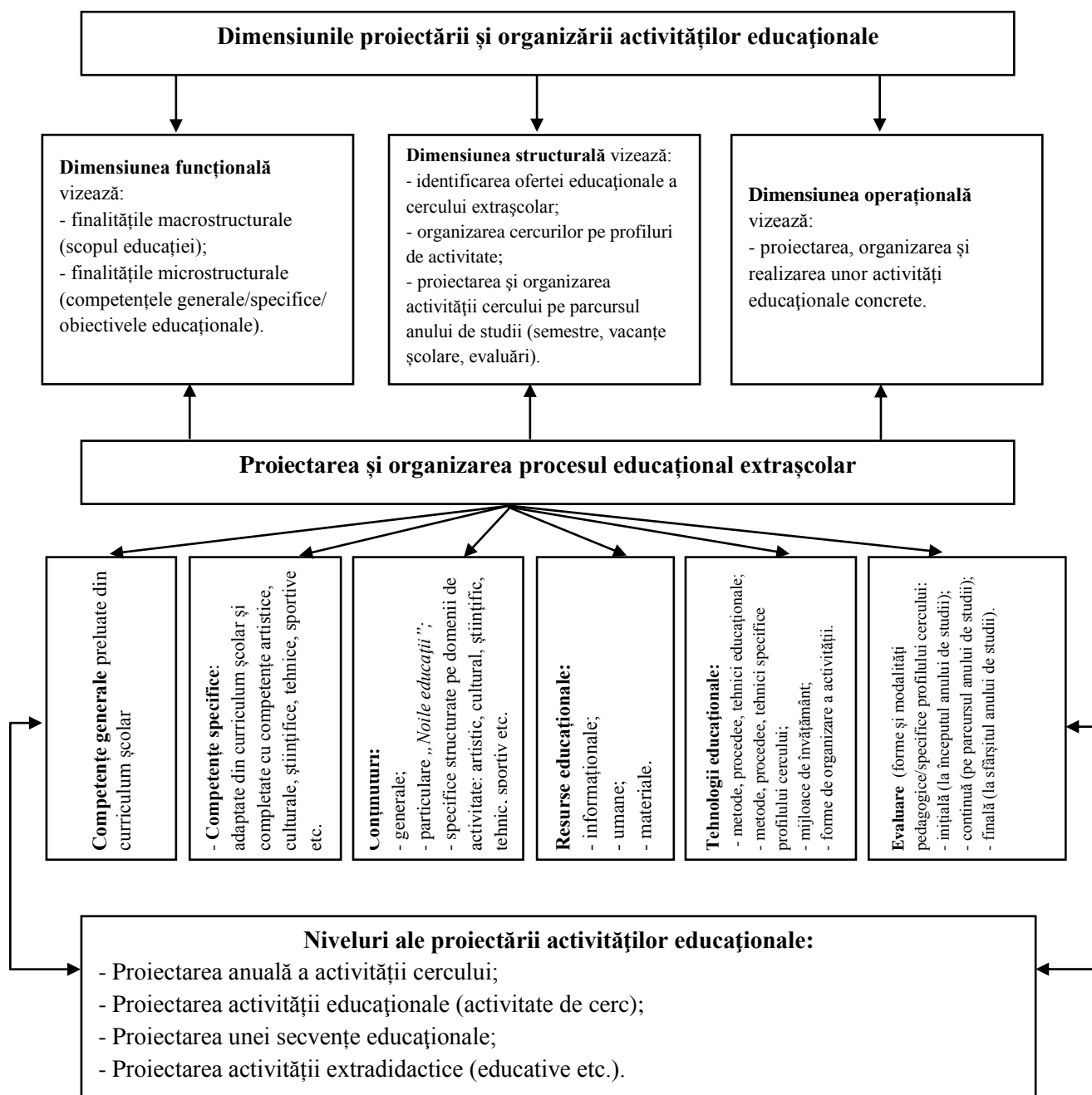

Fig. 2.2 Dimensiunile proiectării și organizării activităților educaționale extrașcolare

Așadar, Modelul pedagogic este funcțional, prin dimensiunile proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. În acțiunea de proiectare și organizare a activităților educaționale cadrele didactice trebuie să ținem cont de:

- *Dimensiunea funcțională* vizează: finalitățile macrostructurale (*scopul educației*); finalitățile microstructurale (*competențele generale/specifice/obiectivele educaționale*).
- *Dimensiunea structurală* vizează: identificarea ofertei educaționale a cercului;

organizarea cercurilor pe profiluri de activitate; proiectarea și organizarea activității cercului pe parcursul anului de studii (semestre, vacanțe școlare, evaluări).

➤ *Dimensiunea operațională vizează:* proiectarea, organizarea și realizarea unor activități educaționale concrete.

Astfel, dimensiunile: *funcțională, structurală și operațională* asigură proiectării și organizării activităților educaționale o perspectivă de dezvoltare globală, care implică decizii de ordin filozofic, politic, pedagogic și strategic. Activitatea de proiectare pedagogică în funcție de resursa „*timpul real destinat învățării în mediul școlar și extrașcolar*” [92], la nivel micro impune două nivele: *proiectarea globală și proiectarea eșalonată*.

Elaborarea *documentelor proiectării globale* este în competența comisiilor de specialiști ale Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, care se concretizează în următoarele documente: *Planul cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal; Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani; Standarde de eficiență a învățării; Curriculum pentru educație timpurie; Curriculum național. Învățământul primar; Curriculum „Educația muzicală” (clasele a-V-a – a-VIII-a); Curriculum „Educația plastică” (clasele a-V-a – a-VII-a); Educația tehnologică. Curriculum pentru învățământul gimnazial (clasele a-V-a – a-IX-a)*. Așadar, documentele enumerate mai sus, pot fi utilizate ca instrumentar metodic de către cadrele didactice din instituțiile de învățământ extrașcolar în procesul elaborării documentelor *proiectării eșalonate*. Acestea vor avea ca referință o perioadă mai mare de educare - un an de studii – corelând și operând cu competențe generale și specifice, conținuturi, resurse și tehnologii educaționale, forme de evaluare specifice.

Modelul pedagogic acționează la nivel aplicativ prin subiecții educației extrașcolare: cadrul didactic și educatul (preșcolarul, elevul, tânărul), fiecare având funcții și acțiuni specifice la nivelul proiectării și organizării activităților extrașcolare. Astfel, cadrul didactic proiectează, organizează și evaluează procesul educațional extrașcolar, respectând particularitățile de vârstă ale educabililor, opțiunile pentru domeniul de activitate solicitat, nivelul de pregătire și specificul grupului de participanți. Iar, educatul își formează competențe (*atitudini, capacități, cunoștințe*) complementare competențelor formate în cadrul învățământului preșcolar, secundar general etc., prin studiul independent sau orientat de cadru didactic, cu asumarea din partea acestuia a unor roluri și strategii de învățare specifice în diferite domenii de activitate: artă, cultură, știință, tehnică, sport etc.

Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar devine un model funcțional, prin aplicarea lui la nivelul proiectării eșalonate care se realizează prin elaborarea următoarelor documente proiective:

- I. Proiectarea anuală a activității cercului;
- II. Proiectarea activității educaționale (activitate de cerc);
- III. Proiectarea unei secvențe educaționale;
- IV. Proiectarea activității extradidactice (activitate educativă etc.).

La nivelul proiectării eșalonate *Modelul pedagogic* poate asigura următoarele etape acționale:

I. *Proiectarea activității anuale la nivelul unui cerc de profil presupune:*

- analiza *planului de activitate a instituției și a unor programe de autor de la profilul cercului;*

- selectarea și structurarea unor *conținuturi educaționale*, prin adaptare și completare din următoarele documente ale proiectării globale: *Standarde de eficiență a învățării; Curriculum pentru educație timpurie; Curriculum național (învățământul primar); Curriculum pentru disciplinele școlare (educația muzicală, educația plastică, educația tehnologică);*

- stabilirea *competențelor*, urmărite prin organizarea și desfășurarea activității: competențe generale (*preluate și adaptate din curriculum școlar*); competențe specifice (*adaptate din curriculum școlar la disciplinele: educația muzicală, educația plastică, educația tehnologică etc. și completate cu competențe formulate în funcție de domeniul și profilul de activitate: artistic, cultural, științific, tehnic, sportiv, turistic etc.*);

- integrarea și structurarea *conținuturilor*: conținuturile generale ale educației (*morală, intelectuală, tehnologică, estetică, psihofizică*); conținuturile particulare „*Noile educații*”; specifice pe domenii de activitate: artistic, cultural, științific, tehnic, sportiv etc.;

- stabilirea *resurselor educaționale*: informaționale (*alegerea literaturii psihopedagogice, didactico-metodice și specifice profilului cercului necesare proiectării, organizării și realizării procesului educațional*); umane (*cunoașterea particularităților de vârstă a populației căreia i se adresează, nivelul de pregătire și motivația învățării pentru un anumit domeniu de activitate*); materiale (*alegerea materialelor didactico-metodice necesare organizării și realizării procesului educațional*);

- alegerea *tehnologiilor educaționale*: metode, procedee, tehnici educaționale; metode, procedee, tehnici specifice profilului cercului; mijloace de învățământ; forme de organizare a activității.

- stabilirea *modalităților de evaluare*: inițială (*la începutul anului de studii*); continuă (*pe parcursul anului de studii*); finală (*la sfârșitul anului de studii*).

În instituțiile extrașcolare evaluarea are un caracter aparte, în funcție de specificul cercului: expoziții ale lucrărilor realizate de preșcolari/elevi/tineri, spectacole, concerte etc., la care evaluatorii sunt nu numai cadrele didactice, dar și colegii, părinții și alte persoane. Cadrele

didactice au menirea de a-i motiva pe participanți, pentru practicarea domeniului de activitate solicitat, de a le oferi ambianța necesară exersării atitudinilor, capacităților și cunoștințelor formate, de a le ajuta să participe la diverse activități extrașcolare.

În orice activitate, o importanță majoră este atribuită și organizării resurselor pedagogice, care asigură buna realizare a procesului educațional. Aici trebuie să menționăm constatarea cercetătoarei *L. Pogolșa*, că „într-o abordare pragmatică, resursele cuprind acele elemente care asigură cadrul necesar pentru buna desfășurare a activității de învățare” [134, p. 112].

În cele ce urmează, vom prezenta pentru fiecare din documentele planificării eșalonate, un model schematic sub forma unui tabel, însoțit de explicațiile și completările pe care le-am considerat necesare, pentru ca tabelul să constituie un instrumentar metodic util cadrelor didactice în proiectarea și organizarea activităților extrașcolare. Aceste tabele nu sunt unice și standard pentru toate cadrele didactice, dar pot constitui repere orientative în proiectarea și organizarea activităților în instituția extrașcolară.

Planificarea activității pentru un an de studiu se finalizează cu elaborarea proiectării anuale a activității cercului. Vă propunem structura orientativă a proiectării anuale a activității cercului în cadrul instituției extrașcolare:

Model de proiectare anuală a activității cercului (Anexa 2):

1. Denumirea cercului, profilul.
2. Numele, prenumele cadrului didactic.
3. Anul de studii în cerc.
4. Vârsta preșcolarilor/elevilor/tinerilor (clasa).
5. Locul desfășurării activității de cerc (instituția de învățământ unde își desfășoară activitatea cadrul didactic).
6. Numărul de ore (pe săptămână).
7. Numărul total de ore (anual).
8. Analiza succintă a activității cercului (pentru anul precedent de studii).
9. Competențe generale: sunt competențe cu un grad ridicat de generalitate și complexitate. Ele se referă la formarea unor atitudini, capacități și cunoștințe generate de specificul activității cercului și sunt urmărite de-a lungul mai multor ani de studii.
10. Competențe specifice: sunt competențele care specifică rezultatele așteptate ale învățării la finalul anului de studii și urmăresc progresia în formarea de atitudini, capacități și cunoștințe ale preșcolarului/elevului/tânărului de la un an de studiu la altul:
 - competențele specifice vor fi adaptate din curriculum școlar la următoarele discipline: arta plastică, educația muzicală, educația tehnologică etc.

- competențele specifice pot fi formulate și structurate pe domenii de activitate ale cercului de profil: artistic, cultural, științific, tehnic, sportiv etc.;

- competențele specifice vor fi stabilite de fiecare cadru didactic individual, în dependență de vârsta participanților și nivelul de performanță (grupele de începători/de avansați/de performanță).

11. Tehnologii educaționale:

a) *Metode, procedee și tehnici educaționale:* ansamblul structurat al metodelor, procedeele și a tehnicilor educaționale și cele specifice profilului cercului, puse în aplicare în interacțiunea dintre cadru didactic și educat, printr-o corelare a lor cu competențele și obiectivele educaționale, conținuturile transmise, formele de realizare ale activității, modalități de evaluare.

b) *Mijloace de învățământ:* complexe instrumentale care au menirea să faciliteze dezvoltarea unor aptitudini, formarea unor capacități, transmiterea unor cunoștințe, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului educațional extrașcolar.

12. Oferta educațională a cercului:

a) Repertoriul orientativ a activității cercului (pentru cercurile cu profil artistic, cultural etc.).

b) Lucrările practice propuse spre realizare (pentru cercurile de pictură, arta decorativă etc.)

13. Activitatea cercului în perioada vacanței (*presupune organizarea și desfășurarea unor întâlniri, vizite, excursii, serbări, expoziții, concursuri, competiții etc.*).

14. Parteneriatul pedagogic familie-instituție-societate (*include coordonarea unor activități comune cu părinții, atragerea părinților în participarea și susținerea activității instituției, ca partenerii educaționali, convocarea adunărilor cu părinții etc.*).

15. Participarea în cadrul activităților cultural-artistice: se planifică participarea în cadrul activităților cultural-artistice (*concursuri, matinee, serate, festivaluri, expoziții tematice, competiții etc.*) organizate la nivel național și internațional.

16. Tabelul orientativ al proiectării anuale (vezi Tabelul 2.8).

Tabelul 2.8 Tabelul orientativ al proiectării anuale

Competențe specifice	Conținuturi (detalii de conținut)	Nr. de ore	Perioada de realizare	Tehnologii educaționale	Evaluare (performanțe)	Observații
Se includ competențele specifice, indicate în proiectarea anuală a	Sunt extrase din lista de conținuturi a curriculumului școlar la următoarele	Se stabilește de către cadrul didactic în dependență de nivelul	Se stabilește de către cadrul didactic în dependență de	Se indică ansamblul structurat al metodelor, procedeele și tehnicilor	Se precizează unele descriptori de performanță, rezultate	Se indică eventualele evenimente intervenite pe parcursul

activității cercului. Competențele specifice reprezintă un instrument conceptual, care permite evidențierea evoluției capacităților educabililor și posibilitatea stimulării acelor deprinderi formate și dezvoltate.	discipline: arta plastică, educația muzicală, educația tehnologică. Se includ conținuturi specifice structurate pe domenii de activitate: cultural, tehnic, științific, sportiv etc.	de pregătire a elevilor și complexitatea conținuturilor educaționale.	complexitatea conținuturilor educaționale și realizarea competențelor specifice.	de lucru puse în aplicare, care ar soluționa adecvat noile situații de învățare: – metodele, procedeele, tehnici educaționale; – metodele, procedeele, tehnicile specifice (aplicabile pe anumite domenii de activitate).	așteptate de la preșcolari/ elevi/tineri. Se pune accent pe autoevaluare autoapreciere și autoafirmare.	desfășurării demersurilor educaționale.

17. Bibliografie: se indică literatura de specialitate (pentru profilul cercului) și psihopedagogică utilizată în procesul elaborării proiectării anuale a activității cercului etc.).

II. *Proiectul unei activități educaționale în cadrul cercului* poate constitui un instrument de lucru (scris) operațional și solicită, în aplicare, un comportament pedagogic creator, inovator și flexibil din partea conducătorului de cerc, reieșind din specificul educației extrașcolare și al organizării cercului de elevi. În acest sens, trebuie de precizat următorul fapt: în cadrul instituției, nu se lucrează cu o structură unică a proiectelor activităților educaționale. Se concep proiecte de activități variate ca structură în funcție de mai mulți factori:

- selectarea și formularea competențelor specifice și a obiectivelor operaționale fiecărui nivel de grupă și pentru activitățile individuale;
- integrarea conținuturilor generale, particulare „Noile educații” și conținuturile specifice structurate pe domenii de activitate, cu deschidere spre interdisciplinaritate;
- este mai puțin rigidă decât proiectarea lecției în mediul educațional formal;
- nivelul de pregătire al educabililor (în cadrul cercului pot exista diferențe mari de vârstă și de pregătire pentru domeniul comun de activitate);
- asigură o învățare implicită, practică, interdisciplinară;
- prin intermediul activităților educaționale se asigură aprofundarea și completarea atitudinilor, capacităților și cunoștințelor formate în contextul educației formale.

Pentru proiectarea activității educaționale în cadrul cercului, vom valorifica modelul de proiectare a activității, adaptat după cercetătorul S. Cristea (2000). Am optat pentru acest model, pentru că pune la bază *paradigma curriculară*, ceea ce oferă creativitate și flexibilitate cadrului didactic în organizarea și realizarea procesului educațional extrașcolar.

Astfel, cadrul didactic trebuie să respecte cele patru niveluri sau etape procesuale pe care le prezentăm în continuare:

- I. Organizarea curriculară a activității educaționale.
- II. Planificarea curriculară a activității educaționale.
- III. Realizarea și dezvoltarea curriculară a activității educaționale.
- IV. Finalizarea curriculară a activității educaționale.

I. Organizarea curriculară a activității educaționale:

I. a. Organizarea administrativă:

1. Denumirea cercului, profilul.
2. Numele și prenumele cadrului didactic.
3. Data, ora.
4. Locul desfășurării activității.
4. Anul de studii în cerc.
5. Vârsta preșcolarilor/elevilor/tinerilor (clasa).

I. b. Organizarea pedagogică:

1. Subiectul activității educaționale.
2. Formele de organizare (frontal, pe grupe inițiate cadru didactic, individuale).
3. Tipul activității educaționale.
4. Competențele specifice.

II. Planificarea curriculară a activității educaționale.

1. Obiectivele operaționale deduse din competențele generale și din competențele specifice.

2. Tehnologii educaționale (metode, procedee, tehnici de lucru educaționale; metode, procedee, tehnici de lucru specifice profilului cercului; mijloace de învățământ; forme de organizare a activității educaționale).

III. Realizarea și dezvoltarea curriculară a activității:

1. Etape (secvențe), timp pentru fiecare secvență.

2. Obiectivele operaționale realizate pe etape.

3. Conținutul de predat-învățat-evaluat: activitatea cadrului didactic – activitatea educabililor.

4. Tehnologii educaționale (metode, procedee, tehnici de lucru educaționale, mijloace de învățământ, forme de organizare).

IV. Finalizarea activității. Aprecieri asupra desfășurării activității educaționale, observații, sugestii de perspectivă. Indicații pentru următoarea activitate educațională etc.

În instituția de învățământ extrașcolar, pot fi considerate activități de evaluare: expoziții tematice, expoziții personale ale copiilor, programe de concert, spectacole muzicale, spectacole teatralizate, participarea la concursuri, competiții etc.

Schema metodologică a unui proiect de activitate educațională poate avea următoarea structură (Anexa 3):

1. Denumirea cercului, profilul.
2. Numele, prenumele cadrului didactic.
3. Data, ora.
4. Locul desfășurării activității educaționale.
5. Anul de studii în cerc.
6. Vârsta preșcolarilor/elevilor/tinerilor (clasa).
7. Subiectul activității educaționale.
8. Tipul activității educaționale.
9. Timpul.
10. Competențele specifice.
11. Obiectivele operaționale.
12. Tehnologii educaționale:
 - a) metode, procedee, tehnici de lucru educaționale;
 - b) metode, procedee, tehnici de lucru specifice profilului cercului;
 - c) mijloace de învățământ;
 - d) forme de organizare a activității educaționale.

Tabelul 2.9 Proiectul activității educaționale

Etapele activității educaționale	Obiectivele operaționale	Timpul	Activitatea cadrului didactic	Activitatea educabililor	Tehnologiile educaționale	Evaluarea (Performanțele)
1	2	3	4	5	6	7

13. Bibliografie: se indică literatura de specialitate (pentru profilul cercului) și psihopedagogică utilizată în procesul proiectării și organizării activității educaționale.

III. *Proiectarea unei secvențe educaționale* este necesară din următoarele considerente:

- Gradul de complexitate a unui obiectiv înaintat spre realizare;
- Mesajul conținutului educațional, executarea-model a unor lucrări practice, însușirea piesei muzicale etc. (secvențe prioritar informative, formative și dezvoltative);
- Utilizarea unor tehnologii educaționale complexe și specifice profilului cercului pentru realizarea obiectivului propus.

Din aceste considerente proiectul unei secvențe educaționale are drept scop realizarea unui obiectiv concret în cadrul unei activități educaționale.

Schema metodologică a unui proiect de secvență educațională poate avea următoarea structură (Anexa 4):

1. Denumirea cercului, profilul.
 2. Numele, prenumele cadrului didactic.
 3. Data, ora.
 4. Locul desfășurării activității educaționale.
 5. Anul de studii în cerc.
 6. Vârsta preșcolariilor/elevilor/tinerilor (clasa).
 7. Subiectul activității educaționale.
 8. Timpul.
 9. Competența specifică (*asupra căreia va fi direcționată toată activitatea educațională*).
 10. Obiectivele operaționale (*deduse din competența specifică*).
- O1 _____
- O2 _____
11. Tehnologii educaționale:
 - a) metode, procedee, tehnici de lucru educaționale;
 - b) metode, procedee, tehnici de lucru specifice profilului cercului;
 - c) mijloace de învățământ.
 - d) forme de organizare a activității educaționale.

Tabelul 2.10 Desfășurarea secvenței educaționale

Obiectivul vizat	Timpul	Activitatea cadrului didactic	Activitatea educabililor	Tehnologii educaționale	Evaluare (Performanțe)
O1.....					
O2.....					

12. Bibliografie.

Considerăm oportun de a prezenta în cadrul prezentei cercetări și *Modelul proiectării activității extradidactice din perspectiva curriculară* (adaptare și prelucrare după S. Cristea).

Schema metodologică a unui proiect de activitate extradidactică (activitate educativă etc.), poate avea următoarea structură (Anexa 5):

1. Denumirea cercului, profilul.
2. Numele, prenumele cadrului didactic.
3. Data, ora desfășurării activității extradidactice.

4. Locul desfășurării activității extradidactice.
5. Anul de studii în cerc.
6. Vârsta preșcolărilor/elevilor/tinerilor (clasa).
7. Subiectul activității extradidactice (reflectă un obiectiv educațional, din categoria celor stabilite în planului de activitate a instituției (anual) sau din proiectarea anulă a conducătorului de cerc, reieșind din interesele, opțiunile și necesitățile preșcolărilor/elevilor/tinerilor).
8. Tipul activității extradidactice.
9. Timpul.
10. Competențele generale și specifice ale activității extradidactice.
11. Obiectivele operaționale (deduse din obiectivele generale și specifice asumate, enumerate în ordinea importanței lor sau în succesiunea în care apar în activitatea extradidactică).
12. Tehnologii educaționale: metode și procedee; mijloace de învățământ (vizuale, sonore, audiovizuale etc.) și forme de organizare (frontal, pe grupe inițiate de cadru didactic, individual).

Tabelul 2.11 Proiectul activității extradidactice

Etapele activității extradidactice	Obiectivele	Tim pul	Activitatea cadrului didactic	Activitatea educabililor	Tehnologii educaționale	Evaluare
1. Momentul organizatoric. 2. Captarea atenției/ motivarea elevilor. 3. Actualizarea informațiilor anterioare. 4. Anunțarea obiectivelor activității. 5. Realizarea sensului. 6. Sistematizarea și fixarea cunoștințelor. 7. Totalurile activității (concluzii finale).					Exerciții, exemple, studii de caz, asalt de idei, cu mijloace de învățământ adecvate (material documentar, ilustrativ, bibliografic, informațional etc.). Procedeul educațional al exemplificării (modele consacrate din știință, artă, cultură, sport, economie, din viața socială și a comunității etc.)	Inițială. Continuă. Finală.

13. Bibliografie: se indică literatura de specialitate (pentru profilul cercului) și literatura psihopedagogică utilizată în procesul proiectării și organizării activității extradidactice (educative etc.).

În conformitate cu *concepția curricular-constructivistă* se recomandă elaborarea *portofoliului proiectării*. De aceea la *Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților* în instituția de învățământ extrașcolar, propunem un *Portofoliu al proiectării*, care

va cuprinde un instrumentar metodic, elaborat de către cadru didactic în mod individual sau în colaborare cu conducătorii de cerc de la acelaș profil. În continuare, vom prezenta *Portofoliul al proiectării activității cercului* (Adaptare după E. Joița, 2006) care poate fi structurat conform următoarelor compartimente (*Anexa 6*):

1. Instrumente de evaluare a cunoștințelor inițiale ale preșcolarilor/elevilor/tinerilor.
2. Oferta educațională a cercului.
3. Lista tipurilor de competențe specifice/obiectivelor operaționale stabilite în funcție vârsta și nivelul de performanță a educabililor.
4. Documente proiective a cadrului didactic: proiecte ale activităților educaționale, proiecte a unor secvențe educaționale, modele de scenarii, proiecte educative, scenarii tematice etc.
5. Materiale didactico-metodice (recomandări metodice, variante de sarcini de lucru, scheme, modele, planșe de lucru etc.)
6. Lista conținuturilor tematice stabilite în funcție de vârsta și de nivelul de performanță al preșcolarilor/elevilor/tinerilor.
7. Variante de integrare a conținuturilor generale ale educației (morală, intelectuală, tehnologică, estetică, psihofizică), conținuturile particulare „Noile educații” (educația ecologică; educația pentru mass-media și comunicare; educația pentru democrație; educația economică; educația interculturală; educația pentru sănătate) și conținuturile specifice pentru domeniile de activitate (artă, cultură, știință, tehnică, sport etc.).
8. Instrumente de evaluare: inițială, continuă și finală.

Astfel *conchidem* că, componentele structurale ale *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar* reflectă în plan teoretic, metodologic și praxiologic demersul pedagogic de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

2.4 Concluzii la Capitolul 2

1. Valorificarea modelelor și micromodelor de proiectare pedagogică elaborate și structurate de cercetătorii I. Cerghit, L. Vlăsceanu, I. Jinga, I. Negreț, V. Bunescu, M. Ionescu, S. Cristea, C. Cucoș, a condus la concluzia că construcția unui proiect pedagogic se bazează pe soluționarea a două probleme fundamentale:

- asigurarea unui grad înalt de operaționalizare și corectitudine a informațiilor incluse în proiect;
- convertirea procedurilor de acțiune ale cadrului didactic dintr-o situație educativă dată

în activități de învățare ale elevilor.

2. Forma de organizare a procesului educațional reprezintă contextul în care se realizează interferența dintre acțiunea de educare și cea de instruire, cu toate componentele sale structurale: competențe (generale/ specifice), obiectivele operaționale, conținuturi, tehnologii educaționale, evaluare care se realizează prin relația cadru didactic-educat. Aceste interrelații au condiționat apariția diverselor forme de organizare a procesului educațional din instituția de învățământ extrașcolar ca niveluri ale proiectării activităților educaționale.

3. Prezentarea celor mai relevante abordări din literatura de specialitate cu referire la taxonomia formelor educației formale și nonformale au creat premise pentru identificarea și clasificarea activităților din instituția de învățământ extrașcolar, reieșind din varietatea și complexitatea situațiilor educative.

4. Abordarea contextului educațional a instituției de învățământ extrașcolar trebuie să fie multidimensională și multiaspectuală, datorită specificului proiectării și organizării activităților, a resurselor educaționale și a materialelor pe care le dispune cadrul didactic, instituția. Iar, oferta educațională a acestor tipuri de instituții se realizează prin intermediul diversității formelor educației extrașcolare, printre care activitatea de cerc rămâne a fi forma principală a organizării și realizării activităților în mediul extrașcolar.

5. Cadrul teoretic și metodologic al investigației, realizat prin analiza, sinteza și generalizarea principalelor abordări conceptuale, teorii și micromodele privind proiectarea și organizarea activităților a oferit posibilitatea elaborării *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*. Așadar, *Modelul pedagogic* prin conținutul său oferă posibilitatea formării competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar, în vederea eficientizării procesului educațional la nivel de sistem.

3. DEMERSUL PRAXIOLOGIC AL PROIECTĂRII ȘI ORGANIZĂRII ACTIVITĂȚILOR ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT EXTRAȘCOLAR.

3.1 Rezultate constatative privind proiectarea activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

Pentru a realiza cu succes experimentul de constatare, ne-am propus să investigăm opinia cadrelor didactice din Centrele de creație a copiilor din municipiul Chișinău: Centrul Educației Estetice „Lăstărel” (sectorul Buiucani), Centrul de Creație a Copiilor „Luceafărul” (sectorul Botanica), Centrul de Creație Tehnică pentru Copii și Adolescenți „Politehnic” (sectorul Centru), Centrul de Creație Tehnică sectorul Buiucani cu privire la problematica proiectării și organizării activităților în instituțiile de învățământ extrașcolar.

Astfel, pentru realizarea experimentului de constatare am parcurs 3 etape:

I. Determinarea premiselor și a contextului de realizare a experimentului pedagogic:

- pornind de la actele legislative și normative ale RM, politicile educaționale și de la necesitatea elaborării și implementării *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, se poate fundamenta baza teoretică și metodologică a elaborării proiectării activității cercului extrașcolar;

- instituțiile extrașcolare sunt parte componentă a sistemului de învățământ (Codul Educației al RM);

- reforma curriculară din domeniul educației la nivel național a creat premise și perspective pentru elaborarea fundamentelor psihopedagogice de conceptualizare, proiectare și organizare a activităților;

- necesitatea de a proiecta activitățile educaționale este cauzată de caracteristicile și specificul procesului educațional din instituțiile extrașcolare, care este unul organizat, sistemic și este supus prevederilor următoarelor acte normative și legislative: Codul Educației al RM; Concepția învățământului extrașcolar; Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general; Regulamentul-tip al instituției extrașcolare; Regulamentul de atestare a cadrelor didactice din învățământul general, profesional tehnic și din cadrul serviciilor de asistență psihopedagogică.

II. Organizarea experimentului de constatare privind proiectarea și organizarea activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

Scopul experimentului pedagogic constă în evidențierea necesității și oportunității proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar, pentru implementarea și valorificarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în*

instituția de învățământ extrașcolar.

Obiectivele experimentului de constatare:

1. Analiza documentelor legislative și normative oficiale, pentru a identifica nevoia de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

2. Elaborarea și aplicarea chestionarului „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”.

3. Identificarea problemelor cu care se confruntă cadrele didactice cu privire la problematica proiectării și organizării activităților în învățământul extrașcolar.

4. Evaluarea nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice.

Metodele de cercetare utilizate în cadrul experimentului pedagogic de constatare: metoda documentării, analiza produselor activității cadrelor didactice, ancheta pe bază de chestionar, comparația, observația, analiza datelor din chestionar, reprezentarea grafică și interpretarea calitativă a datelor, analiza SWOT.

Metodologia cercetării. Experimentul pedagogic de constatare a fost realizat în perioada anilor 2016-2018 în baza următoarelor instituții de învățământ extrașcolar din municipiul Chișinău: CEE „Lăstărel”; CCC „Luceafărul”; CCT sectorul Buiucani; CCT „Politehnic”.

Eșantionul cercetării. Experimentul a fost organizat și desfășurat pe un eșantion experimental cuprinzând 103 cadre didactice, dintre care: 46 cadre didactice – eșantionul experimental (CEE „Lăstărel”), care vor fi implicați și în experimentul de formare și 57 cadre didactice – eșantionul de control (CCC „Luceafărul”; CCT sectorul Buiucani; CCT „Politehnic”).

Subiecții antrenați în experimentul de constatare. Eșantionul experimental a fost format din 103 cadre didactice de la următoarele profiluri de activitate:

- profilul artistic și estetic (cercuri de pictură, sculptură, muzică, coregrafie etc.);
- profilul științific (limbi străine: engleza, franceza etc.);
- profilul tehnic (aviomodelism, automodelism, radioelectronică, karting, prelucrarea artistică a lemnului etc.).

Subiecții experimentului pedagogic sunt absolvenții instituțiilor de învățământ superior de profil pedagogic și a instituțiilor de alt profil, cum ar fi: Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Universitatea Tehnică din Moldova etc.

III. Descrierea și interpretarea datelor experimentale.

În prima etapă a experimentului de constatare care s-a desfășurat la începutul anului 2016, am realizat studiul constatativ, utilizând metoda cercetării documentelor legislative și

normative oficiale, care reglementează activitatea instituțiilor de învățământ extrașcolar din Republica Moldova. La această etapă a experimentului am studiat prevederile documentelor legislative și normative ale Republicii Moldova, în scopul evidențierii necesității proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. În rezultatul analizei documentelor de politică educațională, am identificat nevoia de proiectare a activităților educaționale, pe următoarele componente a formării competenței cadrelor didactice: *atitudini, capacități, cunoștințe* (vezi Tabelul 3.1):

Tabelul 3.1 Identificarea nevoilor de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar în baza documentelor legislative și normative naționale

Documentele legislative și normative naționale	Prevederile contextului de referință a nevoilor de proiectare și organizare a activităților	Identificarea nevoilor de proiectare și organizare a activităților (<i>atitudini, capacități, cunoștințe</i>)
Codul Educației al Republicii Moldova (2014)	<i>Art. 37. Organizarea învățământului extrașcolar. p. 1</i> prevede „învățământul extrașcolar este benevol și se organizează, în funcție de interesele și opțiunile copiilor și tinerilor, în instituțiile de învățământ general și în instituțiile de învățământ extrașcolar publice și private (centre, palate și case de creație, școli de arte, sport etc.), sub formă de activități educative specifice, desfășurate în grup și/sau individual, sub îndrumarea cadrelor didactice cu pregătire specială, în colaborare cu familia, unități socioculturale, mass-media, organizații de copii și tineret”.	Atitudini: - responsabilitate și implicare activă în proiectarea și organizarea procesului educațional extrașcolar; - promovarea colaborării și susținerea ideilor inovatoare; - manifestarea unei atitudini responsabile în propria dezvoltare personală. Capacități: - utilizarea teoriilor și rezultatelor cercetărilor relevante în domeniul psihologiei, pedagogiei și didacticii, recomandate pentru implementarea în sistemul de învățământ din Republica Moldova;
Concepția învățământului extrașcolar (2003)	<i>Cap. VI. Managementul și monitorizarea învățământului extrașcolar</i> presupune „proiectarea, coordonarea și supravegherea tuturor acțiunilor de organizare și dirijare a sistemului în scopul adoptării deciziilor optime”.	- elaborarea proiectării anuale a activității cercului, corelând competențe, conținuturi, tehnologii educaționale cu necesitățile fiecărui preșcolar/elev/tânăr; - formularea clară a obiectivelor educaționale și finalităților procesului educațional extrașcolar pentru activitățile planificate, corelate cu prevederile teoretice și metodologice din științele educației;
Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general (2016)	<i>Cap. I. Considerații conceptuale,</i> prevede „cadrul didactic demonstrează competențe de respectare a actelor normative în vigoare în proiectarea unui demers educațional de calitate; asigură incluziunea și egalitatea de șanse în organizarea procesului educațional”.	- selectarea și eșalonarea conținuturilor și tehnologiilor educaționale în funcție de cunoștințele, interesele și particularitățile individuale și de vârstă ale educabililor;
Regulamentul-tip al instituției extrașcolare (2011)	<i>Cap. II. Organizarea activității,</i> p. 21 prevede „activitatea fiecărui cerc (formații, ansamblu etc.) se desfășoară în baza unei proiectări calendaristice a activității, aprobate de director, respectând exigențele și reperele metodologice valabile în	- includerea perspectivei inter și transdisciplinarității în proiectarea anuală a activității cercului; - includerea în proiectarea anuală a activității cercului a resurselor educaționale disponibile; Cunoștințe (pedagogice):

învățământul secundar general, evitând paralelismul și/sau suprapunerile cu conținutul tematic al programelor curriculare pentru învățământul formal”.	- teoria generală a educației; - teoria generală a instruirii; - teoria generală a curriculumului; - teoria managementului educațional.

Un alt instrument de cercetare pedagogică utilizat în cadrul experimentului de constatare a fost analiza produselor activității cadrelor didactice, în special a proiectării anuale a activității cercului, realizată de subiecții experimentali în anul de studii 2017-2018. Studiul constatativ s-a desfășurat pe parcursul lunii septembrie 2017, prin efectuarea unei vizite de studiu în instituțiile de învățământ din eșantionul cercetării. Pentru constatarea nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice, a fost aplicată *Fișa de analiză a proiectării anuale a activității cercului* (vezi Anexa 7), elaborată și adaptată la „*Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general*” [185]. Prin intermediul acestei metode, a fost efectuată o analiză comparată, în termeni de *produs pedagogic final* (proiectarea anuală a activității cercului), dar și de *proces* (constatarea nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice).

Rezultatele evaluării proiectării anuale a activității cercului ale subiecților experimentali au fost sistematizate în Tabelul 3.2, Figura 3.1 și 3.2.

Tabelul 3.2 Sinteza datelor cu privire la constatarea nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice

Domeniul de competență 1. Proiectarea didactică						
<i>Standard: cadrul didactic proiectează demersul educațional din perspectiva teoriei generale a educației, teoriei generale a instruirii, teoriei generale a curriculumului, teoria managementului educațional.</i>						
<i>Indicator 1.1 Proiectează demersul didactic în conformitate cu rigorile Teoriei generale a educației, Teoriei generale a instruirii, Teoriei generale a curriculumului, Teoria managementului educațional.</i>						
Descriptor 1.1.1 Utilizează adecvat teoriile și rezultatele cercetărilor relevante în domeniul psihologiei, pedagogiei și didacticii, recomandate pentru implementarea în sistemul de învățământ din Republica Moldova.						
Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	10 (21,74%)	24 (52,17%)	8 (17,39%)	4 (8,70%)	46
CCC „Luceafărul”	20	6 (30,00%)	8 (40,00%)	4 (20,00%)	2 (10,00%)	20
CCT sect. Buiucani	17	4 (23,53%)	7 (41,18%)	4 (25,53%)	2 (11,76%)	17
CCT „Politehnic”	20	3 (15,00%)	6 (30,00%)	5 (25,00%)	6 (30,00%)	20
Total	103	23 (22,33%)	45 (43,69%)	21 (20,39%)	14 (13,59%)	103
Descriptor 1.1.2 Elaborează proiectarea anuală a activității cercului corelând competențe, conținuturi, tehnologii educaționale cu necesitățile fiecărui preșcolar/elev/tânăr.						
Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	12 (26,09%)	27 (58,70%)	5 (10,87%)	2 (4,35%)	46

CCC „Luceafărul”	20	5 (25,00%)	11 (55,00%)	3 (15,00%)	1 (5,00%)	20
CCT sect.Buiucani	17	7 (41,18%)	8 (47,06%)	1 (5,88%)	1 (5,88%)	17
CCT „Politehnic”	20	2 (10,00%)	5 (25,00%)	8 (40,00%)	5 (25,00%)	20
Total	103	26 (25,24%)	51 (49,51%)	17 (16,50%)	9 (8,74%)	103
Descriptor 1.1.3 Formulează clar obiectivele educaționale și finalitățile procesului educațional extrașcolar pentru activitățile planificate, corelate cu prevederile teoretice și metodologice din științele educației.						
Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	14 (30,43%)	22 (47,83%)	5 (10,87%)	5 (10,87%)	46
CCC „Luceafărul”	20	3 (15,00%)	8 (40,00%)	5 (25,00%)	4 (20,00%)	20
CCT sect.Buiucani	17	5 (29,41%)	7 (41,18%)	3 (17,65%)	2 (11,76%)	17
CCT „Politehnic”	20	2 (10,00%)	4 (20,00%)	7 (35,00%)	7 (35,00%)	20
Total	103	24 (23,30%)	41 (39,81%)	20 (19,42%)	18 (17,48%)	103
Descriptor 1.1.4 Selectează și eșalonează conținuturile și tehnologiile educaționale în funcție de cunoștințele, interesele și particularitățile individuale și de vârstă ale preșcolarilor/elevilor/tinerilor.						
Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	15 (32,61%)	20 (43,48%)	7 (15,22%)	4 (8,70%)	46
CCC „Luceafărul”	20	4 (20,00%)	6 (30,00%)	7 (35,00%)	3 (15,00%)	20
CCT sect.Buiucani	17	4 (23,53%)	8 (47,06%)	4 (23,53%)	1 (5,88%)	17
CCT „Politehnic”	20	1 (5,00%)	5 (25,00%)	10 (50,00%)	4 (20,00%)	20
Total	103	24 (23,30%)	39 (37,86%)	28 (27,18%)	12 (11,65%)	103
Descriptor 1.1.5 Include perspectiva inter și transdisciplinarității în proiectarea anuală a activității cercului.						
Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	7 (15,22%)	10 (21,74%)	21 (45,65%)	8 (17,39%)	46
CCC „Luceafărul”	20	2 (10,00%)	3 (15,00%)	6 (30,00%)	9 (45,00%)	20
CCT sect.Buiucani	17	3 (17,65%)	4 (23,53%)	3 (17,65%)	7 (41,18%)	17
CCT „Politehnic”	20	1 (5,00%)	3 (15,00%)	6 (30,00%)	10 (50,00%)	20
Total	103	13 (12,62%)	20 (19,42%)	36 (34,95%)	34 (33,01%)	103
Descriptor 1.1.6 Include în proiectarea anuală a activității cercului utilizarea resurselor educaționale disponibile.						
Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	15 (32,61%)	25 (54,35%)	4 (8,70%)	2 (4,35%)	46
CCC „Luceafărul”	20	4 (20,00%)	8 (40,00%)	5 (25,00%)	3 (15,00%)	20
CCT sect.Buiucani	17	4 (23,53%)	5 (29,41%)	4 (23,53%)	4 (23,53%)	17
CCT „Politehnic”	20	5 (25,00%)	6 (30,00%)	6 (30,00%)	3 (15,00%)	20
Total	103	28 (27,18%)	44 (42,72%)	19 (18,45%)	12 (11,65%)	103
Descriptor 1.1.7 Valorifică specificul domeniului de activitate a cercului extrașcolar pentru formarea de atitudini și valori fezabile.						

Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	17 (36,96%)	23 (50,00%)	3 (6,52%)	3 (6,52%)	46
CCC „Luceafărul”	20	5 (25,00%)	7 (35,00%)	6 (30,00%)	2 (10,00%)	20
CCT sect.Buiucani	17	4 (23,53%)	8 (47,06%)	2 (11,76%)	3 (17,65%)	17
CCT „Politehnic”	20	4 (20,00%)	7 (35,00%)	5 (25,00%)	4 (20,00%)	20
Total	103	30 (29,13%)	45 (43,69%)	16 (15,53%)	12 (11,65%)	103

Indicator 1.2 Proiectează evaluarea procesului educațional și a rezultatelor extrașcolare.

Descriptor 1.2.1 Proiectează evaluarea rezultatelor extrașcolare în proiectarea anuală a activității cercului.

Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	7 (15,22%)	29 (63,04%)	9 (19,57%)	1 (2,17%)	46
CCC „Luceafărul”	20	1 (5,00%)	1 (5,00%)	16 (80,00%)	2 (10,00%)	20
CCT sect.Buiucani	17	3 (17,65%)	8 (47,06%)	3 (17,65%)	3 (17,65%)	17
CCT „Politehnic”	20	1 (5,00%)	2 (10,00%)	10 (50,00%)	7 (35,00%)	20
Total	103	12 (11,65%)	40 (38,83%)	38 (36,89%)	13 (12,62%)	103

Descriptor 1.2.2. Elaborează obiectivele de evaluare, probele de evaluare respectând particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor, în baza teoriei și metodologiei evaluării.

Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	7 (15,22%)	24 (52,17%)	11 (23,91%)	4 (8,70%)	46
CCC „Luceafărul”	20	0 (0,00%)	1 (5,00%)	18 (90,00%)	1 (5,00%)	20
CCT sect.Buiucani	17	2 (11,76%)	8 (47,06%)	6 (35,29%)	1 (5,88%)	17
CCT „Politehnic”	20	0 (0,00%)	2 (10,00%)	12 (60,00%)	6 (30,00%)	20
Total	103	9 (8,74%)	35 (33,98%)	47 (45,63%)	12 (11,65%)	103

Descriptor 1.2.3. Proiectează evaluarea cu indicarea criteriilor, strategiilor și instrumentelor necesare.

Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	9 (19,57%)	25 (54,35%)	9 (19,57%)	3 (6,52%)	46
CCC „Luceafărul”	20	1 (5,00%)	1 (5,00%)	16 (80,00%)	2 (10,00%)	20
CCT sect.Buiucani	17	4 (23,53%)	7 (41,18%)	3 (17,65%)	3 (17,65%)	17
CCT „Politehnic”	20	1 (5,00%)	2 (10,00%)	10 (50,00%)	7 (35,00%)	20
Total	103	15 (14,56%)	35 (33,98%)	38 (36,89%)	15 (14,56%)	103

Descriptor 1.2.4. Proiectează diferite forme și strategii de evaluare reciprocă și de autoevaluare.

Instituția	Număr de subiecți	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
CEE „Lăstărel”	46	8 (17,39%)	27 (58,70%)	7 (15,22%)	4 (8,70%)	46
CCC „Luceafărul”	20	1 (5,00%)	1 (5,00%)	15 (75,00%)	3 (15,00%)	20
CCT sect.Buiucani	17	3 (17,65%)	7 (41,18%)	4 (23,53%)	3 (17,65%)	17
CCT „Politehnic”	20	0 (0,00%)	2 (10,00%)	12 (60,00%)	6 (30,00%)	20
Total	103	12 (11,65%)	37 (35,92%)	38 (36,89%)	16 (15,53%)	103

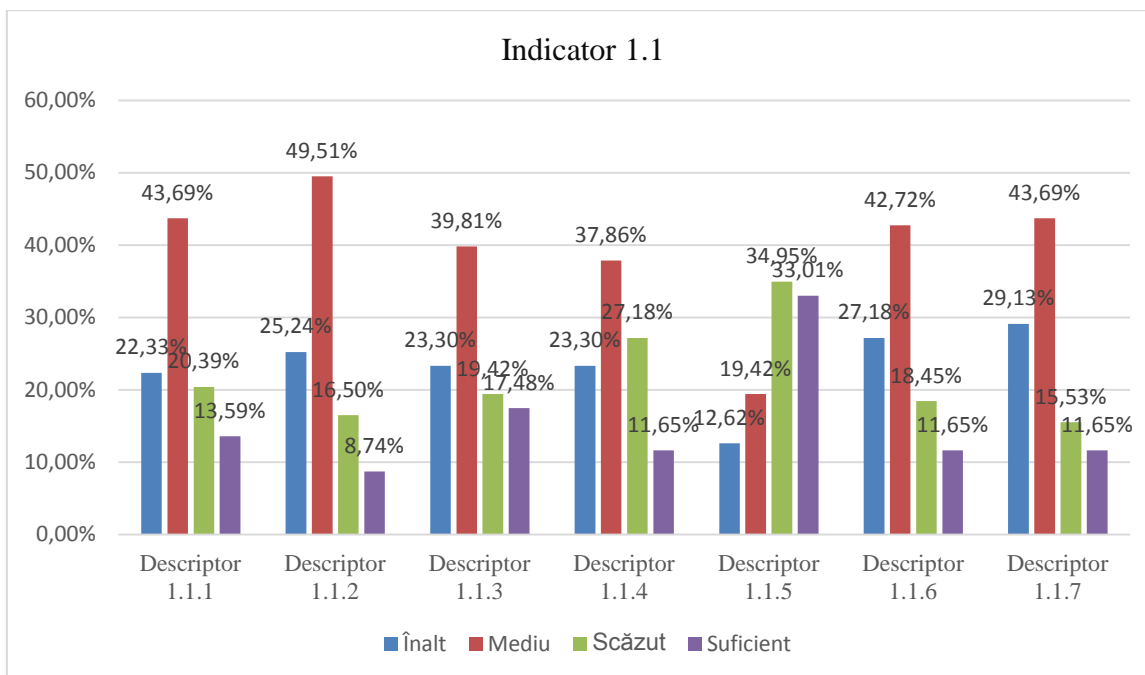

Figura 3.1. Distribuția rezultatelor privind aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor Indicatorul 1.1 „Proiectează demersul educațional în conformitate cu rigorile Teoriei generale a educației, Teoriei generale a instruirii, Teoriei generale a curriculumului, Teoria managementului educațional”

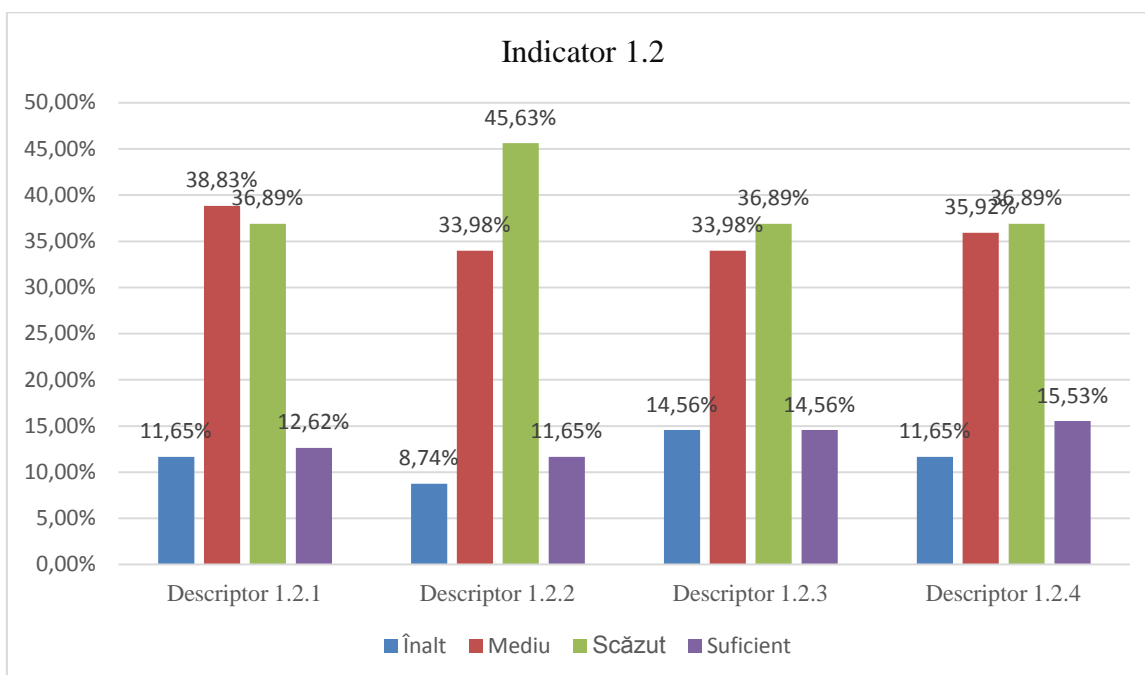

Figura 3.2. Distribuția rezultatelor privind aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor pentru Indicatorul 1.2 „Proiectează evaluarea procesului educațional și a rezultatelor extrașcolare”

În rezultatul analizei comparate a proiectărilor anuale a activității cercului pentru anul de studii 2017-2018, elaborate de cadrele didactice din eșantionul cercetării în raport cu *Indicatorii* și *Descriptorii* identificați pentru *Domeniul de competență 1. Proiectarea didactică* din

„Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general” [185], pentru *Indicator 1.1 Proiectează demersul didactic în conformitate cu rigorile Teoriei generale a educației, Teoriei generale a instruirii, Teoriei generale a curriculumului, Teoria managementului educațional*, se atestă următoarele rezultate constatative:

- Pentru *Descriptorul 1.1.1 al Indicatorului 1.1* prevalează *nivelul mediu* (43,69 %), aproximativ acelaș punctaj de 23 (22,33 %) pentru *nivelul înalt* și 21 (20,39 %) pentru *nivelul scăzut*. Cel mai mic punctaj de 14 (13,59 %) vizează *nivelul suficient*.

- Pentru *Descriptorul 1.1.2 al Indicatorului 1.1* *nivelul mediu* (49,51 %) are o pondere mai mare față de *nivelul înalt* cu un punctaj de 26 (25,24 %) și față de *nivelul scăzut* – 17 (16,50 %). Iar, pentru *nivelul suficient* s-au acumulat 9 puncte (8,74 %) de proiectări anuale evaluate.

- Pentru *Descriptorul 1.1.3 al Indicatorului 1.1* cel mai mare procentaj se constată la *nivelul mediu* - 39,81 % (41), aproximativ acelaș punctaj de 24 (23,30 %) pentru *nivelul înalt* și 20 (19,42 %) pentru *nivelul scăzut*. Comparativ cu datele obținute pentru *nivelul suficient* la *Descriptorii 1.1.1 și 1.1.2*, se observă o creștere semnificativă a valorii procentuale 17,48 % (18) la *Descriptorul 1.1.3*.

- Pentru *Descriptorul 1.1.4 al Indicatorului 1.1* prevalează *nivelul mediu* – 37,86 % (39), iar valoarea procentuală pentru *nivelul înalt* rămâne neschimbată, cu un punctaj de 24 (23,30 %). Se observă o creștere a valorii procentuale pentru *nivelul scăzut* – 27,18 % (28) și o scădere pentru *nivelul suficient* - 11,65 % (12) de proiectări anuale evaluate.

- Pentru *Descriptorul 1.1.5 al Indicatorului 1.1* prevalează *nivelul scăzut* cu o pondere valorică de 34,95 % (36) și o creștere a valorii procentuale de 33,01 % (34) – pentru *nivelul suficient*. Se constată o scădere a valorii procentuale pentru *nivelul înalt* – 12,62 % (13) și *nivelul mediu* – 19,42 % (20) de proiectări anuale evaluate.

- Pentru *Descriptorul 1.1.6 al Indicatorului 1.1* se constată o creștere a valorii procentuale 42,72 % (44) la *nivelului mediu* și de 27,18 % (28) la *nivelul înalt*. Se observă o scădere a valorii procentuale 18,45 % (19) la *nivelul scăzut* și de 11,65 % (12) la *nivelul suficient*.

- Pentru *Descriptorul 1.1.7 al Indicatorului 1.1* prevalează *nivelul mediu* – 43,69 % (45), iar valoarea procentuală pentru *nivelul înalt* este în creștere - 29,13 % (30). Se observă o scădere a valorii procentuale pentru *nivelul scăzut* – 15,53 % (16), iar pentru *nivelul suficient* valoarea procentuală rămâne neschimbată - 11,65 % (12) de proiectări anuale evaluate.

Analiza calitativă și cantitativă a rezultatelor obținute pentru *Indicatorul 1.2 Proiectează evaluarea procesului educațional și a rezultatelor extrașcolare* (vezi Tabelul 3.1 și Figura 3.2), demonstrează următoarele rezultate constatative:

- Pentru *Descriptorul 1.2.1 al Indicatorului 1.2* prevalează *nivelul mediu* cu o pondere valorică de 38,83 % (40), pentru *nivelul scăzut* – 36,89 % (38) și pentru *nivelul suficient* - 12,62 % (13). Cea mai scăzută valoare procentuală s-a atestat la *nivelul înalt* – 11,65 % (12) de proiectări anuale evaluate.

- Pentru *Descriptorul 1.2.2 al Indicatorului 1.2* se constată o creștere a valorii procentuale de 45, 63 % (47) la *nivelul scăzut* și o descreștere a valorii procentuale la *nivelul înalt* – 8,74 % (9); *nivelul mediu* – 33,98 % (35), *nivelul suficient* - 11,65 % (12) de proiectări anuale evaluate.

- Pentru *Descriptorul 1.2.3 al Indicatorului 1.2* prevalează *nivelul scăzut* cu o pondere valorică de 36,89 % (38) și *nivelul mediu* – 33,98 % (35). La *nivelul înalt* și *nivelul suficient* se constată aceiași valoare procentuală de 14,56 % (15) de proiectări anuale evaluate.

- Pentru *Descriptorul 1.2.4 al Indicatorului 1.2* se constată aproximativ aceiași pondere valorică la *nivelul mediu* – 35,92 % (37) și la *nivelul scăzut* – 36,89 % (38). La *nivelul înalt* ponderea valorică este de 11,65 % (12), iar la *nivelul suficient* - 15,53 % (16) de proiectări anuale evaluate.

Sistematizarea datelor ne-a permis să constatăm că prevalează ponderea procentuală la *nivelul mediu* pentru *Indicatorul 1.1* și la *nivelul scăzut* pentru *Indicatorul 1.2* repartizate pe eșantionul cercetării.

Evaluarea structurii modelului proiectării anuale elaborate de cadrele didactice din eșantionul cercetării, demonstrează că în instituțiile de învățământ extrașcolar sunt utilizate diverse modele de proiectare anuală a activității cercului (*Anexa 8*). Astfel, în rezultatul analizei documentelor de politică educațională și a produselor activității cadrelor didactice, s-a confirmat nevoia de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale din instituțiile de învățământ extrașcolar.

Aceste deziderate ne-au condus la aplicarea următorului instrument utilizat în cadrul experimentului de costatare, chestionarul „*Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar*” (*Anexa 9*), care a fost elaborat din 10 întrebări cu 2 variante de răspunsuri:

a) Cu varianta de răspuns, unde se solicită încercuirea răspunsului pentru care optează cadrele didactice.

b) Fără variantă de răspuns, care solicită opinia participanților la subiectul abordat.

În scopul asigurării validității rezultatelor constatative, pentru întrebările fără varianta de răspuns (nr. 1, 5, 6, 7, 9, 10) din chestionar, am utilizat „*Fișă de evaluare a nivelului competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice*” (*Anexa 10*). *Fișa de evaluare* a fost

elaborată și adaptată la „Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general” [185].

Chestionarul „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar” a fost conceput de noi și aplicat în perioada lunii mai 2017 pe un eșantion de 103 subiecți, pentru a identifica opiniile cadrelor didactice cu privire la necesitatea și oportunitățile proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar și a culege informații despre percepția participanților asupra nevoilor lor de formare a competenței de proiectare a activităților. Iar, prin analiza și compararea răspunsurilor oferite de respondenți, vom putea elabora și implementa *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar*, pentru valorificarea pe cale experimentală a validității *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*.

Interpretarea datelor din chestionarul „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”.

În ceea ce privește răspunsurile la întrebări, analiza comparată și interpretarea rezultatelor din chestionar, am remarcat că majoritatea participanților în experiment au completat cu responsabilitate chestionarul. Din analiza răspunsurilor prezentate de cadrele didactice am constatat o serie de formulări comune a itemilor din chestionar.

Așadar, *întrebarea nr.1 „Ce înseamnă pentru dumneavoastră proiectarea pedagogică/didactică?”*, presupune explicația conceptului de proiectare pedagogică/didactică.

Tabelul 3.3. Rezultatele constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „Ce înseamnă pentru dumneavoastră proiectarea pedagogică/didactică?”

Instituția	Număr de subiecți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
CEE „Lăstărel”	46	27	58,70	15	32,61	4	8,70
CCC „Luceafărul”	20	11	55,00	9	45,00	0	0,00
CCT sectorul Buiucani	17	12	70,59	5	29,41	0	0,00
CCT „Politehnic”	20	9	45,00	7	35,00	4	20,00
Total	103	59	57,28	36	34,95	8	7,77

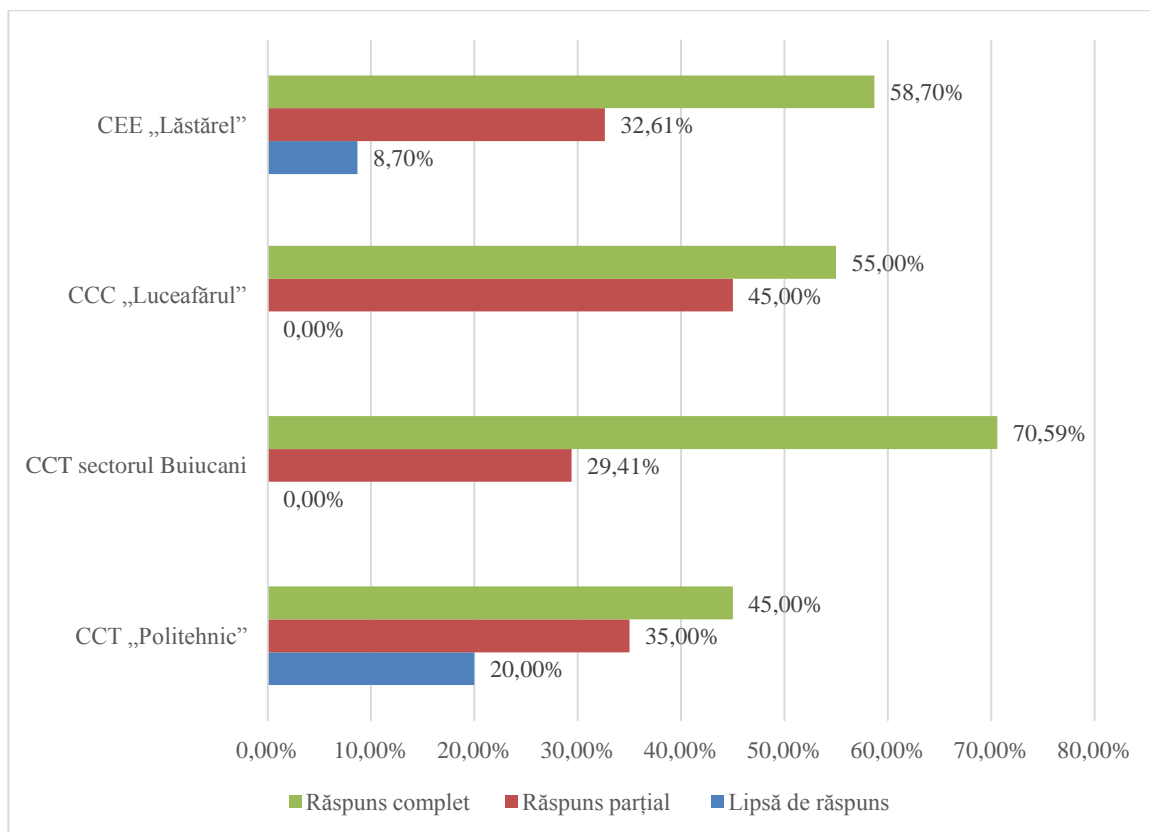

Figura 3.3. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „Ce înseamnă pentru dumneavoastră proiectarea pedagogică/didactică?”

Analizând răspunsurile participanților și distribuția rezultatelor prezentate în Tabelul 3.3 și Figura 3.3, constatăm un procent ridicat de 57,28 % în număr de 59 subiecți care se încadrează în categoria „răspuns complet” și un procent în scădere de 34,95 % în număr de 36 subiecți care se încadrează în categoria „răspuns parțial”. Se observă cel mai scăzut nivel pentru categoria „lipsă de răspuns”, fiind identificate doar 8 răspunsuri cu un procent de 7,77 %.

Din răspunsurile, prezentate de subiecții chestionați la întrebarea a întâia, am realizat o analiză de conținut, identificând o serie de formulări comune (vezi Tabelul 3.4):

Tabelul 3.4. Opinia subiecților experimentali la itemul „Ce înseamnă pentru dumneavoastră proiectarea pedagogică/didactică?”

Sinteza opiniilor exprimate
Un suport eficient în organizarea anului de învățământ; acțiunea complexă de anticipare a rezultatelor unei activități cu finalitate formativă la diferite niveluri: termen, lung, mediu, scurt; o posibilitate de a organiza profesional activitatea; o planificare anuală a orelor, temelor, materialelor necesare; un ajutor în proiectarea zilnică a activității; planificarea acțiunilor pentru anul de învățământ; orientarea și planificarea corectă a activităților și evaluărilor școlare; suport de lucru; sistematizarea activităților într-un proiect anual; reprezintă o activitate permanentă, continuă, premergătoare demersului educativ; monitorizarea și evaluarea activității didactice; planificarea activității cercului pe parcursul unui an de studii; un demers complex și sistematic de anticipare a desfășurării activității instructiv-educative; programarea materiei de studii pe unități de timp, a sistemului de lecții; suport pentru o activitate prodigioasă; organizarea procesului educațional pentru un an de studii; proces de elaborare a acțiunilor propuse în cadrul activității de instruire, în vederea asigurării realizării acestora; strategia de instruire a elevilor pentru un an de studii; organizarea și ghidarea procesului educațional; organizarea strategiilor de predare; gestionarea corectă a

temelor și a timpului în activitățile cercului; activitatea de anticipare a ceea ce se dorește să realizeze într-o perioadă de timp; ajutor în organizarea procesului educațional; planificarea procesului educativ cu posibilitatea de a selecta personal temele, metodele și mijloacele de lucru; programarea activităților etc.

Pentru întrebarea cu nr. 2 „În ce măsură vă poate ajuta proiectarea anuală a activității cercului la buna organizare și desfășurare a ședinței de cerc propriu-zisă?”, am solicitat opinia participanților, alegând una din variantele de răspuns.

Tabelul 3.5. Rezultatele constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „În ce măsură vă poate ajuta proiectarea anuală a activității cercului la buna organizare și desfășurare a ședinței de cerc propriu-zisă?”

Instituția	Număr de subiecți	Varianta de răspuns									
		În foarte mică măsură		În mică măsură		Nici în mică măsură, nici în mare măsură		În mare măsură		În foarte mare măsură	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
CEE „Lăstărel”	46	1	2,17	2	4,35	5	10,87	25	54,35	13	28,26
CCC „Lucafașul”	20	1	5,00	2	10,00	1	5,00	11	55,00	5	25,00
CCT sectorul Buiucani	17	0	0,00	4	23,53	2	11,76	6	35,29	5	29,41
CCT „Politehnic”	20	0	0,00	1	5,00	2	10,00	14	70,00	3	15,00
Total	103	2	1,94	9	8,74	10	9,71	56	54,37	26	25,24

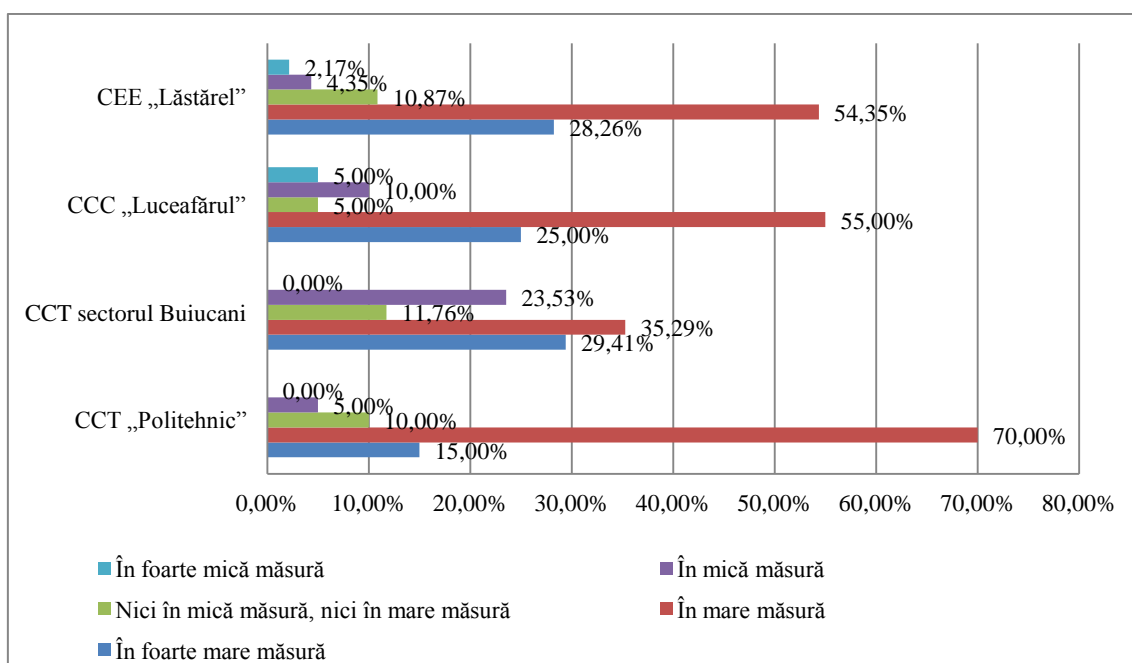

Figura 3.4. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „În ce măsură vă poate ajuta proiectarea anuală a activității cercului la buna organizare și desfășurare a ședinței de cerc propriu-zisă?”

Din analiza răspunsurilor prezentate de subiecții chestionați la *întrebarea a doua* (vezi Tabelul 3.5 și Figura 3.4), am constatat următoarele rezultate pentru variantele de răspuns solicitate: „*în foarte mică măsură*” – cu un procent de 1,94 % (2); „*în mică măsură*” – cu un procent de 8,74 % (9); „*nici în mică măsură, nici în mare măsură*” – cu un procent de 9,71 % (10); „*în mare măsură*” – cu un procent de 54,37 % (56); „*în foarte mare măsură*” – cu un procent de 25,24 % (26). Se constată că pentru variantele de răspuns „*în mare măsură*” și „*în foarte mare măsură*” marea majoritate a cadrelor didactice au acumulat 56 răspunsuri (54,37 %) și respectiv 26 răspunsuri (25,24 %), ceea ce demonstrează că din numărul total de 103 de respondenți, 82 persoane chestionate (79,61 %) atribuie un rol important necesității și oportunităților oferite de proiectarea anuală a activității cercului la buna organizare și desfășurare a activității de cerc, optând pentru variantele de răspuns: „*în mare măsură*” și „*în foarte mare măsură*”.

Prin intermediul răspunsurilor obținute la *întrebarea cu nr. 3* „*În câte programe de formare continuă în ultimii 3 ani, ați fost inițiați cu aspectele teoretice și metodologice ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?*”, am urmărit evidențierea aspectelor teoretice și metodologice ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar incluse în diverse programe de formare continuă.

Tabelul 3.6. Rezultatele constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „În câte programe de formare continuă în ultimii 3 ani, ați fost inițiați cu aspectele teoretice și metodologice ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?”

Instituția	Număr de subiecți	Varianta de răspuns									
		Nici unul		1-2		3-4		5-6		Peste 6	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
CEE „Lăstărel”	46	24	52,17	14	30,43	5	10,87	1	2,17	2	4,35
CCC „Luceafărul”	20	12	60,00	5	25,00	1	5,00	1	5,00	1	5,00
CCT sectorul Buiucani	17	6	35,29	10	58,82	1	5,88	0	0,00	0	0,00
CCT „Politehnic”	20	11	55,00	8	40,00	1	5,00	0	0,00	0	0,00
Total	103	53	51,46	37	35,92	8	7,77	2	1,94	3	2,91

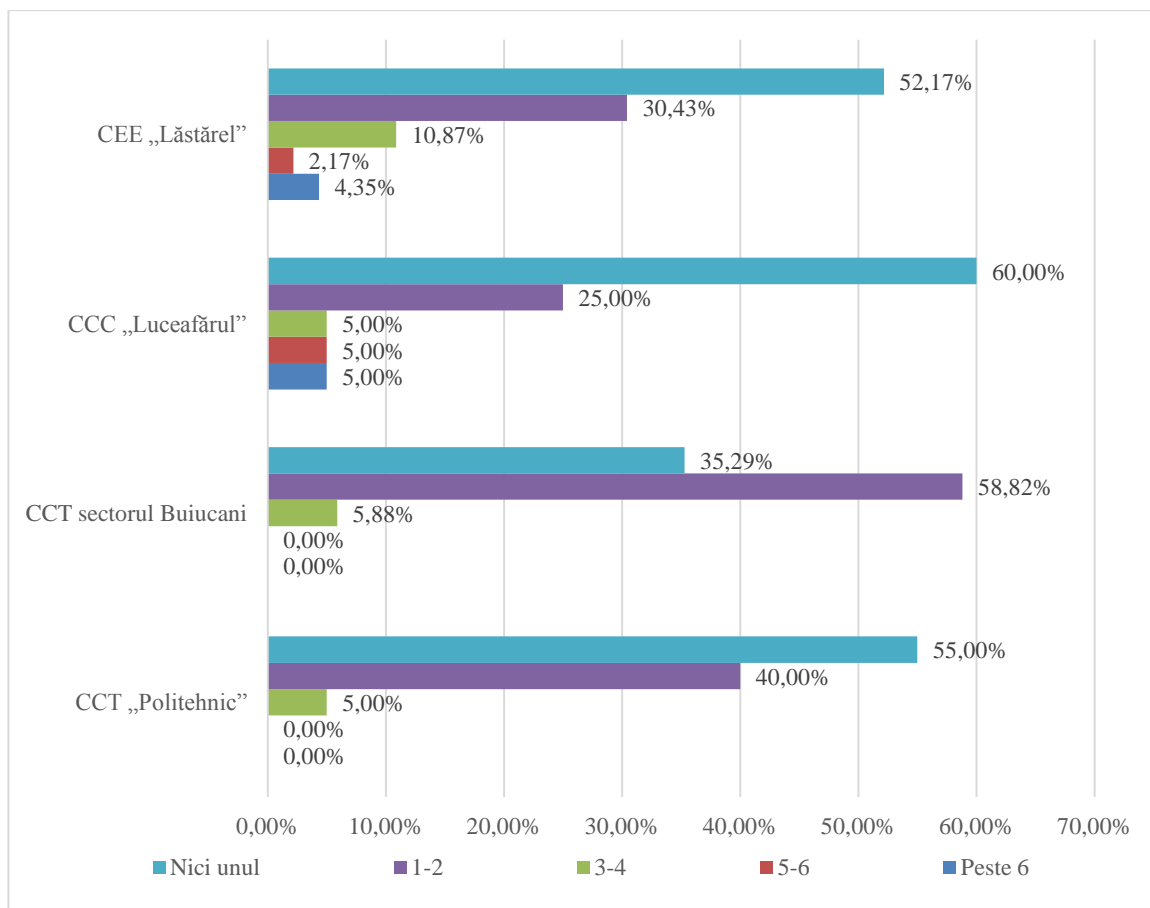

Figura 3.5. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „În câte programe de formare continuă în ultimii 3 ani, ați fost inițiați cu aspectele teoretice și metodologice ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?”

Conform analizei răspunsurilor la *întrebarea a treia* expuse în Tabelul 3.6 și Figura 3.5, se atestă un nivel scăzut de abordare a aspectelor teoretice și metodologice ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar în cadrul programelor de formare continuă parcurse de cadrele didactice. Rezultatele prezentate reflectă următoarele constatări: pentru variantele de răspuns: „*nici unul*” – cu un procent de 51,46 % (53); „*1-2*” – cu un procent de 35,92 % (37); „*3-4*” – cu un procent de 7,77 % (8); „*5-6*” – cu un procent de 1,94 % (2); „*peste 6*” – cu un procent de 2,91 % (3).

Întrebarea cu nr. 4 „În ce măsură pe parcursul ultimilor 3 ani, participând la diverse programe de formare continuă (la nivel local, național și internațional) a fost abordată problematica și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?”, va contribui la evidențierea locului și rolului problematicii și specificului proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar în cadrul diverselor programe de formare continuă (la nivel local, național și internațional).

Tabelul 3.7. Rezultatele constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „În ce măsură pe parcursul ultimilor 3 ani, participând la diverse programe de formare continuă (la nivel local, național și internațional) a fost abordată problematica și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?”

Instituția	Număr de subiecți	Varianta de răspuns									
		Deloc		În foarte mică măsură		În mică măsură		În mare măsură		În foarte mare măsură	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
CEE „Lăstărel”	46	6	13,04	11	23,91	10	21,74	16	34,78	3	6,52
CCC „Luceafărul”	20	12	60,00	1	5,00	3	15,00	4	20,00	0	0,00
CCT sectorul Buiucani	17	3	17,65	4	23,53	3	17,65	6	35,29	1	5,88
CCT „Politehnic”	20	3	15,00	7	35,00	8	40,00	2	10,00	0	0,00
Total	103	24	23,30	23	22,33	24	23,30	28	27,18	4	3,88

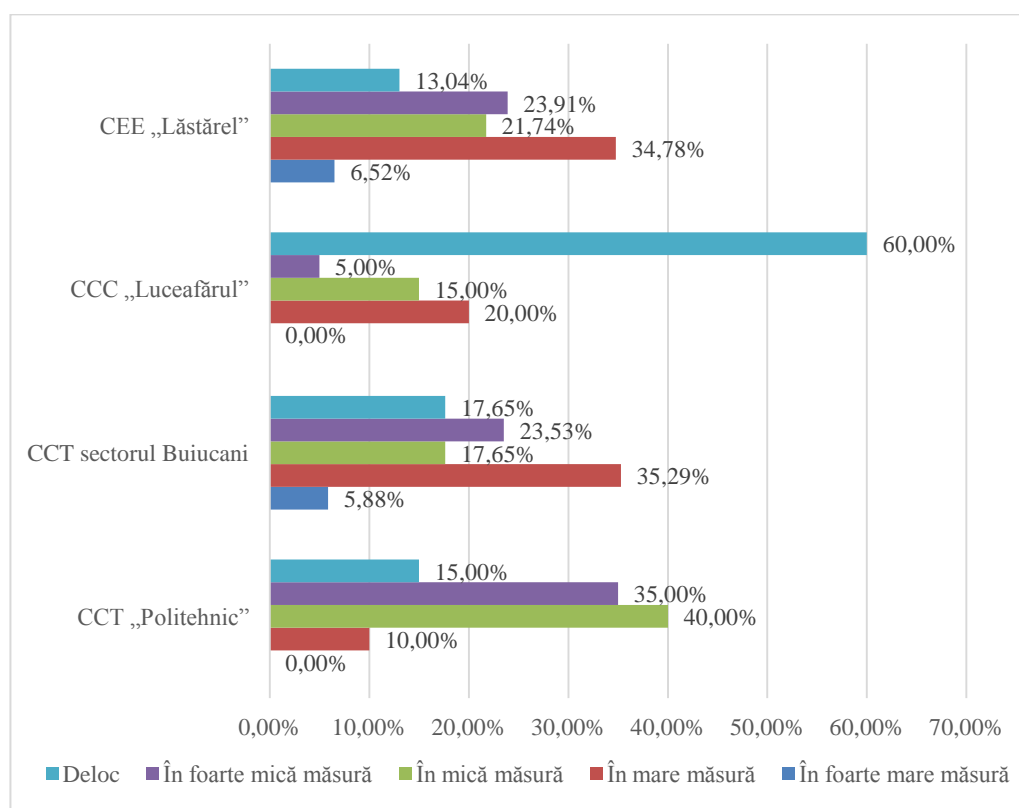

Figura 3.6. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „În ce măsură pe parcursul ultimilor 3 ani, participând la diverse programe de formare continuă (la nivel local, național și internațional) a fost abordată problematica și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?”

Continuând demersul de identificare a locului și a rolului problematicii și specificului proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar, prin intermediul răspunsurilor oferite de respondenți la *întrebarea a patra* și distribuția rezultatelor expuse în Tabelul 3.7 și Figura 3.6, se poate observa același nivel scăzut de abordare a acestui subiect în

cadru diverselor programe de formare continuă (la nivel local, național și internațional), prin următoarele rezultate constatative: „deloc” – cu un procent de 23,30 % (24); „în foarte mică măsură” – cu un procent de 22,33 % (23); „în mică măsură” – cu un procent de 23,30 % (24); „în mare măsură” – cu un procent de 27,18 % (28); „în foarte mare măsură” – cu un procent de 3,88 % (4).

Pentru întrebarea cu nr. 5 „Precizează câteva avantaje ale utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică”, vom evidenția percepția cadrelor didactice privind avantajele utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea educațională.

Tabelul 3.8. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „Precizează câteva avantaje ale utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică”

Instituția	Număr de subiecți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
CEE „Lăstărel”	46	23	50,00	19	41,30	4	8,70
CCC „Lucaefărul”	20	9	45,00	10	50,00	1	5,00
CCT sectorul Buiucani	17	13	76,47	4	23,53	0	0,00
CCT „Politehnic”	20	10	50,00	6	30,00	4	20,00
Total	103	55	53,40	39	37,86	9	8,74

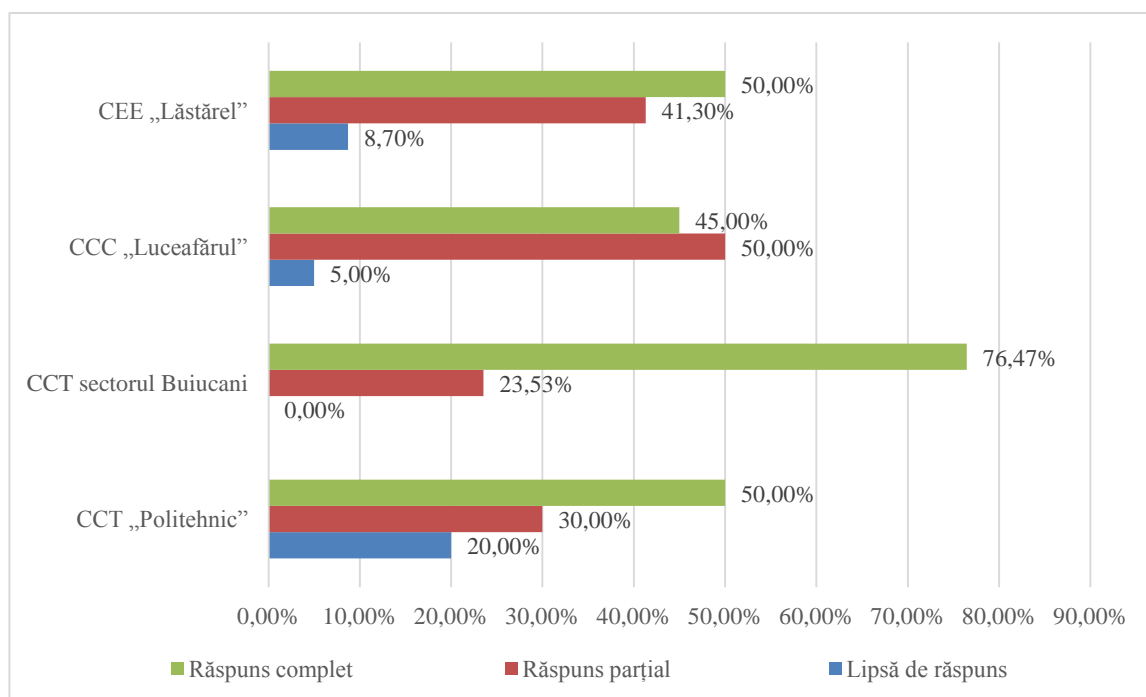

Figura 3.7. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „Precizează câteva avantaje ale utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică”

În Tabelul 3.8 și Figura 3.7 este reprezentată opinia cadrelor didactice la *întrebarea a cincea*, demonstrând un număr mai mare de răspunsuri ce țin de avantajele utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică. Atitudinea respondenților în raport cu itemul propus a fost evaluată cu următoarele rezultate constatative: cu un număr de 55 (53,40 %) pentru varianta „*răspuns complet*”; cu un număr de 39 (37,86 %) pentru varianta „*răspuns parțial*”; cu un număr de 9 (8,74 %) pentru varianta „*lipsă de răspuns*”.

În urma examinării răspunsurilor oferite de participanți se constată opinii variate, dar toate cu atitudine pozitivă și care evidențiază un șir de avantaje ale utilizării proiectării anuale a activității cercului în procesul educațional (vezi Tabelul 3.9):

Tabelul 3.9. Opinia subiecților experimentali la la itemul „*Precizează câteva avantaje ale utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică*”

Sinteza opiniilor exprimate	
Sporește eficiența activității; structurarea activității pe teme prevăzute pentru fiecare semestru; planificarea prealabilă a activităților cultural-artistice; predarea conținuturilor planificate sistematizate, inclusiv probelor practice; stabilirea obiectivelor și a scopurilor, priorităților de predare/învățare; instrumentul de lucru pentru orientarea corectă în desfășurarea activităților pe parcursul anului; adaptarea conținuturilor tematice la particularitățile individuale de vârstă a elevilor; adaptarea strategiilor didactice la condițiile existente și la activitățile desfășurate în cadrul cercului; proiectul didactic ajută la repartizarea activităților pe parcursul anului; alegerea conținutului activității; precizarea căilor și mijloacelor de realizare a obiectivelor; planificarea sistemică a procesului de instruire; îmbunătățirea organizării procesului de învățământ; este un punct de pornire a proiectării unei ore de cerc, care simplifică activitatea cadrului didactic; o orientare clară a activității cercului; oferă posibilitatea de a pregăti din timp materialele didactice pentru anul de învățământ; stabilește clar ce competențe urmează a fi dezvoltate și formate; precizează căile și mijloacele de realizare a obiectivelor; stabilește succesiunea de parcurgere a unităților de învățământ; putem anticipa pașii ce urmează a fi parcurși în realizarea activității didactice; oferă o imagine clară asupra modului de realizare a competențelor specifice; stabilește un sistem de evaluare coerent, cu finalități clare; ajută cadrului didactic pentru a-și organiza mai eficient activitățile și timpul pe parcursul unui an de studii; pregătirea din timp a materialului didactic (schițe, scheme, planșe) etc.	

Întrebarea cu nr. 6 „Precizați trei caracteristici specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar”, va contribui la precizarea caracteristicilor specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar.

Tabelul 3.10. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „*Precizați trei caracteristici specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar*”

Instituția	Număr de subiecți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
CEE „Lăstărel”	46	33	71,74	10	21,74	3	6,52
CCC „Luceafărul”	20	12	60,00	8	40,00	0	0,00
CCT sectorul Buiucani	17	13	76,47	2	11,76	2	11,76

CCT „Politehnic”	20	10	50,00	5	25,00	5	25,00
Total	103	68	66,02	25	24,27	10	9,71

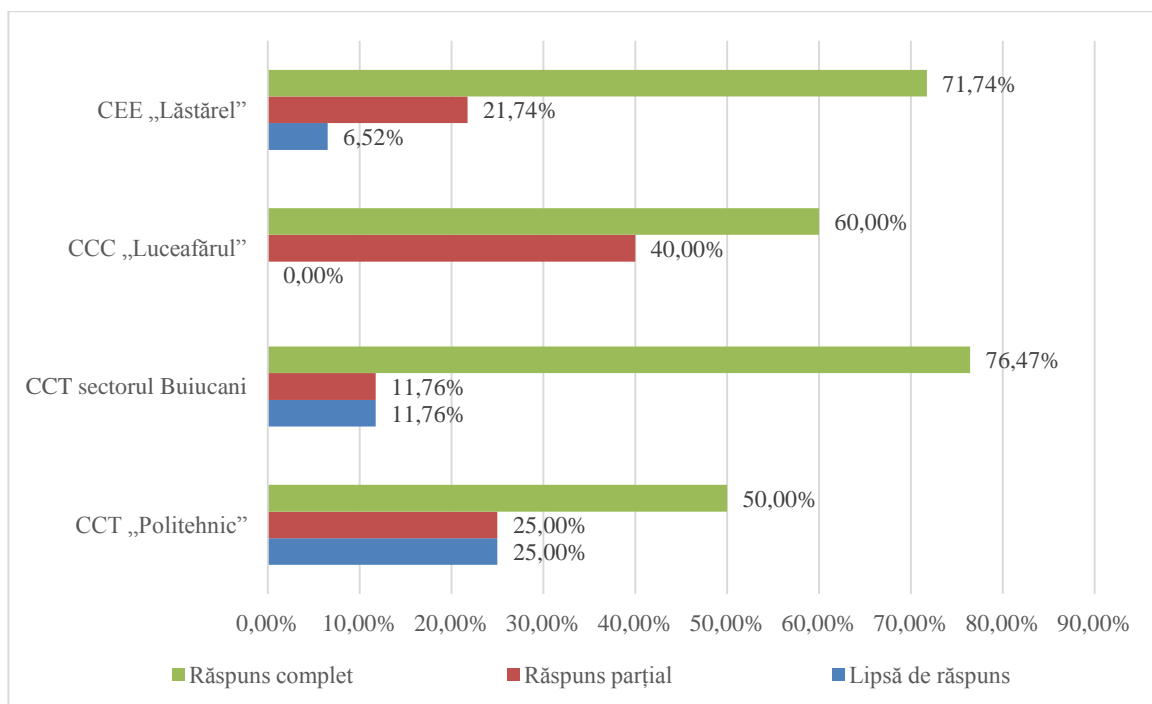

Figura 3.8. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „Precizați trei caracteristici specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar”

Analiza datelor experimentale din Tabelul 3.10 și Figura 3.8 cu referire la răspunsurile oferite la *întrebarea a șasea*, înregistrează următoarea distribuție de rezultate constatative: 66,02 % (68 subiecți) pentru varianta „*răspuns complet*”; 24,27 % (25 subiecți) pentru varianta „*răspuns parțial*”; 9,71 % (10 subiecți) pentru varianta „*lipsă de răspuns*”. Aceste rezultate relevă un procent de 9,71 % (10 subiecți experimentali) din numărul total de 103 participanți nu au răspuns la această întrebare, ceea ce demonstrează o implicare activă a respondenților în expunerea opiniilor referitor la subiectului abordat. Sinteza opiniilor respondenților pentru varianta „*răspuns complet*” la *întrebarea a șasea* sunt expuse în Tabelul 3.11:

Tabelul 3.11. Opinia subiecților experimentali la itemul „Precizați trei caracteristici specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar”

Sinteza opiniilor exprimate
Activități specifice, caracter benevol; lipsa evaluării prin note; activități pe interese; diversitate în modalitatea de organizare a activităților; frecventarea benevolă a elevilor; forme de activitate: individuală, în ansamblu, în grup; lărgirea orizontului artistic al elevilor; antrenarea elevilor în activități interesante; dezvoltarea capacităților creative ale copiilor; orele bazate pe individualitatea elevului și creativitate; dezvoltă deprinderile de comunicare; selectarea repertoriului la alegerea elevului; antrenarea elevilor în diverse activități cultural-artistice; adaptarea conținuturilor tematice la cerințele educatului; evaluarea rezultatelor elevilor prin: concursuri, festivaluri, expoziții; formarea deprinderilor de muncă; necesitatea utilizării sarcinilor diferențiate; prezența copiilor nu este obligatorie, deaceia este necesar ca să-i motivăm, să-i convingem să frecventeze; dezvoltarea aptitudinilor creative ale copiilor; orientarea

profesională a copiilor; dezvoltarea creativității; ocuparea elevilor în cerc se realizează după interese; scoaterea în evidență a copiilor dotați; se stăvilește legătura între teorie și practică; educarea dragostei față de artă, lumea înconjurătoare; dezvoltarea dragostei față de frumos; libertatea de exprimare prin creație; elevii frecventează benevol activitățile; formarea competențelor transdisciplinare; asigurarea unui mediu prietenos; fluctuația mare a elevilor pe parcursul anului; lipsa notelor; performanțele se testează prin concursuri, expoziții; aprofundarea cunoștințelor în diverse domenii; dezvoltarea competențelor transdisciplinare etc.

Întrebarea cu nr. 7, „Identificați elementele structurale ale proiectării anuale a activității cercului”, solicită identificarea elementelor structurale ale proiectării anuale a activității cercului.

Tabelul 3.12. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „Identificați elementele structurale ale proiectării anuale a activității cercului”

Instituția	Număr de subiecți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
CEE „Lăstărel”	46	14	30,43	27	58,70	5	10,87
CCC „Lucașfăruș”	20	10	50,00	10	50,00	0	0,00
CCT sectorul Buiucani	17	11	64,71	5	29,41	1	5,88
CCT „Politehnic”	20	5	25,00	7	35,00	8	40,00
Total	103	40	38,83	49	47,57	14	13,59

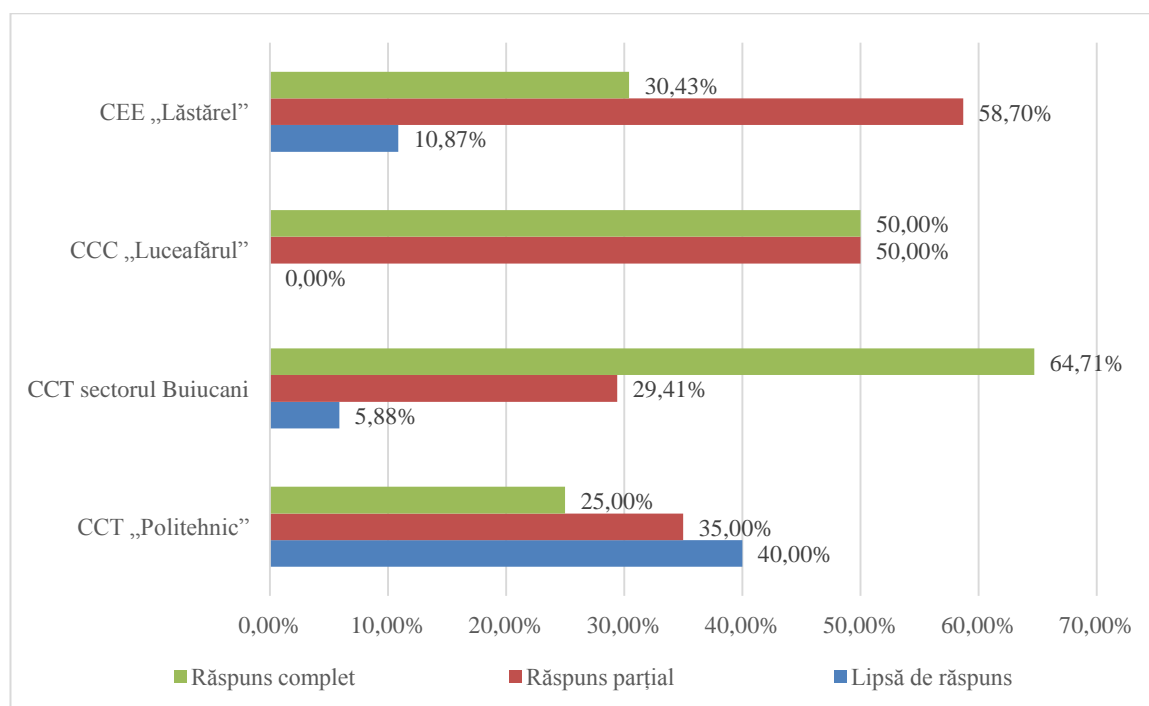

Figura 3.9. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „Identificați elementele structurale ale proiectării anuale a activității cercului”

Compararea calitativă și cantitativă a rezultatelor constatative obținute la *întrebarea a șaptea* și distribuția procentuală a subiecților prezentată în Tabelul 3.12 și Figura 3.9 înregistrează următoarele constatări: 38,83 % (40 subiecți) pentru varianta „*răspuns complet*”; 47,57 % (49 subiecți) pentru varianta „*răspuns parțial*”; 13,59 % (14 subiecți) pentru varianta „*lipsă de răspuns*”.

În legătură cu datele experimentale prezentate mai sus și a răspunsurilor oferite de participanți (vezi Tabelul 3.13), se observă un nivel mai scăzut de implicare pentru varianta „*răspuns complet*” (40 subiecți), în raport cu variantele „*răspuns parțial*” (49 subiecți) și „*lipsă de răspuns*” (14 subiecți). Acest fapt, scoate în evidență o percepție a cadrelor didactice mai generalizată asupra subiectului cercetat, dar și prezentarea unor răspunsuri incomplete și laconice, ceea ce demonstrează că subiecții chestionați întâmpină dificultăți în procesul de elaborare a proiectării anuale a activității cercului, reieșind din specificul activităților educaționale organizate în instituțiile de învățământ extrașcolar.

Tabelul 3.13. Opinia subiecților experimentali la itemul „Identificați elementele structurale ale proiectării anuale a activității cercului”

Sinteza opiniilor exprimate											
Informații de bază (profilul, numărul de ore programate, grupe, vârsta etc.); formularea competențelor pe nivele de performanță; conținuturile tematiche; stabilirea competențelor generale și specifice; selectarea repertoriului; activitatea didactico-metodică; activitatea cu părinții; performanțele colectivului; subiectele probelor practice; sistematizarea conținuturilor; Ce voi face? – precizarea obiectivelor instructiv-educative; Cu ce voi face? – analiza resurselor educaționale disponibile; Cum voi face? – elaborarea strategiei educaționale; Cum voi ști dacă s-a realizat ce trebuia? – stabilirea unui sistem de evaluare; se stabilesc competențele, se anticipează rezultatele pe care le așteptăm la sfârșitul activității de învățare; selectarea conținuturilor activității instructiv-educative în funcție de competențe și obiective; se identifică căile și mijloacele de realizare a obiectivelor; se stabilesc criteriile și tehnicile de evaluare; competențe, obiective, conținut tematic, tipul activității, metode; unități de învățare; tematica lecțiilor; stabilirea obiectivelor, stabilirea finalităților; definirea obiectivelor și a sistemului de referință spațio-temporal; organizarea, realizarea și participarea în cadrul activităților didactice; stabilirea criteriilor și a instrumentelor de evaluare; activitatea didactico-metodică; activitatea cercului în perioada vacanței; lucru organizatoric; activitatea practică la cerc; pregătirea și participarea în activități cultural-artistice, competiții, expoziții etc.											

Întrebarea cu nr. 8 „În ce măsură considerați că aveți nevoie de proiectarea anuală a activității cercului?”, vom măsura în mod indirect opinia subiecților chestionați cu privire la necesitatea utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea profesională.

Tabelul 3.14. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „În ce măsură considerați că aveți nevoie de proiectarea anuală a activității cercului?”

Instituția	Număr de subiecți	Varianta de răspuns									
		Deloc		În foarte mică măsură		În mică măsură		În mare măsură		În foarte mare măsură	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
CEE „Lăstărel”	46	0	0,00	0	0,00	9	19,57	27	58,70	10	21,74

CCC „Luceafărul”	20	0	0,00	0	0,00	3	15,00	12	60,00	5	25,00
CCT sectorul Buiucani	17	0	0,00	0	0,00	4	23,53	8	47,06	5	29,41
CCT „Politehnic”	20	0	0,00	2	10,00	1	5,00	13	65,00	4	20,00
Total	103	0	0,00	2	1,94	17	16,50	60	58,25	24	23,30

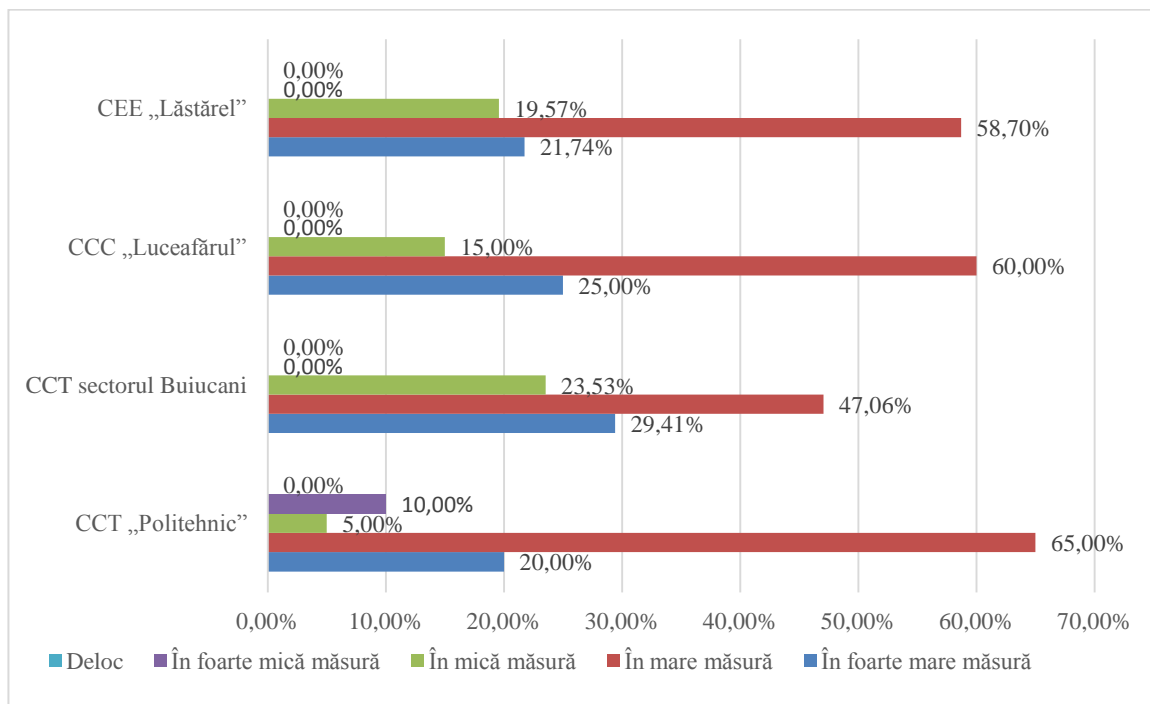

Figura 3.10. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „În ce măsură considerați că aveți nevoie de proiectarea anuală a activității cercului?”

Analiza comparată a rezultatelor constatative din Tabelul 3.14 și Figura 3.10 indică că 60 subiecți (58,25 %) din numărul total de 103 persoane chestionate, au optat pentru varianta de răspuns „în mare măsură” și 24 subiecți (23,30 %) au ales varianta de răspuns „în foarte mare măsură”, fapt care denotă necesitatea utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea profesională. În continuare, opiniile cadrelor didactice sunt distribuite în descreștere, pentru variantele de răspuns propuse: „în mică măsură” – cu un procent de 16,50 % pentru 17 răspunsuri oferite de participanți; „în foarte mică măsură” – cu un procent de 1,94 % pentru 2 răspunsuri; „deloc” – cu un procent de 0,00 % pentru nici un răspuns oferit de participanți.

Întrebarea cu nr. 9 „Care sunt dificultățile pe care le întâmpinați cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată?”, presupune evidențierea dificultăților pe care le întâmpină cadrele didactice în procesul de elaborare a proiectării didactice de lungă/scurtă durată.

Tabelul 3.15. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „Care sunt dificultățile pe care le întâmpinați cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată?”

Instituția	Număr de subiecți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
CEE „Lăstărel”	46	26	56,52	18	39,13	2	4,35
CCC „Luceafărul”	20	8	40,00	9	45,00	3	15,00
CCT sectorul Buiucani	17	15	88,24	1	5,88	1	5,88
CCT „Politehnic”	20	8	40,00	5	25,00	7	35,00
Total	103	57	55,34	33	32,04	13	12,62

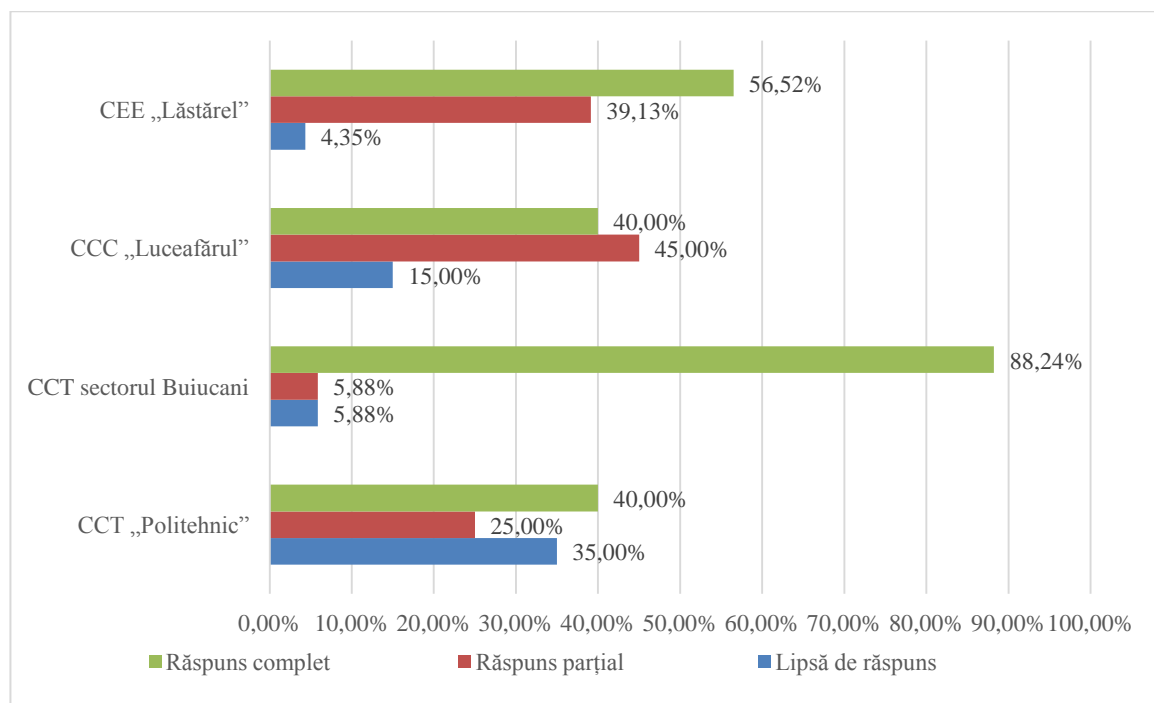

Figura 3.11. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „Care sunt dificultățile pe care le întâmpinați cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată?”

Conform analizei datelor constatative reprezentate în Tabelul 3.15 și Figura 3.11, observăm o valoare procentuală în creștere, pentru varianta de răspuns: 55,34 % (57 subiecți) pentru varianta „răspuns complet”; 32,04 % (33 subiecți) pentru varianta „răspuns parțial”; 12,62 % (13 subiecți) pentru varianta „lipsă de răspuns”.

Răspunsurile participanților privind evidențierea dificultăților pe care le întâmpină cadrele didactice în procesul de elaborare a proiectării didactice de lungă/scurtă durată au fost sistematizate (vezi Tabelul 3.16) înregistrând unele opinii comune, printre care enumerăm

următoarele: „lipsa curriculei la activitatea de cerc”, „utilizarea terminologiei pedagogice în elaborarea proiectării anuale”, „diferența de vârstă și pregătirea copiilor pentru activitatea de cerc”, „lipsa literaturii metodice pentru proiectarea activităților extrașcolare”.

Tabelul 3.16. Opinia subiecților experimentali la itemul „Care sunt dificultățile pe care le întâmpinați cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată?”

Sinteza opiniilor exprimate	
Instabilitatea membrilor cercului; utilizarea terminologiei pedagogice în elaborarea proiectării anuale; determinarea competențelor și a obiectivelor; perspectiva implementării și realizării planului de activități; identificarea unor teme actuale pentru care elevii manifestă interes; lipsa curriculei la activitatea de cerc; necunoașterea nivelului de pregătire a elevilor; fluctuația membrilor cercului; lipsa unor documente oficiale: curriculum, programe, metodologii de aplicare a programelor pentru instituția de învățământ extrașcolar; insuficiența programelor specifice de formare/dezvoltare profesională în domeniul educației extrașcolare; lipsa curriculumului a activității cercului pentru instituțiile de învățământ extrașcolar; corelația dintre realitate, posibilitate și ceea ce elaborăm; diferența de vârstă și pregătirea copiilor pentru activitatea de cerc; lipsa literaturii metodice la activitatea extrașcolară; repartizarea orelor pentru activitățile educaționale; selectarea temelor pe interesul elevilor și utilizarea efectivă a metodelor și procedeelelor; adaptarea proiectării anuale la particularitățile de vârstă ale elevilor din cerc, care sunt din diverse categorii de vârstă și nivel de pregătire etc.	

Pentru întrebarea cu nr. 10 „După părerea Dvs. care sunt cele mai vizibile 3 aspecte de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar?”, ne-am propus să identificăm unele aspecte cu privire la îmbunătățirea structurii proiectării didactice de lungă/scurtă durată.

Tabelul 3.17. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „După părerea Dvs. care sunt cele mai vizibile 3 aspecte de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar?”

Instituția	Număr de subiecți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
CEE „Lăstărel”	46	23	50,00	18	39,13	5	10,87
CCC „Luceafărul”	20	10	50,00	9	45,00	1	5,00
CCT sectorul Buiucani	17	13	76,47	3	17,65	1	5,88
CCT „Politehnic”	20	3	15,00	7	35,00	10	50,00
Total	103	49	47,57	37	35,92	17	16,50

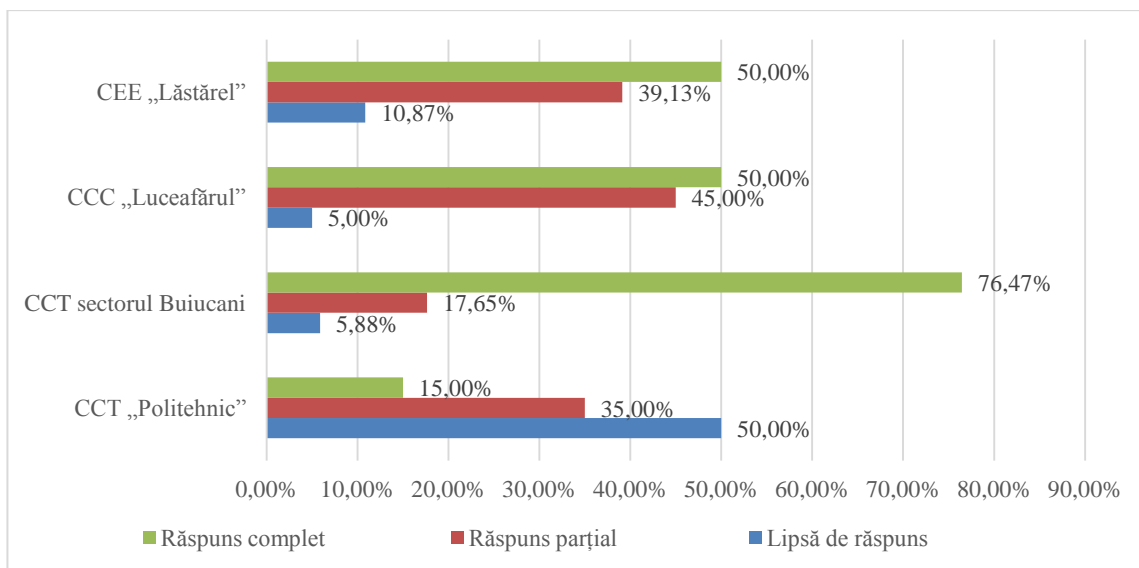

Figura 3.12. Distribuția rezultatelor constatative ale opiniei subiecților experimentali la itemul „După părerea Dvs. care sunt cele mai vizibile 3 aspecte de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar?”

În rezultatul analizei răspunsurilor din chestionar și prezentate în Tabelul 3.17 și Figura 3.12 se constată următoarea distribuție procentuală a opțiunilor cadrelor didactice pentru variantele de răspuns: „răspuns complet”: 47,57 % (49 subiecți); „răspuns parțial”: 35,92 % (37 subiecți) și „lipsă de răspuns”: 16,50 % (17 subiecți).

În urma evaluării răspunsurilor formulate (vezi Tabelul 3.18), am identificat următoarele opinii comune pentru majoritatea subiecților experimentali: „necesitatea elaborării curriculumului pentru educația extrașcolară”, „elaborarea unui ghid pe problematica proiectării activităților extrașcolare”, „stabilirea conținuturilor tematice”, „proiectarea individuală a activității”.

Tabelul 3.18. Opinia subiecților experimentali la itemul „După părerea Dvs. care sunt cele mai vizibile 3 aspecte de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar?”

Sinteza opiniilor exprimate
Necesitatea unui curriculum pentru educația extrașcolară; planul anual să fie divizat pe semestre; planificarea activității cu părinții după necesitate; organizarea seminarului pe proiectarea anuală a activității cercului; elaborarea unui ghid pe problematica proiectării activităților în instituția de învățământ extrașcolar; instruirea periodică a cadrelor; adaptarea permanentă a ofertei educaționale la cerințele educatului; proiectarea individuală a activității; participarea la diverse activități de formare: cursuri, seminare, conferințe, mese rotunde cu privire la îmbunătățirea competențelor profesionale; elaborarea curriculumului educației extrașcolare; identificarea clară a modului și a formei de organizare a activității; demersul de anticipare a obiectivelor, conținutului; cursuri de formare continuă ajustate la specificul proiectării activităților în instituția de învățământ extrașcolar; lipsa standardelor minime pentru serviciile educaționale extrașcolare; elaborarea unui ghid pentru proiectarea activităților extrașcolare; precizarea competențelor specifice; determinarea tehnicilor predare-învățare-evaluare; stabilirea finalităților de formare a competențelor; stabilirea conținuturilor în concordanță cu interesele copiilor; stabilirea mijloacelor și metodelor care ar motiva copiii pentru învățare și autoafirmare; realizarea

obiectivelor în funcție de formularea lor; coerență între materialul teoretic și practic; caracter transdisciplinar etc.

Evaluând răspunsurile cadrelor didactice prezentate în chestionarul „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”, în parametri unei analize de tip SWOT (vezi Tabelul 3.19), permite sistematizarea următoarelor aspecte constatative:

Tabelul 3.19 Analiza SWOT

(S) Puncte tari	(W) Puncte slabe
- există interes crescut al cadrelor didactice pentru propria dezvoltare profesională, prin participare la programe de formare continuă; - asigurarea obiectivității în răspunsurile prezentate de respondenții antrenați în experimentul de constatare; - conturarea unor opinii și formulări comune cu privire la actualitatea și necesitatea elaborării documentelor proiective în instituțiile de învățământ extrașcolar; - existența unui interes real pentru abordarea problematicii și specificului proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”; - disponibilitate din partea majorității persoanelor antrenate în experimentul de constatare, pentru oferirea unor opinii, sugestii și propuneri vizavi de tematica propusă.	- slaba percepere a impactului utilizării documentelor proiective în activitatea profesională; - dificultăți în explicarea conceptelor pedagogice fundamentale cu privire la problematica proiectării și organizării activităților educaționale; - oferirea unor răspunsuri superficiale la întrebările cu itemii închiși din chestionar; - slaba percepere a unor participanți a necesității și oportunității proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”; - insuficienta cunoaștere și utilizare a conceptelor psihopedagogice din partea subiecților chestionați în formularea răspunsurilor.
(O) Oportunități	(T) Amenințări
- elaborarea Curriculumului pentru educația extrașcolară; - interesul sporit din partea cadrelor didactice antrenate în experiment cu privire la abordarea problematicii proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar în cadrul programelor de formare continuă; - disponibilitate din partea cadrelor didactice pentru participare la cursuri de formare continuă, recalificare, conferințe, seminare etc.; - oportunitatea de a implementa și valorifica Modelul pedagogic de conceptualizare, proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.	- slaba percepere a necesității parcurgerii modulului „Psihopedagogie” de către cadrele didactice, pentru dezvoltarea lor personală și profesională; - diversitate de opinii din partea cadrelor didactice cu privire la avantajele utilizării proiectării anuale a activității cercului; - răspunsuri cu caracter formal din partea unor cadre didactice oferite la întrebările din chestionar.

Analiza cantitativă și calitativă a rezultatelor obținute în urma aplicării chestionarului au scos în evidență mai multe problemele cu care se confruntă cadrele didactice cu privire la problematica proiectării și organizării activităților educaționale, printre care enumerăm:

- slaba informare a subiecților chestionați cu aspectele teoretice și metodologice ale proiectării și organizării activităților extrașcolare;

- lipsa răspunsurilor la unele întrebări, care solicită opinia participanților chestionați;
- un nivel insuficient de formare a cadrelor didactice cu privire la problematica și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar, în urma participării la diverse programe de formare continuă (la nivel local, național și internațional);
- nevoia de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

Pentru asigurarea unui proces educațional calitativ și eficient se necesită formarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice. Conform opiniei autorilor *N. Silistraru* și *S. Golubițchi*, competența profesională are la bază un ansamblu de capacități cognitive, afective și motivaționale, care interacționează cu trăsăturile de personalitate ale acestuia, conferindu-i calitățile necesare efectuării unei prestații didactice care să asigure îndeplinirea de către marea majoritate a educabililor, a obiectivelor proiectate, iar performanțele obținute să se situeze aproape de nivelul maxim al potențialului intelectual al fiecăruia [142, p. 76].

În contextul celor expuse *conchidem* că, rezultatele obținute la etapa de constatare au creat premisele și condițiile inițierii și organizării experimentului de formare, prin implementarea *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar*.

3.2 Valorificarea experimentală a Modelului pedagogic prin Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

Rezultatele experimentale obținute la eșantionul cercetării în urma aplicării chestionarului „*Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar*”, au creat premisele și condițiile derulării experimentului de formare.

Scopul experimentului de formare a constat în implementarea și valorificarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, prin implementarea *Programului de formare*, axat pe formarea competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

Experimentul de formare a avut drept *obiective*:

- valorificarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*;
- elaborarea și implementarea *Programului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar*;
- formarea competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice

din eșantionul experimental;

- elaborarea și aplicarea *Fișei de analiză a proiectării anuale a activității cercului* pentru validarea rezultatelor formării.

Eșantionul: Activitățile de formare au fost organizate și realizate pe parcursul semestrului I al anului de studii 2018-2019 în baza eșantionului experimental format din 46 cadre didactice de la CEE „Lăstărel”.

Pentru realizarea experimentului, am elaborat și implementat *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar*. La elaborarea *Programului de formare*, ne-am condus de raționamentul praxiologic susținut de savantul *T. Kotarbinski*, după care un „lucru bine făcut” este rezultatul unui „proiect bine gândit” [108]. Orice activitate pentru a fi eficientă și utilă necesită o pregătire prealabilă de către persoana sau grupul care o planifică și o va realiza în situații și locații concrete. Suntem întru totul de acord cu opinia cercetătoarei *E. Joița* că „pregătirea anterioară a acțiunii este o pregătire a autorului ei, dar și a condițiilor materiale, ergonomice, pedagogice, psiho-sociale. Cu cât acțiunea este mai bine pregătită anterior, cu atât se conturează o soluție eficientă la situațiile ad-hoc ivite în acțiune” [104, p.140]. În continuare, pentru a stabili etapele și acțiunile care vor fi întreprinse pe parcursul organizării și desfășurării activităților planificate în *Programul de formare*, ne-am condus de algoritmul procedural înaintat de autorii *I. Jinga, I. Negreț* [100] și avansat în teorie și practică de către *M. Ionescu* [93], *E. Macavei* [112], *C. Cucuș* [56] ș.a. Acest algoritm procedural ce corelează patru întrebări esențiale, de fapt evidențiază etapele și acțiunile demersului formativ (vezi Tabelul 3.19)

Tabelul 3.20 Etapele și acțiunile demersului formativ

Întrebarea	Etapa	Acțiunile
Ce voi face?	Stabilirea scopului și formularea obiectivelor	Precizarea clară a obiectivelor activității de formare
Cu ce voi face?	Analiza resurselor	Selectarea metodelor, procedeelelor, mijloacelor și formelor de activitate pentru situațiile și secvențele de formare în cadrul activității
Cum voi face?	Stabilirea unei strategii de formare	Conceperea agendei sau a demersului acțional al activității de formare
Cum voi ști dacă ceea ce trebuia de făcut a fost făcut?	Determinarea metodologiei de evaluare	Alegerea instrumentelor de evaluare pentru a constata nivelul realizării obiectivelor și a conținutului activității de formare

Astfel, în baza algoritmului procedural al proiectării am elaborat *Programul de formare*, care va asigura realizarea scopului și a obiectivelor de formare (vezi Figura 3.13):

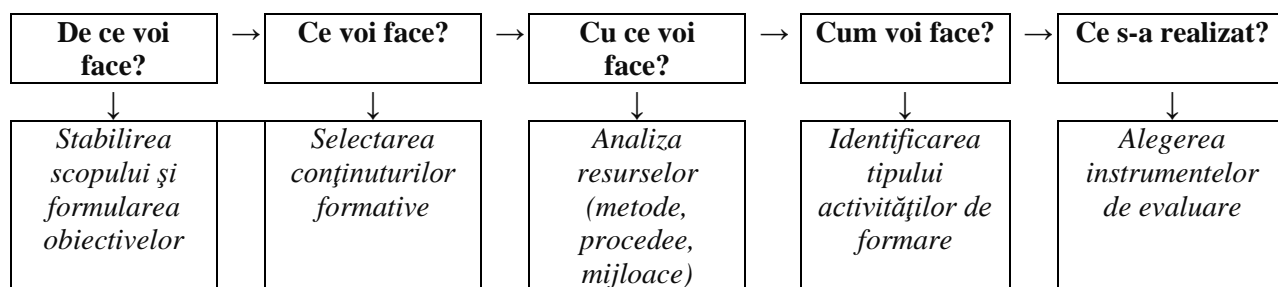

Figura 3.13 Algoritm procedural al programului de formare

În baza algoritmului procedural al proiectării a fost elaborat *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar*, care este prezentat schematic în Tabelul 3.21 (vezi Anexa 11).

Tabelul 3.21 Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar

Nr. d/r.	Scopul	Tipul și denumirea activității	Perioada de realizare	Conținutul activității	Metode, procedee, mijloace	Rezultate scontate
1	2	3	4	5	6	7

Pentru asigurarea eficacității și utilității activităților propuse în cadrul *Programului de formare*, am parcurs următoarele etape pregătitoare:

1. Identificarea tipului și a temei pentru fiecare activitate de formare;
2. Stabilirea scopului și formularea obiectivelor de formare;
3. Alegerea și integrarea celor mai eficiente metode, procedee și tehnici de formare;
4. Utilizarea mijloacelor și echipamentului tehnic în desfășurarea activităților;
5. Identificarea și utilizarea metodelor de evaluare ale activităților;
6. Întocmirea demersului acțional al activităților de formare.

În continuare, vom descrie succint acțiunile și măsurile întreprinse pentru fiecare etapă menționată mai sus. Astfel, pentru etapa a I-a *Identificarea tipului și a temei pentru fiecare activitate de formare* și etapa a II-a *Stabilirea scopului și formularea obiectivelor de formare*, am ținut cont de răspunsurile oferite de participanți la întrebările din chestionarul „*Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar*”, aplicat pe parcursul experimentului pedagogic de constatare. Analiza răspunsurilor prezentate la întrebările cu itemii închiși și deschiși din chestionar, ne-a permis să formulăm tema, scopul și obiectivele, prin care am urmărit formarea competenței de proiectare al cadrelor didactice din eșantionul experimental. În continuare, pentru ca activitățile de formare să fie interactive și pe tot parcursul desfășurării acestora să persiste caracterul practic-aplicativ, am pregătit cea de a III-a etapă *Alegerea și integrarea celor mai eficiente metode, procedee și tehnici de formare*. Trebuie de specificat, că această etapă a fost foarte importantă pe parcursul organizării activităților de

formare, deoarece a constituit puntea de legătură dintre realizarea obiectivelor și motivarea participanții spre implicare și disponibilitate în formarea competenței de proiectare a activităților educaționale. Printre metodele cel mai frecvent utilizate în activități și impactul formativ al acestora asupra participanților, voi evidenția următoarele:

- *brainstorming-ul (sau asaltul de idei)* – o metodă, prin intermediul căreia participanților li s-a oferit oportunitatea definirii unor concepte și cuvinte-cheie: *proiectare pedagogică (didactică), proiectare curriculară, formele generale ale educației, activități extrașcolare, scenariu extradidactic, cercul extrașcolar, spectacol, concurs, festival etc.*

- *discuția* – prin intermediul acestei metode, s-a asigurat un schimb de informații între participanți pentru a răspunde la toate întrebările parvenite pe parcursul activităților de formare;

- *observarea* – o metodă, prin intermediul căreia s-au creat condiții reciproce tuturor participanților, de a observa nivelul de implicare în cunoașterea, perceperea și aplicarea în practică a subiectelor puse în discuție în cadrul activităților de formare;

- *demonstrația* – prin intermediul acestei metode, au fost prezentate în Power Point diverse materiale științifico-metodice și didactice: recomandări metodice, modelul proiectării anuale a activității cercului; portofoliul al proiectării activității cercului; proiecte de activitate educațională, utilizând modelul propus; modelul de structură al regulamentului de organizare a unui concurs extrașcolar; scenariile pentru activitățile extrașcolare.

- *explicația* – prin intermediul acestei metode, au fost expuse verbal și explicate sensul unor concepte cheie: proiectare pedagogică (didactică), modelul de proiectare curriculară, modelul de proiectare tradițională (didacticist), modelul de proiectare curriculară cognitiv-constructivist, proiectare anuală a activității cercului, formele generale ale educației, cerc extrașcolar, scenariul pedagogic, scenariul extradidactic, concurs, festival expoziție etc.) și idei, opinii formulate cu privire la subiectele abordate în cadrul grupurilor de lucru formate.

- *conversația* – o metodă, prin intermediul căreia s-a asigurat o convorbire permanentă, bazată pe întrebări și răspunsuri, enunțarea unor idei, sugestii și opinii vizavi de subiectele puse în discuție, ceea ce a permis să realizăm activități eficiente și interactive.

Modalitățile de realizare ale activităților de formare au constituit-o *lucrul individual* înbinat cu *activitatea frontală* și cu *lucrul în grup*, ceea ce a oferit posibilitatea stimulării spiritului de echipă, colaborare, inițiativă, comunicare, cooperare și încredere interpersonală. Majoritatea situațiilor și secvențelor de formare s-au bazat pe lucrul în grup, deoarece această activitate ne-a permis să implicăm toți participanții în descoperirea unor noi concepte, teorii și modele pedagogice, împărtășirea propriilor experiențe și reflectarea asupra subiectelor puse în

discuție. Activitatea în grup a oferit oportunități tuturor participanților de a lucra eficient împreună, iar înaintarea și confruntarea unor idei, au condiționat conturarea și argumentarea propriilor opinii și viziuni cu privire la problematica și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

Următoarea etapă a IV-a *Utilizarea mijloacelor și echipamentului tehnic în desfășurarea activităților*, ne-a asigurat condițiile necesare pentru desfășurarea optimă a activităților din program, printre care enumerăm:

- *mijloace de formare*: fișe de lucru, fișe de evaluare, hârtie, carioci, postere etc.
- *echipamentul tehnic*: videoproiector, ecran, tablă flipchart etc.

În continuare, pentru a verifica dacă au fost realizate obiectivele de formare, conținuturile planificate, a determina impactul formativ al activităților, am trecut la parcurgerea etapei a V-a *Identificarea și utilizarea metodelor de evaluare a activităților*. Dintre instrumentele de evaluare scrise am elaborat și utilizat: *fișe de evaluare, eseu de 5'*. Iar, dintre instrumentele de evaluare orală, cel mai frecvent am utilizat *metoda socratică* sau „*întrebare-răspuns*”, oferindu-i posibilitate fiecărui participant de a pune întrebări și a-și exprima propria opinie cu privire la subiectele abordate în cadrul activităților de formare, de a propune sugestii pentru alte activități.

La etapa finală a VI-a *Întocmirea demersului acțional al activităților de formare*, au fost incluse toate etapele descrise mai sus, care au constituit instrumentul de bază în organizarea și desfășurarea activităților. Pentru toate tipurile de activități de formare am respectat următorii pași al algoritmul procedural: *tipul activității, tema activității, data și ora desfășurării, scopul, obiectivele, noțiuni cheie, metode și procedee de formare, mijloace și echipamente tehnice, conținutul activității*.

În cadrul experimentului au fost realizate următoarele activități de formare: *seminar instructiv - formativ, atelier de lucru, seminar instructiv - metodic, masă rotundă*, pe care le vom descrie mai jos:

Activitatea de formare nr. 1: Seminar instructiv-formativ

Tema activității	„Proiectarea anuală a activității cercului în instituția de învățământ extrașcolar”
Data și ora desfășurării activității	12.09.2018 / 10.00
Scopul	Implementarea Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților activităților în instituția de învățământ extrașcolar
Obiective	- inițierea cu Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar; - formarea capacității de a elabora proiectarea anuală a activității cercului în conformitate cu modelul propus; - manifestarea unei atitudini responsabile față de dezvoltarea personală și profesională.

Noțiuni cheie	Proiectare pedagogică (didactică), proiectare curriculară, proiectare curriculară cognitiv-constructivistă, proiectarea anuală a activității cercului.
Metode și procedee de formare	Conversația, analiza, prezentarea, explicația, discuția dirijată, demonstrația, exemplificarea, modelizarea pedagogică, documentarea bibliografică etc.
Mijloace și echipamente tehnice	Videoproiector, ecranul, tablă flipchart, marchere colorate etc.
Conținutul activității	1. <i>Recomandare metodică</i>: Proiectarea activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar: niveluri, modele și micromodele pedagogice. 2. <i>Prezentări Power Point</i>: - Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar; - Modelul proiectării anuale a activității cercului (<i>Anexa 2</i>). - Portofoliul al proiectării activității cercului (<i>Anexa 6</i>). 3. <i>Informare bibliografică (Lista bibliografică)</i>, vizând sursele bibliografice cu referire la problematica proiectării pedagogice. 4. <i>Concluzii finale</i>. 5. <i>Extindere</i>: Elaborați proiectarea anuală a activității cercului pentru anul de studii curent, în baza modelului propus.

Activitatea de formare nr. 2: Seminar instructiv-metodic

Tema activității	„Repere teoretice și metodologice privind elaborarea proiectelor activităților educaționale”
Data și ora desfășurării activității	11.10.2018 / 10.00
Scopul	Formarea competenței de proiectare a activităților educaționale
Obiective	- identificarea individuală a problemelor și dificultăților în elaborarea documentelor proiective de către cadru didactic; - valorificarea modelelor de proiectare a activităților educaționale; - dezvoltarea personală și profesională a cadrelor didactice prin stimularea receptivității la nou și interesul pentru formare continuă; - utilizarea corectă a conceptelor pedagogice fundamentale în elaborarea proiectării activităților educaționale.
Noțiuni cheie	Activitate extrașcolară, activitate educativă, scenariu pedagogic.
Metode și procedee de formare	Conversația, explicația, analiza, lucrul în grup, demonstrația, modelizarea pedagogică, exemplificarea, asaltul de idei, etc.
Mijloace și echipamente tehnice	Fișă de evaluare, videoproiector, ecranul, tablă flipchart, marchere colorate, carioci, pixuri etc.
Conținutul activității	1. <i>Prezentare Power Point</i>: Proiectarea activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar: concept, niveluri și dimensiuni (<i>Anexa3</i>). 2. <i>Recomandare metodică</i>: Caracteristici și funcții ale proiectării activităților în instituția extrașcolară. 3. <i>Prezentare Power Point</i>: Aspecte teoretice și metodologice cu privire la elaborarea proiectării activităților educaționale. 4. <i>Evaluarea seminarului. Concluzii finale</i>.

Activitatea de formare nr. 3: Atelier de lucru

Tema activității	„Modelul proiectării activităților educaționale (activitate de cerc) în instituția de învățământ extrașcolar”
Data și ora desfășurării activității	01.11.2018 / ora 10.00
Scopul	Formarea competenței de proiectare a activităților educaționale
Obiective	- formarea capacității de a elabora proiectarea activității educaționale la

	nivelul cercului; - dezvoltarea abilităților de a valorifica diferite modele și micromodele de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar; - manifestarea interesului pentru valorificarea modelelor de proiectare a activităților educaționale; - motivarea cadrelor didactice în dezvoltarea profesională și personală, în vederea stimulării schimbului de experiență.
Noțiuni cheie	Proiectarea activității educaționale, cercul, cercul de elevi.
Metode și procedee de formare	Conversația, explicația, analiza, lucrul în grup, demonstrația, modelizarea pedagogică, exemplificarea, asaltul de idei, fișă de lucru, posterul, observarea independentă etc.
Mijloace și echipamente tehnice	Videoproiector, ecranul, tablă flipchart, marchere colorate, carioci, pixuri etc.
Conținutul activității	1. <i>Începutul activității. Sarcină de lucru:</i> Metoda. Asaltul de idei: Explicați semnificația conceptelor pedagogice: - <i>proiectarea activității educaționale, cercul, cercul de elevi.</i> 2. <i>Prezentarea orală.</i> Participanții prezintă răspunsurile. 3. <i>Recomandare metodică:</i> Modele de proiectare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar (<i>Anexa 3</i>). 4. <i>Lucrul în grup. Sarcină de lucru:</i> Elaborati un proiect a activității educaționale la profilul cercului, utilizând modelul propus. 5. <i>Prezentarea orală.</i> Fiecare echipă prezintă proiectul activității educaționale elaborat. 6. <i>Evaluarea activității.</i> Metoda socratică sau „întrebare-răspuns”. 7. <i>Concluzii finale.</i>

Activitatea de formare nr. 4: Atelier de lucru

Tema activității	„Proiectarea activității educaționale (activitate de cerc) în instituția de învățământ extrașcolar”
Data și oradesfășurării activității	28.11.2018 / ora 10.00
Scopul	Formarea capacității de a proiecta activitățile educaționale specifice profilului cercului
Obiective	- însușirea și valorificarea conceptelor de bază din literatura științifică cu referire la proiectarea demersului educațional; - dezvoltarea capacității de a construi demersuri educaționale prin utilizarea modelului de proiectare propus; - utilizarea corectă a conceptelor și a terminologiei științifice în procesul elaborării documentelor proiective; - manifestarea unei atitudini responsabile față de dezvoltarea personală și profesională.
Noțiuni cheie	Proiectare pedagogică (didactică), lecția, tipul lecției, scenariu pedagogic.
Metode și procedee de formare	Conversația, explicația, lucrul în grup, analiza, modelizarea pedagogică, exemplificarea, asaltul de idei, posterul, observarea independentă, metoda socratică sau „întrebare-răspuns” etc.
Mijloace și echipamente tehnice	Fișă de lucru, fișă de evaluare, videoproiector, ecranul, tablă flipchart, marchere colorate, carioci, pixuri, postere etc.
Conținutul activității	1. <i>Repartizarea pe grupe.</i> Completarea fișei de lucru cu referire la explicația noțiunilor pedagogice: - <i>proiectare pedagogică (didactică); lecția; tipul lecției; scenariu pedagogic.</i> 2. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta răspunsurile din fișa de lucru.

	3. <i>Recomandare metodică</i>: Dimensiuni și caracteristici ale proiectării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. 4. <i>Prezentare Power Point</i>: Cadrele didactice prezintă proiecte de activitate (elaborate din timp), folosind modelul propus. 5. <i>Discutarea și aplicarea corecțiilor necesare la proiectele de activitate educațională prezentate</i>. 6. <i>Evaluarea activității</i> (fișă de evaluare). 7. <i>Concluzii finale</i>.

Activitatea de formare nr. 5: Atelier de lucru

Tema activității	„Proiectarea activităților extradidactice (activitate educativă) în instituția de învățământ extrașcolar”
Data și oradesfășurării activității	20.12.2018 / ora 10.00
Scopul	Formarea competenței de proiectare a activităților extradidactice al cadrelor didactice
Obiective	- identificarea și caracterizarea activităților extradidactice specifice educației extrașcolare; - dezvoltarea abilităților teoretice și metodologice pentru utilizarea practică a conceptelor fundamentale din știința pedagogică; - dezvoltarea capacității de proiectare a activității extradidactice în baza modelului propus.
Noțiuni cheie	Formele educației extrașcolare, activitate extradidactică, activitate educativă, scenariu extradidactic.
Metode și procedee de formare	Conversația, explicația, analiza, lucrul în grup, cooperarea, modelizarea pedagogică, exemplificarea, asaltul de idei, posterul, observarea independentă etc.
Mijloace și echipamente tehnice	Fișă de lucru, videoproiector, ecranul, tablă flipchart, marchere colorate, carioci, pixuri, postere etc.
Conținutul activității	1. Începutul activității. <i>Sarcină de lucru</i>: Metoda Asaltul de idei: Explicați semnificația conceptelor: - <i>formele educației extrașcolare, activitate extradidactică, activitate educativă, scenariu extradidactic.</i> 2. <i>Prezentarea orală</i>. Un participant din fiecare grupă, va prezenta răspunsul. 3. <i>Repartizarea pe grupe. Sarcină de lucru</i>: - Identificați principalele activități extradidactice specifice educației extrașcolare. 4. <i>Prezentarea orală</i>. Un participant din fiecare grupă, va prezenta răspunsul. 5. <i>Prezentare Power Point</i>: Aspecte metodologice ale proiectării și organizării activităților extrașcolare: componente structurale și pași în elaborarea scenariului extradidactic. 6. <i>Evaluarea activității</i>. Metoda socratică sau „întrebare-răspuns”. 7. <i>Concluzii finale</i>. 8. <i>Extindere</i>: Elaborați un proiect educativ a unei activități extradidactice la profilul de activitate a cercului, în baza reperelor teoretice și metodologice prezentate în atelierul de lucru.

Activitatea de formare nr. 6: Atelier de lucru

Tema activității	„Proiectarea și organizarea activităților extrașcolare”
Data și oradesfășurării activității	04.01.2019 / ora 10.00
Scopul	Formarea competenței de proiectare a activităților extrașcolare
Obiective	- dezvoltarea abilităților teoretice și metodologice pentru utilizarea conceptelor fundamentale din știința pedagogică; - identificarea și caracterizarea activităților extradidactice specifice educației extrașcolare; - formarea capacității de proiectare a activității extrașcolare; - manifestarea unei conduite creative în interpretarea proceselor educaționale.
Noțiuni cheie	Expoziție, spectacol, concurs, festival.
Metode și procedee de formare	Conversația, explicația, analiza, lucrul în grup, modelizarea pedagogică, exemplificarea, asaltul de idei, posterul, observarea independentă, metoda socratică sau „întrebare-răspuns” etc.
Mijloace și echipamente tehnice	Fișă de lucru, fișă de evaluare, videoproiector, ecranul, tablă flipchart, marchere colorate, carioci, pixuri, postere etc.
Conținutul activității	1. <i>Repartizarea pe grupe. Sarcini de lucru: Fișa 1</i> - Explicați noțiunile: <i>expoziție, spectacol, concurs, festival</i>; - Enumerați formele activităților extrașcolare pe care le organizați în activitatea profesională. 2. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta posterului. 3. <i>Lucrul în grup. Sarcină de lucru: Fișa 2</i> - Discutați în grup și stabiliți succesiunea pașilor în elaborarea scenariului extradidactic. 4. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta posterului. 5. <i>Lucrul în grup. Sarcină de lucru: Fișa 3</i> - Discutați în grup și elaborați un Model de structură al regulamentului de organizare a unui concurs extrașcolar. 6. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta posterului. 7. <i>Lucrul în grup. Sarcini de lucru: Fișa 4</i> - Indicați cu ce dificultăți vă confrunțați în organizarea și realizarea activităților extrașcolare; - Enumerați acțiunile pe care le veți întreprinde pentru a asigura buna organizare și desfășurare a activităților extrașcolare. 8. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta posterului. - <i>Prezentare Power Point:</i> Modele de scenarii pentru activitățile extrașcolare. 9. <i>Evaluarea activității.</i> Fișă de evaluare: Reflecția zilei (Eseu de 5'). 10. <i>Concluzii finale.</i> 11. <i>Extindere:</i> Elaborați un scenariu a activității extrașcolare la profilul de activitate a cercului, în baza reperelor teoretice și metodologice prezentate în atelierul de lucru.

Activitatea de formare nr. 7: Masă rotundă

Tema activității	„Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”
Data și oradesfășurării activității	25.01.2019 / ora 9.00
Scopul	Identificarea oportunității proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar
Obiective	- însușirea și valorificarea conceptelor de bază din literatura științifică cu referire la proiectarea activităților educaționale în instituții de învățământ extrașcolar; - identificarea individuală a problemelor și dificultăților în elaborarea documentelor proiective; - manifestarea unei conduite creative în interpretarea proceselor și fenomenelor educaționale.
Noțiuni cheie	Proiectarea educațională, proiectarea anuală a activității cercului, formele generale ale educației, educația extrașcolară.
Metode și procedee de formare	Conversația, explicația, analiza, lucrul în grup, exemplificarea, fișă de lucru, posterul, observarea independentă, metoda socratică sau „întrebare-răspuns” etc.
Mijloace și echipamente tehnice	Tablă flipchart, marchere colorate, carioci, pixuri, postere etc.
Conținutul activității	1. <i>Începutul activității. Cuvânt de salut.</i> 2. <i>Lucrul în grup. Sarcină de lucru:</i> Argumentați necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. 3. <i>Prezentarea argumentelor la subiectul:</i> „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”. 4. <i>Lucrul în grup. Sarcină de lucru:</i> - Utilizând Analiza SWOT, identificați punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările cu referire la subiectul „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”. 5. <i>Prezentarea orală.</i> Fiecare echipă prezintă posterul său: Analiza SWOT. Urmează discuții în plen. 6. <i>Evaluarea activității.</i> Metoda socratică sau „întrebare-răspuns”. 7. <i>Concluzii finale.</i>

Programul de formare experimentală a durat timp de 5 luni, pe parcursul căruia cadrele didactice din grupul experimental au dat dovadă de inițiativă și implicare, au manifestat motivare și deschidere în implementarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*. Activitățile realizate din *Programul de formare* s-au dovedit a fi eficiente și utile, contribuind la formarea competenței de proiectare al cadrelor didactice (vezi Tabelul 3.22).

Tabelul 3.22. Competențe (atitudini, capacități, cunoștințe) de proiectare a activităților educaționale

Atitudini	Capacități	Cunoștințe
- manifestarea unor comportamente creative în implementarea Modelului	- capacitatea de a utiliza conceptele pedagogice în documentele proiective;	- cunoașterea și înțelegerea conceptelor de bază din literatura științifică cu referire la

pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar; - manifestarea unei conduite creative în elaborarea proiectării anuale a activității cercului; - manifestarea responsabilității pentru formarea competenței de proiectare a activităților; - manifestarea interesului pentru valorificarea modelelor de proiectare a activităților educaționale; - manifestarea unei atitudini responsabile față de dezvoltarea personală și profesională.	- capacitatea de a valorifica diferite modele și micromodele de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar; - capacitatea de a aplica Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar; - capacitatea de a organiza resursele pedagogice în proiectarea activităților educaționale; - capacitatea de a elabora proiectarea anuală a activității cercului; - capacitatea de a proiecta activitățile educaționale specifice profilului cercului; - capacitatea de a integra diferite resursele pedagogice în proiectarea activităților educaționale.	proiectarea demersului educațional extrașcolar; - cunoașterea modelelor și micromodelor de proiectare și organizare a activităților educaționale; - cunoașterea Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar; - utilizarea conceptelor pedagogice fundamentale în elaborarea proiectării activităților educaționale; - cunoașterea elementelor structurale ale modelului proiectării anuale a activității cercului.

Prin implementarea *Programului de formare*, am valorificat *Modelul pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, fapt realizat prin organizarea și desfășurarea unor activități cu scop formativ, care au îmbinat aspectele teoretice și practice, experiența personală și profesională a participanților.

Astfel, *conchidem* că, în această cercetare s-a conturat o deschidere spre formarea competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice din instituția de învățământ extrașcolar, competență care se formează pe tot parcursul vieții.

3.3 Evaluarea nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar

La etapa finală a cercetării și anume organizarea și realizarea *experimentului de validare*, vom evalua nivelul formării competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar. Experimentul de control a fost realizat pe parcursul lunilor februarie-martie 2019, fiind implicați 103 cadre didactice (subiecții antrenați în experimentul de constatare). Participanții antrenați în experimentul de validare au fost divizați în două grupe:

1. *Eșantionul experimental* (EE) - format din 46 cadre didactice de la CEE „Lăstărel”, fiind considerați eşantionul natural reprezentativ pentru prezenta investigație.
2. *Eșantionul de control* (EC) - format din 57 cadre didactice de la CCC „Luceafărul”, CCT sectorul Buiucani, CCT „Politehnic”.

Experimentul de control a avut drept scop validarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, prin realizarea activităților planificate în *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar*.

Obiectivele experimentului de validare:

- evaluarea nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar, prin implementarea *Programului de formare*;
- evaluarea, compararea și generalizarea rezultatelor obținute prin experiment.

În acest context, pentru a compara rezultatele obținute în cadrul experimentului de control, am utilizat chestionarul „*Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar*”, aplicat și la etapa de constatare.

În urma aplicării chestionarului în cadrul experimentului de validare și a evaluării răspunsurilor subiecților, s-au evidențiat următoarele rezultate (vezi Tabelul 3.23):

Tabelul 3.23. Rezultatele comparate ale evaluării răspunsurilor (EE și EC) la itemul „Ce înseamnă pentru dumneavoastră proiectarea pedagogică/didactică?”

Tipul eșantionului	Total participanți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
<i>Experimentul de constatare</i>							
Eșantionul experimental	46	27	58,7	15	32,6	4	8,7
Eșantionul de control	57	32	56,1	21	36,8	4	7,0
<i>Experimentul de validare</i>							
Eșantionul experimental	46	39	84,8	6	13,0	1	2,2
Eșantionul de control	57	33	57,9	33	38,6	2	3,5

La întrebarea 1 „*Ce înseamnă pentru dumneavoastră proiectare pedagogică/didactică?*”, distribuția rezultatelor obținute și prezentate în Tabelul 3.23, demonstrează o creștere a nivelului formării competenței de proiectare a activităților educaționale: 84,8 % sau în număr de 39 subiecți pentru lotul experimental în comparație cu datele obținute la etapa experimentului de constatare: 58,7 % sau în număr de 27 subiecți ai EE. Se observă o micșorare a numărului de răspunsuri oferite de subiecții din EE, pentru varianta „*răspuns parțial*”: 13,0 % (6) la etapa experimentului de validare comparativ cu 32,6 % (15) la etapa experimentului de constatare și pentru varianta „*lipsă de răspuns*”: 2,2 % (1) la etapa experimentului de validare comparativ cu 8,7 % (4) la etapa experimentului de constatare. Pentru subiecții EC se atestă o creștere a numărului de răspunsuri oferite, pentru varianta „*răspuns parțial*”: 38,6 % (33) la etapa experimentului de validare comparativ cu 36,8 % (21) la etapa experimentului de constatare. Iar,

pentru varianta „lipsă de răspuns” se atestă o micșorare a numărului de răspunsuri, fiind reprezentată următoarea distribuție de rezultate: 3,5 % (2) la etapa experimentului de validare comparativ cu 7,0 % (4) la etapa experimentului de constatare.

Tabelul 3.24. Rezultatele comparate ale evaluării răspunsurilor (EE și EC) la itemul „În ce măsură vă poate ajuta proiectarea anuală a activității cercului la buna organizare și desfășurare a ședinței de cerc propriu-zisă?”

Tipul eșantionului	Total participanți	Varianta de răspuns									
		În foarte mică măsură		În mică măsură		Nici în mică măsură, nici în mare măsură		În mare măsură		În foarte mare măsură	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
<i>Experimentul de constatare</i>											
Eșantionul experimental	46	1	2,2	2	4,3	5	10,9	25	54,3	13	28,3
Eșantionul de control	57	1	1,8	7	12,3	5	8,8	31	54,4	13	22,8
<i>Experimentul de validare</i>											
Eșantionul experimental	46	1	2,2	1	2,2	1	2,2	28	60,9	15	32,6
Eșantionul de control	57	1	1,8	3	5,3	8	14,0	30	52,6	15	26,3

Din analiza comparată a răspunsurilor oferite de subiecții din EE și EC la *întrebarea 2* (*În ce măsură vă poate ajuta proiectarea anuală a activității cercului la buna organizare și desfășurare a ședinței de cerc propriu-zisă?*), distribuția rezultatelor și a valorilor experimentale sunt prezentate în Tabelul 3.24. Se observă valorile experimentale proporționale pentru toate variantele de răspuns: „în foarte mică măsură”, „în mică măsură”, „nici în mică măsură, nici în mare măsură” cu un procent de 2,2 % (1) pentru EE la etapa de validare, care este într-o scădere comparativ cu datele obținute la etapa de constatare pentru varianta de răspuns „în mică măsură” - cu un procent de 4,3 % (2) și pentru varianta de răspuns „nici în mică măsură, nici în mare măsură” - cu un procent de 10,9 % (5). Iar, pentru EC valorile experimentale se mențin aceleași pentru varianta de răspuns: „în foarte mică măsură” - cu un procent de 1,8 % (1) la etapa de validare și constatare și în scădere pentru varianta de răspuns „în mică măsură” - cu un procent de 5,3 % (5) la etapa de validare, comparativ cu un procent de 12,3 % (7) la etapa de constatare. Acest fapt, atestă că atât subiecții din EE, cât și cei din EC evidențiază necesitatea și importanța proiectării anuale a activității cercului la buna organizare și desfășurare a ședinței de cerc propriu-zisă în cadrul instituției de învățământ extrașcolar. Aceleași rezultate se confirmă și pentru varianta de răspuns „în mare măsură” prin valorile experimentale care sunt în creștere cu un procent de 60,9 % (28) pentru EE la etapa de validare, comparativ cu valoarea de un procent de 54,3 % (13) pentru EE la etapa de constatare și pentru

varianta de răspuns „în foarte mare măsură” – cu un procent de 32,6 % (15) la etapa de validare, comparativ cu un procent de 22,8 % (13) la etapa de constatare. Diferențe nesemnificative ale valorii procentuale se observă la EC, care se prezintă pentru varianta de răspuns „în mare măsură” - cu un procent de 52,6 % la etapa de validare, comparativ cu valoarea de un procent de 54,4 % la etapa de constatare. Iar, pentru varianta de răspuns „în foarte mare măsură” la subiecții EC se observă o scădere nesemnificativă a valorii experimentale – cu un procent de 26,3 % la etapa de validare, comparativ cu un procent de 22,8 % a etapa de constatare.

Tabelul 3.25 Rezultatele comparate ale evaluării răspunsurilor (EE și EC) la itemul „În câte programe de formare continuă în ultimii 3 ani, ați fost inițiați cu aspectele teoretice și metodologice ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?”

Tipul eșantionului	Total participanți	Varianta de răspuns									
		Nici unul		1-2		3-4		5-6		Peste 6	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
<i>Experimentul de constatare</i>											
Eșantionul experimental	46	24	52,2	14	30,4	5	10,9	1	2,2	2	4,3
Eșantionul de control	57	29	50,9	23	40,4	3	5,3	1	1,8	1	1,8
<i>Experimentul de validare</i>											
Eșantionul experimental	46	8	17,4	19	41,3	13	28,3	3	6,5	3	6,5
Eșantionul de control	57	16	28,1	24	42,1	12	21,0	4	7,0	1	1,8

Analiza răspunsurilor oferite la întrebarea 3 (*În câte programe de formare continuă în ultimii 3 ani, ați fost inițiați cu aspectele teoretice și metodologice ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?*) de către subiecții celor două eșantioane sunt expuse în Tabelul 3.25. Se observă faptul, că la etapa de validare a crescut ponderea valorilor experimentale referitor la abordarea aspectelor teoretice și metodologice ale proiectării și organizării activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar în cadrul programelor de formare continuă parcurse de cadrele didactice. Comparând rezultatele obținute de la etapa experimentului de validare cu cele de la etapa experimentului de control se atestă o diferență semnificativă pentru următoarele variante de răspuns: „nici unul” – cu un procent de 17,4 % (8) pentru EE și 28,1 % (16) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 52,2 % (24) pentru EE și 50,9 % (29) pentru EC la etapa de constatare; „1-2” – cu un procent de 41,3 % (19) pentru EE și 42,1 % (12) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 30,4 % (14) pentru EE și 40,4 % (23) pentru EC la etapa de constatare; „3-4” – cu un procent de 28,3 % (13) pentru EE și 21,0 % (12) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu

un procent de 10,9 % (5) pentru EE și 5,3 % (3) pentru EC la etapa de constatare; „5-6” – cu un procent de 6,5 % (3) pentru EE și 7,0 % (4) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 2,2 % (1) pentru EE și 1,8 % (1) pentru EC la etapa de constatare. De asemenea s-a atestat o creștere relativ mică pentru varianta de răspuns „peste 6” – cu un procent de 6,5 % (3) pentru EE la etapa de validare, comparativ cu un procent de 4,3 % (2) la etapa de constatare. Iar, pentru EC valorile experimentale rămân neschimbate, atât pentru etapa de validare, cât și pentru etapa de control – cu un procent de 1,8 % (1).

Tabelul 3.26. Rezultatele comparate ale evaluării răspunsurilor (EE și EC) la itemul „În ce măsură pe parcursul ultimilor 3 ani, participând la diverse programe de formare continuă (la nivel local, național și internațional) a fost abordată problematica și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?”

Tipul eșantionului	Total Participanți	Varianta de răspuns									
		Deloc		În foarte mică măsură		În mică măsură		În mare măsură		În foarte mare măsură	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
<i>Experimentul de constatare</i>											
Eșantionul experimental	46	6	13,0	11	23,9	10	21,7	16	34,8	3	6,5
Eșantionul de control	57	18	31,6	12	21,1	14	24,6	12	21,1	1	1,8
<i>Experimentul de validare</i>											
Eșantionul experimental	46	2	4,3	2	4,3	9	19,6	26	56,5	7	15,2
Eșantionul de control	57	14	24,6	5	8,8	17	29,8	19	33,3	2	3,5

La întrebarea 4 „În ce măsură pe parcursul ultimilor 3 ani, participând la diverse programe de formare continuă (la nivel local, național și internațional) a fost abordată problematica și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?” rezultatele obținute (vezi Tabelul 3.26) demonstrează o creștere semnificativă a valorilor experimentale din ambele eșantioane (EE și EC), pentru două variante de răspuns, fiind înregistrată următoarea pondere procentuală: „în mare măsură” – cu un procent de 56,5 % (7) pentru EE și 33,3 % (19) EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 34,8 % (16) pentru EE și 21,1 % (12) pentru EC la etapa de constatare; „în foarte mare măsură” – cu un procent de 15,2 % (7) pentru EE și 3,5 % (2) EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 6,5 % (3) pentru eșantionul experimental și 1,8 % (1) pentru eșantionul de control.

Confruntând datele prezentate în Tabelul 3.25, se observă schimbările valorilor experimentale obținute la etapa de validare cu o pondere procentuală mai diferențiată în EE, comparativ cu EC, care evidențiază o scădere a numărului răspunsurilor oferite de participanți cu următoarea distribuție de rezultate pentru variantele de răspuns: „deloc” – cu un procent de 4,3 % (2) pentru

EE și 24,6 % (14) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 13,0 % (6) pentru EE și 31,6 % (12) pentru EC la etapa de constatare; „în foarte mică măsură” – cu un procent de 4,3 % (2) pentru EE și 8,8 % (5) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 23,9 % (11) pentru EE și 21,1 % (12) pentru EC la etapa de constatare; „în mică măsură” – cu un procent de 19,6 % (9) pentru EE și 29,8 % (17) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 21,7 % (10) pentru eșantionul experimental și 24,6 % (14) pentru EC la etapa de constatare.

Tabelul 3.27. Rezultatele comparate ale evaluării răspunsurilor (EE și EC) la itemul „Precizează câteva avantaje ale utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică”

Tipul eșantionului	Total participanți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
<i>Experimentul de constatare</i>							
Eșantionul experimental	46	23	50,0	19	41,3	4	8,7
Eșantionul de control	57	32	56,1	20	35,1	5	8,8
<i>Experimentul de validare</i>							
Eșantionul experimental	46	42	91,3	3	6,5	1	2,2
Eșantionul de control	57	32	56,1	21	36,8	4	7,0

Analizând răspunsurile la întrebarea 5 (*Precizează câteva avantaje ale utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea educațională*), prin care ne-am propus să evidențiem avantajele utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică, se observă diferențe semnificative ale valorilor experimentale obținute de EE, după implementarea Programului de formare a competenței de proiectare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar. Astfel, distribuția rezultatelor la întrebarea 5 (Tabelul 3.27) este raportată pentru următoarele variante de răspuns: „răspuns complet” – cu un procent de 91,3 % (42) pentru EE și cu un procent de 56,1 % (32) pentru subiecții EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 50,0 % (23) pentru EE și 56,1 % (32) pentru EC la etapa de constatare; „răspuns parțial” – cu un procent de 6,5 % (3) pentru EE și 36,8 % (21) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 41,3 % (19) pentru EE și 35,1 % (20) pentru EC la etapa de constatare; „lipsă de răspuns” – cu un procent de 2,2 % (1) pentru EE și 7,0 % (4) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 8,7 % (4) pentru EE și 8,8 % (5) pentru EC la etapa de constatare.

Tabelul 3.28. Rezultatele comparate ale evaluării răspunsurilor (EE și EC) la itemul „Precizați trei caracteristici specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar”

Tipul eșantionului	Total participanți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
<i>Experimentul de constatare</i>							
Eșantionul experimental	46	33	71,7	10	21,7	3	6,5
Eșantionul de control	57	35	61,4	15	26,3	7	12,3
<i>Experimentul de validare</i>							
Eșantionul experimental	46	40	87,0	4	8,7	2	4,3
Eșantionul de control	57	36	63,2	16	28,1	5	8,8

Comparând datele obținute la etapa de validare din Tabelul 3.28 cu referire la răspunsurile oferite de participanți la întrebarea 6 (*Precizați trei caracteristici specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar*), se observă că rezultatele s-au modificat în cazul subiecților din EE, după implementarea *Programul de formare*, înregistrându-se o creștere numerică a răspunsurilor pentru varianta „*răspuns complet*” și a ponderii procentuale a valorilor experimentale: 40 răspunsuri (87,0 %), comparativ cu 33 răspunsuri (71,7 %), la etapa de constatare. Pentru varianta de răspuns „*răspuns parțial*” valorile experimentale ale EE s-au modificat cu următoarele date: 40 răspunsuri (8,7 %), comparativ cu 10 răspunsuri (21,7 %), la etapa de constatare. Iar, pentru varianta „*lipsă de răspuns*” se observă schimbări ne semnificative cu următoarele rezultate pentru EE: 2 răspunsuri (4,3 %), comparativ cu 3 răspunsuri (6,5 %), la etapa de constatare. Pentru subiecții EC rezultatele ilustrează schimbări ne semnificative ale valorilor experimentale pentru varianta de răspuns: „*răspuns complet*” – cu un procent de 63,2 % (36) la etapa de validare, comparativ cu un procent de 61,4 % (35) la etapa de constatare; „*răspuns parțial*” – cu un procent de 28,1 % (16) la etapa de validare, comparativ cu un procent de 26,3 % (15) la etapa de constatare; „*lipsă de răspuns*” – cu un procent de 8,8 % (5) la etapa de validare, comparativ cu un procent de 12,3 % (7) la etapa de constatare.

Tabelul 3.29. Rezultatele comparate ale evaluării răspunsurilor (EE și EC) la itemul „Identificați elementele structurale ale proiectării anuale a activității cercului”

Tipul eșantionului	Total participanți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
<i>Experimentul de constatare</i>							
Eșantionul experimental	46	14	30,4	27	58,7	5	10,9
Eșantionul de control	57	26	45,6	30	52,6	1	1,8

<i>Experimentul de validare</i>							
Eșantionul experimental	46	32	69,6	12	26,1	2	4,3
Eșantionul de control	57	19	33,3	32	56,1	6	10,5

Analiza și compararea răspunsurilor la întrebarea 7 „*Identificați elementele structurale ale proiectării anuale a activității cercului*”, demonstrează o creștere a ponderii procentuale a valorilor experimentale (vezi Tabelul 3.29), pentru următoarele variante de răspuns: „*răspuns complet*” - cu un procent de 69,6 % (32) pentru EE și cu un procent mai scăzut de 33,3 % (19) pentru subiecții EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 30,4 % (14) pentru EE și 45,6 % (26) pentru EC la etapa de constatare; „*răspuns parțial*” – cu un procent de 26,1 % (12) pentru EE și 56,1 % (32) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 58,7 % (27) pentru EE și 52,6 % (30) pentru EC la etapa de constatare; „*lipsă de răspuns*” – cu un procent de 4,3 % (2) pentru EE și 10,5 % (6) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 10,9 % (5) pentru EE și 1,8 % (1) pentru EC la etapa de constatare.

Tabelul 3.30. Rezultatele comparate ale evaluării răspunsurilor (EE și EC) la itemul „În ce măsură considerați că aveți nevoie de proiectarea anuală a activității cercului?”

Tipul Eșantionului	Total Participanți	Varianta de răspuns									
		Deloc		În foarte mică măsură		În mică măsură		În mare măsură		În foarte mare măsură	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
<i>Experimentul de constatare</i>											
Eșantionul experimental	46	0	0,0	0	0,0	9	19,6	27	58,7	10	21,7
Eșantionul de control	57	0	0,0	2	3,5	8	14,0	33	57,9	14	24,6
<i>Experimentul de validare</i>											
Eșantionul experimental	46	0	0,0	1	2,2	1	2,2	30	65,2	14	30,4
Eșantionul de control	57	0	0,0	2	3,5	16	28,1	23	40,4	16	28,1

Confruntând și comparând din punct de vedere statistic rezultatele obținute la întrebarea 8 (*În ce măsură considerați că aveți nevoie de proiectarea anuală a activității cercului?*), prezentate în Tabelul 3.30, se observă că răspunsurile oferite de participanți coincid în proporție egală pentru următoarea opțiune: „*deloc*” – cu un procent de 0,0 % pentru EE și 0,0 % EC atât la etapa de validare, cât și la etapa de constatare. În ceea ce privește opinia subiecților chestionați cu privire la necesitatea utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea profesională, după implementarea *Programului de formare*, se atestă o creștere a valorilor experimentale la subiecții EE, la etapa de validare cu rezultatele obținute la etapa de constatare. Astfel, rezultatele înregistrate în Tabelul 3.30, demonstrează următoarele valori procentuale în

creștere ale participanților implicați în EE, pentru variantele de răspuns: „*în mare măsură*” – cu un procent de 65,2 % (30) la etapa de validare, comparativ cu un procent de 58,7 % (27) la etapa de constatare; „*în foarte mare măsură*” – cu un procent de 30,4 % (14) la etapa de validare, comparativ cu un procent de 21,7 % (10) la etapa de constatare. Relevantă pentru prezenta cercetare este și evoluția opiniilor participanților cu privire la varianta de răspuns „*în mică măsură*”, care atestă o micșorare a numărului de răspunsuri oferite de subiecții EE la etapa experimentului de validare de la 2,2 % (1), comparativ cu 19,6 % (9) la etapa experimentului de constatare, ceea ce demonstrează un progres vădit al grupului format. Însă comparând răspunsurile participanților din EC pentru varianta „*în foarte mică măsură*” valorile experimentale rămân neschimbate atât la etapa de validare, cât și etapa de constatare cu următoarea distribuție procentuală și numerică: 3,5 % (2).

În urma analizei comparative a numărului de răspunsuri oferite de grupul din EC la varianta de „*în mică măsură*”, se observă o creștere procentuală de 28,1 % la etapa de validare, comparativ cu 14,0 % la etapa de constatare, ceea ce demonstrează un nivel scăzut al subiecților din EC cu privire la evidențierea necesității utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea profesională. Acest fapt este confirmat și prin rezultatele obținute pentru varianta de răspuns „*în mare măsură*”, care indică o scădere valorică procentuală de 40,4 % (23) la etapa de validare, comparativ cu 57,9 % (33) la etapa de constatare înregistrate pentru grupul EC. Doar, o creștere nesemnificativă a fost atestată pentru EC la varianta de răspuns „*în foarte mare măsură*”, fiind distribuite următoarele valori experimentale: de la 24,6 % (etapa de constatare) la 28,1 % (etapa de validare).

Tabelul 3.31. Rezultatele comparate ale evaluării răspunsurilor (EE și EC) la itemul „Care sunt dificultățile pe care le întâmpinați cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată?”

Tipul eșantionului	Total participanți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
<i>Experimentul de constatare</i>							
Eșantionul experimental	46	26	56,5	18	39,1	2	4,3
Eșantionul de control	57	31	54,4	15	26,3	11	19,3
<i>Experimentul de validare</i>							
Eșantionul experimental	46	46	100,0	0	0,0	0	0,0
Eșantionul de control	57	50	87,7	4	7,0	3	5,3

Rezultatele reflectate în Tabelul 3.31 pentru întrebarea 9 (*Care sunt dificultățile pe care le întâmpinați cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată?*),

indică un nivel maxim al valorii procentuale, pentru varianta „*răspuns complet*” – cu un procent de 100,0 % (46) pentru EE la etapa de validare, comparativ cu un procent 56,5 % (26) la etapa de constatare. În esență, cadrele didactice din grupul EE demonstrează o creștere a nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale. La EC se observă o creștere a valorii procentuale de 87,7 % (50), pentru varianta „*răspuns complet*” la etapa de validare, comparativ cu 54,4 % (31) la etapa de constatare. Se atestă o micșorare a valorii procentuale, cu următoarele rezultate: cu un procent de 7,0 % (4) la etapa de validare, comparativ cu un procent de 26,3 % (15) la etapa de constatare, pentru varianta „*răspuns parțial*” și cu 5,3 % (3) la etapa de validare, comparativ cu 19,3 % (11) la etapa de constatare, pentru varianta „*lipsă de răspuns*”.

Tabelul 3.32. Rezultatele comparate ale evaluării răspunsurilor (EE și EC) la itemul „După părerea Dvs. care sunt cele mai vizibile 3 aspecte de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar?”

Tipul eșantionului	Total participanți	Varianta de răspuns					
		Răspuns complet		Răspuns parțial		Lipsă de răspuns	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
<i>Experimentul de constatare</i>							
Eșantionul experimental	46	23	50,0	18	39,1	5	10,9
Eșantionul de control	57	26	45,6	19	33,3	12	21,1
<i>Experimentul de validare</i>							
Eșantionul experimental	46	45	97,8	1	2,2	0	0,0
Eșantionul de control	57	54	94,7	1	1,8	2	3,5

Dacă analizăm și comparăm opiniile subiecților EE și EC (vezi Tabelul 3.32) referitor la *întrebarea 10 (După părerea Dvs. care sunt cele mai vizibile 3 aspecte de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar?)*, atunci observăm că valorile experimentale sunt în creștere pentru ambele eșantioane, privind varianta de răspuns: „*răspuns complet*” – cu un procent de 97,8 % (1) pentru EE și 94,7 % (54) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu 50,0 % (23) pentru EE și 45,6 % (26) pentru EC la etapa de constatare. Iar, rezultatele pentru celelalte două variante de răspuns, indică o scădere a valorii procentuale pentru ambele eșantioane, în următoarea distribuție a răspunsurilor: „*răspuns parțial*” - cu 2,2 % (1) pentru EE și 1,8 % (1) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu un procent de 39,1 % (18) pentru EE și 33,3 % (19) pentru EC la etapa de constatare; „*lipsă de răspuns*” - cu 0,0 % (0) pentru EE și 3,5 % (2) pentru EC la etapa de validare, comparativ cu 10,9 % (5) pentru EE și 21,1 % (12) pentru EC la etapa de constatare.

Astfel, analizând rezultatele obținute din cadrul experimentului de constatare și

rezultatele înregistrare la etapa de validare, se observă o creștere a nivelului formării competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice din eșantionul experimental, comparativ cu subiecții din eșantionul de control. Acest fapt, se datorează în mare măsură eficienței activităților planificate și realizate în cadrul *Programului de formare*, care a facilitat achiziționarea *de atitudini, de capacități, de cunoștințe* în problematica și specificul proiectării și organizării activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar:

Atitudini: responsabilitate și implicare activă în proiectarea procesului educațional extrașcolar; conștientizarea impactului proiectării activităților în instituția de învățământ extrașcolar bazată pe competențe și centrată pe educat; nevoia de a înțelege și de a utiliza documentele proiective elaborate în activitatea profesională;

Capacități: identificarea competențelor generale; formularea competențelor specifice pe domenii de activitate (artă, cultură, știință, tehnică, sport etc.) și a obiectivelor educaționale; selectarea conținuturilor educaționale (conținuturile generale ale educației: *morală, intelectuală, tehnologică, estetică, psihofizică*), conținuturile particulare „*Noile educații*”, conținuturile specifice profilului cercului structurate pe domenii de activitate: *artă, cultură, știință, tehnică, sport etc.*); adaptarea conținuturilor educaționale la nivel de metacunoaștere: cunoașterea cunoașterii, transferul pragmatismului, învățarea socială; utilizarea resurselor educaționale (informaționale, umane, materiale) și a tehnologiilor educaționale: metode, procedee, tehnici educaționale; metode, procedee, tehnici specifice profilului cercului; mijloace de învățământ; forme de organizare a activității; aplicarea și interpretarea probelor de evaluare (inițială, continuă, finală);

Cunoștințe: teoria generală a educației; teoria generală a instruirii; teoria generală a curriculumului; teoria managementului educațional; principiile generale ale educației; principiile educației centrate pe educat; principiile pedagogice ale proiectării activităților în contextul educației extrașcolare; principiile specifice organizării educației extrașcolare; funcțiile proiectării activității cercului (de anticipare, de orientare, de organizare, de dirijare, de reglare-autoreglare, de decizie); condițiile proiectării (generale, particulare, psihopedagogice, condițiile specifice educației extrașcolare); modele de proiectare pedagogică (didacticist, curricular, curricular-constructivist).

3.4 Concluzii la Capitolul 3

1. Prin experimentul pedagogic de constatare au fost evidențiate: necesitățile și oportunitățile proiectării și organizării activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar; percepțiile cadrelor didactice cu privire la proiectarea și organizarea activităților

educaționale; evaluarea nivelului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

2. La etapa de formare a demersului praxiologic al cercetării care a constat în implementarea și valorificarea experimentală a *Modelului pedagogic*, a fost elaborat și aplicat *Programul de formare a competenței de proiectare activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar*, axat pe formarea competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice.

3. *Programul de formare* a fost elaborat în baza algoritmului procedural al proiectării unei unități de învățare, care corelează etapele activităților din răspunsurile la întrebările: *De ce voi face?, Ce voi face?, Cu ce voi face?, Cum voi face? Ce s-a realizat?* Parcurgerea, de către cadrele didactice din eșantionul experimental a activităților planificate în *Programul de formare* și compararea rezultatelor grupului de control, demonstrează eficacitatea activităților realizate pe parcursul experimentului de formare, contribuind la formarea competenței de proiectare (*atitudini, capacități, cunoștințe*) a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

4. Progresul înregistrat în urma valorificării experimentale a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, prin activitățile realizate în *Programul de formare*, demonstrează o diferență semnificativă și o creștere a ponderii procentuale a valorilor experimentale obținute de subiecții din eșantionul experimental la etapa de control, comparativ cu rezultatele obținute la etapa de constatare și cu răspunsurile oferite de subiecții din eșantionul de control la itemii din chestionar.

Concluzii generale și recomandări

Cercetarea realizată cu privire la *Conceptualizarea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar* a realizat scopul și obiectivele generale stabilite, soluționând *problema științifică în cercetare*, care o constituie fundamentarea teoretică și aplicativă a funcționalității *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, implementat prin *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale*. Rezultatele obținute au confirmat ipoteza, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării, fapt care s-a demonstrat prin validarea tezelor înaintate spre susținere.

Demersul științific întreprins a condus la formularea următoarelor concluzii:

1. Abordările conceptuale ale *proiectării* analizate în literatura de specialitate din mai multe perspective: *pedagogică (didactică)*; *managerială (decizională)*; *perspectiva acțională* au asigurat actualitatea și relevanța problemei investigate. Proiectarea activităților educaționale reiese din caracterul organizat, planificat și sistemic al educației extrașcolare. Proiectarea și organizarea sunt procese educaționale deschise, în permanentă schimbare, care necesită flexibilitate, creativitate, competențe psihopedagogice și profesionale, ce vor asigura succesul activităților în instituția de învățământ extrașcolar [145, p. 148].

2. Conținutul învățământului extrașcolar are un caracter formativ, se eșalonează pe profiluri și niveluri, și necesită proiectarea și organizarea activităților educaționale. Pentru realizarea optimă a activităților este necesar de a anticipa acțiunile ce prezintă conținutul acestora, adică proiectarea procesului educațional extrașcolar. Așadar, când „un proiect de activitate educațională este gândit și realizat din perspectiva fundamentelor și exigențelor psihopedagogice, acesta dobândește caracteristicile unui instrument de lucru operațional și util în activitatea practică a cadrului didactic” [147, p. 275-276].

3. S-au stabilit prin analiza literaturii de specialitate *sistemul de principii*: principiile generale ale educației, principiile educației centrate pe educat, principiile pedagogice ale proiectării activităților în contextul educației extrașcolare, principiile specifice organizării educației extrașcolare, *funcțiile proiectării activității cercului și condițiile proiectării*, care constituie reperele normative în procesul proiectării și organizării activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar.

4. Din perspectiva valorificării modelelor și micromodelor de proiectare pedagogică prezentate de cercetători în literatura științifică, s-au determinat fundamentele teoretice (psihopedagogice) și fundamentele metodologice (organizarea resurselor pedagogice) ale

Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

5. Abordarea pedagogică a diversității formelor educației nonformale ca niveluri ale proiectării activităților educaționale prezentate în literatura de specialitate, a condus la identificarea clasificării activităților organizate și realizate în cadrul instituției de învățământ extrașcolar, în bază următoarelor criterii [69, p. 173-175]:

- după gradul de instituționalizare;
- după forme și modalități pedagogice de organizare a activităților extrașcolare;
- după conținutul activităților organizate;
- după numărul de participanți antrenați în activitatea de cerc;
- după locul de organizare a activităților extrașcolare.

6. Prin prezentarea clasificării cercurilor ca formă principală a realizării educației în instituția de învățământ extrașcolar și evidențierea deosebirilor dintre lecția școlară și activitatea de cerc, s-a constatat: „cu toate că modalitățile de proiectare și organizare a activității de cerc se apropie foarte mult de lecția școlară, ceea ce ține de ponderea resurselor umane și educaționale, totuși în contextul educației extrașcolare sunt caracteristice un șir de particularități specifice, iar cadrul didactic poate interveni cu noi modalități în acțiunea de concepere a demersului educațional pentru realizarea obiectivelor urmărite” [146, p. 13].

7. *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, a fost elaborat în baza fundamentelor teoretice (psihopedagogice) și metodologice (organizarea resurselor pedagogice) ale teoriei generale a educației, teoriei generale a instruirii și teoriei generale a curriculumului, a inclus *concepția curriculară* și unele elemente structurale ale *concepției curricular-constructiviste*. Componentele structurale ale *Modelului pedagogic* sunt funcționale atât prin sistemul de principii, funcții și condiții ale proiectării, cât și prin domeniile de competență, conținuturile și tehnologiile educaționale specifice educației extrașcolare din perspectiva abordării holistice a educației.

8. Demersul praxiologic al cercetării a parcurs cele trei etape ale experimentului pedagogic:

➤ *etapa de constatare*, centrată pe evidențierea necesității și oportunității proiectării activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar;

➤ *etapa de formare*, care a vizat valorificarea experimentală a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*. Elaborarea și implementarea *Programului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar* a demonstrat aplicabilitate și a contribuit la formarea

competenței de proiectare a activităților al cadrelor didactice.

➤ *etapa de control*, care a constat în verificarea și validarea rezultatelor experimentale obținute prin implementarea *Programului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar*. Rezultatele înregistrate în urma organizării experimentului pedagogic de formare, demonstrează o diferență semnificativă a valorilor experimentale ale formării competenței de proiectare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar, obținute la etapa de control, comparativ cu etapa de constatare, ceea ce confirmă eficacitatea activităților *Programului de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar*.

Astfel, **problema științifică soluționată în cercetare** care a constituit fundamentarea teoretică și aplicativă a funcționalității *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar*, implementat prin *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale* a condus la sporirea nivelului de formare a competenței de proiectare al cadrelor didactice din instituțiile de învățământ extrașcolar.

Recomandări practice:

În baza concluziilor și rezultatelor cercetării științifice considerăm oportune următoarele **recomandări practice:**

Pentru conceptorii de politici educaționale:

- Rezultatele investigației cu privire la conceptualizarea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar, pot fundamenta baza reconceptualizării și reactualizării cadrului legislativ și normativ al educației extrașcolare la nivelul sistemului de învățământ: Concepția învățământului extrașcolar (2003), Regulamentul-tip al instituției extrașcolare (2011) etc.

Pentru instituțiile de formare profesională inițială și continuă a cadrelor didactice:

➤ Utilizarea materialelor incluse în lucrare ca repere teoretice și metodologice în elaborarea unui modul din programa cursului de formare inițială și continuă în problematica și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

Pentru cercetătorii din domeniul științelor educației:

➤ Elaborarea și editarea unor ghiduri metodologice privind proiectarea și organizarea activităților în instituția de învățământ extrașcolar, prin extinderea tematicii de cercetare a subiectului vizat.

Pentru conceptorii de curriculum:

➤ Conceptualizarea fundamentelor psihopedagogice ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar și prezentate în teză, pot fi utilizate în elaborarea curriculumului pentru educația extrașcolară.

➤ Valorificarea experimentală a *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar* și implementarea acestuia prin *Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale*, constituie repere teoretice și metodologice în elaborarea curriculumului pentru educația extrașcolară.

Pentru managerii și cadrele didactice ai instituțiilor de învățământ extrașcolar:

➤ Implementarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar* prin diverse activități de formare, va facilita formarea competenței de proiectare al cadrelor didactice din învățământul extrașcolar.

➤ Utilizarea *Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar* în procesul de elaborare a documentelor proiective ale cadrelor didactice din învățământul extrașcolar, va contribui la eficientizarea procesului educațional.

BIBLIOGRAFIE

Limba română

1. ACHIRI, I., CARA, A. *Proiectarea didactică: orientări metodologice*. Chișinău: Lyceum, 2004. 167 p.
2. AFANAS, A. *Managementul activităților educative la clasa de elevi: aspecte teoretice și metodologice*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2015. 110 p. ISBN 978-9975-48-070-3.
3. ANDRIȚCHI, V., COJOCARU, T. *Programul raional/municipal de dezvoltare a învățământului: conceptualizare și implementare. Ghid metodologic*. Chișinău: CEP USM, 2015. 52 p. ISBN 978-9975-71-638-3.
4. ANDRIȚCHI, V. *Organizarea procesului educațional. Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar*. Chișinău: Editura Știința, 2007. 52 p. ISBN 978-9975-67-278-8.
5. AUSUBEL D. P., ROBINSON F. G. *Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică* (trad.). București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981. 799 p.
6. BABANSKI, I., K. *Optimizarea procesului de învățământ*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1979. 280 p.
7. BOCOȘ, M. *Didactica disciplinelor pedagogice: un cadru constructivist*. Ediția a III-a. Pitești: Editura Paralela 45, 2008, 428 p. ISBN 978-973-47-0534-4.
8. BOCOȘ, M., JUNCAN, D. *Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculumului*. Ediția a III-a. Pitești: Editura Paralela 45, 2017, 240 p. ISBN 978-973-47-2483-3.
9. BOCOȘ, M., ȘERBĂNESCU, L. *Didactica predării disciplinelor psihopedagogice II*. București: Politehnica Press, 2011. 139 p. ISBN 978-606-515-306-6.
10. BONTAȘ, I. *Pedagogie*. Ediția a III-a, București: Editura ALL Educational, 1996. 315 p. ISBN 973-9229-23-9.
11. BOTNARI, V. Paradigma holistică-reper metodologic în studierea competenței profesionale. In: *Studia Universitatis*. 2009, nr. 6 (26), pp. 97-100. ISSN 1857-2103.
12. BRUNER, J. S. *Spre o teorie a instruirii*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1992. 152 p.
13. BUNESCU, V. *Învățarea deplină. Teorie și practică*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1995. 100 p. ISBN 9733045233.

14. CALLO, T., et.al. *Educația centrată pe elev. Ghid metodologic*. Chișinău: Editura Print-Caro, 2010. 171 p. ISBN 979-9975-4152-9-3.
15. CALLO, T., CUZNEȚOV, L., HADÎRCĂ, M. et. al. *Educația integrală: Fundamente teoretico-paradigmatice și aplicative*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației. Tipografia „Cavaioli”, 2015. 248 p. ISBN 978-9975-48-096-3.
16. CARA, A., ACHIRI, I. (coord.) *Unitatea de învățământ: Management Educațional*. Chișinău: Editura Gunivas SRL, 2002. 112 p. ISBN 9975-9622-7-0.
17. CARNAUHOV, A. *Dezvoltarea creativității tehnice a elevilor în centrele de creație tehnică*: autoreferat al tz. de doct. în pedagogie. Chișinău, 1999. 16 p.
18. CARNAUHOV, A., PATRAȘCU D. *Bazele teoretico-aplicative ale creației tehnice ale elevilor*. Chișinău: FEP „Tipografia Centrală”, 1997. 176 p. ISBN 9975-922-20-1.
19. CĂLIN, Marin C. *Teoria educației. Fundamentarea epistemică și metodologică a acțiunii educative*. București: Editura ALL Educational, 1996. 140 p. ISBN 973-571-174-5.
20. CĂLIN, Marin C. *Teoria și metateoria acțiunii educative: reconsiderare, adăugiri și demersuri aplicative*. București: Editura Aramis, 2003. 207 p. ISBN 973-85940-3-0.
21. CEBANU, L. *Managementul activităților extrașcolare. Ghid metodologic*. Chișinău: Tipografia „Cavaioli”, 2015. 84 p. ISBN 978-9975-48-083-3.
22. CERGHIT, I. (coord.) *Perfecționarea lecției în școala modernă*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1983. 228 p.
23. CERGHIT, I., et. al. *Prelegeri pedagogice*. Iași: Editura Polirom, 2001. 232 p. ISBN 973-683-798-X.
24. CERGHIT, I., RADU, I. T. (coord.) *Didactica*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1992. 152 p. ISBN 973-30-2088-5.
25. CERGHIT, I. *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*. București: Editura Aramis, 2002. 319 p. ISBN 973-859-394-8.
26. CERGHIT, I., VLĂSCEANU, L. (coord.) *Curs de pedagogie*. București: Tipografia Universitatea din București, 1988. 380 p.
27. CIOT, Melania G. *Educație și societate*. Cluj-Napoca: Editura Eikon, 2012, 340 p. ISBN 978-973-757-672-9.
28. CLAPAREDE, Ed. *Educația funcțională*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973. 172 p.
29. CLICHICI, V. *Educația pentru timpul liber din perspectivă axiologică: Conceptualizare. Modelizare. Implimentare*. Chișinău: Lyceum, 2018. 200 p. ISBN 978-9975-3285-2-4.

30. COCEAN, A., FLOREA, V., PRUTEAN, E. coord. șt.: SILISTRARU, N. *Educație nonformală: Ghid metodologic pentru cadrele manageriale și didactice*. Chișinău: Combinatul Poligrafic, 2012. 132 p. ISBN 978-9975-4247-6-9.
31. *Codul educației al Republicii Moldova*: nr. 152 din 17 iulie 2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 319-324, pp. 17-52.
32. COJOCARIU, V. M. *Teoria și metodologia instruirii*. Ediția a III-a. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008. 168 p. ISBN 978-973-30-2042-4.
33. COJOCARU, V. *Managementul educațional: Ghid pentru directorii unităților de învățământ*. Chișinău: Știința, 2002. 132 p. ISBN 9975-67-317-1.
34. COJOCARU, V. *Managementul proiectelor. Suport de curs*. Chișinău: Universitatea de Studii Politice și Economice Europene, 2014. 77 p.
35. COJOCARU, V., SOCOLIUC, N. *Management educațional*. Chișinău: Editura Cartea Moldovei, 2007. 264 p. ISBN 978-9975-60-061-3.
36. COMENIUS, J., A. *Didactica Magna*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1970. 200 p.
37. *Concepția învățământului extrașcolar*. În: *Buletin informativ al Ministerului Educației*, 2003, nr. 3, pp. 73-83.
38. *Constituția Republicii Moldova*. Chișinău: Editura Cartier, 2015. 88 p. ISBN 978-9975-86-014-7.
39. *Convenția cu privire la drepturile copilului*. Chișinău: Centrul de Informare și Documentare privind drepturile Copilului din Moldova, 2018. 44 p. ISBN 978-9975-3120-5-9.
40. COSTEA, O. (coord.) *Educația nonformală și informală: realități și perspective în școala românească*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2009. 215 p. ISBN 978-973-30-2605-1.
41. COSMOVICI, A., IACOB, L. *Psihologie școlară*. Iași: Editura Polirom, 1999. 304 p. ISBN: 973-683-048-9.
42. CRISTEA, G. *Managementul lecției*. Ediția a II-a, București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 2007. 212 p. ISBN 978-973-30-1968-8.
43. CRISTEA, G. *Pedagogie generală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2002. 216 p. ISBN 973-30-2642-5.
44. CRISTEA, G. *Pedagogie generală*. Ediția a II-a, București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 2008. 212 p. ISBN 978-973-30-2056-1.

45. CRISTEA, G. *Psihologia educației*. București: Editura Coresi, s.a., 2003. 180 p. ISBN 973-570-222-3.
46. CRISTEA, S. *Concepte fundamentale în pedagogie. Conținuturile și formele generale ale educației*. Vol. IV. București: Editura Didactica Publishing House, 2017. 186 p. ISBN 594-848-935-558-5.
47. CRISTEA, S. *Concepte fundamentale în pedagogie. Educația. Concept și analiză*. Vol. II. București: Editura Didactica Publishing House, 2016. 117 p. ISBN 978-606-683-378-3.
48. CRISTEA, S. *Concepte fundamentale în pedagogie. Instruirea/Procesul de învățământ*. Vol. VI. București: Editura Didactica Publishing House, 2017. 131 p. ISBN 978-606-683-491-9.
49. CRISTEA, S. *Concepte fundamentale în pedagogie. Pedagogia. Științele pedagogice. Științele educației*. Vol. I. București: Editura Didactica Publishing House, 2016. 108 p. ISBN 978-606-683-377-6.
50. CRISTEA, S. *Dicționar de pedagogie*. Chișinău-București: Grupul Editorial Litera, Litera Internațional, 2000. 398 p. ISBN 973-9355-51-X, ISBN 9975-74-283-3.
51. CRISTEA, S. *Dicționar de pedagogie*. Ediția a II-a. Chișinău: Litera Internațional, 2002. 398 p. ISBN 9975-74-248-3.
52. CRISTEA, S. *Dicționar de termeni pedagogici*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1998. 479 p. ISBN 973-30-5130-6.
53. CRISTEA, S. *Dicționar enciclopedic de pedagogie*. Vol. I. București: Editura Didactica Publishing House, 2015. 831 p. ISBN 978-606-683-295-3.
54. CRISTEA, S. *Fundamentele pedagogiei*. Iași: Editura Polirom, 2010. 398 p. ISBN 978-973-46-1562-9.
55. CUCOȘ, C. *Pedagogie*. Iași: Editura Polirom, 1996. 230 p. ISBN 973-9248-03-9.
56. CUCOȘ, C. *Pedagogie*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Iași: Editura Polirom, 2006, 464 p. ISBN 973-681-063-1.
57. CUCOȘ, C. *Pedagogie*. Ediția a III-a revăzută și adăugită. Iași: Editura Polirom, 2014. 536 p. ISBN 978-973-46-4041-6.
58. CUCOȘ, C. *Psihopedagogie pentru examene de definitivare și grade didactice*. Iași: Editura Polirom, 1999. 320 p. ISBN 973-683-213-9.
59. CUCOȘ, C. (coord.) *Psihopedagogie pentru examenle de definitivare și grade didactice*. Iași: Editura Polirom, 2005. 320 p. ISBN 973-683-213-9.
60. *Curriculum național. Învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018. 212 p. ISBN 978-9975-3258-0-6.

61. *Curriculum pentru educație timpurie*. Chișinău: Lyceum, 2019. 128 p. ISBN 978-9975-3285-7-9.
62. CUZNEȚOV, L. *Educația prin optim axiologic*. Chișinău: UPS „I. Creangă”, 2010. 159 p. ISBN: 978-9975-4073-2-8.
63. DAVITZ, Joel R., BALL, S. *Psihologia procesului educațional*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1978. 605 p.
64. DEWEY, J. *Fundamente pentru o știință a educației*. București: Editura Didactică și Pedagogică R. A., 1992. 367 p. ISBN 973-30-1125-5.
65. *Dicționar de psihologie*. București: Editura Humanitas, 2006. 887 p. ISBN 973-501-164-6.
66. *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ediția a II-a, București: Editura Univers enciclopedic, 1998. 1192 p. ISBN 973-9243-29-0.
67. DUMBRĂVEANU, R., PÂSLARU, V., CABAC, V. *Competențe ale pedagogilor: Interpretări*. Chișinău: Continental Grup, 2014. 192 p. ISBN 978-9975-9810-5-7.
68. FLOREA, Nadia, M., ȚĂRANU Adela, M. (coord.). *Pedagogie. Curs de formare inițială pentru cariera didactică*. Ediția a II-a. București: Editura Fundației „România de Măine”, 2008. 296 p. ISBN 978-973-163-217-9.
69. **FLOREA, V.** Abordări conceptuale în taxonomia formelor educației formale și nonformale. În: ACTA ET COMMENTATIONES Științe ale Educației. 2018, nr.1 (12), pp.163-176. ISSN 1857-0623.
70. **FLOREA, V.** Conceptualizarea și clasificarea formelor educației: tendințe și perspective. În: *Învățământul superior: valențe și oportunități educaționale, de cercetare și transfer inovativ*: Materialele Conferinței științifice internaționale, 28-29 septembrie 2016. Chișinău: CEP USM, pp. 190-195. ISBN 978-9975-71-826-4.
71. **FLOREA, V.** Dimensiuni și caracteristici ale proiectării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. În: ACTA ET COMMENTATIONES Științe ale Educației, 2018, nr.3 (14), pp.154-162. ISSN 1857-0623.
72. **FLOREA, V.** Esențialitatea principiilor, condițiilor și factorilor în acțiunea de proiectare și organizare a activităților extrașcolare. În: *Dialog intercultural polono-moldovenesc*. Culegere de studii. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, vol. I. ISBN 978-9975-76-207-6.
73. **FLOREA, V.** Interdependența formal-nonformal-informal la nivelul sistemului educațional: viziuni și perspective. În: *Educația lingvistică și literară în contextul dezvoltării valorilor general-umane: Materialele Conferinței științifice cu participare*

- internațională, 24-25 noiembrie 2017. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, pp. 237-243. ISBN 978-9975-76-220-5.*
74. **FLOREA, V.** Modelul pedagogic de conceptualizare, proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar. În: *Inovații pedagogice în era digitală: Materialele Conferinței științifico-practice cu participare internațională, 28-29 iunie 2019.* Chișinău: Institutul de Formare Continuă, pp. 114-121. ISBN 978-9975-3325-2-1.
75. **FLOREA, V.** Oportunități ale educației nonformale în contextul învățământului din Republica Moldova. În: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale, 27 aprilie 2017.* Ed. I-a. Bălți: Universitatea de Stat „Alec Russo”, pp.198-201. ISBN 978-9975-132-8.
76. **FLOREA, V.** Problematika și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. În: *Monitorizarea cunoașterii axată pe obținerea performanțelor: Materialele Conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională, 22-23 aprilie 2016.* Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, pp.187-194. ISBN 978-9975-76-168-0.
77. **FLOREA, V.** Proiectarea didactică – o condiție esențială în eficientizarea procesului educațional în instituția extrașcolară. În: *STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE. Științe ale educației.* 2018, nr.9 (119), pp. 335-340. ISSN 1857-2103.
78. GAGNE, R., M., BRIGGS, L., J. *Principii de design al instruirii.* Vol. I. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977. 284 p.
79. GHERGUȚ, A. *Management general și strategic în educație: Ghid practic.* Iași: Editura Polirom, 2007. 230 p. ISBN 978-973-46-0586-6.
80. GONDIU, E. *Didactica în prezentare grafică: Scheme de reper.* Vol. II. Chișinău: Editura ARC, 1997. 96 p. ISBN 9975-61-019-6.
81. GORAȘ-POSTICĂ, V. (coord.) *Competența acțional-strategică?! Chișinău.* Centrul Educațional „PRO DIDACTICA”. Tipografia „Bons Offices”, 2012. 152 p. ISBN 978-9975-4125-5-1.
82. GORAȘ-POSTICĂ, V., NAHABA, L. (coord.) *Comunități școlare în acțiune pentru educația nonformală: Experiențe de succes.* Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2012. 200 p. ISBN 978-9975-4125-6-8.
83. GORAȘ-POSTICĂ, V., TURCEAC, S. (coord.) *Implementarea inovațiilor în domeniul educației și al sportului pe ambele maluri ale Nistrului: Ghid pentru manageri.* Chișinău-Tiraspol: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2018. 72 p. ISBN 978-9975-3013-3-6.

84. GORAȘ-POSTICĂ, V. Portofoliul proiectării universitare din perspectiva calității și a centrării pe student. In: *Studia Universitatis*. 2009, nr. 9 (29) pp.13-16. ISSN 1857-2103.
85. GORAȘ-POSTICĂ, V. *Teoria și metodologia managementului proiectelor educaționale de intervenție*: tz. de doct. habilitat în pedagogie. Chișinău, 2013. 317 p.
86. GUȚU, VI., et.al. *Educația centrată pe cel ce învață. Ghid metodologic*. Chișinău: CEP USM, 2009. 132 p. ISBN 978-9975-70-011-8.
87. GUȚU, VI. *Pedagogie*. Chișinău: CEP USM, 2013. 508 p. ISBN 978-9975-71-450-1.
88. HERBART, J., F. *Prelegeri pedagogice*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1976. 124 p.
89. IONESCU, M. *Demersuri creative în predare și învățare*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2000. 325 p. ISBN 973-595-006-5.
90. IONESCU, M., CHIȘ, V. *Strategii de predare și învățare*. București: Editura Științifică, 1992. 262 p. ISBN 973-44-0101-7.
91. IONESCU, M., RADU, I. (coord.) *Didactica Modernă*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1995. 288 p. ISBN 973-350-469-6.
92. IONESCU, M., RADU, I. (coord.) *Didactica Modernă*. Ediția a II-a revizuită. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001. 240 p. ISBN 973-35-1084-X.
93. IONESCU, M. *Lecția între proiect și realizare*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1982. 166 p.
94. IOSIFESCU, Ș. (coord.) *Managementul educațional pentru instituțiile de învățământ*. București: Institutul de Științe ale Educației, 2001. 254 p.
95. IUCU, B., R. *Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative*. Iași: Editura Polirom, 2001. 184 p. ISBN 973-683-714-9.
96. IUCU, B., R. *Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Iași: Editura Polirom, 2008. 223 p. ISBN 978-973-461-151-5.
97. IUCU, B., R. *Managementul clasei de elevi: aplicații pentru gestionarea situațiilor de criză educațională*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Iași: Editura Polirom, 2006. 271 p. ISBN 973-460-235-7.
98. JINGA, I., ISTRATE, E. (coord.) *Manual de pedagogie*. București: Editura ALL Educațional, 1998. 464 p. ISBN 973-933-751-1.
99. JINGA, I., ISTRATE, E. (coord.) *Manual de pedagogie*. București: Editura ALL, 2006. 567 p. ISBN 973-571-632-1.
100. JINGA, I., NEGREȚ, I. *Învățarea eficientă*. București: Editura Editis, 1994. 256 p. ISBN 973-41-0320-2.

101. JINGA I., NEGREȚ-DOBRIDOR, I. *Inspekția școlară și design-ul instrucțional*. București: Editura Aramis, 2004. 448 p. ISBN 978-973-679-102-5.
102. JOIȚA, E. *A deveni profesor constructivist*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008. 372 p. ISBN 973-30-2366-1.
103. JOIȚA, E. *Didactica aplicată*. Vol. I. Craiova: Editura Chențu Alexandru, 1994. 200 p. ISBN 973-96250-7-X.
104. JOIȚA, E. *Eficiența instruirii: fundamente pentru o didactică praxiologică*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1998. 300 p. ISBN 973-30-5945-5.
105. JOIȚA, E. *Formarea pedagogică a profesorului: instrumente de învățare cognitiv-constructivistă*. Ediția a II-a. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008. 399 p. ISBN 978-973-30-2338-8.
106. JOIȚA, E. *Instruirea constructivistă – o alternativă. Fundamente. Strategii*. București: Editura Aramis, 2006. 318 p. ISBN 973-679-316-8.
107. JOIȚA, E. *Management educațional. Profesorul – manager: roluri și metodologie*. Iași: Editura Polirom, 2000. 232 p. ISBN 973-683-597-9.
108. KOTARBINSKI, T. *Tratat despre lucrul bine făcut*. București: Editura Politică, 1976. 526 p.
109. LANDSHEERE, de V., LANDSHEERE, de G. *Definirea obiectivelor educației*. București: Editura Didactică și Pedagogică R. A, 1979. 288 p.
110. LAZĂR, V., CĂRĂȘEL, A. *Psihopedagogia activităților extracurriculare*. Craiova: Editura Arves, 2007. 108p. ISBN 978-973-8904-66-8.
111. LUPU, C. *Paradigma psihopedagogică a didacticii disciplinei școlare (cu aplicații și exemplificări din matematică)*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008. 191 p. ISBN 978-973-30-2082-0.
112. MACAVEI, E. *Pedagogie. Propedeutică. Didactică*. București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A, 1997. 516 p. ISBN 973-30-5596-4.
113. MACAVEI, E. *Tratat de pedagogie: propedeutica*. Vol. I. București: Editura Aramis, 2007. 256 p. ISBN 978-973-679-473-5.
114. MACIUC, I. *Pedagogie. Formarea continuă a cadrelor didactice*. Craiova: Editura Omniscop, 1998. 312 p.
115. MÂNDRUȚ, O. (coord.) *Curriculum și Didactică. Elemente inovative actuale*. Arad: „Vasile Goldiș” University Press, 2013. 206 p. ISBN 978-973-664-538-9.
116. MOMANU, M. *Introducere în teoria educației*. Iași: Editura Polirom, 2002. 175 p. ISBN 973-681-099-2.

117. MONTESSORI, M. *Educație și pace*. București: Editura Vremea, 2016. 126 p. ISBN 978-973-645-772-2.
118. NARLY C. *Pedagogie generală*. Ediția a II-a revizuită și adăugită. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1996. 528 p. ISBN 973-30-3508-4.
119. NEACȘU, L. *Instruire și învățare*. Ediția a I-a. București: Editura Științifică, 1990. 243 p. ISBN 973-29-0070-9.
120. NECULAU, A., COZMA, T. (coord.) *Psihopedagogie pentru examenul de definitivat și gradul didactic II*. Iași: Editura Spiru Haret, 1994. 318 p. ISBN 973-96630-0-1.
121. NICOLA, I. *Pedagogie*. Ediția a II-a îmbunătățită și adăugită. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1994. 412 p. ISBN 973-30-3525-9.
122. NICOLA, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1996. 485 p. ISBN 973-30-4683-3.
123. NICOLA, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Aramis, 2003. 576 p. ISBN 973-8473-64-0.
124. OPREA, O. *Didactica Nova*. Vol. I. Chișinău: Editura Lumina, 1992. 294 p.
125. OPRESCU, N. *Pedagogie*. București: Editura Fundației „România de Mâine”, 1996. 402 p. ISBN 973-9202-54-3.
126. OPRESCU, N. *Pedagogie. Bazele teoretice*. București: Editura Fundației „România de Mâine”, 1999. 236 p. ISBN 973-582-115-X.
127. PAȘCA, E. M. *Managementul activităților muzicale extracurriculare în educația formală și nonformală*. Iași: Editura Artes, 2009. 93 p. ISBN 978-973-8263-91-9.
128. PATRAȘCU, D. *Tehnologii educaționale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 698 p. ISBN 9975-78-379-1.
129. PATRAȘCU L., PATRAȘCU, D. *Incursiuni în tehnologii pedagogice moderne și proiectarea pedagogică*. Partea I, II, III. Chișinău: S.A „Tipografia Sirius”, 1998. 221 p.
130. PANȚURU, S., NECȘOI, D. *Teoria și metodologia instruirii*. Brașov: Editura Universității „Transilvania”, 2007. 244 p.
131. PĂUN, E., POTOLEA, D. *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*. Iași: Editura Polirom, 2002. 248 p. ISBN 973-681-106-9.
132. PÂSLARU VI., PAPUC L. et. al *Construcție și dezvoltare curriculară: Ghid metodologic*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 170 p. ISBN 9975-78-385-6.
133. PESTALOZZI, J., H. *Texte alese*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1965. 512 p.
134. POGOLȘA, L. *Teoria și praxiologia managementului curriculumului*. Chișinău: Lyceum, 2013. 368 p. ISBN 978-9975-4394-7-3.

135. POTOLEA, D. et al. *Pregătirea psihopedagogică. Manual pentru definitivat și gradul didactic II*. Iași: Editura Polirom, 2008. 544 p. ISBN 978-973-46-1159-1.
136. POSTELNICU, C. *Fundamente ale didacticii școlare*. București: Editura Aramis, 2002. 368 p. ISBN 973-8066-45-X.
137. REPIDA, T. *Educația nonformală: abordare teoretică și metodologică. Note de curs*. Chișinău: CEP USM, 2013. 180 p. ISBN 978-9975-71-388-7.
138. SALADE, D. (coord.) *Didactica*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1982. 254 p.
139. SARANCIUC-GORDEA, L. *Educația nonformală (suport de curs)*. Chișinău: Tipografia UPS „I. Creangă”, 2013. 236 p. ISBN 978-9975-46-178-8.
140. SĂLĂVĂSTRU, D. *Didactica psihologiei. Perspective teoretice și metodice*. Ediția a II-a revăzută. Iași: Editura Polirom, 2006. 192 p. ISBN 973-46-0496-1.
141. SILISTRARU, N. *Cercetarea pedagogică (ghid metodologic)*. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2012. 100 p. ISBN 978-9975-76-081-2.
142. SILISTRARU, N., GOLUBIȚCHI, S. *Pedagogia învățământului superior: Ghid metodologic*. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2013. 192 p. ISBN 978-9975-76-102-4.
143. SILISTRARU, N. *Note de curs la pedagogie*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Chișinău: Editura Universitatea de Stat din Moldova, 2002. 295 p.
144. SILISTRARU, N. *Vademecum în pedagogie: (Pedagogie în tabele și scheme)*. Ediția a II-a adăugită. Chișinău: Editura Universitatea de Stat din Moldova, 2011. 192 p. ISBN 978-9975-76-049-2.
145. SILISTRARU, N., **FLOREA, V.** Caracteristici și funcții ale proiectării activităților în instituția extrașcolară. În: *Responsabilitate publică în educație*. Ed. a IX-a. Materialele Simpozionului Internațional, 9-10.12.2017. Constanța: Editura CRIZON, 2017, pp.145-148. ISSN 2066-3358.
146. SILISTRARU, N., **FLOREA, V.** Cercul școlar și extrașcolar – formă principală a realizării educației nonformale. În: *Dialog intercultural polono-moldovenesc*. Culegere de studii. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2017, vol. I, pp. 4-13. ISBN 978-9975-76-207-6.
147. SILISTRARU, N., **FLOREA, V.** Proiectarea activităților în instituția de învățământ extrașcolar: niveluri și modele pedagogice. În: *Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar*: Materialele Conferinței științifico-practică națională cu participare

- internațională, 27-28 octombrie 2017. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, Vol. 1, pp. 269-276. ISBN 978-9975-76-213-7.
148. SILISTRARU, N., **FLOREA, V.** Secvențe din experimentul de constatare privind proiectarea și organizarea activităților în instituțiile de învățământ extrașcolar. În: *Învățământ superior: tradiții, valori, perspective: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională, 28-29 septembrie 2018.* Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, Vol. 3, pp. 121-129. ISBN 978-9975-76-250-2.
 149. SOCOLIUC, N., COJOCARU, V. *Formarea competențelor pedagogice pentru cadrele didactice din învățământul universitar.* Chișinău: Editura Cartea Moldovei, 2007. 160 p. ISBN 978-9975-60-097-2.
 150. *Standarde de eficiență a învățării.* Chișinău: Ministerul Educației al Republicii Moldova, 2012. 232 p. ISBN 978-9975-4394-5-9.
 151. *Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani.* Chișinău: Lyceum, 2019. 92 p. ISBN 978-9975-3285-6-2.
 152. STOICA, M. *Pedagogie și Psihologie.* București: Editura „Gheorghe Alexandru”, 2001. 279 p. ISBN 973-8040-03-5.
 153. STOICA, M. *Psihopedagogia personalității.* București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1996. 291 p. ISBN 973-30-4071-1.
 154. *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”* din 14.11.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 345-351, art. Nr.:1014.
 155. ȘERBĂNESCU, L., BOCOS, S. *Didactica disciplinelor psihopedagogice. Suport de curs.* București: Editura Matrix Rom., 2013. 290 p. ISBN 978-973-755-984-5.
 156. ȘERDEAN, I. *Pedagogie (compendiu).* Ediția a II-a. București: Editura Fundației România de Măine, 2004. 184 p. ISBN 973-582-968-1.
 157. ȘTEFAN, M. *Teoria situațiilor educative.* București: Editura Aramis, 2007. 208p. ISBN 973-847-336-5.
 158. UNGUREANU D. (coord.) *Pedagogie și elemente de psihologia educației.* București: Editura Cartea Universitară, 2005.
 159. URSU, V. *Metodologia educației.* Chișinău: Editura Pontos, 2010. 300 p. ISBN 978-9975-51-110-0.
 160. UȘINSKI, K., D. *Opere pedagogice alese.* Vol. I. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1965. 647 p.
 161. VĂIDEANU, G. *Educația la frontiera dintre milenii.* București: Editura Politică, 1988. 326 p.

162. VOLCOV, V. *Bazele pedagogice și manageriale de dezvoltare a instituțiilor de învățământ complementar în Republica Moldova: tz. de doct. în pedagogie*, Chișinău, 2011. 202 p.
163. VOICULESCU, E. *Pedagogie preșcolară*. București: Editura Aramis, 2001. 144 p. ISBN 973-806-690-5.
164. VOICULESCU, F. *Analiza resurse – nevoi și managementul strategic în învățământ*. București: Editura Aramis, 2004. 416 p. ISBN 973-679-039-8.

Limba engleză

165. CLARIJS, R. *Unlimited talents and non-formal education. An Essayistic Pamphlet*. Prague, 2008. 54 p.
166. RENE, C. (ed.) *Leisure & Non-Formal Education*. Praha: Published by EAICY, 2008. 358 p. ISBN 978-80-254-1698-3.

Limba rusă

167. КОРНАУНОВ, А. И., ПАТРАШКУ Д. Я. *Организация и управление техническим творчеством учащихся. Методические рекомендации в помощь школе*. Кишинёв: Штиинца, 1989. 115 с.
168. КЛАРИЙС, Р. (ред.) *Досуг & неформальное образование*. Прага: EAICY, 2008. 406 с. ISBN 978-80-254-1698-3.
169. ПОДЛАСЫЙ, И., П. *Педагогика*. Москва: Высшее образование, 2006. 540 с. ISBN 5-9692-0012-3.

E - BIBLIOGRAFIE

170. CARCEA, Maria I. *Managementul educației nonformale. Suport de curs* [online]. Iași, 2001 [citat 26.04.2019]. Disponibil: <http://www12.tuiasi.ro/users/58/men.pdf>.
171. CHIȘ, V. *Pedagogia contemporană - pedagogia pentru competențe* [online]. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2005 [citat 15.11.2016]. ISBN 973-686-695-5.
Disponibil: <https://www.scribd.com/.../Pedagogia-contemporana-Pedago...>
172. CUCERESCU, V., BANUS, E., BĂRBULESCU, I. G., HORGA, I. *Ghidul Uniunii Europene în școală între educația formală și neformală* [online]. Chișinău: Print-Caro, 2014 [citat 18.08.2019]. Disponibil: <http://studiieu.org/files/publications>.

173. *Educația muzicală. Curriculum pentru învățământul gimnazial (clasele V-VIII)* [online]. Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 609 din 17.07.2019. Disponibil: <https://mecc.gov.md>.
174. *Educația plastică. Curriculum pentru învățământul gimnazial (clasele V-VII)* [online]. Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 609 din 17.07.2019. Disponibil: <https://mecc.gov.md>.
175. *Educația tehnologică. Curriculum pentru învățământul gimnazial (clasele V-VIII)* [online]. Ordinul Ministerului Educației nr. 245 din 27.04.2010. Disponibil: <https://mecc.gov.md>.
176. ILICA, A. (coord.) *O pedagogie pentru învățământul primar. Consecte psihopedagogice pentru examenul de definitivare și gradul didactic II* [online]. Arad: Universitatea „Aurel Vlaicu”, 2005 [citată 26.08.2019]. Disponibil: <https://www.scribd.com/document/133250522/O-Pedagogie-Pentru-Invatamantul-Primar>.
177. ILIE, Marian, D. *Elemente de pedagogie generală, teoria curriculum-ului și teoria instruirii* [online]. Timișoara: Editura Mirton, 2005 [citată 26.01.2018]. Disponibil: <http://proiectviolenta.ssmalex.ro/downloads/ilie-marian-elemente-de-pedagogie.pdf>.
178. JINGA, I., DIACONU, M. (coord.) *Pedagogie* [online]. București: ALL Educațional, 2003 [citată 21.12.2018]. Disponibil: <https://forum.portal.edu.ro>.
179. JOIȚA, E. (coord.) *Profesorul și alternativa constructivistă a instruirii. Material – suport pedagogic pentru studenții – viitorii profesori (II)* [online]. 2007 [citată 26.01.2018]. Disponibil: <https://cis01.ucv.ro/DPPD/profesorul%20si%20alternativa%20constructivist%C3%A2%20a%20instruirii.pdf>.
180. LEFTER, L. *Formarea cadrelor didactice din perspectiva paradigmei educaționale centrate pe elev. tz. de doct. în pedagogie* [online]. Chișinău, 2018 [citată 28.08.2019]. Disponibil: <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/handle/123456789/1765>.
181. MACIUC, I. et al. *Proiecte și programe educaționale pentru adolescenți, tineri și adulți* [online]. Craiova: Universitaria, 2009 [citată 05.01.2019]. Disponibil: http://cis01.ucv.ro/DPPD/maciuc_proiectarea_si_managementul_programelor_educationale.pdf.
182. *Regulamentul de atestare a cadrelor didactice din învățământul general, profesional tehnic și din cadrul serviciilor de asistență psihopedagogică* [online]. Nr. 62 din 23.01.2018 [citată 06.05.2019]. Disponibil: <https://mecc.gov.md>.
183. *Regulamentul-tip al instituției extrașcolare* [online]. Nr. 5 din 04.01.2011 [citată 16. 10. 2018]. Disponibil: <https://mecc.gov.md>.
184. SILISTRARU, N., FLOREA, V. Diagnosticarea oportunității proiectării și organizării activităților în instituțiile de învățământ extrașcolar prin intermediul experimentului de

constatare. În: COLLOQUIA PROFESSORUM *Tradiție și inovare în cercetarea științifică* [online]. Ed. a VIII-a. Bălți: Universitatea de Stat „Alec Russo”, 2019. pp. 236-250. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/xmlui/handle/123456789/479>.

185. *Standarde de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general* [online]. Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20.07.2018 [citată 16.10.2018]. Disponibil: <https://mecc.gov.md>.
186. ȚÎRU, Carmen, M. *Pedagogia activităților extracurriculare* (suport de curs) [online]. Cluj-Napoca: Universitatea Babeș-Bolyai, 2009 [citată 11.03.2019]. Disponibil: <https://www.scribd.com/document/342219532/Pedagogia-activit%C4%83%C5%A3ilorextracurriculare>.

ANEXE

Anexa 1. Glosar

Activitatea educativă (*în sens larg*) – definește toate procesele de formare și dezvoltare *morală* (civică, juridică, politică, economică, filozofică, religioasă etc.), *cognitivă* (senzorială, intelectuală), *practică* (tehnologică, profesională), *estetică, psihofizică*, proiectate pe baza unor valori și cerințe sociale și individuale, confirmate istoric, între *tradiție* și *progres* înregistrat în (*post*)*modernitate*, între *stabilitate* și *deschidere*, promovate și perfecționate permanent în context *formal* (școlar, universitar) și *nonformal* (extrașcolar, extrauniversitar) [53, p. 51].

Activitatea educativă (*în sens restrâns*) – definește activitățile proiectate și realizate *formal* și mai ales *nonformal*, conform unor obiective prioritare, specifice *educației morale*, cu deschideri spre educația *tehnologică, estetică* și *psihofizică*, dar și spre cea *intelectuală*, abordată însă dintr-o perspectivă formativă mai largă, de natură: a) *culturală* (cultură generală-de profil-de specialitate, pe fondul *modelelor culturale* afirmate istoric, național și intelectual); b) *filozofică* (valorile general-umane ale învățării); c) *managerială* (managementul învățării); d) *ecologică* (ecologia învățării); e) *psihofiziologică* (igiena învățării) etc. [53, p. 52].

Activitatea extracurriculară reprezintă totalitatea acțiunilor educative organizate și desfășurate în afara planului de învățământ, dar strâns legate de acesta, sub îndrumarea cadrelor didactice” [159, p. 33].

Cercul – constituie laboratorul activității diversificate a elevilor, răspunzând unei multitudini de direcții în care se desfășoară interesele cognitive ale acestora; un teren de instruire și antrenament în care elevul își poate verifica posibilitățile, dezvălui calitățile, stabiliza interesele, perfecționa deprinderile, rafina abilitățile etc.) [138, p. 180].

Cercurile de elevi – sunt situații de grup la care participă grupuri de elevi (în spații puse la dispoziție de instituțiile de învățământ sau de alte instituții ce fac parte din sistemul educațional) ce manifestă aceleași interese de cunoaștere și acțiune într-un domeniu” [186, p. 19].

Educația – definește un tip de activitate psihosocială cu funcție de formare-dezvoltare a personalității, cu o structură bazată permanent pe corelația educator-educat, proiectată prin finalitățile educației, realizată prin valorificarea tuturor conținuturilor și formelor generale ale educației, în context deschis, în cadrul sistemului și procesului de învățământ” [47, p. 24].

Educația formală –se referă totalitatea influențelor intenționate și sistematice, elaborate în cadrul unor instituții specializate (școală, universitate), în vederea formării personalității umane. Educația și instruirea sunt explicite în virtutea unor obiective clar formulate, iar procesul se caracterizează prin intensitate, concentrare a informațiilor și continuitate [57, p. 59].

Educația nonformală – cuprinde totalitatea influențelor educative ce se derulează în afara clasei (activități extra-para-perișcolare) sau prin intermediul unor activități opționale sau facultative. Deci, în mod concret, aceste influențe (educative) se exercită prin intermediul cercurilor, concursurilor, olimpiadelor școlare și sunt inițiate fie de școală, fie de organizațiile de copii și de tineret, de organizațiile de părinți, de organizațiile profesionale etc. [57, p. 59].

Educația informală – include totalitatea informațiilor neintenționate, difuze, eterogene, voluminoase – sub aspect cantitativ – cu care este confruntat individul în practica de toate zilele și care nu sunt selectate, organizate și prelucrate din punct de vedere pedagogic [57, p. 60].

Formele de organizare a instruirii/procesului de învățământ – definesc principalele modalități de organizare a instruirii/procesului de învățământ la nivel general (formal-nonformal), particular (frontal-minigrupal-individual), concret (lecție, ora de dirigenție, cercuri de specialitate, consultații individuale și de grup etc.) [49, p. 12].

Forme de organizare a activității didactice – reprezintă modalitățile specifice de proiectare a procesului de învățământ la nivelul dimensiunii sale operaționale, realizabilă în diferite contexte (frontale – grupale – individuale; în clasă, în afara clasei; școlare – extrașcolare) conform obiectivelor pedagogice elaborate la nivel general, specific și concret” [50, p. 158].

Formele generale ale educației – reprezintă modalitățile de realizare a activității de formare – dezvoltare a personalității prin intermediul unor acțiuni și/sau influențe pedagogice desfășurate, în cadrul sistemului de educație/învățământ în condițiile exercitării funcțiilor generale ale educației/funcția de formare-dezvoltare a personalității, funcția economică, funcția civică, funcția culturală a educației [45, p. 54].

Forme parașcolare – se organizează în mediul socio-profesional și includ diferite acțiuni de perfecționare, reciclare etc. [170, p. 22].

Forme perișcolare – evoluează în mediul socio-cultural, ca activități de autoeducație, de petrecere a timpului liber în vederea refacerii echilibrului psihic și fizic, prin distracție și divertisment). Acestea sunt realizate:

- prin mijloace și instituții tradiționale: *familia, casele de cultură, căminele culturale, cluburile sportive, biblioteci publice, teatre, muzee, formații cultural-artistice, excursii;*
- prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă: *presă, radio, televiziune, cinematografie, discoteci publice* [156, p. 22].

Model de proiectare – include ideea optimizării raporturilor dintre obiective, conținuturi, metode, evaluări, acțiunile de predare-învățare, moduri și forme de organizare a instruirii, toate raportate la un context concret” [111, p. 142].

Organizarea – reprezintă activitatea complexă de asigurare ordonată, disciplinată,

rațională coerentă și eficientă a activităților didactice, a forțelor și mijloacelor umane și materialele necesare punerii în funcție a componentelor procesului de învățământ – obiectivele, conținuturile, strategiile didactice, evaluarea și îndeosebi, formele de activitate didactică” [143, p. 107].

Principiile pedagogice – sunt construcții epistemologice exprimate în termeni de imperative categorice necesare, obligatorii în proiectarea și realizarea oricărei activități de educație/instruire, la toate nivelurile sistemului și ale procesului de învățământ [53, p. 123].

Proiectarea – reprezintă acțiunea complexă de concepere anticipată într-o viziune sistematică, a modelelor, activităților didactice în funcție de care vor fi îndeplinite la un nivel ridicat de competență și eficiență componentele procesului de învățământ, obiectivele, conținuturile, strategiile didactice, evaluarea și îndeosebi formele de activitate didactică” [143, p. 107].

Proiectare/planificare– se înțelege una din funcțiile manageriale-cheie și pune în mișcare întreg ciclul managerial, care prevede precizarea misiunii – definirea politicii instituției-stabilirea obiectivelor-alegerea strategiilor-fixarea subobiectivelor - identificarea tacticilor-planificarea-organizarea resurselor-asigurarea comunicațiilor-crearea motivației-derularea controlului, a evoluării și a feedback-ului-efectuarea corectivelor adecvate” [33, p. 28].

Proiectarea (sub aspect pedagogic) – presupune conducerea unității școlare ca un complex de obiective, sarcini, resurse, structuri, indivizi, programe concrete, determinate în timp pe circuitul: prognoză – planificare – programe [33, p. 28].

Planificarea (sub aspect managerial) – definește concepția managerială de realizare a deciziilor strategice de dezvoltare globală a unității școlare [33, p. 29].

Proiectarea educațională – vizează crearea cadrului instituțional și organizarea în interiorul său a unui sistem de activități care să permită materializarea idealului prin activizarea potențialităților fiecărui individ și conturarea unei personalități în stare să răspundă cerințelor sociale” [121, p. 192].

Proiectarea pedagogică – reprezintă o activitate programată care angajează un ansamblu de acțiuni și de operații de anticipare a rezultatelor, acțiuni și operații construite la nivelul interdependenței dintre obiective-conținuturi-strategii de predare-învățare-evaluare [52, p. 315].

Proiectarea didactică – este o activitate complexă, un proces de anticipare a ceea ce dorește profesorul să realizeze împreună cu elevii săi în cadrul unei lecții, sistem de lecții, temă pe parcursul întregului an școlar, pentru realizarea obiectivelor programei” [98, p. 397].

Anexa 2. Model de proiectare anuală a activității cercului

Denumirea completă a instituției de învățământ extrașcolar

Aprobat:

Director _____

„___” _____ 20__

Avizat:

Director-adjunct _____

„___” _____ 20__

Aprobat la ședința Consiliului profesoral

„___” _____ 20__

Proiectarea anuală a activității cercului

”_____”

pentru anul de studii 20__ - 20__

Elaborat:

Numele, prenumele cadrului didactic

Chișinău, 20__

1. Denumirea cercului, profilul.
2. Numele, prenumele cadrului didactic.
3. Anul de studii în cerc.
4. Vârsta preșcolărilor/elevilor/tinerilor (*clasa*).
5. Locul desfășurării activității de cerc.
6. Numărul de ore (*pe săptămână*).
7. Numărul total de ore (*anual*).
8. Analiza succintă a activității cercului (*pentru anul precedent de studii*).
9. Competențe generale.
10. Competențe specifice.
11. Tehnologii educaționale:
 - a) *metode, procedee și tehnici educaționale;*
 - b) *mijloace de învățământ;*
12. Oferta educațională a cercului:
 - a) *Repertoriul orientativ a activității cercului (pentru cercurile cu profil artistic, cultural etc.);*
 - b) *Lucrările practice propuse spre realizare (pentru cercurile de pictură, arta decorativă etc.).*
13. Activitatea cercului în perioada vacanței.
14. Parteneriatul pedagogic familie-instituție-societate.
15. Participarea în cadrul activităților cultural-artistice.
16. Tabelul orientativ a proiectării anuale:

Competențe specifice	Conținuturi (detalii de conținut)	Nr. de ore	Perioada de realizare	Tehnologii educaționale	Evaluare (performanțe)	Observații
1	2	3	4	5	6	7

17. Bibliografie.

Anexa 3. Model de proiectare a activității educaționale (activitate de cerc)

1. Denumirea cercului, profilul.
2. Numele, prenumele cadrului didactic.
3. Data, ora.
4. Locul desfășurării activității educaționale.
5. Anul de studiu în cerc.
6. Vârsta preșcolărilor/elevilor/tinerilor (*clasa*).
7. Subiectul activității educaționale.
8. Forme de organizare a activității.
9. Tipul activității educaționale.
10. Timpul.
11. Competențele specifice.
12. Obiectivele operaționale.
13. Tehnologii educaționale:
 - a) *metode, procedee, tehnici de lucru educaționale;*
 - b) *metode, procedee, tehnici de lucru specifice profilului cercului;*
 - c) *mijloace de învățământ;*
 - d) *forme de organizare a activității educaționale.*

Proiectul activității educaționale

Etapale activității educaționale	Obiectivele	Timpul	Activitatea cadrului didactic	Activitatea educabililor	Tehnologii educaționale	Evaluare (Performanțe)
1	2	3	4	5	6	7

14. Bibliografie.

Anexa 4. Model de proiectare a unei secvențe educaționale

1. Denumirea cercului, profilul.
2. Numele, prenumele cadrului didactic.
3. Data, ora.
4. Locul desfășurării activității.
5. Anul de studii în cerc.
6. Vârsta preșcolărilor/elevilor/tinerilor (*clasă*).
7. Subiectul activității.
8. Timpul.
9. Competența specifică (*asupra căreia va fi direcționată toată activitatea educațională*).
10. Obiectivele operaționale (*deduse din competența specifică*):
O1 _____
O2 _____
11. Tehnologii educaționale:
 - metode, procedee, tehnici de lucru educaționale;
 - metode, procedee, tehnici de lucru specifice profilului cercului;
 - mijloace de învățământ;
 - forme de organizare a activității educaționale.

Desfășurarea secvenței educaționale

Obiectivul propus spre realizare	Timpul	Activitatea cadrului didactic	Activitatea educabililor	Tehnologii educaționale	Evaluare (Performanțe)
O1..... ..					
O2..... ..					

17. Bibliografie.

Anexa 5. Model de proiectare a activității extradidactice (activitate educativă etc.)

1. Denumirea cercului, profilul.
2. Numele, prenumele cadrului didactic.
3. Data, ora desfășurării activității extradidactice.
4. Locul desfășurării activității extradidactice.
5. Anul de studii în cerc.
6. Vârsta preșcolărilor/elevilor/tinerilor (*clasa*).
7. Subiectul activității extradidactice.
8. Tipul activității extradidactice.
9. Timpul.
10. Competențele generale și specifice ale activității extradidactice.
11. Obiectivele operaționale.
12. Tehnologii educaționale:
 - a) - *metode și procedee;*
 - b) - *mijloace de învățământ;*
 - c) - *forme de organizare.*

Proiectul activității extradidactice

Etapele activității extradidactice	Obiectivele	Timpul	Activitatea cadrului didactic	Activitatea educabililor	Tehnologii educaționale	Evaluare
1	2	3	4	5	6	7

13. Bibliografie.

Anexa 6. Portofoliul al proiectării activității cercului

1. Instrumente de evaluare a cunoștințelor inițiale ale preșcolarilor/elevilor/tinerilor.
2. Oferta educațională a cercului.
3. Lista tipurilor de competențe specifice/obiectivelor operaționale stabilite în funcție vârsta și nivelul de performanță a educabililor.
4. Documente proiective a cadrului didactic: proiecte ale activităților educaționale, proiecte a unor secvențe educaționale, modele de scenarii, proiecte educative, scenarii tematice etc.
5. Materiale didactico-metodice (recomandări metodice, variante de sarcini de lucru, scheme, modele, planșe de lucru etc.)
6. Lista conținuturilor tematice stabilite în funcție de vârsta și de nivelul de performanță al preșcolarilor/elevilor/tinerilor.
7. Variante de integrare a conținuturilor generale ale educației (morală, intelectuală, tehnologică, estetică, psihofizică), conținuturile particulare „Noile educații” (educația ecologică; educația pentru mass-media și comunicare; educația pentru democrație; educația economică; educația interculturală; educația pentru sănătate) și conținuturile specifice pentru domeniile de activitate (artă, cultură, știință, tehnică, sport etc.).
8. Instrumente de evaluare: inițială, continuă și finală.

Anexa 7. Fișă de analiză a proiectării anuale a activității cercului

Numele, prenumele cadrului didactic evaluat _____

Gradul didactic deținut _____

Denumirea și profilul de activitate a cercului extrașcolar _____

Domeniul de competență 1. Proiectarea didactică						
Standard: cadrul didactic proiectează demersul educațional din perspectiva teoriei generale a educației, teoriei generale a instruirii, teoriei generale a curriculumului, teoria managementului educațional.						
Indicatori	Descriptori	Aprecierea nivelului de realizare a descriptorilor				Punctaj total
		înalt	mediu	scăzut	suficient	
		4	3	2	1	
1.1 Proiectează demersul educațional în conformitate cu rigorile Teoriei generale a educației, Teoriei generale a instruirii, Teoriei generale a curriculumului, Teoria managementului educațional.	1.1.1 Utilizează adecvat teoriile și rezultatele cercetărilor relevante în domeniul psihologiei, pedagogiei și didacticii, recomandate pentru implementarea în sistemul de învățământ din Republica Moldova.					
	1.1.2 Elaborează proiectarea anuală a activității cercului corelând competențe, conținuturi, tehnologii educaționale cu necesitățile fiecărui preșcolar/elev/tânăr.					
	1.1.3 Formulează clar obiectivele educaționale și finalitățile procesului educațional extrașcolar pentru activitățile planificate, corelate cu prevederile teoretice și metodologice din științele educației.					
	1.1.4 Selectează și eșalonează conținuturile și tehnologiile educaționale în funcție de cunoștințele, interesele și particularitățile individuale și de vârstă ale preșcolarilor /elevilor / tinerilor.					
	1.1.5 Include perspectiva inter și transdisciplinarității în proiectarea anuală a activității cercului.					
	1.1.6 Include în proiectarea anuală a activității cercului utilizarea resurselor educaționale disponibile.					
	1.1.7 Valorifică specificul domeniului de activitate a cercului					

	extrașcolar pentru formarea de atitudini și valori fezabile.					
1.2 Proiectează evaluarea procesului educațional și a rezultatelor extrașcolare.	1.2.1 Proiectează evaluarea rezultatelor extrașcolare în proiectarea anuală a activității cercului.					
	1.2.2. Elaborează obiectivele de evaluare, probele de evaluare respectând particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor, în baza teoriei și metodologiei evaluării.					
	1.2.3. Proiectează evaluarea cu indicarea criteriilor, strategiilor și instrumentelor necesare.					
	1.2.4. Proiectează diferite forme și strategii de evaluare reciprocă și de autoevaluare.					

Concluzii și recomandări _____

Data _____

Numele, prenumele evaluatorului _____

Funcția _____

Gradul managerial/didactic deținut _____

Notă: Scara de apreciere a nivelului de realizare a descriptorilor cuprinde acordarea valorii numerice între 1-4 (1 – valoarea minimă, 4 – valoarea maximă):

- Nivel „Înalt” – 4;
- Nivel „Mediu” – 3;
- Nivel „Scăzut” – 2;
- Nivel „Suficient” – 1.

**Anexa 8. Modelul proiectării anuale a activității cercului în cadrul instituțiilor
extrașcolare:**

**Centrul de Creație Tehnică pentru Copii „Politehnic”
(sectorul Centru)**

Structura proiectului de lungă durată

1. Foaia de titlu
2. Obiective
3. Conținutul tematic
4. Numărul total de ore
5. Data
6. Evidența activității educative
7. Evidența activității metodice
8. Activitatea de parteneriat
9. Palmares

Centrul de Creație Tehnică sectorul Buiucani

Structura proiectului de lungă durată

1. Foaie de titlu
2. Argument
3. Competențe-cheie
4. Competențe transdisciplinare
5. Competențe specifice ale disciplinei
6. Obiectivul general
7. Obiective de referință
8. Conținuturile structurate pe capitole
9. Numărul total de ore

Tabelul orientativ al proiectării anuale

Capitolul	Ore	Obiectivul general	Tema	Obiectivul operațional	Metode și mijloace de lucru	Ore	Data
1	2	3	4	5	6	7	8

Centrul de Creație a Copiilor „Luceafărul”
(sectorul Botanica)
Structura proiectului de lungă durată

Foaia de titlu

I. Competențe:

- a) generale:
- b) specifice:

II. Lucrul organizatoric

Nr.d/o	Conținutul tematic	Perioada
1	2	3

Acest capitol prevede:

- selectarea copiilor (se face în cazul când aveți grupa de I-ul an de studii, pe parcursul primelor două săptămâni de activitate);
- completarea grupelor cu copii (penru anii II, III, IV etc.);
- indicați instituțiile de învățământ primar, secundar general și clasele din care veți selecta copii;
- întocmirea orarului și îndeplinirea registrului (până la 15 septembrie);
- pregătirea cabinetului (reparație, curățenie etc.);
- pregătirea materialelor didactice (note muzicale, fotografii, tablouri, panouri etc.);
- lucrul cu repertoriul (selectarea, repartizarea pe grupe);
- pregătirea instrumentelor muzicale, aparatajului tehnic (curățirea, reparația, profilaxia);
- pregătirea costumelor (spălarea, confecționarea);
- pregătirea fonogramelor.

Introduceți informația dată în tabelul de mai sus.

III. Organizarea, realizarea și participarea în cadrul activităților didactice

Nr.d/o	Conținutul tematic	Perioada
1	2	3

Prevede:

- participarea, organizarea sau desfășurarea seminarilor, întrunirilor metodice, meselor rotunde, trainingurilor;
- desfășurarea orelor demonstrative sau de totalizare;
- asistările la orele desfășurate în cadrul „Școlii măiestriei pedagogice”;
- cursuri de perfecționare, stagieri.

IV. Activitate didactico-metodică

Nr.d/o	Conținutul tematic	Perioada
1	2	3

Prevede:

- elaborarea materialelor didactice (recomandări metodice, îndrumări, ghiduri, fișe, culegeri de piese, tipare, scenarii, proiecte didactice etc.);
- diverse rapoarte, comunicări, referate, informații etc. aduse la seminare, consilii, ședințe.

V. Activitatea cercului în perioada vacanței

(în timpul vacanțelor activitatea cercului nu va fi întreruptă)

Planul pentru vacanță poate include și următoarele activități *(obligatoriu se va indica scopul)*:

- excursii la muzee sau expoziții (1);
- vizionarea spectacolelor (1);
- organizarea matineelor, seratelor, șezătorilor, concursurilor etc. în cadrul cercului;
- serbarea zilelor de naștere a membrilor cercului;
- participarea la manifestări organizate la CCC "Luceafărul" și în municipiu;
- diverse manifestări cu participarea părinților;
- deplasări peste hotarele țării.

Planul și orarul de activitate a cercului pentru perioada de vacanță va fi prezentat cu o săptămână înainte.

Organizarea excursiilor prevede înaintarea cererilor de către conducătorii de cerc pe numele directorului CCC "Luceafărul" cu lista copiilor, se va indica ora și locul pornirii.

VI. Parteneriatul pedagogic: familie-instituție- societate

- sînt obligatorii trei ședințe cu părinții pe an (familiarizarea cu planul de activitate a cercului, alegerea comitetului părintesc – la început de an de studii; rezultatele obținute pe parcursul I-lui semestru; totalurile activității cercului pe parcursul anului de studii – luna mai). Pot fi desfășurate și alte ședințe cu altă tematică;
- discuții individuale cu părinții pe teme stringente;
- consultarea părinților;
- desfășurarea manifestărilor în comun cu părinții și pentru părinți;
- încadrarea părinților în activitatea cercului (procurarea instrumentelor muzicale, confecționarea costumelor, reparația cosmetică a cabinetului de studii etc.);
- conlucrarea cu instituțiile de învățămînt secundar general
(se vor indica termenii de realizare)

VII. Participare în cadrul activităților cultural-artistice

Nr.d/o	Conținutul tematic	Perioada
1	2	3

- enumărați manifestările la care veți participa (concerte, concursuri, matinee, șezători, expoziții, serate);
- ce fel de manifestări veți organiza în cadrul cercului pe care îl conduceți;
- întâlniri cu oameni renumiți;
- întâlniri amicale cu alte colective, ansambluri, orchestre etc.

VIII. Repertoriul orientativ (pentru cercurile cu profil artistic)

sau

Lucrările practice propuse spre realizare (pentru cercurile cu profil decorativ- aplicat, tehnic,etc.)

IX. Reurse educaționale (bibliografia)

Proiectare de lungă durată

Vârsta copiilor (clasa) _____ anul de studii _____ Nr. de ore anual _____ nr. de ore săptămînal _____ semestrul _____

Localul desfășurării activității de cerc _____

Competențe specifice	Conținuturi (detalii de conținut)	Nr. de ore	Perioada de realizare	Tehnologii didactice	Observări
1	2	3	4	5	6

Anexa 9. Chestionar „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”

Stimate cadru didactic, vă invităm să participați la un studiu referitor la necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

Prin acest studiu, dorim să cunoaștem opinia dumneavoastră cu privire la oportunitățile oferite de acțiunea de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar.

Vă asigurăm că răspunsurile Dvs. sunt confidențiale, deaceia vă rugăm să fiți cât mai sinceri în realizarea experimentului.

Instrucțiuni cu privire la completarea chestionarului:

1. Citiți cu atenție fiecare întrebare pentru a putea completa corect și cu exactitate chestionarul.
2. Răspunsurile pot fi de mai multe feluri:
 - a) Cu varianta de răspuns, unde se solicită încercuirea răspunsului pentru care optați.
 - b) Fără variantă de răspuns, care solicită opinia dvs. la subiectul abordat.

Date generale

Vârsta: _____ ani

Funcția: _____

Stagiul de activitate pedagogică: _____ ani

Gradul didactic deținut: _____

1. Ce înseamnă pentru dumneavoastră proiectarea pedagogică/didactică?

2. În ce măsură vă poate ajuta proiectarea anuală a activității cercului la buna organizare și desfășurare a ședinței de cerc propriu-zisă?

- a) În foarte mică măsură;
- b) În mică măsură;
- c) Nici în mică măsură, nici în mare măsură;
- d) În mare măsură;
- e) În foarte mare măsură.

3. În câte programe de formare continuă în ultimii 3 ani, ați fost inițiați cu aspectele teoretice și metodologice ale proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?

- a) Nici unul
- b) 1-2
- c) 3-4
- d) 5-6
- e) peste 6

4. În ce măsură pe parcursul ultimilor 3 ani, participând la diverse programe de formare continuă (la nivel local, național și internațional) a fost abordată problematica și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar?

- a) Deloc;
- b) În foarte mică măsură;
- c) În mică măsură;
- d) În mare măsură;
- e) În foarte mare măsură.

5. Precizează câteva avantaje ale utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică:

6. Precizați trei caracteristici specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar:

- a) _____
- b) _____
- c) _____

7. Identificați elementele structurale ale proiectării anuale a activității cercului:

8. În ce măsură considerați că aveți nevoie de proiectarea anuală a activității cercului?

- a) Deloc;
- b) În foarte mică măsură;
- c) În mică măsură;
- d) În mare măsură;
- e) În foarte mare măsură.

9. Care sunt dificultățile pe care le întâmpinați cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată?

10. După părerea Dvs. care sunt cele mai vizibile 3 aspecte de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar?

- a) _____
- b) _____
- c) _____

Vă mulțumim pentru colaborare!

Anexa 10. Fișă de evaluare a nivelului competenței de proiectare a activităților educaționale al cadrelor didactice

(elaborată și adaptată la „Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general”)

Criterii de evaluare a răspunsurilor la întrebările 1, 5, 6, 7, 9, 10 din chestionarul „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”

Domeniul de competență 1. Proiectarea didactică				
Standard: cadrul didactic proiectează demersul educațional din perspectiva teoriei generale a educației, teoriei generale a instruirii, teoriei generale a curriculumului, teoria managementului educațional.				
Indicator: 1.1 Proiectează demersul educațional în conformitate cu rigorile Teoriei generale a educației, Teoriei generale a instruirii, Teoriei generale a curriculumului, Teoria managementului educațional.				
Întrebarea 1 <i>Ce înseamnă pentru dumneavoastră proiectarea pedagogică/didactică?</i>				
Descriptori	Criterii de evaluare	Varianta de răspuns		
1.1.1 Utilizează adecvat teoriile și rezultatele cercetărilor relevante în domeniul psihologiei, pedagogiei și didacticii, recomandate pentru implementarea în sistemul de învățământ din Republica Moldova.	1. Cunoașterea explicației conceptului de proiectarea pedagogică/didactică. 2. Cunoașterea parțială a explicației conceptului de proiectarea pedagogică/didactică. 3. Nu cunoaște explicația conceptului de proiectarea pedagogică/didactică.	Răspuns complet	Răspuns parțial	Lipsă de răspuns
Întrebarea 5 <i>Precizează câteva avantaje ale utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică</i>				
1.1.1 Utilizează adecvat teoriile și rezultatele cercetărilor relevante în domeniul psihologiei, pedagogiei și didacticii, recomandate pentru implementarea în sistemul de învățământ din Republica Moldova.	1. Cunoașterea și evidențierea avantajelor utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică. 2. Cunoașterea și evidențierea avantajelor utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică. 3. Nu cunoaște și nu evidențiază avantajelor utilizării proiectării anuale a activității cercului în activitatea didactică.	Răspuns complet	Răspuns parțial	Lipsă de răspuns
Întrebarea 6 <i>Precizați trei caracteristici specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar</i>				
1.1.1 Utilizează adecvat teoriile și rezultatele cercetărilor relevante în domeniul	1. Cunoașterea și precizarea a 3 caracteristici specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar.	Răspuns complet	Răspuns parțial	Lipsă de răspuns

psihologiei, pedagogiei și didacticii, recomandate pentru implementarea în sistemul de învățământ din Republica Moldova.	2. Cunoașterea și precizarea a 1-2 caracteristici specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar. 3. Nu cunoaște și nu precizează caracteristicile specifice pentru activitățile didactice din instituția de învățământ extrașcolar.			
<i>Întrebarea 7 Identificați elementele structurale ale proiectării anuale a activității cercului</i>				
1.1.2 Elaborează proiectarea anuală a activității cercului corelând competențe, conținuturi, tehnologii educaționale cu necesitățile fiecărui preșcolar/elev/tânăr.	1. Cunoașterea și identificarea elementelor structurale ale proiectării anuale a activității cercului (competențe, conținuturi, tehnologii educaționale cu necesitățile fiecărui preșcolar/elev/tânăr). 2. Cunoașterea și identificarea unor elemente structurale ale proiectării anuale a activității cercului. 3. Nu cunoaște și nu identifică elementele structurale ale proiectării anuale a activității cercului.	Răspuns complet	Răspuns parțial	Lipsă de răspuns
<i>Întrebarea 9 Care sunt dificultățile pe care le întâmpinați cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată?</i>				
1.1.1 Utilizează adecvat teoriile și rezultatele cercetărilor relevante în domeniul psihologiei, pedagogiei și didacticii, recomandate pentru implementarea în sistemul de învățământ din Republica	1. Cunoașterea și evidențierea dificultăților pe care le întâmpină cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată. 2. Cunoașterea și evidențierea unor dificultăți pe care le întâmpină cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată. 3. Nu cunoaște și nu evidențiază dificultăților pe care le întâmpină cel mai frecvent în elaborarea proiectării didactice de lungă/scurtă durată.	Răspuns complet	Răspuns parțial	Lipsă de răspuns
<i>Întrebarea 10 După părerea Dvs. care sunt cele mai vizibile 3 aspecte de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar?</i>				
1.1.1 Utilizează adecvat teoriile și rezultatele cercetărilor relevante în domeniul psihologiei, pedagogiei și didacticii, recomandate pentru implementarea în sistemul de învățământ din Republica	1. Cunoașterea și identificarea a 3 aspecte de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar. 2. Cunoașterea și identificarea a 1-2 aspecte de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar. 3. Nu cunoaște și nu identifică aspectele de îmbunătățire a proiectării didactice de lungă/scurtă durată în instituția de învățământ extrașcolar.	Răspuns complet	Răspuns parțial	Lipsă de răspuns

Anexa 11. Programul de formare a competenței de proiectare a activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar

Nr. d/r.	Scopul	Tipul și denumirea activității	Perioada de realizare	Conținutul activității	Metode, procedee, mijloace	Rezultate scontate
1.	Implementarea Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar	<i>Seminar instructiv-formativ:</i> „Proiectarea anuală a activității cercului în instituția de învățământ extrașcolar”	12.09. 2018	1. <i>Recomandare metodică:</i> Proiectarea activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar: niveluri, modele și micromodele pedagogice. 2. <i>Prezentări Power Point:</i> - Modelului pedagogic de proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar - Modelul proiectării anuale a activității cercului (<i>Anexa 2</i>). - Portofoliul al proiectării activității cercului (<i>Anexa 6</i>). 3. <i>Informare bibliografică (Lista bibliografică)</i>, vizând sursele bibliografice cu referire la problematica proiectării pedagogice. 4. <i>Concluzii finale.</i> 5. <i>Extindere:</i> Elaborarea proiectării anuale a activității cercului pentru anul de studii curent, în baza modelului propus.	Conversația, analiza, prezentarea, explicația, discuția dirijată, demonstrația, exemplificare, modelizarea pedagogică, documentarea bibliografică etc.	Elaborarea proiectării anuale a activității cercului în baza modelului propus
2.	Formarea competenței de proiectare a activităților educaționale	<i>Seminar instructiv-metodic:</i> „Repere teoretice și metodologice privind elaborarea	11.10. 2018	1. <i>Prezentare Power Point:</i> Proiectarea activităților educaționale în instituția de învățământ extrașcolar: concept, niveluri și dimensiuni (<i>Anexa 3</i>). 2. <i>Recomandare metodică:</i> Caracteristici și funcții ale proiectării activităților în instituția extrașcolară. 3. <i>Prezentare Power Point:</i> Aspecte teoretice și metodologice cu privire la elaborarea proiectării activităților educaționale.	Conversația, explicația, analiza, lucrul în grup, demonstrația, modelizarea pedagogică, exemplificarea	Elaborarea proiectării activității educaționale în baza modelului propus

		proiectelor activităților educaționale”		4. <i>Evaluarea seminarului.</i> 5. <i>Concluzii finale.</i>	asaltul de idei etc.	
3.	Formarea competenței de proiectare a activităților educaționale	<i>Atelier de lucru:</i> „Modelul proiectării activităților educaționale (activitate de cerc) în instituția de învățământ extrașcolar”	01.11.2018	1. <i>Începutul activității. Sarcină de lucru:</i> Metoda. Asaltul de idei: Explicați semnificația conceptelor pedagogice: - <i>proiectarea activității educaționale, activitate de cerc, cercul extrașcolar, cercul de elevi.</i> <i>Prezentarea orală.</i> Participanții prezintă răspunsurile. 2. <i>Recomandare metodică:</i> Modelele de proiectare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar. (<i>Anexa 3</i>). 3. <i>Lucrul în grup. Sarcină de lucru:</i> Elaborați un proiect a activității educaționale la profilul cercului, utilizând modelul propus. 4. <i>Prezentarea orală.</i> Fiecare echipă prezintă proiectul activității educaționaleelaborat. 5. <i>Evaluarea activității.</i> Metoda socratică sau „întrebare-răspuns”. 6. <i>Concluzii finale.</i>	Conversația, explicația, analiza, lucrul în grup, demonstrația, modelizarea pedagogică, exemplificarea asaltul de idei, fișă de lucru, posterul, observarea independentă etc.	Elaborarea proiectării activităților educaționale în baza modelului propus
4.	Formarea capacității de a proiecta activitățile educaționale specifice profilului cercului	<i>Atelier de lucru:</i> „Proiectarea activității educaționale (activitate de cerc) în instituția de învățământ extrașcolar”	28.11.2018	1. <i>Repartizarea pe grupe.</i> Completarea fișei de lucru cu referire la explicația noțiunilor pedagogice: - <i>proiectare pedagogică/didactică; lecția; tipul lecției; scenariu pedagogic.</i> 2. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta răspunsurile din fișă de lucru. 3. <i>Recomandare metodică:</i> Dimensiuni și caracteristici ale proiectării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. 4. <i>Prezentare Power Point:</i> Cadrele didactice prezintă proiecte de activitate (elaborate din timp), folosind modelul propus.	Conversația, explicația, lucrul în grup, analiza, modelizarea pedagogică, exemplificarea asaltul de idei, posterul, observarea independentă, metoda	Elaborarea și prezentarea proiectelor activităților educaționale elaborate în baza modelului propus

				5. <i>Discutarea și aplicarea corecțiilor necesare la proiectele de activitate educațională prezentate.</i> 6. <i>Evaluarea activității</i> (fișă de evaluare). 7. <i>Concluzii finale.</i>	socratică sau „întrebare-răspuns” etc.	
5.	Formarea competenței de proiectare a activităților extradidactice al cadrelor didactice	<i>Atelier de lucru:</i> „Proiectarea activităților extradidactice (activitate educativă) în instituția de învățământ extrașcolar”	20.12. 2018	1. <i>Începutul activității. Sarcină de lucru:</i> Metoda. Asaltul de idei: Explicați semnificația conceptelor: - <i>formele educației extrașcolare, activitate extradidactică, activitate educativă, scenariu extradidactic.</i> 2. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta răspunsul. 3. <i>Repartizarea pe grupe. Sarcină de lucru:</i> - Identificați principalele activități extradidactice specifice educației extrașcolare. 4. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta răspunsul. 5. <i>Prezentare Power Point:</i> Aspecte metodologice ale proiectării și organizării activităților extrașcolare: componente structurale și pași în elaborarea scenariului extradidactic. 6. <i>Evaluarea activității.</i> Metoda socratică sau „întrebare-răspuns”. 7. <i>Concluzii finale.</i> 8. <i>Extindere:</i> Elaborați un proiect educativ a unei activități extradidactice la profilul de activitate a cercului, în baza reperelor teoretice și metodologice prezentate în atelierul de lucru.	Conversația, explicația, analiza, lucrul în grup, cooperarea, modelizarea pedagogică, exemplificarea asaltul de idei, posterul, observarea independentă etc.	Elaborarea proiectelor ale activității extradidactice în baza modelului propus
6.	Formarea competenței de proiectare a activităților	<i>Atelier de lucru:</i> „Proiectarea și	04.01. 2019	1. <i>Repartizarea pe grupe. Sarcini de lucru: Fișa 1</i> - Explicați noțiunile: <i>expoziție, spectacol, concurs, festival;</i> - Enumerați formele activităților extrașcolare pe care le	Conversația, explicația, analiza, lucrul în grup,	Elaborarea proiectelor activităților extrașcolare

	extrașcolare	organizarea activităților extrașcolare”	organizați în activitatea profesională. 2. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta posterului. 3. <i>Lucrul în grup. Sarcină de lucru: Fișa 2</i> - Discutați în grup și stabiliți succesiunea pașilor în elaborarea scenariului extradidactic. 4. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta posterului. 5. <i>Lucrul în grup. Sarcină de lucru: Fișa 3</i> - Discutați în grup și elaborați un Model de structură al regulamentului de organizare a unui concurs extrașcolar. 6. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta posterului. 7. <i>Lucrul în grup. Sarcini de lucru: Fișa 4</i> - Indicați cu ce dificultăți vă confrunțați în organizarea și realizarea activităților extrașcolare; - Enumerați acțiunile pe care le veți întreprinde pentru a asigura buna organizare și desfășurare a activităților extrașcolare. 8. <i>Prezentarea orală.</i> Un participant din fiecare grupă, va prezenta posterului. - <i>Prezentare Power Point:</i> Modele de scenarii pentru activitățile extrașcolare. 9. <i>Evaluarea activității.</i> Fișă de evaluare: Reflecția zilei (Eseu de 5'). 10. <i>Concluzii finale.</i> 11. <i>Extindere:</i> Elaborați un scenariu a activității extrașcolare la profilului de activitate a cercului, în baza reperelor teoretice și metodologice prezentate în atelierul de lucru.	modelizarea pedagogică, exemplificarea asaltul de idei, posterul, observarea independentă, metoda socratică sau „întrebare-răspuns”etc.	

7.	Identificarea oportunității proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar	<i>Masă rotundă:</i> „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”	25.01. 2019	<i>Începutul activității. Cuvânt de salut.</i> 1. <i>Lucrul în grup. Sarcină de lucru:</i> Argumentați necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. 2. <i>Prezentarea argumentelor la subiectul:</i> „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”. 3. <i>Lucrul în grup. Sarcină de lucru:</i> - Utilizând Analiza SWOT, identificați punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările cu referire la subiectul „Necesitatea și oportunitatea proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar”. 4. <i>Prezentarea orală.</i> Fiecare echipă prezintă posterul său: Analiza SWOT. Urmează discuții în plen. 5. <i>Evaluarea activității.</i> Metoda socratică sau „întrebare-răspuns”. 6. <i>Concluzii finale.</i>	Conversația, explicația, analiza, lucrul în grup, exemplificarea fișă de lucru, posterul, observarea independentă, metoda socratică sau „întrebare-răspuns” etc.	Înțelegerea și utilizarea documentelor proiective în activitatea profesională; manifestarea unei atitudini responsabile față de dezvoltarea personală și profesională.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctor sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Viorica Florea

18.09.2019

CURRICULUM VITAE

Date personale:

Nume și prenume: Florea Viorica

Data nașterii: 16.12.1976

Locul nașterii: mun. Chișinău, Republica Moldova

Cetățenia: MD

Studii:

2015-2019 – studii de doctorat, Universitatea de Stat din Tiraspol, specialitatea: 531.01 – Teoria generală a educației, Școala Doctorală „Științe ale Educației” a parteneriatului instituțiilor de învățământ superior Universitatea de Stat din Tiraspol, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul și Institutul de Științe ale Educației;

2008-2010– studii de masterat, Institutul de Științe ale Educației, specializarea Pedagogie generală;

2002-2006 – studii superioare de licență, Institutul de Studii Politice și Relații Internaționale, specializarea Relații Internaționale/Americanistică;

1994-1999 – studii superioare de licență, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, specializarea Istorie și Etnografie, calificarea Profesor de istorie și etnografie, metodist în domeniul educației tradiționale;

1983-1993– elevă la școala medie Nr. 59 (actualmente LTPA „Ion și Doina Aldea Teodorovici”), mun. Chișinău.

Activitate profesională:

2018- *prezent* – director adjunct, Centrul Educației Estetice „Lăstărel”, mun. Chișinău;

2007-2018 – metodist Centrul Educației Estetice „Lăstărel”;

2006-2007– profesoară de istorie, Colegiul Tehnic al UTM, mun. Chișinău;

2000-2002 – profesoară de istorie, Școala Profesională Polivalentă nr. 2 (actualmente Liceul Profesional nr. 1), mun. Chișinău.

Stagii și activități de formare continuă:

06.12.2018 – atelierul de lucru „Viziunea mea pentru școala noastră”, Institutul Muncii, mun. Chișinău (Certificat de participare din 06.12.2018);

12.12.2018 – Forumul Educațional „Viziunea mea pentru școala noastră”, Tekwill Coworking space, mun. Chișinău (Certificat de participare din 12.12.2018);

10.06.2017-07.07.2017 – cursul de Formare continuă, specialitatea conducător de cerc / metodist (perioada de studii 10.06.2017-07.07.2017), Institutul de Formare Continuă (Certificat Seria

CRP Nr.: 000047442).

Domenii de interes științific: Teoria generală a educației, Teoria generală a instruirii, Teoria generală a curriculumului.

Participări la manifestări științifice naționale și internaționale:

28-29 septembrie 2016 – Conferința Științifică Internațională „Învățământul superior: valențe și oportunități educaționale, de cercetare și transfer inovativ”, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

27 aprilie 2017 – Conferința științifico-practică internațională „Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare”, Ediția I-a, Universitatea de Stat „Alecu Russo”, Bălți.

27-28 octombrie 2017 – Conferință științifico-practică națională cu participare internațională „Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar”, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău.

24-25 noiembrie 2017 – Conferința științifică cu participare internațională „Educația lingvistică și literară în contextul dezvoltării valorilor general-umane”, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău.

9-10 decembrie 2017 – Simpozionului Internațional „Responsabilitate publică în educație”. Ediția a IX-a, Constanța (România).

25.04.2018 – Masa Rotundă „Tranziții paradigmatiche moderne – conjunctură oportună cercetării de calitate”, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău. (Diplomă de participare);

28-29 septembrie 2018 – Conferința științifică cu participare internațională „Învățământ superior: tradiții, valori, perspective”, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău.

28-29 iunie 2019 – Conferința științifico-practică cu participare internațională „Inovații pedagogice în era digitală”, Institutul de Formare Continuă, Chișinău.

Lucrări științifice publicate:

Ghid (coautor)

COCEAN, A., FLOREA, V., PRUTEAN, E., coord. șt.: SILISTRARU, N. *Educație nonformală: Ghid metodologic pentru cadrele manageriale și didactice*. Chișinău: Combinatul Poligrafic, 2012. 132 p. ISBN 978-9975-4247-6-9.

Articole în reviste științifice:

1. FLOREA, V. Abordări conceptuale în taxonomia formelor educației formale și nonformale.

În: ACTA ET COMMENTATIONES Științe ale Educației, nr.1 (12), 2018, Chișinău:

Universitatea de Stat din Tiraspol, pp. 163-176. ISSN 1857-0623.

2. FLOREA, V. Dimensiuni și caracteristici ale proiectării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. În: *Acta et Commentationes. Științe ale Educației*, nr. 3 (14), 2018, Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, pp. 154-162. ISSN 1857-0623.

3. FLOREA, V. Proiectarea didactică - o condiție esențială în eficientizarea procesului educațional în instituția extrașcolară. În: *Studia Univesitatis Moldaviae. Științe ale educației*, nr. 9 (119), 2018, Chișinău: CEP USM, pp. 335-340. ISSN 1857-2103.

Articole în culegeri internaționale:

4. SILISTRARU, N., FLOREA, V. Caracteristici și funcții ale proiectării activităților în instituția extrașcolară. În: *Responsabilitate publică în educație*. Ed. a IX-a. Materialele Simpozionului Internațional, 9-10.12.2017. Constanța: Editura CRIZON, 2017, pp. 145-148. ISSN 2066-3358.

Articole în culegeri naționale:

5. SILISTRARU, N., FLOREA, V. Cercul școlar și extrașcolar – formă principală a realizării educației nonformale. În: *Dialog intercultural polono-moldovenesc*. Culegere de studii. Vol. I, Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2017, pp. 4-13. ISBN 978-9975-76-207-6.

Materiale ale comunicărilor la forurile științifice - conferințe naționale cu participare internațională:

6. FLOREA, V. Conceptualizarea și clasificarea formelor educației: tendințe și perspective. În: *Învățământul superior: valențe și oportunități educaționale, de cercetare și transfer inovațional*: Materialele Conferinței științifice internaționale, 28-29 septembrie 2016. Chișinău: CEP USM, 2016, pp. 190-195. ISBN 978-9975-71-826-4.

7. FLOREA, V. Esențialitatea principiilor, condițiilor și factorilor în acțiunea de proiectare și organizare a activităților extrașcolare. În: *Dialog intercultural polono-moldovenesc*. Culegere de studii. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2019, vol. I. ISBN 978-9975-76-207-6.

8. FLOREA, V. Interdependența formal-nonformal-informal la nivelul sistemului educațional: viziuni și perspective. În: *Educația lingvistică și literară în contextul dezvoltării valorilor general-umane*: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională, 24-25 noiembrie 2017. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2017, pp. 237-243. ISBN 978-9975-76-220-5.

9. FLOREA, V. Oportunități ale educației nonformale în contextul învățământului din Republica Moldova. În: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale, 27 aprilie 2017. Ed. I-a. Bălți: Universitatea de Stat „Alec Russo”, 2017, pp. 198-201, ISBN 978-9975-132-8.

10. FLOREA, V. Problematika și specificul proiectării și organizării activităților în instituția de învățământ extrașcolar. În: *Monitorizarea cunoașterii axată pe obținerea performanțelor: Materialele Conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională, 22-23 aprilie 2016*. Chișinău: UST Tiraspol, 2016, pp. 187-194. ISBN 978-9975-76-168-0.
11. SILISTRARU, N., FLOREA, V. Diagnosticarea oportunității proiectării și organizării activităților în instituțiile de învățământ extrașcolar prin intermediul experimentului de constatare. În: *COLLOQUIA PROFESSORUM Tradiție și inovare în cercetarea științifică*. Ed. a VIII-a. Bălți: Universitatea de Stat „Alecă Russo”, pp. 236-250. ISBN 978-9975-50-235-1.
12. SILISTRARU, N., FLOREA, V. Proiectarea activităților în instituția de învățământ extrașcolar: niveluri și modele pedagogice. În: *Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar: Materialele Conferinței științifico-practice națională cu participare internațională, 27-28 octombrie 2017*. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2017. Vol. 1, pp. 269-276. ISBN 978-9975-76-213-7.
13. SILISTRARU, N., FLOREA, V. Secvențe din experimentul de constatare privind proiectarea și organizarea activităților în instituțiile de învățământ extrașcolar. În: *Învățământ superior: tradiții, valori, perspective: Materialele conferinței științifice cu participare internațională, 28-29 septembrie 2018*. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol. Vol. 3, pp. 121-129. ISBN 978-9975-76-250-2.
14. FLOREA, V. Modelul pedagogic de conceptualizare, proiectare și organizare a activităților în instituția de învățământ extrașcolar. În: *Inovații pedagogice în era digitală: Materialele Conferinței științifico-practice cu participare internațională, 28-29 iunie 2019*. Chișinău: Institutul de Formare Continuă, 2019, pp. 114-121, ISBN 978-9975-3325-2-1.

Cunoașterea limbilor:

- Limba română (maternă);
- Limba rusă (nivel avansat);
- Limba franceză (nivel mediu);
- Limba engleză (nivel începător).

Date de contact:

MD 2008, Chișinău, or. Durlești, str. M. Sadoveanu, 82

Tel. mobil: 079195997/079618493

Tel. serviciu: (022) 238766

e-mail: vita_florea@mail.ru